

## در پناه نور

گزیده‌ای از احادیث قدسی و کلمات نورانی  
پیامبر اکرم، حضرت زهرا و ائمه  
معصومین علیهم السلام

### مؤلف:

مرحوم حجت الاسلام و المسلمین  
حاج سید اسداله سید آقامیری

زمستان ۱۳۹۲



## فهرست مطالب

مقدمه	۵
فصل اول: علم	۱۳
ماهیت علم	۱۳
اهمیت طلب علم	۱۵
اهمیت طالب علم	۱۹
مقایسه علم با عبادت	۲۳
اهمیت عالم	۲۷
فصل دوم: تقلین	۳۷
ویژگی های ظاهری قرآن	۳۷
ویژگی های باطنی قرآن	۳۹
فضائل استماع، نظر و قرائت قرآن	۴۱
خواص بعضی از آیات و سوره های قرآن	۴۴
اهمیت تعلیم قرآن	۴۷
ارزش حاملان قرآن	۴۸
فصل سوم: سفارش ها	۶۱
فصل چهارم: صفات پسندیده	۱۴۷
فصل پنجم: صفات نکوهیده	۲۲۱

---

فصل ششم: صفات متقابل ..... ۲۴۹

فصل هفتم: معیارها و نکات جالب ..... ۲۸۵

## مقدمه

پدرم، مرحوم حجت الاسلام والمسلمین حاج آقا سید اسدالله سید آقامیری فرزند سید عبدالوهاب بن سید علی بن سید نعمت‌الله بن سید اسداله بن سید حسین بن سید عبدالباقی معروف به «سید آقامیر» از رجال معاصر خاندان سادات سید آقامیری دزفول بود.

جدّ والد، مرحوم سید علی آقامیری، از اعلام زمان خود بود. حضرت آیت‌الله حاج شیخ مرتضی انصاری در کتاب «زندگانی و شخصیت شیخ انصاری» درباره ایشان می‌نویسد:

«از علماء اعلام، فقیه، اصولی، متصّف به مکارم اخلاق که در دزفول به سال ۱۲۶۷ قمری تولد یافته. وی پس از فراغ از مقدمات و سطوح، رهسپار نجف اشرف گردید. و چند سالی در حوزه درس حاج میرزا حبیب رشتی حاضر شد. و در اجازه‌ای که این استاد، حدود سال ۱۳۱۱ قمری در پشت تقریرات فقهش نوشته، سید را چنین ستوده: قد تلمذ علینا برهه من الزمان، فرأیناه ذا فکرة نقادة و بصیرة و قادة. لقد اطلعنی علی هذه الکراریس فرأیت فیها نبذة من العلم النفیس مما تلّقی منّا فی مجلس التدریس... از بعضی عبارات اجازه چنین مستفاد می‌شود که صاحب ترجمه، چون بر فوت والد خود آگاه می‌گردد، به عنوان مهاجرت به دزفول، از نجف اشرف بیرون می‌آید. ولی آیا چه سبب باعث شده که از توطّن در دزفول منصرف گشته و به نجف اشرف معاودت نموده، معلوم نیست.

نام برده، پس از بازگشت، بر فاضل شریبانی تلمذ نموده، و در اجازه‌ای که حدود سال ۱۳۲۰ به او داده، گوید: فأنی قد تشرفّت بخدمته مدّة من الأوان و برهه من الزمان

حین حضوره عندی مع جمله من الأعیان ملتجئاً بمشهد الغروی و الحمی المرتضوی. و وجدته بحراً متلاطم الامواج، ينشعب منه فی علمه الأنهار و الفجاج، صاحب الفضائل الوافرة و الفواضل الفاخرة، حلیف التقی و ردف العلی، ذا قوة قدسیة و منحة ربانیة و ملكة لاهوتیة، بالغاً الی أقصى مراتب ما یراد، بل فوق المراد، مندرجاً فی الكمیلین الأوتاد. و ذلك فضل الله یؤتیه من یشاء. فلیحمد الله علی ما وفقه من الوصول الی هذه المرتبة السنیة و الموهبة المساویة. فشكر الله سعیه و عمله...

پس از رحل ۹ت این استاد به سال ۱۳۲۲-، از درس آخوند خراسانی بهره می‌برد و تا سال ۱۳۲۹ که فوت آخوند اتفاق افتاد، از ملازمین جلسه درس وی بوده، تا آنکه حدود ۱۳۳۰ در همانجا داعی حق را لیبیک گفت و در وادی الاسلام مدفون گردید.

صاحب ترجمه، مقداری از تقریرات فقه میرزای رشتی و فاضل شرببانی و همچنین تقریرات اصول آخوند را تا نسخ نوشته است.<sup>۱</sup>

و اما جد اعلای والد، مرحوم آیت الله العظمی آقا سید عبدالباقی بود. در کتاب یاد شده، درباره او چنین گوید:

«سید عبدالباقی معروف به سید آقامیر، فرزند سید مرتضی، از اجله علمای زمان خود به شمار آمده. شیخ محمد علی حزین که سفری به دزفول رفته، در تاریخ خود- مشهور به «تاریخ حزین»- گوید: «از اعیان آنجا بود سید فاضل میر عبدالباقی.» میرسید علی بن مرتضی دزفولی نیز در «تذکره دزفول»<sup>۲</sup>، در فصلی که از گذشتگان یاد نموده، گوید: «اما علمای آن عصر، از جمله مرحوم آقامیر عبدالباقی بود که خوبی او عالمی را فرا گرفته است که محتاج به شهود نیست.»

۱. زندگانی و شخصیت شیخ انصاری، چاپ سوم، صفحه ۴۶۵.

۲. این کتاب، مخطوط است و تاکنون به چاپ نرسیده است. چند نسخه‌ی خطی، و یک نسخه عکسی در کتابخانه آیت الله مرعشی- رحمت الله- در قم موجود است که در مجلد اول فهرست نسخه‌های عکسی آن کتابخانه معرفی شده است. مؤلف این کتاب، مرحوم میرسید علی، از بزرگان علمای قرن دوازدهم، و آثاری ارزشمند از ایشان به جای مانده است. از جمله:

مصباح المتجهجین، در آداب نماز شب، به زبان فارسی. این کتاب، تنها اثر چاپ شده مؤلف است.

سید عبدالله جزایری در اجازه کبیره گوید: السید عبدالباقی بن مرتضی الموسوی الدزفولی. کان فاضلاً صالحاً معظماً جلیل الشان، ثقة مرضیا. سافر اوائل شبابه لطلب العلم إلى اصبهان. و قرء علی آقا جمال الدین بن آقا حسین الخوانساری، ثم الی مشهد الرضا علیه السلام. فقرء علی المولی عبدالرحیم الجامی. و لم یرجع الی وطنه الا بعد ان بلغ غایة الکمال، وفاق الأقرأ و الأمثال. و جمع من نشأ ببلاده من العلماء و المهذبین، فهم من تلامذته و أتباعه. و اتصلت به کثیراً و استفدت منه و حضرت درسه بتفسیر البیضاوی توفی سنة ثلاث و اربعین.

سید عبدالباقی مدرس بزرگی داشته که اعلام، برای استفاده از محضرشان در آنجا گرد می آمدند. این محل به «طاق سید آقامیر» مشهور، و تا به حال هم، از ساختمان آن بقایایی موجود است. ایشان، پس از توطن در دزفول در مسجد جامع، اقامه جماعت نمود. این مسجد، از مساجد معمور این شهرستان و دارای موقوفات عدیده ای است. و از آن موقع تا زمان حاضر، امامت آن بر عهده یکی از افراد این خاندان می باشد. مرحوم سید به سال ۱۱۴۳ قمری، دارفانی را وداع گفت. و در همانجا مدفون گردید.<sup>۳</sup> و<sup>۴</sup>

---

ترجمه و شرح فارسی صحیفه سجاده، که در دست تحقیق و چاپ است.

نسیم عیش در شرح دعای صنمی قریش.

طریق النجاه در شرح دعای سمات.

رساله در تفسیر آیه شجره (لقد رضی الله عن المؤمنین...)

منهج الکرام

غوص البحار فی حرمة الخمر و القمار

السعادة الابدیة فی الامور البرزخیة

مختصری از شرح حال ایشان را آقای سید محمد علی امام در کتاب «کهن شعرای خوزستان» (تذکره شعرای خوزستان از قرن چهارم تا دوازدهم هجری) صفحات ۲۰۱-۱۹۸ آورده است.

۳. زندگانی و شخصیت شیخ انصاری، چاپ سوم، صفحه ۳۹۷.

۴. براساس یکی از یادداشت های بجا مانده از مؤلف این کتاب- مرحوم حاج سید اسدالله آقامیری - مرحوم میرعبدالباقی اصلاً بهبهانی و ساکن دزفول بود. وی، ملتی در اصفهان در خدمت علامه مجلسی تلمذ کرده و اجازه روایت و فتوی از ایشان حاصل نمود. در آن ایام، جمعی از اهالی بهبهان به خدمت علامه مجلسی رسیده و

مؤلف کتاب، در سال ۱۳۰۷ شمسی، در شهرستان دزفول، در چنین خاندانی متولد گردیده، و پس از گذراندن دوره ابتدایی، به تحصیل علوم دینی مشغول شد. ادبیات را در دزفول خواند و سپس رهسپار قم شد. و چند سال در آنجا، برای ادامه تحصیلات اقامت گزید. و نزد جمعی از اعلام تلمذ نمود. و پس از مراجعت به دزفول، از محضر آیات عظام آقا شیخ منصور سبط الشیخ انصاری<sup>۵</sup> (۱۳۹۲-۱۳۰۷) و حاج آقا سید اسدالله نبوی<sup>۶</sup> (۱۴۰۳-۱۳۱۳) و حاج شیخ محمد علی معزی<sup>۷</sup> (۱۳۹۰-۱۲۹۹) رضوان الله علیهم- که از مراجع تقلید عصر خود بودند- بهره برد.

وی، عالمی ربّانی و فاضلی صمدانی، جامع مکارم حسنه و اخلاق فاضله بود. در امور دینی به نحوی تعصب داشت که از مشاهده هر خلاف شرعی برآشفته و بدنش می لرزید. در دارالعلم مرحوم آیه الله العظمی نبوی قدس سره به تدریس اشتغال داشت. و در مسجد امام حسن عسکری علیه السلام پس از اقامه نماز جماعت، به موعظه و ارشاد مردم می پرداخت. و در میان مردم، از محبوبیت خاصی بهره مند بود.

ایشان در راه پیمایی های قبل و بعد از انقلاب و سایر اجتماعات، با دیگر اعلام این شهر پیشقدم بود. در طول جنگ تحمیلی، مسجد را رها نکرد. و در مقابل تمام بمبها، توپها و موشکها استقامت می نمود. و اگر چه خانواده و فرزندان را به قم فرستاد،

گفتند: «در شهر بهبهان، فقهی که امور شرعی به او محول باشد، وجود ندارد. کسی برای ما معین کنید که همراه او به بهبهان مراجعت کنیم.» علامه مجلسی، مرحوم میرعبدالباقی را تعیین فرمود. میر عبدالباقی در سر راه خود به بهبهان، به دزفول آمد. وی، مبالغی در دزفول مقروض بود. و ضمناً والده اش در دزفول سکونت داشت. سید، جهت ادای دیون و همراه بردن والده به دزفول آمد. اهالی شهر، قروض او را ادا نموده، و از رفتنش مانع شدند. و قدری از اراضی نزدیک به صحرای آنجا را به او بخشیدند، که بنای عمارت در آنها نمود. و امامت مسجد جامع دزفول را به او محول کردند. سید عبدالباقی در اواخر عمر، با سرمایه حاج عرب تاجر، تعمیر کاملی از مسجد جامع نمود. و املاک و اراضی بر آن وقف نمود، که تولیت آنها تا کنون با امام جماعت مسجد است.

۵. درباره شخصیت علمی ایشان، مراجعه شود به: زندگانی و شخصیت شیخ انصاری، چاپ سوم، صفحه ۳۹۰-۳۹۱.

۶. درباره ایشان، مراجعه شود: همان کتاب، صفحه ۳۹۳-۳۹۲، و تراجم الرجال، سید احمد حسینی اشکوری، صفحه ۲۵-۲۴.

۷. درباره ایشان، مراجعه شود به کتاب: شرح حال خاندان معزی، چاپ حکمت، قم، ۱۳۵۱ شمسی.



لیکن خود در دزفول اقامت داشت. و پس از بازگرداندن خانواده از قم، آنها را در خارج شهر دزفول اسکان داد. و خود، هر روز به مسجد می‌آمد و به انجام وظایف شرعی می‌پرداخت.

مرحوم پدرم، تا قبل از تقسیم اراضی کشاورزی، از حقوق شرعی گذران نمی‌کرد. و پس از آن نیز در مصرف آن کمال احتیاط را رعایت می‌نمود و حتی الامکان مستمندان را از یاد نمی‌برد. از اخلاق حسنه و برخوردهای جذّاب خود، در موارد عیدیه‌ای، برای رفع نزاع‌ها و اختلافات استفاده می‌کرد. و در عین حال، در برابر منکرات، با شدت و استقامت تمام مقاومت می‌نمود.

وفات آن مرحوم در روز ۲۵ محرم الحرام ۱۴۰۸ قمری - برابر با هفدهم شهریور ۱۳۶۷ شمسی - مصادف با روز رحلت امام سجاد صلوات الله علیه اتفاق افتاد. جنازه، در عماری، از مسجد امام حسن عسکری علیه السلام تا مغسل، که مسافت زیادی بود، روی دوش با حضور جمع کثیری از مردم شهر و دستجات سینه‌زنی تشییع گردید. و پس از تغسیل و تکفین و اقامه نماز، توسط پدر بزرگم حضرت آیت الله حاج شیخ مرتضی انصاری - دامت برکاته - در جوار جدّ مادریش مرحوم آیت الله حاج سید عبدالنبی آقامیری امام جمعه اسبق دزفول در مقبره اختصاصی سادات آقامیر مدفون گردید. و این حادثه جانگداز، فرزندان و بازماندگان و ارادتمندانش را برای همیشه داغدار نمود. و برای تجلیل از ایشان، مجالس متعدده بزرگداشت در دزفول و اهواز و تهران منعقد گردید.

جناب آقای حاج نظام زرگر - که از نیکان دزفول است - خوابی در مورد وفات ایشان دیده بود، که به بیان خود وی به صورت زیر است:

«یک روز، بعد از اینکه مرحوم آقا فوت کرده بود، قرار بود تشییع انجام شود. صبح آن روز، پس از نماز، کمی استراحت کردم. در عالم رؤیا دیدم که خیابان طالقانی، بسیار وسیع است و در دو طرفش، درختان بزرگی با پرندehایی زیاد روی آنها قرار دارند. در خیابان جلو رفتم، تا سر کوچه‌ای که مدرسه علمیه مرحوم آیت الله العظمی نبوی واقع است. این کوچه را نیز بسیار وسیع و زیبا دیدم. قدری سر کوچه ماندم. چند نفر سیّد

در کوچه دیدم. از جمله سیدی جوان با عمامه و کمر بند سبز، پشت سر او آیت الله نبوی و در ردیف بعد، جمعی از اعلام شهر بودند که از پله‌های مدرسه پایین آمدند. من، از اینکه سیدی جوان جلوتر از آیت الله نبوی راه می‌رود، تعجب کردم و گفتم: چرا این آقا جلوتر از آقای نبوی حرکت می‌کند؟ گفتند: پس این آقا را نمی‌شناسی؟ ایشان، آقا امام زمان- عجل الله تعالی فرجه- هستند، که برای تشییع جنازه حاج آقا سید اسدالله آقامیری می‌روند».

از آثار خیریه ایشان، تجدید بنای مقبره سادات آقامیری است، که در طول سال، مجالس ذکر فضائل و مناقب و مراثی اهل بیت عصمت علیهم السلام در آن برگزار است. همچنین کوشش در توزیع مجله مکتب اسلام، همکاری فعال با انجمن دانشوران دزفول و تألیف ده‌ها مقاله اخلاقی که در جلسات این مجمع، مورد بحث قرار می‌گرفت، و پاسخ‌گویی به شبهات و اشکالات طبقات مختلف خصوصاً جوانان با بیانی رسا و استدلالی، در ضمن باقیات صالحات ایشان قابل ذکر است. از ایشان، دو دختر و سه پسر به نام‌های سید علی، سید مهدی (نگارنده این سطور) و سید سعید بجای مانده است.

کتاب حاضر را مرحوم والد، در فرصت‌هایی که به دست می‌آورد، با مطالعه کتب اخبار و احادیث، گردآوری و تدوین می‌کرد. و علاقه خاصی به آن داشت. به همین دلیل، در زمان حیات خود، با وجود مشکلات جنگ و نابسامانی امور شهر، مقدمات چاپ آن را آغاز نمود. و در این جهت، از افرادی که با امور چاپ و نشر آشنایی داشتند، با کمال خضوع و تواضع کمک می‌خواست، اما رحلت نابهنگام آن عالم ربّانی، وقفه‌ای در این کار پدید آورد.

پس از برگزاری مجالس ترحیم، کار آماده‌سازی کتاب آغاز شد. و بدین منظور، از محقق متتبع، آقای عبدالحسین طالعی- که مؤلف در زمان حیات خود، بارها سفارش کرده بود تا در نشر این کتاب کمک کند- یاری خواستیم. ایشان نیز، با نکته‌سنجی خاص و تلاش مجدانه خود، طرحی نو در انداخت. و کتاب را با طرح و تنظیم جدید ارائه کرد. در طرح جدید، کتاب به جای تقسیم‌بندی سابق - که به ترتیب انتخاب از

منابع بود- به ترتیب جدید- تقسیم موضوعی احادیث- تنظیم یافت. ضمناً متن احادیث با مصادر، مجدداً مطابقت شدند تا اگر در ضمن استنساخ حدیث، اشتباهی سهوی راه یافته، بر طرف شود.

همچنین ویرایش ترجمه‌ها با دقت تمام انجام گرفت. و در تمام این مراحل، اشراف و نظارت حضرت آیت الله حاج شیخ مرتضی انصاری- دامت برکاته- موجب دلگرمی و اطمینان ما بود. و بدین ترتیب، این کتاب، به صورتی که می‌بینید، در اختیار خوانندگان عزیز قرار می‌گیرد.

امیدواریم با نظر عنایت حضرت بقیة الله الاعظم حجت بن الحسن العسکری عجل الله تعالی فرجه الشریف، این کتاب، همچون سایر آثار خیر مؤلف فقید آن، منشأ برکات فراوان گردد. و خدای تعالی، توفیق نشر دیگر آثار مکتوب ایشان را نصیب فرماید. اَنَّهُ ولیّ مجیب. و صلی اللّٰه علی محمد و آله الطاهرين.

سید مهدی (وحید) سید آقامیری

اسفند ۱۳۶۹ شمسی

دزفول



## فصل اول: علم

### ماهیت علم

از مجموع آیات و روایات در مورد علم، ویژگی‌های علم مورد نظر خداوند چنین استنتاج می‌شود:

۱. همچون پلی باشد که دنیای عالم را به آخرتش متصل گرداند و آنچه آموزش می‌بیند و به دیگران تعلیم می‌نماید، در این مسیر باشد.
۲. به دلیل همین هدف مقدّس (جهان آخرت)، یقیناً چنین علمی از دنیا و مافیها برکنار بوده و طالب آن نیز نباید دنیاطلب باشد و الا به «علم» نخواهد رسید و عالم نیز نباید به دنیا رو کند بلکه باید از آنچه صفات مذمومه منتهی به دوستی دنیا است، میرا باشد. خوشحالی شیطان از مرگ عالم نیز به همین دلیل است.
۳. مذاکره آن علم، سبب احیاء آن بوده و زنگارگیر قلب باشد. و به همین دلیل مجالست با علم در خاکروبه، بهتر از همنشینی با جاهل بر تشک است.
۴. فراگرفتن و تعلیم چنین علمی، سبب جلب محبت الهی می‌شود زیرا خداوند، عالمان را دوست دارد و یک عالم (که از علمش استفاده شود) نزد خداوند بیش از هفتاد هزار عابد، ارزش دارد.
۵. سبب «خشیت از خداوند» می‌شود و خداوند شیرینی مناجات با خویش را به او عطا می‌فرماید، زیرا چنین شخصی به نورانیت علم دست یافته و علوم و امور دیگر تابع آن است.
۶. همراهی آن علم با عمل، مراد الهی است و الا چه بسا خود آن علم، حجاب اکبر بشود. پس این علم با قلب سر و کار دارد نه با ذهن و حافظه (مگر آنکه اینها مقدمه عمل باشند). از طرفی، گنجایش قلب محدود است پس بایستی با به کارگیری علم، جا را برای فراگیری بیشتر آن، آماده کرد، در غیر این صورت

تسلط شیطان را در پیش دارد. منفعتی که از عمل به علم نیز حاصل خواهد شد، تأثیرپذیری اندرز عالم است بر دل‌های شنوندگان.  
 ۷. و لذا آنچه که این جهت را دارا نباشد، علم نیست:  
 عن ابی الحسن علی بن موسی بن جعفر عن ابائه علیهم السلام قال:

دخل رسول الله ﷺ المسجد فاذا جماعة قد اطافوا برجل فقال: ماهذا؟ فقيل: علامة. قال: وما العلامة؟ قالوا: اعلم الناس بأنساب العرب و وقایعها و ایام الجاهلیة و بالاشعار و العربیة فقال النبی صلی الله علیه و آله: ذاک علم لا یضّر من جهله ولا ینفع من علمه.

امام رضا علیه السلام از پدرانش علیهم السلام نقل می‌کند که:

رسول خدا وارد مسجد شد. مشاهده فرمود که مردم اطراف مردی جمع شده بودند فرمود: این چیست؟  
 گفتند: علامه است.

فرمود: علامه کدام است؟

گفتند: داناترین مردم به انسان عرب و حوادث و ایام دوران جاهلیت و به اشعار و عربیت. پیغمبر فرمود: این دانشی است که نادانی‌اش زیان ندارد و دانستش سودی نبخشد.

امالی، مجلس ۴۵، حدیث ۲۳

۸. و نکته مهم اینکه علم را باید از معدن علم، اخذ نمود:

عن ابی عبدالله علیه السلام عن ابائه:

ان امیرالمؤمنین علیه السلام علم اصحابه فی مجلس واحد اربع مائة باب ممّا یصلح للمسلم فی دینه و دنیاہ.

امام صادق علیه السلام از پدرانش نقل می‌کند که امیرالمؤمنین علیه السلام به اصحاب خود در یک مجلس، چهارصد باب علم که برای دین و دنیای آنان مفید باشد یاد داد.

خصال ۶۱۰/۲

### اهمیت طلب علم

مردم همانگونه که به خوراک و پوشاک اهمیت می‌دهند، باید در طلب علم بکوشند. لذا ائمه معصومین علیهم‌السلام جهالت را بزرگ‌ترین مرگ و از طرفی طلب علم را واجب شمرده‌اند؛ و انجام واجب بر فرد مکلف تا آخر عمر همچنان باقی است، و خاصیت علم نیز این است که هر چه از آن فرا گرفته شود، طالب علم را سیراب نمی‌کند لذا عالم هیچگاه از علم سیر نمی‌شود.

قال علی علیه‌السلام:

الفقر هو الموت الأكبر.

حضرت علی علیه‌السلام فرمودند:

تهیدستی مرگ بزرگ است.

خصال ۶۱۰/۲ (حدیث اربعمائه)

### توضیح

بنابر روایتی که در محاسن ۲۶۶ آمده است، منظور از فقر، فقر دینی و عدم اطلاع از مسائل فقهی است. علامه مجلسی - رحمه الله - در این زمینه توضیحات جالبی در بحار (۵/۷۲) ارائه نموده‌اند.

قال ابو عبدالله علیه‌السلام ۹:

طلب العلم فريضة،

امام صادق علیه‌السلام فرمود:

طلب علم یک واجب از واجبات است،

لثالی ۲۴۱/۲

مسلماً وجوب امر واجب، تا اتمام عمر آدمی، باقی است:

قال رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم ۹:

اطلبوا العلم من المهد الى اللحد.

رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند:

ز گهواره تا گور دانش بجوی (بجوئید).

نهج الفصاحه / ۶۴

به تعبیر دیگر: طالب علم، گرسنه‌ای است که هرگز سیر نمی‌شود:

قال علی علیه السلام:

منهومان لا یشبعان طالب علم و طالب دنیا.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

دو خورنده‌اند که سیر نمی‌شوند:

خواهان علم، که هر چه بر او کشف شود باز در پی معلوم کردن مجهول دیگری است.

خواهان دنیا، که آنچه از کالای دنیا بیابد باز به دنبال به دست آوردن کالای دیگری است.

نهج البلاغه / ۱۲۹۶

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

اربعة لا یشبعن من اربعة: الارض من المطر و العین من النظر و الانثی من الذکر و العالم من العلم.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

چهار چیزند که از چهار چیز دیگر سیر نگردند:

زمین از باران، چشم از نگاه، ماده (زن) از نر (مرد)، دانشمند از دانش.

خصال / ۱ باب ۴، ص ۲۲۱، حدیث ۴۷

قال النبی ۹:

ثمانیة اشیاء لا تشبع من ثمانية: العین من النظر، و الأرض من المطر، و الانثی من الذکر، و العالم من العلم، و السائل من المسألة، و الحریص من الجمع، و البحر من الماء، و النار من الحطب.

پیغمبر اکرم ۹ فرمودند:

هشت چیز از هشت چیز دیگر سیر نخواهند شد:

چشم از نگاه، زمین از باران، زن از مرد، عالم از علم، سائل از سؤال، حریص از جمع مال، دریا از آب، آتش از هیزم.

الاثنی عشریه / ۲۹۴



البته طلب علم با تحمل رنج و سختی همراه است چرا که علم گرانها است.  
قال النبي ۹:

اوحى الله تعالى الى موسى بن عمران قال: يا موسى ستة اشياء فى ستة مواضع  
و الناس يطلبونها فى ستة اشياء فلم يجدوه ابداً:  
انى وضعت الراحة فى الجنة و الناس يطلبونها فى الدنيا.  
انى وضعت العلم فى الجوع و الناس يطلبونه فى الشبع.  
انى وضعت العزفى قيام الليل و الناس يطلبونه فى ابواب السلاطين.  
انى وضعت الرفعة و الدرجة فى التواضع و الناس يطلبونها فى التكبر.  
انى وضعت اجابة الدعاء فى لقمة الحلال و الناس يطلبونها فى القيل و القال.  
انى وضعت الغنى فى القناعة و الناس يطلبونه فى كثرة العروض. و لم يجدوه  
ابداً.

پیامبر ۹ فرمودند:

خداوند متعال به موسى بن عمران وحی فرستاد و فرمود:  
ای موسی، من شش چیز را در شش محل قرار دادم ولی مردم آنها را در  
شش محل دیگر جست و جو می کنند و لذا برای همیشه به آنها نخواهند  
رسید:

۱. آسایش را در بهشت قرار دادم و مردم آن را در دنیا جستجو می کنند.
۲. علم را در گرسنگی قرار دادم و مردم آن را در سیری دنبال می کنند.
۳. عزت را در شب بیداری قرار دادم و مردم آن را در خانه قدرت مندان و  
حکمرانان دنبال می کنند
۴. بلندی مقام را در تواضع قرار دادم و مردم آن را در تکبر مطالبه می کنند.
۵. اجابت دعا را در لقمة حلال قرار دادم و مردم آن را در داد و فریاد  
مطالبه می کنند.
۶. بی نیازی را در قناعت قرار دادم و مردم آن را در زیادی متاع و کالاهای  
دنبال می کنند. و لذا آن را هیچگاه نمی یابند.

قال رسول الله ﷺ:

اطلبوا العلم و لو بالصين فانه فريضة على كل مسلم.

رسول خدا ﷺ فرمود:

در مقام یاد گرفتن دانش باشید هر چند مستلزم رفتن به کشور چین باشد  
زیرا یاد گرفتن دانش بر هر مسلمان واجب است.

ثالثی ۲/۲۴۲

پاسخ به این پرسش که «پس چرا طالبان علم کم هستند» این است که مردم اهمیت  
علم را نیافته‌اند:

قال الصادق عليه السلام:

لو علم الناس ما في طلب العلم لطلبوه و لو بسفك المهج و خوض اللجج.

امام صادق عليه السلام فرمود:

اگر مردم فضیلت علم را بدانند هر آینه در مقام تحصیل علم می‌شوند هر  
چند مستلزم خون دل خوردن و رفتن به قعر دریاها باشد.

ثالثی ۲/۲۴۲

حدیث زیر، اهمیت طلب علم را به وضوح بیان می‌کند:

قال رسول الله ﷺ:

من سلك طريقاً يطلب فيه علماً سلك الله به طريقاً الى الجنة و ان الملائكة  
لتضع اجنحتها لطالب العلم رضى به و انه ليستغفر لطالب العلم من فى السموات  
و من فى الارض حتى الحوت فى البحر و فضل العالم على العابد كفضل القمر  
على سائر النجوم ليلة البدر و ان العلماء ورثة الانبياء و ان الانبياء لم يورثوا  
ديناراً و لا درهماً و لكن ورثوا العلم فمن اخذ منهم اخذ بحظ وافر.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هر کس در راهی که در آن، جویای علم باشد قدم بردارد خداوند او را  
به راه بهشت برَد. و به راستی که فرشتگان برای دانشجو، بال‌های خود را  
با کمال خشنودی فرو نهند، و هر کس در آسمان‌ها و زمین است همه  
برای طالب علم، آموزش خواهند حتی ماهیان دریا. و برتری عالم بر عابد  
همچون برتری روشنی ماه شب چهارده است بر دیگر ستارگان. و به

راستی علما و دانشمندان وارث انبیاء هستند و البته پیغمبران دینار و درهم به ارث نگذارند بلکه میراث آنها همه علم است و هر کس از آنها علمی بهره برد به نصیب فراوانی رسیده است.

ثواب الاعمال / ۲۹۴

## اهمیت طالب علم

قال علی علیه السلام:

إذا جلس المتعلم بين يدي العالم فتح الله له سبعين باباً من الرحمة و لا يقوم من عنده الا كيوم ولدته امه و اعطاه الله بكل حديث عبادة سنة و بينى له بكل ورقة و حرف مدينة مثل الدنيا عشر مرآت.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هرگاه دانش آموز جلوی استاد بنشیند، خداوند هفتاد درب از رحمت برای او بگشاید و از حضور استاد برنخیزد مگر اینکه مثل روزی باشد که از مادر متولد شده باشد و برای هر حدیث خداوند به او ثواب عبادت یک سال عطا می کند و برای او به ازای هر ورقه و حرفی شهری بنا می کند که ده برابر دنیا وسعت داشته باشد.

لنالی ۲/۲۷۳

و فوت طلب علم در حال فراگیری دانش، شهادت است.

عن ابی ذرقال سمعنا رسول الله ﷺ يقول:

إذا جاء الموت الى طالب العلم و هو علی هذا الحال مات شهيداً.

ابوذر گوید: از پیغمبر اکرم ﷺ شنیدم که می فرمود:

هرگاه طالب علم در حال طلب علم بمیرد اجر شهید را دارد.

منية المرید / ۳۷

البته به همان میزان که ارزش و مقام دانشجو در نزد خداوند، گرامی است، بایستی به

نکاتی چند نیز توجه داشته باشد:

اول: بدانند دانش گنجینه‌ای است که کلیدش سؤال است. پس از سؤال کردن هراس نداشته باشد:

قال الرسول ﷺ :

العلم خزائن و مفاتيحه السؤال فاسئلو رحمكم الله فإنه تزجر أربعة: السائل و المتكلم و المستمع و المحب لهم.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

«دانش» گنج‌ها است و کلید آن‌ها، سؤال کردن است. پس سؤال کنید تا درب گنج‌ها برای شما باز شود.

در سؤال کردن چهار شخص اجر می‌برد: سؤال کننده، جواب دهنده، کسی که گوش می‌دهد و کسی که ایشان را دوست دارد.

تحف / ۴۱

دوم: طرح سؤال، مناسب و نیکو باشد:

قال رسول الله ﷺ :

حسن السؤال نصف العلم.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

خوب سؤال کردن نصف دانش است.

بحار ۲۲۴/۱ ح ۱۴

سوم: حقوق عالم را بشناسد:

عن علي بن أبي طالب عليه السلام قال:

إنَّ من حقِّ العالم أن لا تكثر السؤال عليه، و لا تسبقه في الجواب، و لا تلحَّ عليه إذا عرض، و لا تأخذ بثوبه إذا كسل، و لا تشير إليه بيدك، و لا تغمزه بعينك، و لا تسارَّه في مجلسه، و لا تطلب عوراته، و أن لا تقول: قال فلان خلاف قولك، و لا تفشي له سرًّا، و لا تغتاب عنده أحدًا، و أن تحفظ له شاهدًا و غائبًا، و أن تعمَّ القوم بالسلام و تخصَّه بالتحية، و تجلس بين يديه، و إن كانت له حاجة سبقت القوم إلى خدمته، و لا تملَّ من طول صحبته فإنَّما هو مثل النخلة، فانتظر متى تسقط عليك منها منفعة. و العالم بمنزلة الصائم القائم

المجاهد في سبيل الله، و إذا مات العالم اثم في الاسلام ثلثة لا تسدُّ إلى يوم  
القيامة، و إنَّ طالب العلم ليشيِّعه سبعون ألف ملك من مقربى السماء.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از جمله حقوق عالم این است که:

از او سؤال زیاد نکنید. در جواب دادن، از او سبقت نگیرید، وقتی که  
خواست برود، در خواسته خود اصرار نکنید. وقتی که خسته شد، لباس  
او را نگیرید که بماند.

با دست خود اشاره به او نکنید و چشمک نزنید، در مجلسش با او نجوی  
نکنید. و در خواست کشف اسرار او ننمائید. هر وقت نظریه‌ای بیان نمود،  
به ایشان نگوئید فلان شخص خلاف نظر شما را دارد. سرّ او را فاش  
نکنید. غیبت هیچکس را نزد او ننمائید. در غیاب و در حضور احترام او  
را حفظ کنید. علاوه بر سلام عمومی، احترام خصوصی از ایشان بجا  
آورید. مقابل روی او بشینید، هرگاه حاجتی داشت شما در انجام آن از  
دیگران سبقت بگیرید. از صحبت‌های طولانی‌اش اظهار خستگی نکنید،  
زیرا عالم مثل درخت خرما است باید منتظر باشید تا چه زمانی خرمائی  
از او برای شما ساقط شود و منفعت عالم به شما برسد.

عالم به منزله روزه‌دار جهاد کننده در راه خدا است، و هرگاه عالمی از  
دنیا برود، شکافی در اسلام ایجاد می‌شود که تا روز قیامت جبران  
نخواهد شد و هفتاد هزار فرشته مقرب، طالب علم را مشایعت کنند.

خصال ۵۰۴/۲

چهارم: و در احترام به استاد خویش- اگر چه فاسق باشد- نهایت دقت را بنماید:

قال علی علیه السلام:

ثلاث لا يستحي منهن: خدمة الرجل ضيفه، و قيامه عن مجلسه لأبيه و معلمه و  
طلب الحق و ان قل.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

سه چیز است که حیاء در آنها مورد ندارد:

۱. به مهمان خود، خدمت کردن.
۲. برخاستن از محل نشستن، به احترام پدر و آموزگار خود.
۳. مطالبه حق، هر چند کم باشد.

غرر و درر / ۱۶۴

قال النبی ﷺ:

اکرم الاستاذ و ان کان فاسقاً.

پیامبر ﷺ فرمودند:

به استاد احترام بگذارید، هر چند فاسق باشد.

غوالی الدرر، کلمه ۳۸

پنجم: هم طالب علم و هم سایر مردم- که از طلب علم محرومند- بایستی همواره از عالم که روشنگر راه دنیا و آخرت است، تبعیت نمایند، آنها را ترک ننمایند و الا باید منتظر بلاهای متناسب با این عمل زشت، باشند:

قال النبی ﷺ:

اتبعوا العلماء فانهم سُرُجُ الدنيا و مصابيح الاخرة.

پیامبر ﷺ فرمودند:

از دانشمندان مذهبی پیروی کنید زیرا ایشان چراغ‌های دنیا و راهنمایان آخرت‌اند.

غوالی الدرر، کلمه ۸

قال رسول الله ﷺ:

اکرموا العلماء فانهم ورثة الانبياء فمن اكرمهم فقد اكرم الله و رسوله.

رسول گرامی ﷺ فرمودند:

دانشمندان را احترام کنید چرا که آنان وارث پیامبران هستند، پس کسی که علما را احترام کند مثل این است که خدا و پیغمبرش را احترام کرده است.

نهج الفصاحه / ۸۴

قال رسول الله ﷺ:

سَيَأْتِي زَمَانٌ عَلَى أُمَّتِي يَفْرُونَ مِنَ الْعُلَمَاءِ كَمَا يَفِرُّ الْغَنَمُ مِنَ الذِّئْبِ ابْتِلَاهُمْ اللَّهُ بِثَلَاثَةِ أَشْيَاءٍ:

الأول يرفع البركة من أموالهم و الثاني يسلط عليهم سلطان جائر و الثالث يخرجون من الدنيا بلا إيمان.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

به زودی بر امت من زمانی فرا رسد که از علما فرار کنند همچون فرار گوسفند از گرگ، خداوند هم آنان را به سه بلا بزرگ مبتلا کند:  
اول: برکت را از اموالشان بگیرد. دوم: حاکم ظالمی بر آنان مسلط نماید.  
سوم: بدون ایمان از دنیا بروند.

نوائب الدهور / ۲۰۸

قال النبي ﷺ:

سَيَأْتِي زَمَانٌ عَلَى أُمَّتِي لَا يَعْرِفُونَ الْعُلَمَاءَ إِلَّا بِثُوبٍ حَسَنٍ وَ لَا يَعْرِفُونَ الْقُرْآنَ إِلَّا بِصَوْتٍ حَسَنٍ وَ لَا يَعْبُدُونَ اللَّهَ إِلَّا فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فَإِذَا كَانَ كَذَلِكَ سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا لَا عِلْمَ لَهُ وَ لَا حِلْمَ لَهُ وَ لَا رَحْمَ لَهُ.

پیامبر اکرم ﷺ فرمود:

به زودی بر امت من زمانی خواهد رسید که علماء و دانشمندان شناخته نمی شوند مگر به واسطه لباس خوب و به قرآن توجه نمی کنند مگر به آواز خوب (به معانی آن توجه ندارند) و خداوند را عبادت نمی کنند مگر در ماه مبارک رمضان، در نتیجه خداوند بر ایشان حاکمی مسلط گرداند که نه علم و نه بردباری و نه ترحمی داشته باشد.

نالی / ۲۷۵/۲

### مقایسه علم با عبادت:

در راستای بحث از اهمیت علم، «ارزش علم و برتری آن بر عبادت» مطرح می شود. عبادت عالم، با فقه و فهم همراه است اما عبادت عامی، از روی فهم نیست لذا:

۱. طلب علم بر عبادت های بسیار مهم، برتری می یابد.

۲. حتی یک ساعت مذاکره علمی از عبادات پر ارزشی همچون نماز مستحب و جهاد برتر است.
۳. وجود یک عالم برتر از هزار عابد و زاهد می شود.
۴. و تمامی کارهای عالم بر عابد برتری می یابد عبادت عالم بر عبادت عابد و حتی خواب عالم بر عبادت عابد فاقد علم!

قال النبی ﷺ:

من تعلّم حدیثین ینفع بهما او لیعلمهما بغيره فینتفع بهما کان خیراً له من عبادة ستین سنة.

رسول خدا ﷺ فرمود:

کسی که دو حدیث بیاموزد که از آنها نفع ببرد یا اینکه دو حدیث به کسی بیاموزد که از آنها نفع ببرد بهتر است برای او از شصت سال عبادت.

لثالی ۲۸۴/۲

قال رسول الله ﷺ:

من طلب العلم فهو كالصائم نهاره القائم ليله و انّ باباً من العلم يتعلمه الرجل خیر له من ان یكون له ابوقبیس ذهباً فأنفقه فی سبیل الله.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

طالب علم همچون روزه دار شب زنده دار است. و همانا یاد دادن یک باب از علم برای شخص (تعلیم دهنده) بهتر از این است که کوهی از طلا به بلندی کوه ابوقبیس را در راه خدا، انفاق نماید.

منية المرید ۲۳/

قال رسول الله ﷺ:

جلوس ساعة عند العالم فی مذاکره العلم أحبّ الی الله تعالی من مائة ألف رکعة تطوعاً و مائة ألف تسیحة و من عشرة الاف فرس یغزوبها المؤمن فی سبیل الله.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

یک ساعت نزد عالم نشستن و مذاکره علمی نمودن، نزد خدا دوست تر است از هزار رکعت نماز مستحبی گزاردن، و صد هزار تسیح گفتن، و



نیز بهتر است از مهیا کردن ده هزار اسب برای مؤمن که به وسیله آنها در راه خدا جهاد نماید.

ارشاد القلوب / ۲۶۶

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

عالم افضل من الف عابد و الف زاهد.

و العالم یتنتفع بعلمه خیر و افضل من عبادة سبعین الف عابد.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

فضیلت یک نفر عالم بیش از هزار عابد و هزار زاهد است.

و دانشمندی که مردم از علمش بهره برند، پاداش و ارزشش بیش از عبادت هفتاد هزار سال عابد است. (زیرا عبادت عابد فقط برای شخص عابد مفید است ولی از علم و دانش عالم هم خود عالم و هم مردم بهره می‌برند).

ثواب الاعمال / ۲۹۴

قال ابو عبدالله علیه السلام:

رکعة یصلیها الفقیه افضل من سبعین رکعة یصلیها العابد.

امام صادق علیه السلام فرمود:

یک رکعت نماز فقیه افضل از هفتاد رکعت نماز عابد است.

لثالی / ۲۶۳/۲

قال رسول الله ﷺ:

یا علی نوم العالم افضل من الف رکعة یصلیها العابد.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

ای علی خواب عالم افضل است از هزار رکعت نماز عابد.

و فرمود:

نوم العالم لیلة افضل من عبادة سبعین سنة.

خواب عالم در شب افضل از عبادت هفتاد ساله عابد است.

لثالی / ۲۶۳/۲

اکنون به خوبی در می‌یابیم که آنچه به کار، ارزش می‌دهد، نیک انجام دادن آن است نه زیاد انجام دادنش.

و آنچه قیمت مردم را نزد خداوند بالا می‌برد، علم آنها است. آنکه عالم‌تر است گران‌بها تر است. و با عنایت به همین «ارزش» است که شیطان به مرگ عالم خشنود می‌شود بیش از آنچه از مرگ مؤمنین دیگر خوشحال می‌شود. چرا که در گذشت عالم سبب شکاف در دین می‌شود (نه فوت عامی) که هیچ چیز جای آن را نمی‌گیرد، و این نیز به دلیل آن است که عالم همچون زنده‌ای است بین مردگان.

قال رسول الله ﷺ:

اکثر الناس قيمة اكثرهم علماً.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

علم و دانش هر کس که بیشتر است، قیمت و ارزش او هم زیادتر است.

نهج الفصاحه ۸۳/

قال علیؑ:

ما من احد يموت من المؤمنين احبّ الى ابليس من موت فقيه.

حضرت علیؑ فرمود:

مرگ هیچ مؤمنی به اندازه مرگ فقیه و عالم، شیطان را خشنود نخواهد کرد.

لثالی ۲۷۴/۲

قال علیؑ:

موت العالم ثلثة في الاسلام لا يسدّها شيء.

حضرت علیؑ فرمود:

مرگ عالم موجب شکافی خواهد شد که در حصار اسلام پدید می‌آید و هیچ چیز آن را پُر و جبران نخواهد کرد.

(اسلام تشبیه به شهر و علماء تشبیه به حصار آن شده‌اند زیرا همان‌طور که حصار موجب جلوگیری از خطر دشمن در داخل شهر می‌شود همین‌طور علما مانع خطر در دین اسلام هستند.)

لثالی ۲۷۴/۲

قال رسول الله ﷺ:

العالم بين الجهال كالحى بين الأموات.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

شخص دانشمند در میان نادانان، همچون زنده‌ای است میان مردگان.

بحار الانوار ۱۷۲/۱ حدیث ۲۵

من كلام له ﷺ لكميل بن زياد النخعي:

يا كميل بن زياد هلک خزان الاموال و هم احياء و العلماء باقون ما بقى الدهر

اعيانهم مفقودة و امثالهم فى القلوب موجودة.

از فرمایشات حضرت علی ﷺ به کمیل این است:

ای کمیل بن زیاد! گردآورندگان دارایی‌ها تباه شده‌اند در حالی که زنده

هستند. و دانشمندان پایدار می‌باشند چندان که روزگار برقرار است؛

وجودشان (از این جهان) گم شده است اما صورت‌هایشان در دل‌ها

موجود است.

نهج البلاغه ۱۱۵۶/

### اهمیت عالم

تا اینجا به مقدار زیادی به ارزش و اهمیت علم و طالب علم پی بردیم و به اهمیت

عالم بر عابد نیز واقف شدیم اکنون به چند عنوان حدیثی دیگر توجه می‌کنیم تا بیشتر

با اهمیت عالم آشنا شویم:

قال النبى ﷺ:

حملة العلم فى الدنيا خلفاء الانبياء.

پیامبر ﷺ فرمودند:

دانشمندان دینی، جانشینان پیامبرانند.

غوالی الدرر، کلمه ۳۲

قال رسول الله ﷺ:

ثلاثة يشفعون الى الله ﷻ فيشفعون:

الأنبياء ثم العلماء ثم الشهداء.

رسول خدا ﷺ فرمود:

سه شخص از خدای ﷻ شفاعت می کنند و شفاعت آنان پذیرفته است:  
پیغمبران، سپس دانشمندان و سپس شهیدان.

خصال ۱۵۶/۱ حدیث ۱۹۷

عن ابی عبدالله عليه السلام قال:

ثلاثة يشكون الى الله ﷻ: مسجد خراب لا یصلی فیہ اهله، و عالم بین جهّال، و  
مصحف معلق قد وقع علیه غبار لا یقرء فیہ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

سه چیز شکایت به نزد خدای ﷻ برند:

۱. مسجد ویرانی که مردمش (اهل محل) در آن نماز نمی خوانند.

۲. دانشمند گرفتار در میان نادانان (که به او رجوع نمی کنند).

۳. قرآن رها شده که گرد بر آن نشسته و کسی آن را قرائت نمی کند.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۴۲، حدیث ۱۶۳

قال النبی ﷺ:

من تعلمت منه حرفاً صرت له عبداً.

پیامبر ﷺ فرمود:

از هر کس که حرفی بیاموزم (گویا) بنده اش شده ام.

بحار ۱۶۵/۷۷

از این فرمایش پیامبر مقام مهم آموزگار و استاد از طرفی و وظیفه دانش آموز نسبت  
به استاد از سوئی دیگر روشن می شود.

عن النبی ﷺ انه قال:

إذا قال المعلم للصبي قل بسم الله الرحمن الرحيم فقال الصبي بسم الله الرحمن

الرحيم كتب الله براءة للصبي و براءة لابويه و براءة للمعلم.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

هرگاه معلم به دانش آموز بسم الله الرحمن الرحيم را یاد بدهد خداوند به عنوان پاداش برای معلم و دانش آموز و پدر و مادر دانش آموز، دوری از آتش جهنم را (در مورد آنان) بر خود واجب می نماید.

مجمع البيان ۱۸/۱-۱۹

قال رسول الله ﷺ:

إذا مات الرجل انقطع عمله الا من ثلاثه:

صدقة جارية و علم ينتفع به و ولد صالح يدعوله.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

اعمال هر فرد، با مرگ وی پایان می پذیرد، مگر در سه مورد:

۱. صدقه جاریه (مانند تألیف کتاب دینی).

۲. علمی که مردم از آن بهره مند شوند.

۳. فرزند نیکوکاری که برای او دعا نماید.

ارشاد القلوب ۱۲/

قال رسول الله ﷺ:

المؤمن اذا مات و ترك ورقة واحدة عليها علم، تكون تلك الورقة يوم القيامة سترًا في ما بينه و بين النار و اعطاه الله تبارك و تعالی بكل حرف مكتوب عليها مدينة أوسع من الدنيا سبع مرآت.

و ما من مؤمن يقعد ساعة عند العالم، الا ناداه ربه ﷻ: جلست الى حبيبي! و عزتي و جلالی لأسكنتك الجنة معه و لا ابالی.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هر مؤمنی که بمیرد و یک برگ کاغذ از او بماند که دانشی بر آن ثبت باشد، آن ورقه، در روز قیامت پرده و حاجبی میان او و دوزخ خواهد بود و خداوند تبارک و تعالی به هر حرفی که در آن ورقه نوشته شده است، شهری به او دهد که هفت برابر دنیا باشد.

و مؤمنی که یک ساعت نزد عالمی بنشیند، پروردگارش ندا کند: نزد  
حبیبم نشستی! به عزت و جلالم سوگند، تو را با او ساکن بهشت کنم و  
باک ندارم.

امالی صدوق، مجلس ۱۰، حدیث ۳، ص ۴۱-۴۰

قال علی علیه السلام:

من مات و میراثه الدفاتر و المخابر وجبت له الجنة.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

کسی که بمیرد و میراث او، تألیف کتاب و اخبار (و روایات) باشد  
بهشت بر او واجب گردد.

لنالی ۲/۲۷۴

به همان نسبت که به عالم بها داده شده، از او نیز خواسته شده که:

۱. بدون علم به چیزی، اظهار نظر نکند.
۲. جانی که أعلم هست، او سخنی نگوید.
۳. مواظب لغزش‌های خود باشد چرا که به واسطه آن تمامی مردم در معرض  
خطر قرار می‌گیرند.
۴. به فسق رو نیاورد چرا که تحمل عالم فاسق بر جامعه دشوار و بر پیامبر  
کمر شکن است.
۵. همواره در طلب خوبی‌ها بکوشد که هر عمل نیکی از او سر بزند،  
پرازش‌تر است تا از دیگران.
۶. به علم خود عمل کند.
۷. نسبت به نشر علم خود- خصوصاً در موارد بدعت‌ها- بکوشد که نشر علم  
زکات آن است.

قال رسول الله ﷺ:

من افتی الناس بغير علم لعنته ملائكة السماء و الأرض.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

کسی که بدون علم و یقین فتوی دهد (و در امور دین اظهار نظر نماید)  
فرشتگان آسمان و زمین او را لعن می‌کنند.

عن ابی عبدالله الصادق علیه السلام:

من دعا الناس الی نفسه و فیهم من هو أعلم منه فهو مبتدع ضالّ.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

کسی که مردم را به طرف خود بخواند (سؤالات خود را از من نمائید) و حال آنکه در بین مردم، عالم‌تر از او باشد، چنین کسی بدعت‌گزار و گمراه است.

تحف / ۳۷۵

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

زَلّة العالم کانکسار السفینة تفرق و یفرق من فیه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

لغزش عالم مانند شکستن کشتی است که هم خود غرق می‌شود و هم کسانی که در آن هستند در معرض نابودی و غرق هستند.

لثالی / ۲۸۲/۲

قال النبی ﷺ:

قسم ظهري رجلان من امتی: عالم فاسق و زاهد جاهل فالزهد بلاعلم باطل و العلم بلازهد عاطل.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

دو شخص از امتم کمرم را شکسته‌اند: دانشمند گناهکار و زاهد نادان زیرا زهد بدون علم باطل است و دانش بدون علم بی‌فایده.

لثالی / ۲۸۲/۲

قال رسول الله ﷺ:

صنغان من امتی اذا صلحا صلحت امتی و اذا فسدا فسدت امتی. قیل یا رسول

الله! و من هما؟

قال الفقهاء و الامراء.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

دو طائفه از این امت هستند که اگر صالح باشند همه امتم نیکوکار می‌گردند و اگر فاسد شوند همه امتم فاسد می‌شوند.  
عرض شد: ای رسول خدا صلی الله علیه و آله، آن دو طائفه کدامند؟  
فرمود: دانشمندان دینی و فرمانروایان.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۳۷، حدیث ۱۲

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

ستة اشياء حسن ولكنها من ستة احسن:  
العدل حسن و هو من الامراء أحسن، و الصبر حسن و هو من الفقراء أحسن، و الورع حسن و هو من العلماء أحسن، و السخاء حسن و هو من الاغنياء أحسن، و التوبة حسن و هي من الشباب أحسن، و الحياء حسن و هو من النساء أحسن، و امير لا عدل له كغمام لاغيث له و فقير لا صبر له كمصباح لا ضوء له و عالم لا ورع له كشجرة لا ثمرة لها و غني لا سخاء له كمكان لا نبت له و شاب لا توبة له كنهير لا ماء له و امرأة لا حياء لها كطعام لا ملح له.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

شش چیز خوبند؛ اما اگر از شش شخص سر بزنند بهتر است:  
عدالت خوب است اما از حکمرانان خوب‌تر؛ صبر و شکیبایی خوب است اما از مستمندان بهتر؛ تقوای شدید خوب است اما از دانشمندان خوب‌تر؛ سخاوت، خوب است، و از ثروتمندان بهتر، توبه نیکو است، و از جوانان نیکوتر؛ حیا خوب است اما از زنان خوب‌تر است. فرمانروای بی‌عدالت، همچون ابر بی‌باران است، تهدست بی‌صبر همچون چراغ بی‌نور است. دانشمند بی‌تقوی همچون درخت بی‌میوه است. ثروتمند بی‌سخاوت مثل زمین بی‌گیاه است. جوانی که از گناه توبه نکند مثل نهری است که آب نداشته باشد. زن بی‌حیا، مانند غذای بی‌نمک است.

الاثنی عشریه ۲۳۱/

قال علی علیه السلام:



قوام الدنيا بارية: بعالم مستعمل لعلمه و بغنى باذل لمعروفه و بجاهل لا يتكبر  
ان يتعلم و بفقير لا يبيع آخرته بدنيا غيره و اذا عطل العالم علمه و امسك الغنى  
معروفه و تكبر الجاهل أن يتعلم و باع الفقير آخرته بدنيا غيره فعليهم الثبور.

امام علی عليه السلام فرمودند:

دنیا به واسطه چهار کس بر پا است: اول- به عالم و دانشمندی که به  
علم خود عمل کند. دوم- به ثروتمندی که به وظیفه خود (در بخشش  
مال خود) عمل کند. سوم- به جاهل و نادانی که از یاد گرفتن، تکبر  
نورزد. چهارم- به مستمندی که آخرت خود را به دنیای دیگری نفروشد.  
و هرگاه عالم به علم خود عمل نکرد و ثروتمند از بخشش ثروت خود  
دست کشید و نادان از یادگیری تکبر کرد و مستمند آخرتش را به دنیای  
دیگران فروخت، پس سرنوشتشان هلاکت و خسران خواهد بود.

تحف / ۲۲۲

قال علی عليه السلام:

رواة العلم كثير و رعاته قليل.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

راویان دانش بسیارند و رعایت کنندگانش کم.

نهج البلاغه / ۸۲۶

قال رسول الله ﷺ:

إذا ظهرت البدع في امتي فليظهر العالم علمه فمن لم يفعل فعليه لعنة الله.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

آن زمان که بدعت‌ها در امت من ظاهر شوند، عالم باید علم خود را  
آشکارا بیان کند. اگر نکند، لعنت خدا بر او خواهد بود.

اصول کافی / ۹۴/۱

قال رسول الله ﷺ:

يا علي! ثلاث من حقايق الايمان: الانفاق من الاقتار، و انصافك الناس من  
نفسك و بذل العلم للمتعلّم.

حضرت رسول ﷺ به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

سه چیز از حقیقت ایمان است:

۱. بخشش در حال بی‌بضاعتی.
۲. گذشت و انصاف با مردم.
۳. بخشش علم برای فراگیرنده آن.

مکارم / ۲۹۴

قال علی علیه السلام:

زکاة العلم نشره.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

زکات علم (رشد و افزونی علم) با انتشار آن است.

غرر و درر / ۱۷۸

این مبحث را با ذکر چند حدیث در مورد حفظ چهل حدیث به پایان می‌بریم به آن امید که در «عمل»، حافظ آن احادیث باشیم.

قال النبی ﷺ:

من حفظ من امتی اربعین حدیثاً یطلب بذلك وجه الله و الدار الآخرة یحشره  
یوم القيامة مع النبیین و الصدیقین و الشهداء و الصالحین و حسن اولئک رفیقاً  
و بعثه الله یوم القيامة عالماً و لم یعذبه.

پیامبر ﷺ فرمود:

هر کس از امت من چهل حدیث از بر کند خالصاً لوجه الله، خداوند در  
روز قیامت، او را عالم و با پیغمبران و صدیقین و شهداء و خوبان  
محشور نماید اینها چه خوب مصاحبانی هستند و خداوند در روز قیامت  
او را عذاب نخواهد کرد.

لئال / ۲۴۸/۲

قال النبی ﷺ:

من حفظ علی امتی اربعین حدیثاً من سنتی ادخلته یوم القيامة فی شفاعتی.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

هر کس از امت من چهل حدیث از سُنَّتِمْ حفظ کند، در روز قیامت او را مورد شفاعتم قرار خواهم داد.

بحار الانوار ۱۵۳/۲-۱۵۸ (با الفاظ مختلف)

قال النبی ﷺ:

من نقل عنی الی من لم یلحقنی من امتی اربعین حدیثاً کتب فی زمرة العلماء و حشر فی جملة الشهداء.

پیامبر ﷺ فرمود:

کسی که چهل حدیث از من برای کسانی از امتم که مرا درک نکرده‌اند نقل کند، نام او در جمع علماء ثبت، با شهداء محشور خواهد شد.

لنالی ۲/۲۴۸

قال رسول الله ﷺ:

من حفظ من امتی اربعین حدیثاً مما یحتاجون الیه من امر دینهم بعثه الله یوم القیامة فقیها عالماً.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هر کس از افراد امت من چهل حدیث از آنچه مردم در کار دینشان به آن نیازمند می‌باشند، حفظ و نگهداری کند خداوند در روز قیامت او را فقیهی دانشمند برانگیزد.

خصال ۲/باب ۴۰، ص ۵۴۱، حدیث ۱۵



## فصل دوم: ثقلین

سفارش پیامبر ﷺ در طول حیات خویش، و در واپسین دقایق زندگی پر خیر و برکتش تمسک به ثقلین بود:  
قال رسول الله ﷺ:

انی تارک فیکم الثقلین ما ان تمسکتُم بهما لن تضلوا بعدی کتاب الله و عترتی  
اهل بیته و انهما لن یفترقا حتی یردا علیّ الحوض.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

من (از میان شما) می‌روم در حالی که دو چیز بزرگ و سنگین در بین  
شما می‌گذارم که اگر به آن دو چنگ زدید و از آنها اطاعت نمودید بعد  
از من هرگز گمراه نخواهید شد: یکی کتاب خدا- قرآن- و دیگری عترت  
و اهل بیت من- دوازده امام علیهم السلام- و این دو- قرآن و عترت- از  
هم جدا نشوند تا اینکه در روز قیامت، کنار حوض کوثر بر من وارد  
شوند.

ارشاد القلوب / ۱۸۰

لذا در این فصل، بعضی از احادیث شناخت قرآن و اهل بیت علیهم السلام بررسی  
می‌شود.

### ویژگی‌های ظاهری قرآن

الف: قرآن در ۱۱۴ سوره در ماه مبارک رمضان نازل شده است، شاید به همین دلیل  
است که ماه رمضان را «بهار قرآن» نامیده‌اند.

ب: شیوه آیات قرآن (۶۲۳۶ آیه) به خطاب غیرمستقیم است. شیوه تربیتی قرآن، «در  
را بزن که دیوار بفهمد» می‌باشد.

ج: قرآن دارای ظاهری بسیار ساده و آسان و در عین حال باطن عمیق و پرمعنی می‌باشد.

قال النبی ﷺ:

جميع سور القرآن مائة و اربع عشرة سورة و جميع آيات القرآن ستة آلاف آية و مائتا آية وست و ثلاثون آية و جميع حروف القرآن ثلاث مائة الف حرف و واحد و عشرون الفا و مائتان و خمسون حرفا.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

تمام سوره‌های قرآن یکصد و چهارده سوره و تمام آیات قرآن شش هزار و دویست و سی و شش آیه و تمام حروف قرآن سیصد و بیست و یک هزار و دویست و پنجاه حرف می‌باشد.

لنالی ۳۱۶/۳

عن جابر عن ابی جعفر عليه السلام أنه قال:

لكل شیی ربيع و ربيع القرآن شهر رمضان.

جابر جعفری گوید: امام باقر عليه السلام فرمودند:

هر چیز را بهاری است و بهار قرآن، ماه مبارک رمضان است.

ثواب الاعمال / ۲۳۲

عن حفص بن غیاث قال:

قلت للصادق جعفر بن محمد عليه السلام أخبرنی عن قول الله ﷻ: «شهر رمضان الذی انزل فیہ القرآن» کیف انزل القرآن فی شهر رمضان و انما انزل القرآن فی مدة عرشین سنة اوله و اخره؟

فقال عليه السلام: انزل القرآن جملة واحدة فی شهر رمضان الی بیت المعمور ثم أنزل من البیت المعمور فی مدة عشرين سنة.

حفص بن غیاث گوید:

به امام صادق عليه السلام عرض کردم: در مورد گفته خدای ﷻ که می‌فرماید: «ماه رمضان که در آن قرآن نازل شده» مرا آگاه ساز که چگونه قرآن در ماه رمضان نازل شده در حالی که قرآن در طول بیست سال از اول تا آخرش نازل شده؟ فرمود:

همه قرآن در ماه رمضان به بیت المعمور نازل شده و در مدت بیست سال، از بیت المعمور نازل شده است.

امالی، مجلس ۱۵ حدیث ۵

عن ابی عبدالله علیه السلام:

نزل القرآن بایک اعنی و اسمعی یا جاره.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

قرآن مانند این ضرب المثل عربی نازل شده که گویند «ایاک اعنی و اسمعی یا جاره» یعنی به تو می گویم ولی ای همسایه، تو گوش کن.

اصول کافی ۶۳۱/۲

## ویژگی های باطنی قرآن

قال علی علیه السلام:

القرآن ظاهره انیق و باطنه عمیق لاتفنی عجائبه و لا تنقضی غرائبہ.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

قرآن ظاهری ساده و آسان و باطنی عمیق و پرمعنی دارد که عجائب آن فناپذیر و غرائب آن بی پایان است.

مجمع البیان ۹/۱

عن النبی ﷺ انه قال:

القرآن غنی لاغنی دونه و لافقر بعده.

رسول خدا ﷺ فرمود:

قرآن، بی نیازی است که بی نیازی بدون آن وجود ندارد و (بعد از نزول قرآن) احتیاج به کتاب دیگر نیست.

مجمع البیان ۱۵/۱

عن ابی عبدالله علیه السلام:

انّ القرآن لم یمت و انه یجری کما یجری اللیل و النهار و کما تجری الشمس و القمر و یجری علی آخرنا کما یجری علی اولنا.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

قرآن از بین نخواهد رفت همانطوری که شب و روز و آفتاب و ماه در جریان هستند قرآن هم در جریان است، و آن بر آخرین ما (حضرت مهدی عجل الله فرجه) همانگونه جاری است که بر اولین ما (حضرت علی علیه السلام) جاری است.

تفسیر البیان / ۳۱

عن الزهري قال سمعت علي بن الحسين علیه السلام يقول:

آيات القرآن خزائن فكلمًا فتحت خزانة ينبغى لك أن تنظر ما فيها.

زهري گوید: شنیدم که امام سجاد علیه السلام می فرمود:

آیات قرآن گنج‌هایی هستند که هر وقت گنجی باز شد (آیه‌ای تلاوت شد) سزاوار است که با دقت در آن نظر افکنی.

به عبارت دیگر همان‌طور که هر زمان درب گنج و خزانه برای انسان باز می‌شود به سکه‌های گوناگون آن کاملاً دقت می‌نماید، آیه‌های قرآن هم باید با دقت کامل مورد بررسی قرار گیرند.

اصول کافی ۶۰۹/۲

به دلیل عظمت و بزرگی قرآن است که بدون علم نباید در آن اظهارنظر نمود:

روی عن ابي عباس عن النبي ۹:

من قال في القرآن بغير علم فليتبوء مقعده من النار.

از ابن عباس روایت شده که پیغمبر اکرم ۹ فرمود:

هر کس بدون علم در قرآن اظهارنظر کند جایگاه او در جهنم خواهد بود.

مجمع البیان ۹/۱

قال رسول الله ۹:

ما آمن بالقرآن من استحل حرامه.

پیامبر اکرم ۹ فرمودند:

کسی که حرام قرآن را حلال بشمارد، به قرآن ایمان نیاورده است.

تحف ۵۶



## فضائل استماع، نظر و قرائت قرآن

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من استمع حرفاً من کتاب الله ﷻ من غیر قراءه کتب الله له حسنة و محاسنه سیئه و رفع له درجه و من قرأ نظراً من غیر صوت کتب الله له بكل حرف حسنة و محاسنه سیئه و رفع له درجه و من تعلم منه حرفاً ظاهراً کتب الله له عشر حسنات و محاسنه عشر سیئات و رفع له عشر درجات.

قال: لا أقول بكل آية و لكن بكل حرف باء او تاء او شبههما.

قال: و من قرء حرفاً و هو جالس فی صلوته کتب الله له به خمسين حسنة و محاسنه خمسين سیئه و رفع له خمسين درجه و من قرء حرفاً و هو قائم فی صلوته کتب الله له بكل حرف مائة حسنة و محاسنه مائة سیئه و رفع له مائة درجه و من ختمه كانت له دعوة مستجابة مؤخرة او معجلة قال قلت: جعلت فداک ختمه کله؟ قال: ختمه کله.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس یک حرف از قرآن را فقط گوش کند (اگر چه نخواند) خداوند برای او یک حسنه بنویسد و یک گناه از او محو کند و یک درجه برایش بالا برد.

و هر کس با نظر و بدون صوت آن را بخواند برایش به هر حرفی حسنه‌ای بنویسد و درجه‌ای بالا رود.

و هر کس یک حرف ظاهر از آن را بیاموزد برایش ده حسنه بنویسد و ده گناه محو کند و ده درجه برایش بالا برد.

فرمود: نمی‌گویم به هر آیه، بلکه به هر حرفی همچون باء، تاء یا مانند اینها.

و هر کس یک حرف ظاهر آن را در نماز در حال نشسته بخواند خداوند برای او پنجاه حسنه بنویسد و پنجاه گناه از او محو کند و پنجاه درجه برای او بالا ببرد.

و هر کس یک حرف از آن در حال ایستاده در نمازش بخواند خداوند در برابر یک حرف صد حسنه برایش بنویسد. و صد گناه از او محو کند و صد درجه برایش بالا برد و هر کس آن را ختم کند یک دعای اجابت شده‌ای نزد خداوند دارد چه تأخیر افتد و چه همان زمان به او بدهند.  
گوید: عرض کردم قربانت کردم: همه قرآن را ختم کند؟  
فرمود: همه قرآن را ختم کند.

کافی ۶۱۲/۲ ح ۶

روی:

ان النظر الى الكعبة عبادة و النظر الى الوالدين عبادة و النظر الى المصحف من غير قراءة عبادة و النظر الى وجه العالم عبادة و النظر الى آل محمد عبادة.  
در روایت آمده است:

نگاه کردن به کعبه عبادت است، نگریستن والدین عبادت، نظر به قرآن بدون قرائت نیز عبادت و نگاه به صورت عالم و (سادات) آل محمد نیز عبادت است.

وسائل الشیعه ۶۲۰/۸ حدیث ۱

عن اسحاق بن عمار عن ابي عبدالله عليه السلام:

قال قلت له جعلت فداك اني احفظ القرآن على ظهر قلبي فاقرءه على ظهر قلبي افضل او انظر في المصحف؟  
قال فقال لي بل اقرءه و انظر في المصحف فهو افضل اما علمت ان النظر في المصحف عبادة؟!  
اسحاق بن عمار گوید:

به حضرت صادق عليه السلام عرض کردم: قربانت کردم من قرآن را حفظ دارم، آن را از حفظ بخوانم بهتر است یا از روی قرآن؟  
فرمود: بلکه از روی قرآن بخوان که بهتر است آیا ندانسته‌ای که نگاه کردن در قرآن، (خود) عبادت است.

کافی ۶۱۴/۲ حدیث ۵

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قرء القرآن فی المصحف متع ببصره و خفف عن والديه و ان كانا کافرین.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

هر که قرآن را از روی آن بخواند، از دیدگان خود بهره‌مند شود و سبب سبک شدن عذاب پدر و مادرش گردد اگر چه آن دو، کافر باشند.

کافی ۶۱۳/۲ حدیث ۱

عن النبی ﷺ انه قال:

افضل العبادۃ قراءة القرآن

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

خواندن قرآن، بهترین عبادت است.

مجمع البیان ۱۵/۱

قال رسول الله ﷺ:

یا سلمان علیک بقراءة القرآن فان قراءة القرآن کفارة للذنوب و ستر من النار و امان من العذاب و ینزل علی صاحبه الرحمة و ینزل علی من یقرأه بكل آیه ثواب مائة شهید و یعطى بكل سورة ثواب نبی و ینزل علی صاحبه الرحمة و ینزل علی من یقرأه القرآن نظر الله الیه بالرحمة، و الجنة و رضی عنه المولی و ان المؤمن اذا قرء القرآن نظر الله الیه بالرحمة، و اعطاه بكل آیه الف حور، و اعطاه بكل حرف نوراً علی الصراط، فاذا ختم القرآن اعطاه الله ثواب ثلاثمائة و ثلاثة عشر نبیاً بلغوا رسالات ربهم، و کأنما قرأ کل کتاب انزل الله علی انبیائه، و حرّم الله جسده علی النار، و لایقوم من مقامه حتی یغفر الله له و لآبویه.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

ای سلمان، بر تو باد به خواندن قرآن، زیرا خواندن قرآن کفاره گناهان و مانعی از آتش جهنم و امان از عذاب است و ثواب هر آیه که انسان بخواند برابر است با ثواب و اجر صد شهید، و برای هر سوره ثواب یک پیغمبر و موجب نزول رحمت و استغفار ملائکه خواهد بود. بهشت مشتاق او، و خداوند از او راضی خواهد بود.

و آنگاه که مؤمن قرآن تلاوت نماید خداوند با نظر رحمت به او بنگرد و در مقابل هر آیه، هزار حورالعین به او عطا کند و به ازاء هر حرف، نوری بر صراط به او عطا کند. و اگر قرآن را ختم کند در مقابل آن، خداوند ثواب سیصد و سیزده پیغمبر که رسالات پروردگارش را رسانده باشند، عطا کند و مثل این است که تمام کتب آسمانی را قرائت کرده باشد و خداوند بدن او را بر آتش حرام کند و از جای خود برنخیزد مگر آنکه گناهان او و پدر و مادر او را بیامرزد.

بحار ۱۷/۹۲-۱۸

عن ابی عبدالله علیه السلام قال: قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

البيت الذی یقرء فیہ القرآن و یذکر الله تعالى فیہ تكثر برکتہ و تحضره الملائکة و تهجره الشیاطین و یضیی لاهل السماء کما یضیی الکواکب لاهل الارض.  
و ان البیت الذی لا یقرء فیہ القرآن و لا یذکر الله تعالى فیہ تقل برکتہ و تهجره الملائکة و تحضره الشیاطین.

حضرت صادق علیه السلام فرمود که امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

خانه‌ای که در آن قرآن تلاوت شود و در آن، خدای تعالی یاد شود؛ برکتش فراوان گردد و فرشتگان به سوی آن سرازیر شوند و شیاطین از آن دور شوند. چنین منزلی برای اهل آسمان می‌درخشد چنانکه ستارگان برای زمینیان می‌درخشند.

و خانه‌ای که قرآن در آن تلاوت نشود برکتش کم شود و فرشتگان از آن دور شوند و شیاطین در آن حاضر گردند.

کافی ۶۱۰/۲، حدیث ۳

### خواص بعضی از آیات و سوره‌های قرآن

قال رسول الله ص:

إذا قال العبد عند منامه بسم الله الرحمن الرحيم یقول الله: ملائکتی اکتبوا بالحسنات نفسه الی الصباح.

رسول خدا ﷺ فرمود:

وقتی که انسان در موقع خوابیدن «بسم الله الرحمن الرحيم» بگوید خداوند ﷻ به ملائکه اش می فرماید: نَفْس های او را تا صبح حسنه بنویسد (به اندازه نَفْس های او حسنه برایش ثبت می شود).

ثالثی ۳/۳۳۷

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قرء انا انزلناه فی فريضة من فرائض الله نادى مناد: يا عبدالله غفرالله لك ما مضى فاستأنف العمل.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس در یکی از نمازهای واجب خود سوره انا انزلناه را قرائت کند منادی حق ندا در دهد: ای بنده خدا! خداوند گناهان پیشین تو را بیامرزد (آمرزید) عمل را از سر گیر.

ثواب الاعمال / ۲۷۹

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قرأ فی یومه او لیلته «أقرء باسم ربك» ثم مات فی یومه او لیلته مات شهیداً و بعثه الله شهیداً و احياه شهیداً و كان كمن ضرب بسيفه فی سبيل الله مع رسول الله صلى الله عليه و آله.

اما صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس سوره «أقرء باسم ربك» (سوره علق) را در روز یا شب قرائت کند و در آن روز یا شب از دنیا برود، شهید مرده باشد و خداوند او را شهید برانگیزد و شهید زنده گرداند و مانند کسی باشد که در رکاب پیغمبر صلی الله علیه و آله با شمشیر خویش در راه خدا جهاد کرده باشد.

ثواب الاعمال / ۲۷۸

عن سلمة بن محرز قال:

سمعت ابا جعفر علیه السلام يقول: من لم يبیره الحمد لم يبیره شیء.

سلمة بن محرز گوید:

شنیدم حضرت امام باقر علیه السلام فرمود: کسی که سوره حمد او را شفا ندهد هیچ چیزی بهبودی اش ندهد.

کافی ۶۲۶/۲ حدیث ۲۲

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ان لكل شیء قلباً و ان قلب القرآن «یس».

من قرأها قبل ان ینام او فی نهاره قبل ان یمسی کان فی نهاره من المحفوظین و المرزوقین حتی یمسی.

و من قرأها فی لیلہ قبل ان ینام و کلّ الله به الف ملک یحفظونه من شرّ کلّ شیطان رجیم و من کلّ آفة و ان مات فی یومه أدخله الله به الجنة.

از ابابصیر روایت شده است که حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

براستی برای هر چیز قلبی است و قلب قرآن، سوره یس است.

هر کس آن را قبل از خواب بخواند یا در روز قبل از آنکه شام شود تلاوت کند، در آن روز از حفظ شدگان و بهره‌مندان باشد تا شام کند.

و هر کس در شبش قبل از اینکه بخوابد آن را تلاوت کند خداوند،

(لا اقل)<sup>۸</sup> هزار فرشته بر او بگمارد تا او را از شرّ بدی هر شیطان رانده شده و از شرّ هر آسیب حفظ کنند و هرگاه در همان روز بمیرد خداوند او را وارد بهشت گرداند.

ثواب الاعمال / ۲۴۹ - ۲۵۰

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قرء سورة الکهف کل لیلۃ جمعة لم یمت الا شهیداً و یبعثه الله مع الشهداء و

وقف یوم القیامة مع الشهداء

اما صادق علیه السلام فرمودند:

۸. حدیث طولانی است با ذکر فضائل فراوان دیگر اضافه نمودن این کلمه به جهت آن است که همه حدیث

در اینجا آورده نشده است.

کسی که هر شب جمعه سوره کهف را تلاوت نماید، نمیرد مگر شهید و خداوند او را با شهداء برانگیزد و در آن روز در صف شهداء قرار بگیرد.  
ثواب الاعمال / ۲۴۲

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ما من عبد یقرء اخر الکهف الا تیقظ فی الساعة التي یرید.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس آیه آخر سوره کهف را بخواند (قل انما انا بشر مثلكم...) هر ساعت که اراده کند بیدار خواهد شد.

کافی ۶۳۲/۲ حدیث ۲۱

## اهمیت تعلیم قرآن

عن رجاء بن حیاة قال:

کنا يوماً أنا و ابی عند معاذ بن جبل فقال من هذا یا حیاة؟

فقال: هذا ابنی رجاء.

فقال معاذ: هل عملته القرآن؟ قال: لا.

قال: فعلمه القرآن فانی سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله یقول: «ما من رجل علم ولده القرآن الا توج أبواه يوم القيامة بتاج الملك و کسبا حلتین لم یر الناس مثلهما.»

ثم ضرب یدیه علی کتفی فقال یا بنی:

إذا استطعت ان تکسو ابویک يوم القيامة حلتین، فافعل.

رجاء بن حیات گوید:

روزی من و پدرم نزد معاذ بن جبل بودیم. سؤال کرد: این کیست؟

گفتم: پسر من است.

پرسید: آیا به او قرآن تعلیم نموده‌ای؟ گفتم: نه.

گفت: قرآن را به او یاد بده زیرا که از حضرت پیغمبر اکرم - صلی الله

علیه و آله - شنیدم که فرمود:

«هر کس به فرزندش قرآن یاد بدهد پدر و مادر او در روز قیامت تاج سلطنت بر سر و حله و لباس بهشتی در بر خواهند داشت که هیچکس چنین لباسی ندیده باشد.»

سپس با دست خود به کتف من زد و گفت:

فرزندم، اگر قدرت آن را داری که پدر و مادر خود را به حله‌های بهشتی پوشانی این کار را انجام بده (با تعلیم قرآن به فرزند خود).

مجمع البیان ۹/۱

عبدالرحمن سلمی که در مدینه معلم قرآن بود به یکی از کودکان امام حسین علیه السلام سوره حمد را تعلیم کرد. حضرت در مقابل این عمل جوایزی به او مرحمت فرمود که همه بزرگ و چشمگیر بودند.

اولاً دستور داد دهان معلم را پر از ذرّ کردند.

ثانیاً هزار دینار وجه نقد به او عطا فرمود.

ثالثاً هزار حله گرانها در اختیارش گذاشتند.

از این جوایز بزرگ که سید الشهداء علیه السلام در مقابل تعلیم یک سوره قرآن به معلم فرزندش داده بعضی از مردم اعتراض داشتند. حضرت در جواب اعتراضات مردم جمله‌ای فرمود که ارزش آن از تمام جوایز بیشتر بود، فرمود:

این یقع ما قدمته ممّا قد أعطی یعنی این پیشکش که من به معلم فرزندم در مقابل تعلیم قرآن تقدیم داشتم کجا، و آنچه او به فرزند من عطا کرده است کجا؟

بحارالانوار ۱۹۱/۴۴

### ارزش حاملان قرآن

عن النبی ﷺ قال:

اهل القرآن هم اهل الله و خاصته.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

اهل قرآن، اهل خداوند و خواص او هستند.

مجمع البیان ۱۵/۱



قال رسول الله ﷺ:

حملة القرآن المخصوصون برحمة الله المعلمون كلام الله المقربون الى الله من  
والا هم فقد و الى الله و من عاداهم فقط عادى الله يدفع الله عن مستمع القرآن  
بلاء الدنيا و يدفع عن قارئ القرآن بلاء الآخرة.  
يا حملة القرآن تحببوا الى الله بتوقير كتابه يزدكم حباً و يحببكم الى عباده.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

حاملان قرآن مورد رحمت خاص خدا و تعلیم دهندگان سخن خدا و  
مقربین درگاه خدا هستند کسی که ایشان را دوست بدارد خدا را دوست  
داشته و کسی که با ایشان دشمنی کند با خدا دشمنی کرده و خداوند از  
مستمع قرآن بلاء دنیا و از قاری قرآن بلاء آخرت را دفع خواهد کرد.  
ای حاملان قرآن نسبت به خدا دوستی کنید با احترام به کتابش، تا  
موجب شود خدا شما را زیاد دوست داشته باشد و محبوبیت شما نزد  
بندگان خدا زیادتیر گردد.

قال علیؑ:

من متمسک بنا لحق و من سلک غیر طریقنا غرق.

حضرت علیؑ فرمودند:

کسی که به ما متمسک شد، به ما رسید و نجات یافت و کسی که غیر راه  
ما پیمود غرق شد و به هلاکت رسید.

غرر و درر، حدیث ۷۸۹۱، فهرست غرر ص ۲۲

قال علیؑ:

الله الله في ذرية نبيكم لا تظلمن بين أظهركم و أنتم تقدرون على المنع عنهم.

حضرت علیؑ فرمودند:

خدا را، خدا را در نظر بگیرد نسبت به اولاد پیغمبرتان! مبادا در حضور  
شما مظلوم واقع شوند و شما قدرت جلوگیری از ایشان داشته باشید.

تحف / ۱۹۸

قال رسول الله ﷺ:

من رزقه الله حبّ الأئمة من أهل بيتي فقد أصاب خير الدُّنيا والآخرة، فلا يشكّن أحدٌ أنّه في الجنّة فإنّ في حبّ أهل بيتي عشرون خصلة، عشر منها في الدُّنيا وعشر منها في الآخرة، أمّا التي في الدُّنيا فالزُّهد و الحرص على العمل، والورع في الدّين، والرّغبة في العبادة، و التوبة قبل الموت، و النشاط في قيام الليل، و اليأس ممّا في أيدي النّاس، و الحفظ لأمر الله و نهيه ﷺ، و التاسعة بغض الدُّنيا، و العاشرة السخا، و أمّا التي في الآخرة فلا ينشر له ديوان، و لا ينصب له ميزان، و يعطى كتابه بيمينه، و يكتب له براءة من النّار، و يببّض وجهه، و يكسى من حلال الجنّة، و يشفّع في مائة من أهل بيته، و ينظر الله ﷻ إليه بالرّحمة و يتوّج من تيجان الجنّة، و العاشرة يدخل الجنّة بغير حساب فطوي لمحبّي أهل بيتي.

پیغمبر اکرم ۹ فرمودند:

کسی که خداوند دوستی اهل بیت مرا روزی او گرداند، به تحقیق که به خیر دنیا و آخرت دست یافته است. جای تردید برای احدی نیست که چنین کسی در بهشت است چرا که در دوستی اهل بیت بیست خصلت و صفت پسندیده هست: ده تایی آنها در دنیا و ده تا در آخرت. ده صفت دنیوی: دل نبستن به دنیا، علاقه شدید به عمل، پارسائی شدید و فراوان در دین، روی آوردن به عبادت، توبه قبل از مردن، نشاط و شادابی در شب زنده داری، نومییدی از آنچه در اختیار مردم است، عمل به اوامر و ترک نواهی الهی، دشمنی دنیا و بخشش. و اما ده تایی آخرت: عدم انتشار دیوان عملش، عدم نصب ترازو برای سنجش اعمالش، اعطاء کتاب در دست راستش، نوشته شدن «دوری از آتش» برایش، نورانی شدن رویش، پوشیدن از لباس های بهشتی، شفاعت در حق صد نفر از خویشاوندانش، نظر رحمت خدا به او، تاجی از تاج های بهشتی بر سرش، داخل شدن در بهشت بدون حساب. پس خوشا به حال دوست دارنده اهل بیتم.

عن ام سلمة زوجة النبي ﷺ قالت:

قال رسول الله في مرضه الذي توفي فيه:

ادعوا لي خليلي.

فارسلت عائشة الى ابيها. فلما جاء غطى رسول الله صلى الله عليه وآله وجهه و قال:

ادعوا لي خليلي.

فرجع ابوبكر و بعثت حفصة الى ابيها. فلما جاء غطى رسول الله صلى الله عليه وآله وجهه و قال:

ادعوا لي خليلي.

فرجع عمر. و أرسلت فاطمة سلام الله عليها الى عليّ ﷺ. فلما جاء، قام رسول الله صلى الله عليه وآله فدخل ثم جلل علياً بثوبه.

قال عليّ ﷺ: فحدثني بألف حديث يفتح كل حديث الف حديث حتى عرقت و عرق رسول الله صلى الله عليه وآله فسأل عليّ عرقه و تسأل عليه عرقى.

ام سلمه، همسر رسول خدا ﷺ گوید:

رسول خدا در همان بیماریش که جان سپرد فرمود:

دوست مرا نزد من بخوانید.

پس عایشه کسی نزد پدرش فرستاد. چون ابوبکر آمد رسول خدا صلی الله علیه و آله روی خود او پوشانید و فرمود: دوست مرا نزد من بخوانید.

ابوبکر بازگشت. آنگاه حفصه کسی نزد پدرش فرستاد. چون عمر آمد رسول خدا صلی الله علیه و آله روی خود را پوشانید و فرمود: دوست

مرا نزد من بخوانید.

عمر هم بازگشت. آنگاه فاطمه سلام الله عليها کسی به نزد علی ﷺ فرستاد. چون علی ﷺ تشریف آورد رسول خدا صلی الله علیه و آله با

احترام از جا برخاست و علی داخل شد و بعد رسول خدا صلی الله علیه و آله او را به زیر جامه خود کشید.

علی علیه السلام فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله هزار حدیث به من فرمود که از هر حدیث، هزار حدیث دیگر می جوشید. تا آنکه عرق بر من و بر رسول خدا بنشست و عرق آن حضرت به رخسار من و عرق من به رخسار ایشان جاری گشت.

خصال ۶۴۲/۲ حدیث ۲۱

عن النبی ﷺ قال:

خلق الله ﷻ مائة الف نبیّ و اربعة و عشرين الف نبیّ و انا اكرمهم علی الله و لا فخر.

و خلق الله ﷻ مائة الف وصیّ و اربعة و عشرين الف وصیّ فعلیّ اكرمهم علی الله و أفضلهم.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

خدای تعالی یکصد و بیست و چهار هزار پیغمبر آفرید و من نزد او، از همه آنان گرامی ترم و این سخن را نه از روی مباحثات می گویم.

و خداوند تعالی یکصد و بیست و چهار هزار جانشین برای پیغمبران آفرید و علی علیه السلام از همه آنان نزد خداوند، گرامی تر و بافضیلت تر است.

خصال ۶۴۱/۲ حدیث ۱۸

عن جابر بن عبدالله الأنصاریّ قال:

لقد سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله يقول فی علیّ علیه السلام خصالاً لو كانت واحدة منها فی جميع الناس لاكتفوا بها فضلاً قوله ﷺ: «من كنت مولاه فعليّ مولاه»، و قوله صلی الله علیه و آله: «علیّ منی کهارون من موسی»، و قوله صلی الله علیه و آله: «علیّ منی و أنا منه»، و قوله صلی الله علیه و آله: «علیّ منی کنفسی، طاعته طاعتی و معصيته معصیتی»، و قوله صلی الله علیه و آله: «حرب علیّ حرب الله، و سلم علیّ سلم الله»، و قوله صلی الله علیه و آله: «ولیّ علیّ ولیّ الله، و عدوّ علیّ عدوّ الله» و قوله صلی الله علیه و آله: «علیّ حجة الله، و خليفته علی عباده»، و قوله صلی الله علیه و آله: «حبّ علیّ ایمان و بغضه کفر»، و قوله صلی الله علیه و آله: «حزب علیّ حزب الله و حزب أعدائه

حزب الشیطان»، و قوله صلی الله علیه و آله: «علی مع الحق و الحق معه. لا یفترقان حتی یردا علی الحوض»، و قول صلی الله علیه و آله: «علی قسیم الجنة و النار»، و قوله صلی الله علیه و آله: «من فارق علیاً ففر فارقی، و من فارقنی فقد فارق الله ﷻ»، و قوله صلی الله علیه و آله: «شیعة علی هم الفائزون یوم القیامة».

جابرین عبدالله انصاری گوید:

براستی که از رسول خدا صلی الله علیه و آله درباره علی علیه السلام خصلت‌هایی شنیدم که اگر یکی از آنها در همه مردم بود، به همان برتری اکتفا می‌کردند از جمله:

۱. به هر که مولا منم، علی است مولای او.
۲. علی از من است همچنانکه هارون از موسی بود.
۳. علی از من است و من از او.
۴. علی از من است همچون تقسم، فرمانبرداری او فرمانبرداری من است و نافرمانیش نافرمانی من.
۵. جنگ با علی جنگ با خدا است و صلح و سازش با علی، صلح با خدا است.
۶. دوست علی دوست خدا است و دشمن علی دشمن خدا.
۷. علی حجت خدا و جانشین او در میان بندگانش است.
۸. دوستی علی ایمان است و کینه او را به دل گرفتن، کفر.
۹. حزب علی حزب خدا است. حزب دشمنان علی حزب شیطان است.
۱۰. علی با حق است و حق با او، این دو از یکدیگر جدا نشوند تا در کنار حوض (بهشت) بر من وارد شوند.
۱۱. علی است جدا کننده بهشت (و بهشتیان) از جهنم (و جهنمیان).
۱۲. هر که از علی کناره گیرد یقیناً از من جدا شده است و هر که مرا ترک کند یقیناً از خدای ﷻ جدا شده است.

۱۳. پیروان علی تنها رستگاران روز قیامتند.

خصال ۴۹۶/۲، حدیث ۵

عن امیرالمؤمنین علیه السلام قال:

قال رسول الله ﷺ: لا تزول قدما عبد يوم القيامة حتى يسأل عن أربع: عن عمره في ما أفناه و عن شبابه في ما ابلاه و عن ماله من اين اكتسبه و في ما انفقه و عن حبنا اهل البيت.

حضرت علی علیه السلام فرمود که رسول خدا ﷺ فرمودند:

روز رستاخیز، هیچ بنده‌ای قدم از قدم بر ندارد تا از چهار چیز بازپرسی شود:

۱. عمرش را در چه کاری گذرانده؟
۲. نوجوانی (و جوانی) اش را در چه راهی از دست داده؟
۳. ثروتش را از کجا آورده و در چه راهی مصرف کرده؟
۴. و از دوستی ما خاندان- علیهم السلام.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۵۳، حدیث ۱۲۵

قال علی بن موسی الرضا علیه السلام:

النظر الى ذريتنا عبادة، فقیل له: يابن رسول الله! النظر الى الائمة منكم عبادة ام النظر الى جميع ذرية النبي صلى الله عليه و آله؟  
فقال: بل النظر الى جميع ذرية النبي- صلى الله عليه و آله- عبادة.

امام هشتم علیه السلام فرمود:

نگاه کردن به ذریه ما عبادت است.

عرض شد: یابن رسول الله نگاه ما به امامان شما عبادت است یا نگاه به همه اولاد پیغمبر؟

فرمود: بلکه نگاه به تمامی اولاد پیغمبر عبادت است.

امالی صدوق، مجلس ۴۹ حدیث ۲

قال ابو عبدالله علیه السلام:

في طين قبر الحسين علیه السلام الشفاء من كل داء و هو الدواء الاكبر.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

در خاک قبر امام حسین علیه السلام شفاء از هر مرض است و آن بزرگترین دوا و مهمترین دارو است.

لثالی ۱۲۵/۴

### توضیح

در حدود حرم امام حسین علیه السلام روایات مختلف نقل شده: در بعضی حدّ حرم را پنج فرسخ در پنج فرسخ از چهار طرف و در بعض روایات، یک فرسخ در یک فرسخ از چهار طرف قبر مطهر و بعضی، چهار میل در چهار میل و در بعضی روایات بیست و پنج ذراع از چهار طرف قبر و در سایر روایات هفتاد ذراع از چهار طرف نقل شده و اختلافات روایات دلیل بر مراتب فضیلت است نه تناقض و تضاد در اخبار.

لثالی ۱۲۸/۴ (نقل با تلخیص)

قال ابن عباس فی تفسیر قوله تعالی: «فما بکت علیهم السماء و الارض و ما کانوا منظرین»:

انه کان اذا قبض الله نبیاً من الأنبیاء بکت علیه السماء و الارض اربعین سنة و اذا مات العالم العامل بعلمه بکتا علیه اربعین یوما و اما الحسین علیه السلام فتبکی علیه السماء و الارض طول الدهر.

و تصدیق ذلك یوم قتله قطرت السماء یوما و ان هذه الحمرة التی تری فی السماء ظهرت یوم قتل الحسین علیه السلام و لم تر قبله ابداً و ان یوم قتله لم یرفع حجر فی الدنیا الا وجد تحته دم.

ابن عباس در تفسیر آیه شریفه: «فما بکت علیهم السماء و الارض و ما کانوا منظرین» (دخان / ۲۹) می فرماید:

هرگاه پیغمبری از دنیا برود آسمان و زمین تا چهل سال گریه می کنند. و هرگاه عالم و دانشمندی که به علم خود عمل کند از دنیا برود تا چهل روز زمین و آسمان گریه کنند.

و اما برای حضرت امام حسین علیه السلام زمین و آسمان تا آخر دنیا گریه خواهند کرد و دلیل بر این مطلب روز عاشورا قطرات خونی از آسمان بارید و حمره و سرخی ای که در آسمان ظاهر می شود در روز شهادت امام حسین علیه السلام پیدا شد که قبل از آن نبود و در آن روز هیچ سنگی از زمین برداشته نشد مگر این که زیر آن خون دیده شد.

نثالی ۲/۲۷۴

قال رسول الله ﷺ:

من انكر امامة علي عليه السلام بعدى كان كمن انكر نبوتى فى حياتى و من انكر نبوتى كان كمن انكر ربوبية ربه ﷻ.

رسول خدا ﷺ فرمود:

هر که امامت علی علیه السلام را پس از من منکر شود، همچون کسی باشد که در زندگی ام پیغمبری مرا منکر شود، و هر که پیغمبری مرا منکر باشد همچون کسی است که منکر ربوبیت پروردگار ﷻ خویش است.

امالی، مجلس ۹۴ حدیث ۵

قال رسول الله ﷺ:

من فضل احداً من اصحابى علىّ علىّ فقد كفر.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هر کس، یکی از اصحابم را بر علی علیه السلام برتر شمارد تحقیقاً کافر شده است.

امالی، مجلس ۹۴ حدیث ۴

عن الصادق جعفر بن محمد علیه السلام قال:

انّ رسول الله قال ذات يوم لجابر بن عبد الله الانصاري: يا جابر انك ستبقى حتى تلقى ولدى محمد بن علي بن الحسين بن علي بن ابي طالب المعروف فى التوراة بالباقر فاذا لقيته فاقرأه منى السلام.



فدخل جابر الى علي بن الحسين عليه السلام فوجد محمد بن علي عنده غلاماً فقال له يا غلام اقبل. فاقبل. ثم قال له ادبر فادبر. فقال جابر: شمائل رسول الله و ربّ الكعبة. ثم أقبل علي علي بن الحسين عليه السلام فقال له: من هذا؟ قال: هذا ابني و صاحب الامر بعدى محمد الباقر.

فقام جابر فوقع علي قدميه يقبلهما و يقول نفسي لنفسك الفداء يا بن رسول الله اقبل سلام ابيك ان رسول الله صلى الله عليه و آله يقرء عليك السلام. قال: فدمعت عينا ابي جعفر عليه السلام ثم قال: يا جابر! علي ابي رسول الله السلام ما دامت السموات و الارض و عليك يا جابر بما بلغت السلام.

امام صادق عليه السلام فرمود:

روزی رسول خدا به جابر بن عبدالله انصاری فرمود: ای جابر! محققاً تو می مانی تا فرزندم محمد بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب را درک کنی که در تورات معروف است به باقر؛ چون به او برخوردی سلام مرا به او برسان.

جابر بر علی بن الحسین علیهما السلام وارد شد. محمد بن علی را که پسر بچه ای بود نزد او یافت و به او گفت: ای غلام، پیش بیا. آمد، گفت: برو. عقب رفت.

جابر گفت: به پروردگار کعبه این شمایل رسول خدا است.

سپس رو به علی بن الحسین علیهما السلام کرد و گفت: این کیست؟ فرمود: پسر من و امام بعد از من، محمد باقر است.

جابر برخاست و برپاهای او افتاد و آنها را می بوسید و می گفت: جانم قربانت یا بن رسول الله. سلام پدرت را بپذیر، رسول خدا صلی الله علیه و آله به تو سلام رسانیده.

گوید: در این حال دو چشم امام باقر عليه السلام پر از اشک شد و گفت: ای جابر بر پدرم رسول خدا سلام باد تا زمانی که آسمانها و زمین برپا است و بر تو ای جابر به خاطر آنکه سلام او را به من رساندی.

عن معمر بن راشد قال سمعت ابا عبدالله الصادق عليه السلام يقول:

اتى يهودى النبى ﷺ فقام بين يديه يحد النظر اليه فقال يا يهودى ما حاجتك؟ قال: انت افضل ام موسى بن عمران النبى الذى كلمه الله و انزل عليه التوراة و العصا و فلق له البحر و اظله بالغمام.

فقال له النبى ﷺ: انه يكره للعبد ان يزكى نفسه و لكنى اقول ان آدم عليه السلام لما اصاب الخطيئة كانت توبته ان قال اللهم انى اسئلك بحق محمد و آل محمد لما غفرت لى فغفرها الله له و ان نوحاً لما ركب فى السفينة و خاف الغرق قال: اللهم انى اسئلك بحق محمد و آل محمد لما انجيتنى من الغرق فنجاه الله عنه و ان ابراهيم عليه السلام لما ألقى فى النار قال اللهم انى اسئلك بحق محمد و آل محمد لما انجيتنى منها فجعلها الله عليه برداً و سلاماً و ان موسى عليه السلام لما التقى عصاره و أوجس فى نفسه خيفة قال اللهم انى اسئلك بحق محمد و آل محمد لما آمنتنى فقال الله جل جلاله لا تخف انك انت الأعلى.

يا يهودى ان موسى لو ادركنى ثم لم يؤمن بى و بنبوتى مانفعه ايمانه شيئاً و لا نفعته النبوة.

يا يهودى و من ذريتى المهدي اذا خرج نزل عيسى بن مريم لئصرته فقدّمه و صلّى خلفه.

معمر بن راشد گوید شنیدم امام صادق عليه السلام می فرمود:

فردى يهودى خدمت پيغمبر صلى الله عليه و آله آمد و در مقابل آن حضرت ايستاد و نگاه تندى به ايشان نمود.

پيامبر ﷺ فرمود: اى يهودى، چه حاجتى دارى؟

عرض كرد: تو برترى يا موسى بن عمران پيغمبر، كه خدا با او سخن گفت و تورات و عصا به او داد و دريا را در برابرش شكافت و با ابر، بر سرش سايه انداخت.

پيغمبر ﷺ فرمود: خوب نيست كسى خود را ستايد ولى گويم كه چون آدم گناه كرد توبه اش اين بود كه گفت: «خدايا تو را به حق محمد و آل محمد خواهش مى كنم مرا بيامرزى» و خدايش آمرزيد.

و چون نوح سوار کشتی شد و از غرق شدن، ترسید گفت: «خدایا از تو خواهم به حق محمد و آل محمد که مرا از غرق شدن، نجات دهی» و خدا او را نجات داد.

و چون ابراهیم را به آتش افکندند گفت: خدایا به حق محمد و آل محمد مرا از آن نجات ده و خدا آن را بر او سرد و سلامت کرد.

و چون موسی عصا افکند و از آن ترسید گفت: خدایا از تو خواهم به حق محمد و آل محمد که مرا امان دهی و خدای جل جلاله فرمود: مترس که تو برتری (از فرعونیان).

ای یهودی، اگر موسی مرا درک می کرد و به من ایمان نمی آورد، ایمانش سودی نداشت و نبوتش به او منفعتی نمی رساند.

ای یهودی، آن مهدی- عجل الله فرجه- از ذریه من است که چون ظهور کند عیسی بن مریم برای یاری اش فرود آید و او را پیش دارد و پشت سرش نماز گزارد.



## فصل سوم: سفارشی‌ها

حال که به ارزش و اهمیت علم و نیز لزوم تمسک به آیات و احادیث پی بردیم گوش جان می‌سپاریم به فرمایشات و راهنمایی‌های ائمه علیهم السلام در موارد مختلف زندگی از جمله:

آداب نشست و برخاست، مهمانی، همسایگی، ازدواج، نگهداشتن زبان، برخورد با کارگر، فرد غمگین...

عن ابی عبدالله الصادق علیه السلام قال:

من دخل موضعاً من مواضع التهمة فاتهم لا يلومن ألاً نفسه.

حضرت امام صادق علیه السلام فرمود:

کسی که در موضعی از مواضع تهمت داخل شود و متهم شود، جز خودش را ملامت نکند.

امالی صدوق، مجلس ۷۵، حدیث ۵

قال علی علیه السلام:

ضع امر اخیک علی احسنه حتی یأتیک ما یغلبک.

و لا تظن بکلمة خرجت من اخیک سوء و انت تجدلها فی الخیر محملاً.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

فعل برادر مؤمنت را (به جای سوءظن) به نیکوترین وجهش حمل نما، مگر آنکه خلافتش را یقین کنی پس تا زمانی که می‌توانی فعل او را حمل به خیر کنی، حق نداری حتی نسبت به یک کلمه که از برادر مؤمنت شنیدی سوءظن ببری!

کشف الریبه / ۲۹۳

قال الصادق علیه السلام:

إذا اتهم المؤمن أخاه يئمناث الايمان من قلبه كما يئمناث الملح في الماء.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

هرگاه مؤمن، برادر دینی خود را متهم نماید ایمان او آب می‌شود و از بین می‌رود همان طور که نمک در آب حل می‌شود و از بین می‌رود.

کشف الریبه / ۲۹۳

ضمناً لازم به تذکر است که مؤمن همانگونه که نباید سوءظن داشته باشد نبایستی هم خود را در معرض اتهام قرار داده تا دیگران نسبت به وی سوءظن نمایند:  
قال النبی ۹:

اتقوا من مواضع التهم.

رسول خدا ۹ فرمودند:

از مواضع تهمت دوری کنید (کاری نکنید که در معرض اتهام قرار بگیرید).

معراج السعادة / ۱۲۸

قال رسول الله ۹:

اغتنم خمساً قبل خمس:

شبابک قبل هرملک و صحتک قبل سقمک و غناک قبل فقرک و فراغک قبل شغلک و حیاتک قبل موتک.

پیامبر اکرم ۹ فرمودند:

از فرصت استفاده کن و پنج چیز را قبل از پنج چیز غنیمت بشمار:

۱. جوانی را پیش از پیری.
۲. سلامت را پیش از مریضی.
۳. بی‌نیازی را پیش از تنگدستی.
۴. ایام فراغت را پیش از اشتغال.
۵. زندگی را پیش از مرگ.

نهج الفصاحه / ۷۱

قال رسول الله ۹:

نعمتان مکفورتان: الا من و العافیه.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

ارزش دو نعمت از نظر مردم پوشیده است:

۱. امنیت

۲. تندرستی.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۳۴، حدیث ۵

قال علی رضی الله عنه:

اضاعة الفرصة غصة.

حضرت علی رضی الله عنه فرمود:

از دست دادن فرصت باعث غم و اندوه است.

نهج البلاغه / ۱۱۴۱

قال النبی ﷺ:

من استوی یوماه فهو مغبون و من کان غده شراً من یومه فهو ملعون و من لم  
ینتعد النقصان فی عمله کان النقصان فی عقله و من کان النقصان فی عمله و  
عقله فالموت خیر له من حیاته.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

کسی که دو روز او مساوی باشد چنین کسی ضرر کرده و پشیمان  
خواهد شد و کسی که امروزش بدتر از روز گذشته باشد چنین کسی  
مورد لعنت است و کسی که درصدد رفع نقص عمل خود نباشد، نقص  
خرد خود را به اثبات رسانده و کسی که در عمل و خرد او نقصان باشد  
مرگ برای او بهتر از زندگی خواهد بود.

مضمون: وسائل ۳۷۶/۱۱ حدیث ۵

هر چه بینی در جهان دارد عوض وز عوض گردد تو را حاصل غرض

بی عوض دانی چه باشد در جهان عمر باشد عمر قدر آن بدان

قال ابو محمد العسکری رضی الله عنه:

لیس من الأدب اظهار الفرح عن المحزون.

حضرت عسکری علیه السلام فرمودند:

آشکار کردن خوشحالی نزد شخص غمگین، از ادب نیست. (مثل خندیدن نزد شخص مصیبت دیده).

تحف / ۴۸۹

قال رسول الله ﷺ:

الدنيا ساعة فاجعلوها طاعة.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

دنیا یک هنگام (زودگذر) است، پس آن را در اطاعت (خدا) بگذرانید.

بحار الانوار ۱۶۴/۷۷

قال علي عليه السلام:

الدنيا والآخرة عدوان متعاديان و سبيلان مختلفان.

من أحبّ الدنيا و والها أبغض الآخرة و عادها.

مثلها مثل المشرق و المغرب و الماشي بينهما لا يزداد من احدهما قريباً الا ازداد من الآخر بعداً.

حضرت علي عليه السلام فرمودند:

دنیا و آخرت دو دشمن مخالف و دو راه متفاوت و مختلف هستند.

کسی که دنیا را دوست داشته باشد و آن را اختیار نماید، آخرت را مبعوض داشته و با آن دشمنی کرده است.

مثل دنیا و آخرت همانند مشرق و مغرب است. و راهرو بین این دو، به یکی نزدیک نمی شود مگر آنکه از دیگری دور می شود (رفتن به سمت مشرق، دور شدن از مغرب است همچنین هرگاه انسان آخرت را اختیار نماید و اعمالش جنبه اخروی داشته باشند، از دنیا دورتر خواهد شد و بالعکس).

تحف / ۲۱۲

قال علي عليه السلام:

كما ان الشمس و الليل لا يجتمعان، كذلك حبّ الله و حبّ الدنيا لا يجتمعان.



حضرت علی علیه السلام فرمودند:

همان طور که روز و شب جمع نمی‌شوند، جمع شدن دوستی خداوند و دوستی دنیا نیز امکان ندارد.

ناسخ التواریخ ۳۱۸/۶

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

حبّ الدنيا رأس کل خطیئة.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

دلبستگی به دنیا، سرآمد هر گناهی است.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۲۵، حدیث ۸۷

قال رسول الله ﷺ:

الدنيا مزرعة الآخرة.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

دنیا کشتزاری است که محصولش در آخرت درو می‌شود یعنی انسان هر کاری در این دنیا انجام داد، نتیجه آن در آخرت عائد او خواهد شد.

سراج القلوب ۱۳۶/

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

الدنيا سجن المؤمن و القبر حصنه و الجنة مأواه.

و الدنيا جنة الكافر و القبر سجنه و النار مأواه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

دنیا، زندان مومن است، قبر پناهگاهش و بهشت اقامتگاهش.

و دنیا بهشت کافر است، قبر زندان او و دوزخ اقامتگاهش.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۰۸، حدیث ۷۴

قال علی بن محمد علیه السلام:

الدنيا سوق ربح فيها قوم و خسر آخرون.

امام علی علیه السلام فرمود:

دنیا مانند بازاری است که عده‌ای (متقین) سود می‌برند و عده‌ای دیگر

زیان

تحف العقول / ۴۸۳

قال الرسول ﷺ:

يا علي شر الناس من باع آخرته بدنياه و شر من ذلك من باع آخرته بدنياه غيره

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

ای علی، بدترین مردم کسی است که آخرت خود را برای رسیدن به جاه و منال دنیا بفروشد و بدتر از این، آن انسانی است که آخرت خود را برای دنیای دیگری بفروشد.

مکارم / ۲۸۹

قال رسول الله ﷺ:

يا علي! اذا مات العبد قال الناس ما خلف و قالت الملائكة ما قدم

پیامبر ﷺ به علی ﷺ فرمودند:

هرگاه بنده‌ای بمیرد، مردم می‌گویند چه چیز میراث گذاشت، ولی ملائکه می‌گویند چه چیز قبل از خود فرستاد (و چه عمل خوبی در دنیا انجام داد)!

مکارم / ۲۹۵

قال العالم ﷺ:

اعمل لدنياك كإنك تعيش أبدا و اعمل لآخرتك كأنك تموت غداً.

و قال: نعم العون على الآخرة الدنيا.

امام موسی کاظم ﷺ فرمودند:

برای دنیای خویش چنان کار کن که گویا تا آخر دنیا زنده خواهی بود و بر آخرت خود طوری کار کن که گویا فردا از دنیا خواهی رفت. و فرمود: دنیا چه خوب کمک کننده‌ای است برای آخرت.

لثالی / ۲۸۰/۳

قال علي ﷺ:

ان لله ملكاً ينادي في كل يوم لدوا للموت و اجمعوا للفناء و ابنوا للخراب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خداوند را فرشته‌ای است که هر روز فریاد می‌کند: بزائید برای مردن و جمع کنید برای از بین رفتن و بسازید برای ویران شدن.

نهج البلاغه / ۱۱۵۰

قال علی علیه السلام:

و الله لدنیا کم هذه أهون فی عینی من عراق خنزیر فی ید مجذوم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

به خدا سوگند این دنیای شما در چشم من خوارتر و پست‌تر است از استخوان بی‌گوشت خوک، که در دست بیمار گرفتار به خوره، باشد.

نهج البلاغه / ۱۱۹۲

قال علی علیه السلام:

الدنیا خلقت لغيرها و لم تخلق لنفسها.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

دنیا برای دیگری آفریده شده است و برای خود، آفریده نشده است. (دنیا راهی است به آخرت که باید آدمی در آن بندگی کند تا پاداش یابد، نه جای ماندن است نه همیشگی است لذا جای خوشگذرانی نیست).

نهج البلاغه / ۱۲۹۸

قال ابو محمد العسکری علیه السلام:

انکم فی آجال منقوصة و ایام معدودة و الموت یأتی بغتة، من یرزع خیراً یحصد غبطة و من یرزع شراً یحصد ندامة لكل زارع ما زرع.

حضرت عسکری علیه السلام فرمودند:

شما در اجل‌ها (مدت‌ها)ی ناقص و روزهای شمرده شده قرار دارید و مرگ بدون خبر و ناگهانی و غافلگیر کننده خواهد آمد (پس نباید از مرگ غافل باشیم بلکه باید همواره آماده و مهیای آن باشیم)، آنکه چیز خوب بکارد، غبته درو می‌کند (غبته از این که چرا «بیشتر» کار نیک

نکرده) و کسی که بدکرداری بکارد، پشیمانی درو کند (پشیمان از این که چرا دست به عمل بد زده است) در هر حال برای هر کشت کننده‌ای، همان محصول کشت شده، خواهد بود.

تحف العقول / ۴۸۹

قال علی علیه السلام:

انما سمیت الدنيا دنیا لانّها ادنی من کل شیء.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:

به راستی که دنیا را دنیا گویند به علت اینکه دنیا از هر چیز پست‌تر است.

بحارالانوار ۳۵۵/۵۷ حدیث ۱

قال ابو محمد العسکری علیه السلام:

من التواضع: السلام علی کلّ من تمرّ به و الجلوس دون شرف المجلس.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند:

از جمله علائم تواضع و فروتنی: سلام کردن بر هر کسی که بر او گذر کنی و نیز نشستن در غیر صدرِ مجلس، می‌باشد.

تحف العقول / ۴۸۷

و قال الکاظم علیه السلام:

یا هشام ان امیرالمؤمنین کان یقول: لایجلس فی صدر المجلس الا رجل فیہ ثلاث خصال یجیب اذا سئل و ینطق اذا عجز القوم عن الکلام و یشیر بالرائی الذی فیہ صلاح اهله فمن لم یکن فیہ شیء منهن فجلس فهو احمق.

امام موسی بن جعفر علیه السلام می‌فرماید:

ای هشام، حضرت علی علیه السلام می‌فرمود: در صدر مجلس نمی‌نشیند مگر شخصی که سه صفت در او باشد:

اول- هرگاه سؤالی از او بشود قدرت پاسخگویی داشته باشد.

دوم- موقعی که مردم از سخن گفتن عاجز و ناتوان باشند او توان سخن گفتن داشته باشد.

سوم- اشاره به رأیی که صلاح اهل آن باشد بنماید.  
پس کسی که یکی از این اوصاف در او نباشد و بالای مجلس بنشیند،  
(یقیناً) احمق می‌باشد.

تحف العقول / ۳۸۹

قال رسول الله ﷺ:

ينبغي للجلساء في الصيف أن يكون بين كل اثنين مقدار عظم الذراع لثلاثين  
بعضهم على بعض في الحر.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

سزاوار است برای نشستن اشخاص در تابستان، بین هر دو نفر به اندازه  
یک ذراع (تقریباً نیم متر) فاصله باشد تا به خاطر گرما، بعضی مزاحم  
بعض دیگر نشوند.

وسائل ۲۱/۱۲ حدیث ۸

قال رسول الله ﷺ:

المرأ على دين خليله و قرينه.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

هر شخصی بر دین و آئین دوست و رفیق خود خواهد بود.

اصول کافی ۳۷۵/۲ حدیث ۳

قال امير المؤمنين عليه السلام:

من النعم الصديق الصدوق.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از نعمت‌های خداوند، دوست راستگو است.

غرر و درر / ۲۵۷

قال رسول الله ﷺ:

مجالسة اهل الدين شرف الدنيا و الآخرة.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

همنشینی با مردمان متدین و خداشناس، سبب شرافت دنیا و آخرت است.

ثواب الاعمال ۲۹۶/

قال علی رضی الله عنه:

فقد الا حبة غریبة.

حضرت علی رضی الله عنه فرمودند:

از دست دادن دوستان غربت است (زیرا مانند دورماندگی از وطن است).

نهج البلاغه / ۱۱۱۵

قال رسول الله ﷺ:

لا یحل لمسلم أن یهجر اخاه ثلاثة ایام و السابق سبق الی الجنة.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

روا و حلال نیست بر مسلمان که بیش از سه روز برادر مسلمانش را ترک کند (و با او قهر باشد)، و هر کدام از دو طرف نسبت به آشتی کردن از دیگری پیشی گرفت، (در واقع) به سوی بهشت، پیشی گرفته است.

بحار الانوار ۱۸۹/۷۵ حدیث ۱۲

فی مناهی النبی صلی الله علیه و آله أنه نهی عن الهجران فمن کان لابد فاعلاً فلا یهجر اخاه اکثر من ثلاثة ایام فمن کان مهاجراً لأخیه اکثر من ذلك کانت النار اولی به.

پیامبر اکرم ﷺ نهی فرمودند

از اینکه با برادران دینی قطع ارتباط شود و فرمودند: اگر موجب قطع ارتباط فراهم شد، بیش از سه روز نباید طول بکشد و کسی که بیش از سه روز با برادر دینی خود قطع رابطه نماید چنین کسی به آتش جهنم سزاوارتر است.

بحار الانوار ۱۸۸/۷۵ حدیث ۸

عن ابی الحسن رضی الله عنه قال:

لعن رسول الله صلى الله عليه وآله ثلاثة: الآكل زاده وحده، و الراكب فى الفلاة وحده، و النائم فى البيت وحده.

امام هفتم عليه السلام فرمودند:

رسول خدا صلى الله عليه وآله سه کس را لعن فرمود:

۱. آنکه توشه راه خود را به تنهایی بخورد (نه با هم‌سفران).

۲. آنکه در بیابان‌ها، به تنهایی سفر کند.

۳. آنکه در خانه‌ای، تنها بخوابد.

خصال ۱/باب ۳، ص ۹۳، حدیث ۳۸

عن ابى عبدالله عليه السلام قال:

قال رسول الله ﷺ: ما اصطحب اثنان الا كان اعظمهما اجراً و احبهما الى الله ﷻ ارفقهما بصاحبه.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

حضرت پیامبر ﷺ فرمود: هیچ دو طرف با هم رفاقت نکنند جز اینکه هر یک که با رفیق خود بهتر رفاقت کند پاداشش بزرگتر و نزد خدای عز و جل محبوب‌تر باشد.

کافی ۱۲۰/۲ حدیث ۱۵

عن ابى عبدالله عليه السلام قال:

قال رسول الله ﷺ: اذا احب احدكم اخاه المسلم فليسا له عن اسمه و اسم ابيه و اسم قبيلته و عشيرته فان من حقّه الواجب و صدق الإخاء أن يسئله عن ذلك و الا فائها معرفة حمق.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

رسول خدا ﷺ فرمود: هرگاه یکی از شما برادر مسلمانش را دوست دارد از او نام خودش و نام پدرش و نام قبیله و فامیلش را بپرسد زیرا که از جمله حقوق واجب و صدق و صفا در دوستی این است که اینها را از او بپرسد و گرنه (در غیر این صورت) آن شناسائی، احمقانه است.

کافی ۶۷۱/۲، حدیث ۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

التواصل بین الاخوان فی الحضر التزاور و فی السفر التکاتب.

حضرت صادق ع فرمود:

پیوند میان برادران دینی آنگاه که پیش هم هستند دیدار از همدیگر و در مسافرت، نامه نوشتن به یکدیگر است.

کافی ۶۷۰/۲ حدیث ۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

قال رسول الله ص: حق المسافر أن یقیم علیه اصحابه اذا مرض ثلاثاً.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

رسول خدا ص فرموده است: حق مسافر این است که چون بیمار شود رفقای همسفرش تا سه روز به خاطر او توقف کنند.

کافی ۶۷۰/۲ حدیث ۴

قال النبی ص:

ابعد الخلائق من الله ص من یجالس الامراء.

پیامبر ص فرمودند:

دورترین اشخاص از خداوند، همنشینان حکام و امراء هستند.

غوالی الدرر، کلمه ۶

قال رسول الله ص:

ثلاثة مجالستهم تمیت القلب: الجلوس مع الأندال و الحدیث مع النساء و الجلوس مع الأغنیاء.

پیامبر اکرم ص فرمودند:

سه صفتند که هم نشینی با آنها موجب مردن قلب می شود:

۱. همنشین با اشخاص خسیس و پست.

۲. سخن گفتن با زنان.

۳. مجالست با ثروتمندان.

تحف العقول / ۵۱

قال رسول الله ص:



یا علی من لم ینتفع بدینہ و دنیاہ فلا خیر لک فی مجالستہ.

پیامبر ﷺ به علی سفارش فرمودند:

یا علی! کسی که منافع دینی یا دنیوی ندارد پس خیری در همنشینی با او نمی‌باشد.

(مصاحبت با اشخاص باید یا منفعت دینی داشته باشد یا لااقل دنیوی، اگر هیچکدام نباشد لغو و بیهوده است).

مکارم / ۲۹۰

قال رسول الله ﷺ:

... و کره ان یکلم الرجل مجذوماً الا ان یکون بینہ و بینہ قدر ذراع و قال: فرّ من المجذوم فرارک من الأسد.

حضرت رسول ﷺ در ادامه حدیثی چنین فرمودند:

و همچنین خداوند کراهت دارد از اینکه کسی با شخص مبتلا به جذام و خوره سخن بگوید مگر اینکه لااقل به حدّ یک ذراع (کمتر از یک متر) بین آنها فاصله باشد. و فرمودند: از شخص خوره‌دار فرار کن، همان طور که از شیر فرار می‌کنی.

مکارم / ۲۹۳

قال محمد الباقر ﷺ:

اوصانی ابی فقال: لا تصحبّین خمساً ولا ترافقهم فی الطریق: لا تصحبّین فاسقاً فانّه بايعک با کلة فما دونها. قلت: یا ابت! و ما دونها؟ قال: یطمع فیها ثم لا ینالها.

و لا تصحبّین البخیل فانّه یقطعک فی ماله أحوج ما کنت الیه.

و لا تصحبّین کذاباً فانّه بمنزلة السراب یبعد منک القریب و یقرب منک البعید.

و لا تصحبّین احمق فانّه یرید ان ینفعک فیضرک.

و لا تصحبّین قاطع رحم فانّی وجدته ملعوناً فی کتاب الله فی ثلاثة مواضع.

امام محمد باقر ﷺ فرمود:

پدرم به من سفارش نمود: با پنج کس مصاحبت و دوستی مکن؛ و در مسافرت با آنها، همسفر مشو:

۱. فاسق، زیرا تو را به یک لقمه یا کمتر می فروشد. پرسیدم: کمتر از یک لقمه چیست؟ فرمودند: به وعده و طمع یک لقمه، و نرسیدن به آن.
۲. بخیل، زیرا تو را به چیزی که احتیاج داری ناامید می گرداند.
۳. دروغگو، زیرا او مانند سراب (غیرواقع) است، نزدیک را به تو دور؛ و دور را به تو نزدیک وانمود می کند.
۴. احمق، زیرا اراده می کند که به تو منفعت برساند ولی به علت حماقت به تو ضرر می رساند.
۵. کسی که قطع رحم کرده، زیرا من در سه جای قرآن، چنین شخصی را ملعون یافتم.

الاثنی عشریه ۲۱۲-۲۱۳

قال علی رضی الله عنه:

يَنْبَغِي لِلرَّجُلِ الْمُسْلِمِ أَنْ يَجْتَنِبَ مُوَاخَاةَ الْكُذَّابِ فَإِنَّهُ يَكْذِبُ حَتَّى يَجِيءَ بِالصِّدْقِ فَلَا يُصَدِّقُ.

حضرت علی رضی الله عنه فرمودند:

شایسته است که هر فرد مسلمان از برادری و رفاقت با دروغگو پرهیزد زیرا که او دروغ می گوید تا آنجا که راستش هم باور نشود.

اصول کافی ۳۱۴/۲ باب الکذب حدیث ۱۴

قال علی رضی الله عنه:

من صحب الأشرار لم یسلم.

حضرت علی رضی الله عنه فرمودند:

هر که با افراد بد، همنشین شود، سالم نمی ماند.

غرر و درر ۲۵۷/

قال رسول الله ۹:

ایک و مصاحبة الأحمق فانه یزید أن ینفعک فیضرک.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

زنهار با کودن و بی‌خرد مصاحبت کردن! زیرا او می‌خواهد به تو سود رساند لیکن زیان می‌رساند.

کافی ۳۷۷/۲ حدیث ۷

قال رسول الله ﷺ:

من سعادة المسلم سعة المسكن و الجار الصالح و المركب الهنيء.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

از خوشبختی هر مسلمانی این است که منزل با وسعت، همسایه شایسته و وسیله سواری آرام و راهواری داشته باشد.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۸۴، حدیث ۲۵۲

قال رسول الله ﷺ:

التمسوا الجار قبل شری الدار و الرفیق قبل الطریق.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

همسایه را قبل از خانه خریدن و همسفر را قبل از مسافرت، در نظر داشته باشید.

نهج الفصاحه ۹۲/

قال ابو محمد العسكري عليه السلام:

من الفواقر التي تقصم الظهر: جار؛ إن رأى حسنة أطفالها و ان رأى سيئة افشائها.

امام حسن عسکری عليه السلام فرمود:

از بلاهای کمرشکن: همسایه‌ای است که اگر (از همسایه) خوبی ببیند آن را مخفی نگهدارد و اگر چیز بدی ببیند آن را افشا و برملا سازد.

تحف العقول ۴۸۷/

عن العبد الصالح عليه السلام قال:

ليس حسن الجوار كف الأذى و لكن حسن الجوار صبرك عى الأذى.

حضرت موسی بن جعفر عليه السلام فرمود:

خوش همسایگی تنها به این نیست که از آزار همسایه خودداری کند بلکه «خوش همسایگی، شکیبائی تو است بر آزار او».

کافی ۶۶۷/۲ حدیث ۹

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

قال رسول الله ﷺ: حسن الجوار يعمر الديار و ينسى في الاعمار.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند: خوش همسایگی خانه‌ها را آباد سازد و اجل‌ها را به تأخیر اندازد (کنایه از درازی عمر است).

کافی ۶۶۸/۲ حدیث ۱۰

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

جاء رجل الى النبي ﷺ فشكى اليه اذى من جاره فقال له رسول الله ﷺ: اصبر ثم اتاه ثانية فقال له النبي ﷺ: اصبر.

ثم عاد اليه فشكاه ثالثة فقال النبي ﷺ للرجل الذى شكى: اذا كان عند رواح الناس الى الجمعة فاخرج متاعك الى الطريق حتى يراه من يروح الى الجمعة فاذا سألوک فأخبرهم.

قال: ففعل فاتاه جاره المؤذى له فقال له: ردّ متاعک فلک الله علیّ أن لا اعود.

امام محمد باقر علیه السلام فرمود:

مردی نزد پیامبر اکرم ﷺ آمد و از آزار همسایه‌اش به او شکایت کرد. رسول خدا ﷺ به او فرمود: صبر کن.

سپس بار دوم خدمتش آمد و شکایت کرد حضرت به او فرمود: صبر کن.

سپس بار سوم آمد و باز شکایت کرد حضرت به او فرمود: چون روز جمعه شود آنگاه که مردم برای نماز جمعه می‌روند اثاثیه‌ی خانه‌ات را بر سر راه مردم بگذار تا هر که نماز جمعه می‌رود ببیند و چون از تو بپرسند (که برای چه این کار را کرده‌ای) جریان را به آنان بگو.

فرمود: آن مرد این کار را کرد، پس آن همسایه که آزارش می‌داد پیش او آمد و گفت: اثاثیه‌ات را به خانه باز گردان من با خدا عهد می‌کنم که دیگر تو را آزار نکنم.

کافی ۶۸۸/۲ حدیث ۱۳

قال ابو عبدالله عليه السلام:

ينبغي لجيران صاحب المصيبة أن يطعموا الطعام عنه ثلاثة أيام.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

سزاوار است که صاحب مصیبت را تا سه روز همسایگانش غذا دهند.

لنالی ۱۷۶/۳

عن ابي جعفر عليه السلام قال:

قال رسول الله ﷺ: ما آمن بي من بات شعبان و جاره جائع.

حضرت باقر عليه السلام فرمود:

رسول خدا ﷺ فرمود: ایمان به من ندارد کسی که سیر بخوابد و همسایه‌اش گرسنه باشد.

کافی ۶۶۸/۲

عن ابي جعفر عليه السلام قال:

قال رسول الله ﷺ: ما من اهل قرية يبیت و فيهم جائع ينظر الله اليهم يوم القيامة.

امام محمد باقر عليه السلام فرمود:

رسول خدا ﷺ فرمودند: اهل یک آبادی که شب را در حالی بگذرانند که در میانشان گرسنه‌ای باشد، روز قیامت خداوند به آنها نظر رحمت نیفکند.

کافی ۶۶۸/۲ حدیث ۱۴

عن ابي عبدالله عليه السلام قال:

قال رسول الله ﷺ: كل اربعين داراً جيران من بين يديه و من خلفه و عن يمينه و عن شماله.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

رسول خدا ﷺ فرمودند: هر چهل خانه از چهار طرف حد همسایگی است.

کافی ۶۶۹/۲ حدیث ۱

قال ابو جعفر علیه السلام:

ما كان ولا يكون ولا هو كائن نبیّ ولا مؤمن الا وله قرابة تؤذیه او جار يؤذیه.

امام باقر علیه السلام فرمود:

نبوده و نمی باشد و نخواهد بود، پیغمبری و نه مؤمنی، مگر اینکه خویشی از خویشان و نزدیکانش او را اذیت کند یا همسایه‌ای او را بیازارد.

لنالی ۳۲۸/۱

قال النبی ﷺ:

لا زال جبرئیل یوصینی بالنساء حتی ظننت انه یحرم طلاقهن.  
و ما زال یوصینی بالممالیک حتی ظننت انه یجعل لهم وقتا یعتقوا فیه.  
و ما زال یوصینی بالجار حتی ظننت انه یجعل لی وارثا.  
و ما زال یوصینی بالسواک حتی ظننت انه فریضة.  
و ما زال یوصینی بالصلوة فی الجماعة حتی ظننت انه لا یقبل الله صلوة الا فی الجماعة.

و ما زال یوصینی بذكر الله حتی ظننت انه لا ینفع قول الا به.

و ما زال یوصینی بقیام اللیل حتی ظننت انه لانوم باللیل.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

جبرئیل دائماً به من سفارش زنان را می فرمود تا گمان به حرمت طلاق زنها بردم.

و دائماً سفارش غلامان و کنیزان را می نمود به طوری که گمان بردم برای آزادی آنها وقتی معین شده است.

و دائماً سفارش همسایه را می‌نمود تا گمان بردم همسایه از همسایه ارث می‌برد.

و دائماً به مسواک زدن سفارش می‌فرمود تا اینکه گمان بردم مسواک زدن واجب است

و همینطور دائماً به من سفارش می‌کرد که نماز با جماعت اقامه شود تا اینکه گمان بردم نماز بدون جماعت قبول نمی‌شود.

و دائماً به یاد خدا بودن را سفارش می‌کرد تا اینکه گمان بردم هیچ گفتاری به جز یاد خدا نباید نمود.

به شب زنده‌داری هم دائماً سفارش می‌کرد تا اینکه گمان بردم شب را نباید خوابید.

الاثنی عشریه ۲۴۶/

قال رسول الله ﷺ ۹:

من كان موزياً لجاره من غير حقِّ حرِّمه الله ریح الجنة و مأواه النار. ألا و انَّ الله ﷻ يسأل الرجل عن حق جاره و من ضیّع حق جاره فليس منّا.

حضرت رسول ﷺ ۹ فرمودند:

هر کس به ناحق، همسایه خود را آزار دهد خداوند نسیم بهشت را بر وی حرام گرداند و جایگاهش دوزخ باشد.

آگاه باشید که خداوند ﷻ از حق همسایه سؤال خواهد کرد، هر کس حق همسایه را رعایت نکند و آن را ضایع سازد از ما (مسلمین) نخواهد بود.

عقاب الاعمال / ۶۵۰/

قال رسول الله ﷺ ۹:

من أذى جاره طمعاً فی مسکنه ورثه الله داره.

حضرت رسول ﷺ ۹ فرمودند:

کسی که همسایه‌اش را بیازارد، به طمع خانگی او که به چنگ آورد، خداوند خانه‌اش (آزاردهنده) را به ارث به او (همسایه) می‌رساند.

بحارالانوار ۱۵۰ / ۷۴

قال رسول الله ﷺ:

من خان جاره شبراً من الارض طوقه الله تعالى يوم القيامة الى سبع ارضين ناراً حتى يدخله نار جهنم.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

هرکس به قدر یک وجب در زمین همسایه خویش تصرف غاصبانه نماید، خدای ﷻ در قیامت، همان مقدار را همچون طوقی از آتش بر گردن او حلقه‌وار تا هفتمین طبقه‌ی زمین پیچد، تا سرانجام او را به جهنم داخل نماید.

عقاب الاعمال / ۶۴۵

قال الصادق عليه السلام:

ما كَلَّمَ رسول الله العباد بكنه عقله قط.

قال: و قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

انا معاشر الانبياء امرنا ان نكلم الناس على قدر عقولهم.

امام صادق عليه السلام فرمود:

هرگز رسول خدا صلی الله علیه و آله به کُنه خرد خود با بندگان سخن نگفت و فرمود که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

ما گروه پیغمبران دستور داریم که با مردم به اندازه عقلشان سخن بگوئیم.

امالی صدوق، مجلس ۶۵، حدیث ۶

قال رسول الله ﷺ:

يا اباذر اترك فضول الكلام و حسبك من الكلام ما تبلغ به حاجتك.

حضرت رسول الله ﷺ فرمودند:

ای اباذر! سخن زیاد را ترک کن! برای تو آن مقداری از سخن گفتن که به آن وسیله رفع حاجت نمائی، کافی است.

وسائل الشیعه ۵۳۱/۸ ح ۱



قال رسول الله ﷺ:

سكوت اللسان سلامة الانسان.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

خاموشی زبان موجب سلامت انسان است.

نهج الفصاحه ۳۷۶

قال رسول الله ﷺ:

نجاة المؤمن حفظ لسانه.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

نجات یافتن مؤمن منوط به حفظ زبانش است.

کافی ۱۱۴/۲ حدیث ۹

قال امير المؤمنين (عليه السلام):

من حفظ لسانه ستر الله عورته.

امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمودند:

هر کس زبان خود را نگهدارد، خداوند زشتی‌های او را پنهان کند.

ثواب الاعمال / ۴۰۵

قال (عليه السلام):

قرأت التوراة و الانجيل و الزبور و الفرقان و اخترت من كل كتاب كلمة: فمن

التوراة: من صمت نجا. و من الانجيل: من قنع شبع. و من الزبور: من ترك

الشهوات سلم من الآفات، و من الفرقان: و من يتوكل على الله فهو حسبه.

علی (علیه السلام) فرمودند:

کتاب‌های تورات، انجیل، زبور و قرآن را خواندم. از هر کتاب جمله‌ای

اختیار کردم:

از تورات: کسی که سکوت کرد، نجات یافت.

از انجیل: هر کس قناعت کرد، سیر شد.

از زبور: کسی که شهوت‌ها(ی درونی) را ترک کند، از بلاها سالم

می‌ماند.

از قرآن: کسی که بر خدا توکل کند، خدا او را کافی است.

الاثنی عشریه / ۱۶۵

قال الصادق جعفرین محمد علیه السلام:

لا زاد افضل من التقوی و لاشیی احسن من الصمت و لا عدوٌ اضرّ من الجهل و  
لا داء ادوء من الکذب.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

هیچ توشه‌ای بهتر از پرهیزکاری و هیچ چیز بهتر از سکوت نیست. هیچ  
دشمنی بدتر از نادانی و هیچ دردی بدتر از دروغ نمی‌باشد.

الاثنی عشریه / ۱۷۱

قال علی علیه السلام:

صدر العاقل صندوق سرّه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

سینه خردمند مخزن راز او است (زبان باز نمی‌کند و بیگانه را از آن آگاه  
نمی‌سازد).

نهج البلاغه / ۱۰۹۰

قال ابو محمد العسکری علیه السلام:

قلب الأحمق فی فمه و فم الحکیم فی قلبه.

حضرت عسکری علیه السلام فرمودند:

قلب سفیه در دهان او و دهان حکیم در قلب او است. (احمق، اول سخن  
می‌گوید و بعد درباره خوبی و بدی آن فکر می‌کند ولی کار حکیم عکس  
او است اول فکر می‌کند و بعد سخن می‌گوید).

تحف العقول / ۴۸۹

قال علی علیه السلام:

لسان العاقل وراء قلبه و قلب الاحمق وراء لسانه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

زبان خردمند پشت دل او و دل احمق پشت زبان او است.

(عادل وقتی می‌خواهد سخن بگوید اول فکر می‌کند و نیکی و بدی و عاقبت آن را سنجیده و سپس سخن می‌گوید ولی احمق نسنجیده سخن می‌گوید و بعد فکر خوبی و بدی آن را در نظر می‌گیرد).

نهج البلاغه / ۱۱۰۶

قال علی علیه السلام:

إذا تمّ العقل نقص الكلام.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

چون عقل و خرد به مرتبه کمال رسد گفتار کم گردد.

نهج البلاغه / ۱۷۶

قال علی علیه السلام:

تکلموا تعرفوا فإنّ المرء مخبوء تحت لسانه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

سخن بگوئید تا شناخته شوید چرا که مرد در زیر زبانش پنهان است.

نهج البلاغه / ۱۲۷۲

قال علی علیه السلام:

من کثر کلامه کثر خطاؤه و من کثر خطاؤه قلّ حیاؤه و من قلّ حیاؤه قلّ ورعه و من قلّ ورعه مات قلبه و من مات قلبه دخل النار.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که زیاد سخن بگوید، خطا و لغزش او نیز زیاد خواهد شد و کسی که خطای او زیاد شود، حیاء او کم خواهد شد و کسی که حیاء او کم شود، تقوایش کم خواهد شد و کسی که ورع او کم شود، قلب او خواهد مُرد و کسی که قلبش بمیرد، داخل آتش جهنم خواهد شد.

تحف العقول / ۸۹

### توضیح

پرهیز از محرّمات الهی، امری مسلّم است. از مسائل شبهه‌ناک پرهیز کردن و به عبارت دیگر تقوای شدید را وَرَع گویند که آن را به راه رفتنِ شخص با پای برهنه در بیابان پرخار تمثیل کرده‌اند. شاید برای کسانی که در مناطق برف‌خیز زندگی می‌کنند راه رفتن شخص با کفش لغزنده روی برف یخ زده، تشبیه مناسبی باشد. تأکید فراوان روایات به آن حدّ است که فرموده‌اند: به ولایت ما اهل بیت نتوان رسید جز به وَرَع. (امالی صدوق / ۵۰۰)

قال علی علیه السلام:

واعلم ان الکلام فی وثاقک ما لم تتکلم به فاذا تکلمت به صرت فی وثاقه  
فاخزن لسانک کما تخزن ذهبک و ورقک فانّ اللسان کلب عقور فان انت  
خلیته عقور و ربّ کلمة سلبت نعمة.

از فرمایشات علی علیه السلام به محمد بن حنفیه این است:

بدان که زبان و سخن در اختیار تو است تا آنگاه که سخن نگفته باشی  
در سلامت هستی و هرگاه حرف زدی و زبان گشودی، در گرو سخنان  
خود هستی و باید از عهده آن برآیی، زبان را نگهدار همان‌طور که طلا و  
نقره و درهم و دینارت را حفظ می‌کنی.

زبان مانند سگ درنده است که اگر جلوی آن را نگیری (آزادش  
بگذاری) به هر کس نیش می‌زند. و چه بسا کلمه‌ای که نعمتی را از  
انسان سلب کند.

مواعظ صدوق / ۷۱

قال النبی ۹:

من سمع خيراً فافشأها کمن عمله.

پیامبر ۹ فرمودند:

هر کس کار خوبی از شخصی شنید و آن را منتشر ساخت مثل این است  
که خود این کار را کرده باشد.

غوالی الدرر، کلمه ۱۹

قال النبی ﷺ:

من سمع فاحشة فافشاها كمن اتاها.

پیامبر ﷺ فرمودند:

کسی که چیز ناروایی شنید و آن را منتشر کرد مثل این است که خودش آن کار زشت را انجام داده باشد.

غوالی الدرر، کلمه ۱۸

قال الرسول ﷺ:

إذا مدح الفاجر اهتز العرش و غضب الربّ.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

آنگاه که فاسق، ستایش شود عرش (الهی) به لرزه درآید و خداوند به خشم آید.

تحف العقول ۴۶۷

قال رسول الله ﷺ:

يا علي! حرّم الله الجنة على كل فاحش بذى لايبالى ما قال و لا ما قيل له.

پیامبر ﷺ به علی علیه السلام فرمودند:

خداوند بهشت را به هر فحش دهنده بد زبانی که در فکر این نیست که چه می‌گوید و چه به او می‌گویند، حرام کرده است.

مکارم / ۲۹۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من روع مؤمناً بسطان لیصیبه منه مکروه فلم یصبه فهو فی النار. و من روع

مؤمناً بسطان لیصیبه منه مکروه فأصا به فهو مع فرعون و آل فرعون فی النار.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

کسی که مؤمنی را از سلطانی بترساند به اینکه از جانب آن سلطان بدی

به او می‌رسد و نرسد، چنین کسی در آتش است.

و اگر او را (به همان جمله) بترساند از اینکه از سلطانی به او بدی

می‌رسد و برسد، چنین کسی با فرعون و آل فرعون در آتش است.

کافی ۳۶۸/۲ حدیث ۲

قال رسول الله ﷺ:

يا علي! من خاف الناس لسانه فهو من اهل النار.

پیامبر ﷺ فرمود:

ای علی! کسی که مردم را با زبانش بترساند، به تحقیق از جهنمیان است. کسی که مردم از شرّ زبانش در امان نباشند چنین آدمی از اهل آتش است).

مکارم/ ۲۸۹

قال رسول الله ﷺ:

المجالس بالامانة و ليس لأحد أن يحدث بحديث يكتمه صاحبه الا باذنه الا أن يكون فقهاً أو ذكراً له بخير.

رسول خدا ﷺ فرمود:

جلسات (نشست و برخاست) یک نوع امانت هستند و هیچکس حق ندارد گفتگوهای مطرح شده را (برای دیگران) نقل کند مگر با اجازه هم جلسه‌ای خود (مصاحبی که در جلسه شرکت داشته)؛ مگر اینکه مسئله فقهی یا ذکر خیر طرف باشد.

لنالی ۲۱۳/۲

قال رسول الله ﷺ:

يعذب الله اللسان بعذاب لم يعذب به شيء من الجوارح فيقول اي رب عذبتني بعذاب لم تعذب به شيئاً من جوارحي فيقال خرجت منك كلمة فبلغت مشارق الارض و مغاربها فسفك بها الدم الحرام و انتهب لها المال الحرام و انتهك بها الفرج الحرام. و عزّتي لا عذبتك بعذاب لم اعذب به شيئاً من جوارحك.

حضرت رسول الله ﷺ فرمود:

خداوند متعال زبان را طوری عذاب نماید که دیگر اعضاء و جوارح را آن گونه عذاب ننماید زبان عرض کند: خداوندا مرا بیش از سایر اعضاء عذاب می‌نمائی.

در جواب او گفته می‌شود: علت عذابِ بیشتر تو نسبت به بقیهٔ اعضاء بدن این است که کلمه‌ای از تو گفته شده که به آن سوی زمین رسیده و موجب گردیده خون حرامی ریخته شود یا مال و ثروتی عطب و حرام شود و یا هتک ناموسی گردیده باشد و لذا آن کلمه باعث شده که تو را بیش از سایر اعضاء بدن عذاب نمایم (لذا انسان باید خیلی مواظب زبان خود باشد تا سخنی که می‌گوید سبب ضرر مالی یا جانی یا هتک ناموس کسی نشود).

لثالی ۱۷۹/۵

عن ابی بکر الحضرمی قال:

سئلت ابا عبد الله عليه السلام عن قول الله «ان انكر الاصوات لصوت الحمير» قال: العطسة القبيحة.

ابوبکر حضرمی گوید:

از امام صادق عليه السلام معنی آیه «به درستی که زشت‌ترین آوازه‌ها، آواز الاغ است» را سؤال نمودم فرمود: مقصود، عطسهٔ زشت است (با صدای بلند و قبیح).

لثالی ۲۳۲/۲

قال رسول الله ﷺ:

من ضمن لی ما بین لحييه و ما بین رجلیه ضمننت له الجنة.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

کسی که از برای من دو چیزی را که ما بین دو ریش (زبان) و ما بین دو پا (شهوة) قرار دارند ضامن شود، من نیز بهشت را برای او ضمانت می‌کنم. (کنایه از اینکه اکثر معصیت‌ها از زبان و شهوة سرچشمه می‌گیرد).

وسائل ۳۸۹/۱۱ حدیث ۱۱

روی:

أَنَّ رَجُلًا جَاءَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ فَقَالَ النَّبِيُّ: وَعَلَيْكَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ. فَجَاءَهُ آخَرَ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ فَقَالَ النَّبِيُّ: وَعَلَيْكَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. فَجَاءَهُ آخَرَ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ فَقَالَ النَّبِيُّ: عَلَيْكَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْتَ لِلأَوَّلِ وَالثَّانِي فِي التَّحِيَّةِ وَ لَمْ تَزِدْ لِلثَّالِثِ!! فَقَالَ: أَنَّهُ لَمْ يَبْقَ لِي مِنَ التَّحِيَّةِ شَيْئًا فَزِدْتُهُ عَلَيْهِ مِثْلَهُ.

روایت شده که:

شخصی خدمت پیامبر ﷺ رسید و عرض کرد: السلام عليك. پیغمبر ﷺ جواب داد: و عليك السلام و رحمة الله.  
دیگری آمد و عرض کرد: السلام عليك و رحمة الله. پیغمبر ﷺ در جواب فرمود: و عليك السلام و رحمة الله و بركاته.  
دیگری آمد و عرض کرد: السلام عليك و رحمة الله و بركاته. پیغمبر ﷺ فرمود: و عليك السلام و رحمة الله و بركاته.  
خدمت پیغمبر عرض شد: برای اولی و دومی بر تحیت اضافه فرمودی و برای سومی چیزی اضافه نفرمودی!  
فرمود: برای من چیز اضافه ای باقی نگذاشته بود لذا من همان تحیت را به او برگرداندم.

ثالثی ۲۰۷/۲

قال رسول الله ﷺ:

من قال: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ» كَتَبَ لَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ وَ مِنْ قَالَ: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ» كَتَبَ لَهُ عَشْرُونَ حَسَنَةً وَ مِنْ قَالَ: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ» كَتَبَ لَهُ ثَلَاثُونَ حَسَنَةً.

رسول خدا ﷺ فرمود:

کسی که بگوید: «السلام عليكم» ده حسنه برایش نوشته می شود و کسی که بگوید «السلام عليكم و رحمة الله» بیست حسنه، و کسی که بگوید «السلام عليكم و رحمة الله و بركاته» سی حسنه برای او ثبت خواهد شد.



قال ابو عبدالله عليه السلام:

من التواضع أن تسلّم على من لقيت.

امام صادق عليه السلام فرمود:

سلام کردن به هر کس که او را ملاقات کردی، از تواضع (تو) است.

لثالی ۲۰۶/۲

قال علی عليه السلام:

للسلام و جوابه مائة حسنة: تسع و تسعون منها للمسلّم و واحدة للمجيب.

حضرت علی عليه السلام فرمود:

برای سلام صد حسنه هست که نود و نه تای آن برای سلام کننده و یکی

برای جواب دهنده است.

لثالی ۲۰۵/۲

عن علی بن موسى الرضا عليه السلام قال:

من لقی فقیرا مسلما فسلم عليه خلاف سلامه علی الغنی لقی الله ﷻ يوم القيامة

و هو عليه غضبان.

امام رضا عليه السلام فرمود:

هر که به فقیر مسلمانی سلام کند برخلاف سلامی که به توانگران می‌کند،

در روز قیامت خدا را ملاقات کند در حالتی که بر او خشمناک باشد.

امالی صدوق، مجلس ۱۸ حدیث ۵

قال رسول الله ﷺ:

السّلام تطوع و الرّد فريضة.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

سلام کردن مستحب و جواب سلام واجب است.

کافی ۶۴۴/۲ حدیث ۱

قال الحسين بن علی عليه السلام:

للسلام سبعون حسنة تسع و ستون للمبتدی و واحدة للراد.

حضرت سیدالشهداء علیه السلام فرمودند:

برای سلام کردن هفتاد حسنه است که شصت و نه تای آن برای سلام  
کننده و یکی برای جواب دهنده است.

تحف العقول ۲۴۸/

قال رسول الله ﷺ:

من بدأ بالكلام قبل السلام فلا تجيبوه.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هر کس پیش از سلام دادن شروع به سخن کند، پاسخش ندهید.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۹، حدیث ۶۷

قال رسول الله ﷺ:

يا علي! ابدأ بالملح و اختم به فان الملح شفاء من سبعين داء اقلها الجنون و  
الجذام و البرص.

پیغمبر اکرم ﷺ به علی علیه السلام فرمود:

یا علی! اول غذا و آخر غذا نمک بخور، زیرا نمک موجب شفاء از هفتاد  
نوع مرض است که کمترین آنها، دیوانگی و خوره و پستی می باشد.

تحف العقول ۱۲/

قال رسول الله ﷺ:

الأكل في السوق دناءة.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

خوردن در بازار، (علامت) پستی است.

تحف العقول ۴۸/

قال الرضا علیه السلام:

ان في الجسد عرقاً يقال له العشاء فاذا ترك الرجل العشاء لم ينزل يدعو عليه  
ذلك العرق حتى يصبح يقول اجاعك الله كما اجعتني و اظمأك كما اظمأتني  
فلا يدعن احدكم العشاء لو لقمة من خبز و لو شربة من ماء.

امام رضا علیه السلام فرمود:

در جسم انسان رگی هست که اسم آن عشاء است، هرگاه شخصی در شب، ترک غذا کند (شام نخورد) آن رگ تا صبح نفرین می‌کند و نفرین او این است که خدا تو را گرسنه گرداند همچنانکه مرا گرسنه نگاهداشتی و تو را تشنه نگاهدارد همان‌طور که مرا تشنه نگاهداشتی. پس حتماً باید ترک شام نکرد هرچند به یک لقمه نان یا به یک جرعه آب باشد.

نثالی ۳۰۲/۲

قال ابو عبدالله الصادق عليه السلام:

ما من عبد شرب الماء فذكر الحسين عليه السلام و اهل بيته و لعن قاتله الا كتب الله له مائة الف حسنة و حطّ عنه مائة الف سيئة و رفع له مائة الف درجة و كأنما اعتق مائة الف نسمة و حشره الله يوم القيامة ثلج الفؤاد.

امام صادق عليه السلام فرمود:

هر بنده‌ای که آب بنوشد و یاد امام حسین عليه السلام و اهل بیتش نماید و قاتل او را لعن کند برای او صد هزار حسنه نوشته خواهد شد و صد هزار گناه از او محو خواهد شد و صد هزار درجه برای او بالا رود و مانند این است که صد هزار بنده را آزاد نموده و خداوند او را در روز قیامت مطمئن القلب محشور خواهد کرد.

نثالی ۳۳۲/۲

عن الصادق عليه السلام قال:

إذا دعى احدكم الى طعام فلا يستتبعن ولده فأنه ان فعل اكل حراماً و دخل غاصباً.

امام صادق عليه السلام فرمود:

هرگاه یکی از شما برای صرف غذا دعوت شدید، نباید فرزند خود را همراه ببرید، اگر چنین کاری کردید غذای آن فرزند حرام و ورود او به آن محل دعوت، ورود غاصبانه است. (مؤلف لآلی الاخبار می‌نویسد:

ذکر فرزند کنایه است از هر کس که از طرف مهمان کننده دعوت نشده  
(باشد).

لنالی ۳۳۶/۲

قال امیرالمؤمنین علیه السلام للحسن ابنه علیه السلام:

یا بنی! الا اعلمک اربع خصال تستغنی بها عن الطب؟

فقال: بلی یا امیرالمؤمنین.

قال: لا تجلس علی الطعام الا و انت جائع و لا تقم عن الطعام الا و انت تشتهیه  
و جود المضع و اذا نمت فاعرض نفسك علی الخلاء فاذا استعملت هذا استغنی  
عن الطب.

علی بن ابی طالب علیه السلام خطاب به فرزندش امام حسن علیه السلام فرمودند:

فرزندم! می خواهی چهار خصلت به تو بیاموزم که به واسطه آنها از علم

طب بی نیاز گردی؟

فرمود: آری یا امیرالمؤمنین.

آنگاه حضرت علی علیه السلام فرمودند:

۱. تا گرسنه نشده‌ای بر سفره غذا منشین.
۲. زمانی از کنار غذا برخیز که هنوز میل به خوردن داری.
۳. جویدن لقمه را نیکو انجام بده.
۴. چون خواستی بخوابی برای قضای حاجت به مستراح برو.
۵. اگر این چهار دستور را انجام دهی، از طب بی نیاز خواهی شد.

خصال ۲۲۹/ حدیث ۶۷

قال علی علیه السلام:

احذر الشره فکم من اكلة منعت اكلات.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از زیاد غذا خوردن بترس، چه بسیار شده که یک دفعه غذا خوردن، مانع  
چند بار غذا خوردن شده است.

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

من اراد ان یكثر خیر بینه فلیغسل یده قبل الأكل.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

هر کس می‌خواهد خیر خانهاش زیاد شود، باید پیش از خوردن غذا دست خود را بشوید.

خصال / ۱ باب ۱، ص ۲۵-۲۶، حدیث ۹۰

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

من سرّه ان یكثر خیر بینه فلیتوضأ عند حضور طعامه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر کس به فراوانی خیر و برکت خانهاش (می‌اندیشد و) دلشاد می‌شود، بایستی هنگام حاضر شدن بر سر سفره، وضو بگیرد. (با وضو باشد که از غذا استفاده نماید).

خصال / ۱ باب ۱، ص ۱۳، حدیث ۴۴

قال رسول الله ﷺ:

لا تدع الی طعامک احداً حتی یسلم.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هیچ کس را تا سلام نداده، به خوردن غذا دعوت مکن.

خصال / ۱ باب ۱، ص ۱۹، حدیث ۶۷

قال رسول الله ﷺ:

إذا جمع للطعام اربع خصال فقد تمّ: إذا كان من حلال و کثرت الایدی علیه و

سمى الله تبارک و تعالی فی اوله و حمد فی آخره.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

اگر در خوراک چهار چیز فراهم آید کامل خواهد بود:

۱. از حلال باشد.

۲. دست‌های زیادی در خوردن آن شرکت کند.

۳. با نام خدای تبارک و تعالی آغاز (به خوردن) شود.

۴. با حمد خداوند پایان پذیرد.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۱۶، حدیث ۳۹

قال رسول الله ﷺ:

شرار امتی عزّابها.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

بدترین افراد اتمم، مردان بی همسر و زنان بی شوهرند.

بحار الانوار ۲۲۲/۱۰۳ حدیث ۴۲

قال رسول الله ﷺ:

من تزوّج فقد أحرز نصف دینه فلیتق الله فی النصف الباقی.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

آن کسی که زناشویی کند نصف دین خود را حفظ کرده است پس باید در مورد نصف دیگرش از خدا بترسد. (و آن را با تقوا حفظ کند).

بحار الانوار ۲۱۹/۱۰۳ حدیث ۱۴

قال رسول الله ﷺ:

رکعتان من المتأهل خیر من اثنین و ثمانین رکعة من العزب.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

دو رکعت نماز شخصی که زن دارد بهتر است از هشتاد و دو رکعت نماز کسی که زن ندارد.

نهج الفصاحه ۳۴۶/

قال رسول الله ﷺ:

التمسوا الرزق بالنکاح.

رسول گرامی خداوند ﷺ فرمودند:

رزق و روزی را به واسطه ازدواج (از خداوند) درخواست کنید.

نهج الفصاحه ۱۲۰/

عن الرضا علیه السلام قال:

نزل جبرئیل علی النبی فقال یا محمد ربک یقرئک السلام و یقول: انّ الابدکار  
من النساء بمنزلة الثمر علی الشجر.

امام هشتم علیه السلام فرمود:

جبرئیل بر پیامبر نازل شد و گفت: یا محمد پروردگارت به تو سلام  
می‌رساند و می‌فرماید: زنان باکره مانند میوه روی درختند (همان طور که  
میوه وقتی رسید باید او را چید و استفاده کرد همچنین باید زنان هم به  
موقع مورد استفاده فرار گیرند هر چه زودتر شوهر کنند و از فصل  
استفاده از آن دیر نشود و الا همانند میوه‌ای که از آن استفاده نشود، فاسد  
خواهد شد).

وسائل ۳۹/۱۴ حدیث ۳

قال رسول الله ﷺ:

من سعادة الرجل أن لا تحيض ابنته فی بینه.

پیامبر اکرم ﷺ فرمود:

از خوشبختی مرد این است که دخترش در منزلش حائض نشود (قبل از  
اینکه به حدّ حیض برسد شوهر کند).

وسائل الشیعه ۴۱/۱۴ حدیث ۱۲

قال رسول الله ﷺ:

ایاکم و خضراء الدمن! قیل: یا رسول الله! ما خضراء الدمن؟ قال: المرأة الحسنة  
فی منبت السوء.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

از گیاهانی که در مناطق آلوده می‌رویند، پرهیزید! سؤال شد: ای رسول  
خدا، منظورتان از این گیاهان چیست؟ فرمودند: زن زیبایی است که در  
خانواده آلوده و پستی پرورش یافته است.

بحار الانوار ۲۳۲/۱۰۳ حدیث ۱۰

قال رسول الله ﷺ:

لا ولیمة الا فی خمس: فی عرس او خرس او عذار او وکار او رکاز.

فأما العرس: فالتزويج، و الخرس: النفاس بالولد، و العذار: الختان، والوكار:  
الرجل يشتري الدار، و الرّكاز: الذي يقدم من مكّة.  
حضرت رسول ﷺ فرمودند:

وليمه (پذیرایی عمومی) فقط در پنج مورد است:

۱. در جشن عروسی.
۲. به هنگام ولادت فرزند.
۳. در وقت ختنه کردن.
۴. در خرید خانه.
۵. در بازگشت از حج.

خصال ۱/ باب ۵، ص ۳۱۳، حدیث ۹۱

قال رسول الله ﷺ:

ان اقل ساكنى الجنة النساء.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

كمتربن ساكنين بهشت، زنها هستند.

نهج الفصاحه ۱۲۰/

قال رسول الله ﷺ:

النساء حباله الشيطان.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

زنان دام‌های شیطانند.

نهج الفصاحه ۶۳۵/

عن ابى عبد الله عليه السلام قال:

ان الله تبارك و تعالى جعل الشهوة عشرة اجزاء تسعة منها فى النساء و واحدة

فى الرجال و لولا ما جعل الله ﷻ فيهن من اجزاء الحياء على قدر اجزاء الشهوة

لكان لكل رجل تسع نسوة متعلقات به.

امام صادق عليه السلام فرمودند:



همانا خدای تبارک و تعالی میل زناشویی را ده سهم قرار داده است که نه سهم آن در زنان و یک سهم در مردان است و اگر آن مقدار حیا که خداوند ﷻ به مقدار شهوت در زنان قرار داده، نبود؛ در آن صورت به هر مردی، نه زن در می‌آویخت.

خصال / ۲ باب ۱۰، ص ۴۳۸، حدیث ۲۸

عن الصادق عليه السلام انه قال:

الحياء على عشرة اجزاء تسعة في النساء و واحدة في الرجال؛ فاذا حاضت الجارية ذهب جزء من حياتها، فاذا تزوجت ذهب جزء، فاذا اقترعت ذهب جزء، فاذا ولدت ذهب جزء و بقي لها خمسة اجزاء فان فجرت ذهب حياؤها كله و ان عفت بقي لها خمسة اجزاء.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

حیا ده سهم است: نه سهم در زنان و یک سهم در مردان؛ پس آنگاه که دوشیزه خون حیض دید یک سهم از حیای او می‌رود و چون شوهر کند یک سهم دیگر برود و چون بکارتش از دست رود، یک سهم دیگر هم برود و چون فرزند آورد یک سهم دیگر برود و پنج سهم برای او باقی می‌ماند. پس اگر دامن به ناپاکی آلود، همهٔ حیانش از دست برود و اگر عفت ورزید پنج سهم از حیا برایش می‌ماند.

خصال / ۲ باب ۱۰، ص ۴۳۹، حدیث ۲۹

عن جعفر بن محمد عن ابيه قال:

ان الله تبارک و تعالی جعل للمرأة صبر عشرة رجال فاذا حملت زادها قوة صبر عشرة رجال اخرى.

امام باقر عليه السلام فرمودند:

همانا خدای تبارک و تعالی در یک زن، بردباری ده مرد را قرار داده است و چون باردار شود، نیز بردباری ده مرد دیگر را بر او بیفزاید.

خصال / ۲ باب ۱۰، ص ۴۳۹، حدیث ۳۱

قال رسول الله ۹:

ای امراًة تَتَطَيَّبُ ثُمَّ خَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا فَهِيَ تَلْعَنُ حَتَّى تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا مَتَى رَجَعَتْ.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هر زنی که خود را خوشبو کند و از خانه خود بیرون رود، پیوسته لعن شود تا به خانه بازگردد، هر وقت که بازگشت. (یعنی هر چه طول بکشد بیشتر لعن شود).

عقاب الاعمال / ۵۹۰

قال رسول الله ﷺ:

إذا استعطرت المرأة فمّرت على القوم ليجدوا ريحها فهي زانية.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

گناه زنی که خود را خوشبو نماید سپس در میان گروهی از مردم عبور نماید تا اینکه بوی خوش او به مشام آنان برسد، همچون گناه زنا است.

نهج الفصاحة / ۳۴

قالت فاطمة عليها السلام:

خير النساء الا برين الرجال و لا يريهن الرجال.

حضرت فاطمه زهرا سلام الله عليها فرمودند:

بهترین زنان آنهایی هستند که مردان را نبینند و مردان نیز آنها را نبینند.

مکارم / ۱۴۳

عن ام سلمة قالت:

كنت عند النبي صلى الله عليه وآله و عنده ميمونة فاقبل ابن ام مكتوم و ذلك

بعد ان امر الحجاب.

فقال: احتجبا.

فقلنا: يا رسول الله اليس اعمى لا يبصرنا؟

قال: افعميا و ان انتما الستما تبصرانه!

ام سلمه گوید:

خدمت پیغمبر اکرم ﷺ بودم، میمونه هم حضور داشت. در این حال،

ابن ام مکتوم که نابینا بود وارد شد و حجاب نیز واجب شده بود. پیغمبر

ﷺ به من و میمونه دستور دادند: حجاب را رعایت کنید! عرض کردیم:

آیا نابینا نیست؟ مگر نه این است که ما را نمی‌بیند؟! فرمودند: آیا شما هم نابینا هستید و او را نمی‌بینید؟! [از این حدیث مستفاد می‌شود که همین طور که مرد نباید به زن نگاه کند زن هم نباید به مرد نگاه کند هرچند مرد کور و نابینا باشد].

مکارم / ۱۴۳

قال رسول الله ﷺ:

ان اكمل المؤمنين ايماناً أحسنهم خلقاً. و خياركم، خياركم لئسائه.

رسول خدا ﷺ فرمود:

مؤمنی کامل‌ترین ایمان را دارد که بهترین اخلاق را دارد. و بهترین شما، کسی است که بهترین رفتار را با همسرش داشته باشد.

سفینة البحار ۵۸۶/۲

از حضرت رضا سؤال شد که مقدار نفقه مستحسن چیست؟ حضرت فرمودند: بین المکروهین. سائل عرض کرد: نمی‌دانم «ما بین دو مکروه» چیست؟ حضرت فرمودند: ان الله کره الاسراف و کره الاقتار یعنی خداوند متعال اسراف و اقتار را مکروه می‌دارد. به این معنی که انسان نباید نه آنچنان خرج زیاد و بی‌مورد نماید و نه برعکس، در امور زندگی به خود و عیال فشار وارد آورد.

وسائل ۲۶۲/۱۵ حدیث ۶

قال رسول الله ﷺ:

يا علی. لكل ذنب توبة الا سوء الخلق فان صاحبه كلما خرج من ذنب دخل في ذنب آخر.

پیامبر اکرم ﷺ به علی فرمود:

برای هر گناهی، توبه هست، مگر بداخلاقی. زیرا شخص بداخلاق به محض اینکه از گناهی خارج شد داخل گناه دیگر می‌شود.

مکارم / ۲۹۱

قال رسول الله ﷺ:

ان المرأة خلقت من ضلع و انك ان ترد اقامة الضلع تكسرهما، فدارها تعش لها.  
پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

زن از دنده خلق شده است و تو هرگاه اراده کنی که دنده را راست کنی، آن را می شکنی؛ پس با زن مدارا کن و با او آرام زندگی کن.  
نهج الفصاحة / ۱۶۷

قال علی بن الحسین عليه السلام:

أربع من كنّ فيه كمل اسلامه و محصت عنه ذنوبه و لقي ربّه ﷻ و هو عنه راض: من وفى لله ﷻ ممّا يجعل على نفسه للناس و صدق لسانه مع الناس و استحيى من كل قبيح عند الله و عند الناس و حسن خلقه مع اهله.

حضرت سجاد عليه السلام فرمودند:

چهار خصلت در هر که باشد اسلامش کامل است و گناهانش محو خواهند شد و پروردگارش را در حالتی ملاقات خواهد نمود که از او راضی است:

۱. کسی که به خاطر خدای ﷻ به عهد خود نسبت به مردم، وفا کند.
۲. با مردم راستگو باشد.
۳. از چیزی که نزد خدا و مردم، قبیح و زشت باشد خودداری کند.
۴. با اهل بیت خود، خوش اخلاق باشد.

الاثنی عشریه / ۱۷۱

قال رسول الله ﷺ:

إذا اراد أحدكم أن يتزوج فليستل عن شعرها كما يستل عن وجهها فإنّ الشعر أحد الجمالين.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

سفارش‌ها / ۱۰۱

هرگاه یکی از شما اراده تزویج نماید باید از موی زن هم پرسش نماید همان طوری که از صورتش سؤال می‌کند، زیرا موی یکی از دو زیبایی است.

مکارم / ۱۱۹

عن الصادق علیه السلام قال:

من تزوج امرأة فلم ينو أن يوفیها صداقها فهو عند الله زان.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که با زنی ازدواج نماید و نیتش عدم پرداخت مهریه او باشد، در پیشگاه خداوند، زناکار محسوب خواهد شد.

مکارم / ۱۲۳

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

إن أحق الشروط أن یوفی بها ما استحللتم له الفرج و السنة المحمدية فی الصداق خمس مائة درهم فمن زاد علی السنة رد الی السنة.

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

سزاوارترین شرطی که باید به آن عمل بشود پرداخت مهریه است که ناموس زن به وسیله آن حلال شده است. و سنت پیغمبر در خصوص مهریه، پانصد درهم است پس هر کس بر سنت پیغمبر چیزی بیفزاید، سنت او را رد کرده است.

مکارم / ۱۲۳

قال رسول الله ﷺ:

خیرکم خیرکم لأهله و انا خیرکم لاهلی.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

بهترین شما کسی است که بهترین فرد برای خانواده‌اش باشد و من بهترین شما هستم نسبت به خانواده‌ام.

مکارم / ۱۳۰

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

قال رسول الله ﷺ: اوصاني جبرئيل ﷺ بالمرأة حتى ظننت أنه لا ينبغي طلاقها  
الا من فاحشة بيّنة.

امام باقر ﷺ فرمود:

حضرت پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند: جبرئیل ﷺ مرا نسبت به زن تا حدی  
سفارش نمود که گمان بردم طلاق دادن وی سزاوار نیست مگر به واسطه  
گناه آشکاری.

مکارم / ۱۳۱

سئل اسحاق بن عمار ابا عبدالله ﷺ حق المرأة على زوجها. قال:

يشيع بطنها و يكسو جنتها و ان جهلت غفرلها. ان ابراهيم خليل الرحمن ﷺ  
شكى الى الله خلق سارة. فاوحى الله تعالى اليه: ان مثل المرأة مثل الضلع ان  
اقتمه انكسرو ان تركته استمتعت به. قلت: من قال هذا؟ فغضب ثم قال: هذا و  
الله قول رسول الله صلى الله عليه و آله.

اسحاق بن عمار از حضرت صادق ﷺ در مورد حق زن سؤال کرد.

حضرت فرمودند: شکم او را سیر کند، بدنش را پوشاند، اگر عمل  
خلافی به نادانی از وی سر زد او را عفو کند. حضرت ابراهیم خیل  
الرحمن ﷺ از اخلاق ساره، به خداوند شکایت کرد. خداوند به او چنین  
وحی فرستاد: مثل زن مثل دنده است که اگر خواسته باشی آن را راست  
کنی شکسته می شود و اگر از او صرف نظر کردی از او بهره می بری.  
اسحاق بن عمار گوید: گفتم: این حرف را چه کسی گفته است؟ حضرت  
صادق ﷺ غضبناک شده و فرمودند: به خدا قسم این فرمایش رسول  
خدا است!

مکارم / ۱۳۱

قال ابوالحسن موسى بن جعفر ﷺ:

ان عيال الرجل اسرائه فمن انعم الله عليه نعمة فليوسع على اسرائه فان لم يفعل  
أوشك أن تزول عنه تلك النعمة.

امام هفتم ﷺ فرمود:

عیال مرد، اسیران اویند. هر که خدا به او نعمت داده بایستی بر اسیران خود توسعه دهد و اگر نکند بسا باشد که آن نعمت از دستش برود.

امالی صدوق، مجلس ۶۸ حدیث ۳

قال النبی ﷺ:

عیال الرجل اسراؤه و احبّ العباد الی الله ﷻ احسنهم صنیعة علی اسراؤه.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

عائله مرد اسیران او هستند و بهترین بندگان خدا آن کسی است که نسبت به اسرای خود، خوش‌رفتارتر باشد.

مکارم / ۱۳۲

قال السجاد ﷺ:

ارضاکم عندالله أسبغکم علی عیاله.

امام سجاد ﷺ فرمود:

راضی‌ترین شما نزد خدا، وسعت‌دهنده‌ترین شما است نسبت به عائله خود.

بحار ۷۳/۱۰۴ حدیث ۲۵

قال الرضا ﷺ:

صاحب النعمة یجب علیه التوسعة علی عیاله.

حضرت رضا ﷺ فرمودند:

کسی که امکانات مالی دارد، وسعت دادن نسبت به عائله‌اش، بر او واجب می‌شود.

وسائل ۲۴۹/۱۵ حدیث ۳

قال الرضا ﷺ:

ینبغی للرجل أن یوسع علی عیاله لئلا یتمنوا موته.

حضرت رضا ﷺ فرمودند:

سزاوار است که مرد در امور زندگی عیال خود وسعت دهد تا آرزوی مرگ او را ننمایند.

وسائل ۲۴۹/۱۵ حدیث ۶

قال رسول الله ﷺ:

ليس منّا من وسع الله عليه ثمّ قتر على عياله.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

از ما نیست کسی که خداوند وسعتش داده لیکن او بر نان خورانش تنگ بگیرد.

مدینه البلاغه ۵۳۴/۲

قال النبي ﷺ:

شر الناس المضيع على اهله.

پیامبر ﷺ فرمودند:

بدترین مردم کسی است که به خانواده خود تنگ گیرد.

غوالی الدرر، کلمه ۱۸

عن الصادق عليه السلام قال:

اتقوا الله في الضعيفين يعني اليتيم والنساء.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

نسبت به دو ضعیف یتیم و زن، از خدا بترسید (و حق آنها را ادا کنید).

مکارم ۱۳۲/

قال علي عليه السلام:

ثلاث مهلكات: طاعة النساء و طاعة الغضب و طاعة الشهوة.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

سه چیز موجب هلاکت است: اطاعت زنان، اطاعت خشم و اطاعت شهوت.

فهرست غرر و درر ۴۲۳/

قال رسول الله ﷺ:

يا علي! من اطاع امراته اكبه الله على وجهه في النار. فقال علي عليه السلام: و ما تلك

الطاعة؟ قال: يأذن لها في الذهاب الى الحمامات و العراصات و النائحات و لبس

الثياب الرقاق.



پیامبر ﷺ به علیؑ فرمودند:

کسی که از زن اطاعت کند، خداوند متعال او را به صورت، در آتش جهنم خواهد انداخت.

علیؑ سؤال کرد: این اطاعت چیست که باعث این عقاب است؟ پیامبر اکرم ﷺ فرمود: به زن اجازه دهد به حمام برود، در مجالس عروسی و فاتحه‌خوانی شرکت کند و لباس نازک بدن‌نما بپوشد (خلاصه آنکه: زن خود را آزاد و بی‌قید و بند بگذارد).

مکارم / ۲۹۵

قال علیؑ:

المرأة عقرب حلوة اللبسة.

حضرت علیؑ فرمودند:

زن چون کژدم (آزار رساننده) است که شیرین است گزیدن (آمیزش با) او

نهج البلاغه / ۱۱۱۴

قال النبی ﷺ:

ثلاثة و ان لم تظلمهم ظلموک: السفلة و زوجتک و خادمک.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

سه کس اند که هرچند به آنها ستم نکنی، به تو ستم می‌کنند. اشخاص پست، زن تو، و خدمتگزاران.

تحف العقول / ۴۷

قال رسول الله ﷺ:

انَّ مع سعادة المرء المسلم أن يشبهه ولده و المرأة الجملاء ذات دين، و المركب الهنيء، و المسكن الواسع.

پیامبر ﷺ فرمود:

از سعادت مرد مسلمان این است که فرزندش شبیه به او باشد و زن زیبای دین‌دار داشته باشد و مرکبش راهوار و مسکنش وسیع باشد.

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

دخل علينا رسول الله صلى الله عليه وآله و فاطمة جالسة عند القدر و أنا انقى العدس فقال: يا اباالحسن. فقلت: لبيك يا رسول الله. قال اسمع مني ما اقول الا من امر ربي: ما من رجل يعين امرأته في بيتها الا كان له بكل شعرة على بدنه عبادة سنة صيام نهارها و قيام ليلها و اعطاه الله من الثواب مثل ما اعطاه الله الصابرين و داود النبي و يعقوب و عيسى. يا على من كان في خدمة العيال في البيت و لم يأنف كتب الله اسمه في ديوان الشهداء و كتب له بكل يوم و ليلة ثواب الف شهيد و كتب له بكل قدم ثواب حجة و عمرة و اعطاه الله بكل عرق في جسده مدينة. يا على ساعة في خدمة العيال في البيت خير من عبادة الف سنة و الف حجة و الف عمرة و خير من عتق الف رقبة و الف غزوة و الف مريض عاده و الف جمعة و الف جنازة و الف جائع يشبعهم و الف عار يكسوهم و الف فرس يوجهه في سبيل الله و خير له من الف دينار يتصدق به على المساكين و خير له من ان يقرأ التوراة و الانجيل و الزبور و الفرقان و من الف سير اعتقه و خير له من الف دينار يتصدق به على المساكين و خير له من ان يقرأ التوراة و الانجيل و الزبور و الفرقان و من الف اسير اعتقه و خير له من الف بدنة يعطى المساكين و لا يخرج من الدنيا حتى يرى مكانه من الجنة. يا على من لم يأنف من خدمة العيال دخل الجنة بغير حساب. يا على خدمة العيال كفارة الكبائر و يطفى غضب الربّ و مهور الحور العين و يزيد في الحسنات و الدرجات. يا على لا يخدم العيال الا صديق او شهيد او رجل يريد الله به خير الدنيا و الآخرة.

على علیه السلام فرمود:

پیغمبر بر ما وارد شد در حالی که فاطمه علیها السلام مشغول پخت دیگ بود و من مشغول پاک کردن عدس. پیغمبر فرمود: ای ابوالحسن. گفتم: بله یا رسول الله. فرمود: بشنو از من چیزی را که نمی گویم مگر آن چه را که پروردگارم امر فرموده: هر مردی که در خانه، کمک زن خود کند به اندازه هر مو که در بدن دارد ثواب عبادت یک سال که روزهای آن

روزه و شب‌هایش را به عبادت مشغول باشد داده خواهد شد و خداوند همانند ثواب صابرين، و داود پیامبر و يعقوب و عيسى عليهم السلام را به او عطا می‌کند.

یا علی، کسی که در خانه به عیال خود خدمت کند و بد اخلاقی نکند خداوند اسم او را در دفتر شهداء می‌نویسد و برای هر روز و شب ثواب هزار شهید برای او ثبت خواهد شد و به قدر هر قدمی که برمی‌دارد ثواب یک حج و عمره برای او ثبت خواهد شد و به عرض هر رگی که در بدن دارد خداوند به او شهری عطا خواهد کرد.

یا علی یک ساعت خدمت نمودن به عائله‌ی خود، بهتر است از عبادت هزار ساله و انجام هزار حج و عمره، و بهتر است از آزاد کردن هزار بنده، رفتن به هزار غزوه، عیادت هزار مریض، انجام هزار نماز جمعه، هزار تشییع جنازه، سیر کردن هزار گرسنه، پوشیدن هزار برهنه و نیز هزار اسب را روانه جنگ در راه خدا نمودن، و بهتر است از هزار دینار صدقه دادن به مساکین و بهتر از خواندن کتاب‌های تورات، انجیل، زبور و قرآن، و (بهتر) از آزاد کردن هزار اسیر و بخشیدن هزار شتر به فقرا.

و از دنیا نرود مگر آنکه جای خود را در بهشت ببیند.

یا علی کسی که از خدمت به عیال خود خودداری نکند، بدون حساب داخل بهشت خواهد شد.

یا علی خدمت به عیال کفاره گناهان کبیره و فرونشاندن خشم خداوند و مهریه حورالعین و موجب زیادی حسنات و درجات خواهد بود.

یا علی خدمت به عیال نمی‌کند مگر صدیق یا شهید یا کسی که اراده و نیت او خیر دنیا و آخرت باشد.

ایما امرأة ترفق بزوجها و حملته علی ما لا یقدر علیه و لا یطیق لم تقبل منها  
حسنة و تلقی الله و هو علیها غضبان.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

آگاه باشید! هر زنی که نسبت به شوهر خود مدارا نکند و شوهر خود را  
به چیزی وادار کند که قدرت آن را نداشته باشد، کارهای خوب او  
ثواب نخواهند داشت و خدا را در حالتی ملاقات خواهد کرد که بر او  
خشمناک باشد.

مکارم / ۱۳۰

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

ایما امرأة باتت و زوجها علیها ساخت فی حق لم تقبل منها صلوٰة حتی یرضی  
عنها.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

هر زنی که شب را در حالی بگذارند که شوهرش (در مورد حقی از  
حقوق) از او ناراضی باشد، نمازش قبول نخواهد شد تا شوهرش از  
دست او راضی شود.

مکارم / ۱۳۰

قال رسول الله ﷺ:

ایما امرأة خرجت من بیتها بغير اذن زوجها فلا نفقة لها حتی ترجع.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

هر زنی که بدون اجازه شوهر خود از خانه اش خارج شود، حق نفقه  
ندارد تا برگردد.

مکارم / ۱۳۰

قال رسول الله ﷺ:

ایما امرأة قالت لزوجها: ما رأیت منک خیرا قطّ فقد حبط عملها.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

هر زنی که به شوهر خود بگوید: هرگز از تو خیری ندیدم، در واقع، عمل خود را باطل کرده و ثواب عمل خوب او محو می‌گردد.

مکارم / ۱۳۰

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

ان رجلاً من الانصار علی عهد رسول الله صلی الله علیه و آله خرج فی بعض حوائجہ فعهده الی امرأته عهداً أن لا تخرج من بیتها حتی یقدم. قال: و ان اباهما مرض فبعثت المرأة الی رسول الله صلی الله علیه و آله فقال: ان زوجی خرج و عهد الیّ ان لا اخرج من بیته حتی یقدم. ان ابی مرض فتأمرنی ان اعوده؟ قال: لا. اجلسی فی بیتک و اطیعی زوجک. قال: فمات فبعثت الیه یا رسول الله ان ابی قد مات فتأمرنی أن اصلی علیه؟ قال: لا. اجلسی فی بیتک و اطیعی زوجک. قال: فدفن الرجل فبعثت الیه رسول الله صلی الله علیه و آله: ان الله تبارک و تعالی قد غفرلک و لأبیک بطاعتک لزوجک.

امام باقر علیه السلام فرمودند:

در زمان پیغمبر اکرم- صلی الله علیه و آله-، مردی از انصار برای کاری از منزل خارج شد و با زن خود عهد کرد که از خانه خارج نشود تا برگردد.

به زن خبر رسید که پدرش مریض شده. آن زن شخصی را خدمت رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرستاد و جریان را به پیامبر اطلاع داده، درخواست عیادت از پدر را نمود.

پیغمبر اجازه نداد و فرمود: در خانهات بنشین و شوهرت را اطاعت کن. طولی نکشید که خبر مرگ پدر به او رسید، باز هم جریان را به حضور پیامبر اکرم- صلی الله علیه و آله- اطلاع داده و اجازه‌ی حضور بر جنازه پدر و اقامه نماز بر او را خواستار شد.

باز هم پیغمبر اجازه نداد و فرمود: در خانهات بنشین و اطاعت شوهرت را بنما.

تا وقتی که آن مرد دفن شد. در این هنگام پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله شخصی نزد آن زن فرستاد و به زن بشارت داد که:  
«به جهت اطاعت تو از شوهرت و خارج نشدن از خانه، خداوند، هم خودت و هم پدرت را آمرزید».

مکارم / ۱۳۰، وسائل الشیعه ۱۴/۱۲۵ ح ۱

عن زید بن علی عن ابائه قال:

ذکر رسول الله ﷺ الجهاد. فقالت المرأة: يا رسول الله ما للنساء من هذا شيء؟  
فقال: بلى، للمرأة ما بين حملها الى وضعها و الى فطامها من الاجر كالمرايط في  
سبيل الله فان هلكت في ما بين ذلك كان لها مثل منزلة الشهيد.

پیغمبر اکرم ﷺ فضائل جهاد را بیان می فرمود.

زنی حضور داشت، عرض کرد: یا رسول الله، زن‌ها از این فیض بهره‌ای  
ندارند؟

فرمود: چرا، زن از وقتی که آبستن می‌شود تا وضع حمل می‌نماید و نیز  
در ایام شیرخوارگی فرزند، از نظر اجر و ثواب مانند کسی است که در  
راه خدا جهاد می‌کند و اگر در این فاصله بمیرد، اجر او مانند اجر شهید  
است.

مکارم / ۱۴۴

قال الطبرانی:

أيما امرأة خدمت زوجها سبعة أيام أغلق الله عليها سبعة ابواب النار و فتح لها  
سبعة ابواب الجنة تدخل من أيها شاءت.

معصوم الطبرانی فرمود:

هر زنی که هفت روز به شوهر خود خدمت کند خداوند هفت درب  
جهنم را به روی او می‌بندد و هفت درب بهشت را به روی او باز  
می‌نماید که از هر کدام بخواهد داخل شود.

ثالثی ۳/۲۶۵

قال الطبرانی:

ما من امرأة تسقى زوجها شربة من ماء الا كان خيراً لها من عبادة سنة صيام نهارها و قيام ليلها و يبنى الله لها بكل شربة تسقى زوجها مدينة في الجنة و غفر لها ستين خطيئة.

معصوم عليه السلام فرمود:

هر زنی که به دست شوهر خود، آبی بدهد از عبادت یک ساله که روزهای آن روزه و شب‌هایش را به عبادت مشغول باشد بهتر است و در عوض هر آب که به شوهر خود بدهد خداوند شهری در بهشت برای او بنا خواهد کرد و از شصت خطا و لغزش او صرفنظر خواهد کرد.

لنالی ۲۶۵/۳

قال رسول الله ﷺ:

ایما امرأة رفعت من بیت زوجها شیئاً من موضع الی موضع ترید به صلاحاً نظر الله الیها و من نظر الله الیه لم یعذبه. فقالت ام سلمة: ذهب الرجال بكل خیر فأی شیئ للنساء المساکین. فقال: بلی اذا حملت المرأة كانت بمنزلة الصائم القائم المجاهد بنفسه و ماله فی سبیل الله فاذا وضعت كان لها من الاجر مالا تدری ما هو لعظمه فاذا ارضعت كان لها بكل مصّة يعدل عتق محرّر من ولد اسماعیل. فاذا فرغت من رضاعه ضرب ملک علی جنبها و قال: استأنفی غفر الله لک.

رسول خدا ﷺ فرمود:

هر زنی که چیزی از خانه شوهرش جابجا کند که صلاح در آن باشد، خداوند به او نظر رحمت نماید و هر کس را که خداوند به او نظر رحمت نماید، عذاب نخواهد کرد.

ام سلمه عرض کرد: تمام خیر و خوبی برای مردها است پس برای زن‌های مسکین چه اجری خواهد بود؟

پیغمبر فرمود: زن در زمان حاملگی مانند شخص روزه‌دار و جهادکننده‌ی با جان و مال خود در راه خدا است و زمانی که وضع حمل نمود آنقدر اجر عظیم به او داده می‌شود که تو نمی‌دانی.

و برای هر دفعه که به فرزند خود شیر دهد ثواب آزاد کردن بنده‌ای از اولاد حضرت اسماعیل به او داده خواهد شد.  
و وقتی که از شیر دادن فارغ شد ملانکه دست به دوش او گذاشته و می‌گویند: خداوند تمام گناهانت را آمرزید، عمل خویش از سر گیر (از گناه پاک شده‌ای سعی کن از این به بعد مرتکب آن نشوی).

لئالی ۲۶۶/۳

قال القائل:

إذا ماتت المرأة في النفاس لم ينشر لها ديوان يوم القيامة.

معصوم القائل می‌فرماید:

هرگاه زن در ایام نفاس (تا ده روز بعد از وضع حمل) بمیرد، دیوان عمل او در روز قیامت منتشر نخواهد شد.

لئالی ۲۶۶/۳

قال رسول الله ۹:

أيما امرأة اذت زوجها بلسانها لم يقبل الله منها صرفا ولا عدلا ولا حسنة من عملها حتى ترضيه و ان صامت نهارها و قامت ليلها و اعتقت الرقاب و حملت على جيات الخيل في سبيل الله و كانت اول من يرد النار و كذلك الرجل اذا كان لها ظالماً.

رسول خدا ۹ فرمود:

هر زنی شوهر خود را به زبان بیازارد، خداوند هیچ عمل مستحب و واجب<sup>۹</sup> و هیچ حسنه‌ای را از او نپذیرد تا او را راضی کند اگر چه همه روزها روزه بگیرد و شب عبادت کند و بنده‌ها آزاد کند و اسب‌های خوب را زیر پای مجاهدان راه خدا بنهد. و چنین شخصی اول کسی باشد که به دوزخ رود. و همچنین است مردی که نسبت به زنش ستمکار باشد.

۹. شیخ طریحی در مجمع البحرین ۷۹/۵ می‌نویسد:

الصرف: التوبة. يقال: لا يقبل منه صرف ولا عدل. أي توبه و فدية أو نافلة و فريضة.



قال النبي ﷺ:

ثلاثة نساء يرفع الله عنهن عذاب القبر و حشرهن مع فاطمة عليها السلام: امرأة صبرت على عسر زوجها و امرأة صبرت على سوء خلق زوجها و امرأة وهبت صداقتها.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

از سه طائفة زنان، خداوند متعال عذاب قبر را مرتفع ساخته و ایشان را با حضرت زهرا سلام الله عليها در روز قیامت محشور فرماید:

۱. زنی که بر تنگدستی شوهر خود شکبیا باشد.
۲. زنی که با شوهر بدخلق خود صبر کند.
۳. زنی که مهریه خود را به شوهر هبه نموده و ببخشد.

الاثنی عشریة / ۹۱

قال الباقر عليه السلام:

لا شفيع للمرأة أنجح عند ربها من رضا زوجها.

امام باقر عليه السلام فرمود:

برای زن، هیچ شفيعی به درگاه الهی، بهتر از رضایت شوهرش نیست.

سفينة البحار ۱/ ۵۶۱

قال رسول الله ﷺ:

لو كنت أمر أحداً أن يسجد لأحدٍ لامرت المرأة أن تسجد لزوجها.

پیغمبر اکرم ﷺ در مقام اهمیت حقوق مرد (بر عهده زن) فرمودند:

اگر می خواستم امر کنم کسی برای دیگری (غیر خدا) سجده کند، امر می کردم که زن برای شوهر خود سجده کند.

بحار الانوار ۲۳/۲۴۰-۲۴۱ حدیث ۱۰ به نقل از تفسیر فرات

قال رسول الله ﷺ:

حق الزوج على الزوجة: أن لا تصوم يوماً واحداً الا بإذنه الا الفريضة فان فعلت اثم و لم يتقبل منها و أن لا تعطى من بيته شيئاً الا بإذنه فان فعلت كان له

الأجر و كان عليها الوزر. و أن لا تخرج من بيته الا باذنه فان فعلت لعنهما الله و ملائكة الغضب حتى تتوب او تراجع و ان كان ظالماً.

حضرت رسول ﷺ از جمله حقوق شوهر بر زن را چنین فرمودند:

۱. بدون اجازه‌ی شوهر حتی یک روز روزه غیر واجب نگیرد؛ و اگر گرفت، گناهکار بوده و از او پذیرفته نخواهد شد.
۲. بدون اجازه، چیزی از منزل شوهر به کسی ندهد؛ اگر داد، ثوابش برای شوهر و زن گناهکار و مدیون خواهد بود.
۳. بدون اجازه از خانه‌اش خارج نشود؛ اگر رفت، خداوند متعال و فرشتگان غضب همواره او را لعنت کنند تا توبه کند یا به منزل بازگردد؛ حتی اگر شوهرش (نسبت به او ظلم کرده و) ستمگر باشد.

مکارم الاخلاق / ۱۲۹

قال علی رضی الله عنه:

جهاد المرأة حسن التبعل.

حضرت علی رضی الله عنه فرمودند:

جهاد زن نیکو شوهرداری او است.

بحار ۲۵۲/۱۰۳ حدیث ۵۲

عن ابی عبدالله رضی الله عنه قال:

اربعة لا تقبل لهم صلوة: الامام الجائر و الرجل یؤم القوم و هم له کارهون و العبد الآبق من موالیه من غیر ضرورة و المرأة تخرج من بیت زوجها بغير اذنه.

حضرت صادق رضی الله عنه فرمودند:

از چهار شخص، هیچ نمازی پذیرفته نشود:

۱. پیشوای ستمگر.
۲. مردی که پیش‌نماز جمعی که خوش نداشته باشند او پیش‌نمازشان باشد.

۳. برده‌ای که بدون ضرورت ازدست موالی خویش فرار کرده باشد.

۴. زنی که بدون اجازه، از خانه‌ی شوهرش بیرون رود.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۴۲، حدیث ۹۴

عن محمد بن مسلم عن الباقر عليه السلام قال:

جاءت امرأة الى رسول الله ﷺ فقالت: يا رسول الله ما حق الزوج على المرأة؟ فقال لها: تطيعه و لا تعصيه و لا تصدقت من بيته بشيء الا باذنه و لا تخرج من تطوعاً الا باذنه و الا تمنعه نفسها و ان كانت على ظهر قتب، و لا تخرج من بيته الا باذنه فان خرجت بغير اذنه لعنتها ملائكة السماء و ملائكة الارض و ملائكة الغضب و ملائكة الرحمة حتى ترجع الى بيتها. فقالت: يا رسول الله من اعظم الناس حقاً على الرجل؟ قال: والداه. قالت: من اعظم الناس حقاً على المرأة؟ قال: زوجها. قالت: فمالى عليه من الحق مثل ماله على؟ قال: لا. و لا من كل مائة واحدة. قالت: والذى بعثك بالحق لا يملك رقبتى رجل ابداً.

محمد بن مسلم از امام محمد باقر عليه السلام نقل می‌کند که فرمود:

زنی خدمت پیامبر اکرم ﷺ آمد و عرض کرد: حق مرد بر زن چیست؟ فرمود: اطاعت کردن او، معصیت نکردن او، صدقه ندادن از خانه‌اش مگر با اجازه‌اش، روزه مستحبی نگرفتن مگر با اجازه‌اش، خودداری نکردن از تمکین او هرچند در حال سواره درخواست نماید، خارج نشدن از خانه شوهر مگر به اذن او؛ و در صورت خروج بی‌اجازه شوهر، ملائکه زمین و آسمان و ملائکه غضب و رحمت او را لعن می‌کنند تا به خانه برگردد. زن عرض کرد: ای رسول خدا! حق چه کسی بر مرد سنگین‌تر است؟ فرمود: پدر و مادرش. گفت: حق چه کسی بر زن بزرگ‌تر است؟ فرمود: شوهرش. گفت: آیا همان حقوقی که مرد بر زن دارد، زن هم بر مرد دارد؟ فرمود: خیر از صد تا یکی. (یعنی یک صدم حقوق مرد بر زن). گفت: به آن خدائی که تو را به حق مبعوث کرده است هرگز مرا مردی

مالک نخواهد کرد (یعنی از بس رعایت حقوق مرد مشکل است هرگز شوهر اختیار نخواهم کرد).

مکارم / ۱۲۹

قال رسول الله ﷺ:

ثلاثة من الجفاء: أن يصحب الرجل الرجل فلا يسئله عن اسمه وكنيته و أن يدعى الرجل الى طعام فلا يجيب و أن يجيب فلا يأكل و موقعة الرجل اهله قبل الملاعبة.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

سه چیز از جفا است:

۱. شخصی با دیگری مصاحبت کند و اسم و کنیه او را نپرسد.
۲. شخصی که برای صرف غذا دعوت شود و اجابت نکند و یا اجابت کند و از خوردن، خودداری کند.
۳. جماع با اهل خود قبل از ملاعبت.

لثالی ۲۳۴/۳

قال رسول الله ﷺ:

إذا جامع احدكم أهله فلا يأتين كما يأتى الطير ليمكث و ليلبث. و قال: فلا يعجلها فان للنساء حوائج.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

هنگامی که اراده جماع با اهل خویش نمودید همانند پرندگان با عجله و شتاب نزد آنان نروید بلکه با مکث و درنگ با اهل خویش آمیزش کنید چرا که آنها هم خواسته‌هایی دارند (که باید رعایت نمائید و فقط در فکر خود نباشید).

لثالی ۲۳۴/۳

قال الصادق عليه السلام:

ثلاثة يهدمن البدن و ربما قتلن: دخول الحمام على البطنة و الغشيان على الامتلاء و نكاح العجائز.

امام صادق علیه السلام فرمود:

سه چیزند که بدن را از بین می‌برند و چه بسا فرد را بکشند: حمام رفتن  
با شکم پر. جماع در وقت سیری. هم بستر شدن با پیرزن‌ها.

لثالی ۲۴۷/۳

روی:

سأل محمد بن العيص ابا عبد الله عليه السلام فقال: اجماع و انا عريان؟  
قال: لا. ولا تستقبل القبلة و لا تستدبرها.

در روایت آمده است:

محمد بن عیص از حضرت امام صادق علیه السلام سؤال کرد که آیا برهنه جماع  
کنم؟

فرمود، نه، رو به قبله و پشت به قبله هم چنین مکن.

لثالی ۲۵۷/۳

قال امير المؤمنين عليه السلام:

نهى النبى أن يجمع اهله مستقبل القبلة فمن فعل ذلك فعليه لعنة الله و الملائكة  
و الناس اجمعين.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

پیغمبر اکرم ﷺ نهی فرمود از اینکه شخصی با زن خود رو به قبله جماع  
کند و کسی که چنین کند مورد لعنت خدا و ملائکه و تمامی مردم  
خواهد بود.

لثالی ۲۵۷/۳

قال علی عليه السلام:

نهى رسول الله عن الجماع مستقبل القبلة و مستدبرها.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

رسول خدا نهی فرمود از جماع رو به قبله و پشت به قبله.

لثالی ۲۵۷/۳

قال رسول الله ﷺ:

بكره ان يغشى الرجل المرأة و قد احتلم حتى يغتسل من احتلامه الذى رأى فان  
فعل فخرج الولد مجنوناً فلا يلومن إلا نفسه.

پیامبر ﷺ فرمود:

کراهت دارد شخصی که محتلم شده پیش از غسل، جماع کند و اگر  
چنین کند و فرزند دیوانه‌ای متولد شود، کسی جز خود را ملامت نکند.

لثالی ۲۵۷/۳

قال الصادق عليه السلام:

قال رسول الله ﷺ: والذى نفسى بيده لو أن رجلاً غشى امراته و فى البيت  
صبيّ مستيقظ يراها و يسمع كلامهما و نفسهما ما أفلح أبداً ان كان غلاماً كان  
زانياً و ان كانت جارية كانت زانية.

امام صادق عليه السلام از قول حضرت رسول ﷺ فرمود:

قسم به کسی که جانم به دست قدرت او است، هرگاه شخصی با زن  
خود جماع کند در حالتی که فرزند کوچکی در خانه، بیدار باشد، ایشان  
را ببیند و سخن و نفسشان را بشنود، چنین فرزندی رستگار نخواهد شد.  
اگر پسر است زناکار و اگر دختر است زنادهنده خواهد شد.

لثالی ۲۵۷/۳

قال ابو جعفر عليه السلام:

انّ النبى ﷺ لما أسرى به الى السماء قال لحقنى جبرئيل فقال يا محمد ان الله  
تبارك و تعالى يقول انى قد غفرت للمتمتعين من امتك من النساء.

امام باقر عليه السلام فرمود:

وقتی که پیغمبر اکرم ﷺ به معراج رفت فرمود: جبرئیل به من ملحق شد  
و گفت: یا محمد، خداوند تبارک و تعالی می‌فرماید: به تحقیق  
متعه‌کنندگان از امت تو را آمرزیدم.

لثالی ۲۴۳/۳

قال ابو عبدالله عليه السلام:

ما من رجل تمتع ثم اغتسل الا خلق الله من كل قطرة نقطر منه سبعين ملكاً يستغفرون له الى يوم القيامة و يلعنون متجنّبها الى ان تقوم الساعة.

امام صادق عليه السلام فرمود:

هر مردی که پس از متعه، غسل نماید، خداوند تبارک و تعالی از هر قطره‌ای که از او بریزد هفتاد فرشته خلق می‌کند که تا روز قیامت برای او استغفار می‌کنند و به همین ترتیب اجتناب‌کننده از متعه را تا روز قیامت لعنت می‌کنند.

لنالی ۲۴۳/۳

قال رسول الله ﷺ يوماً لأصحابه:

جائتی اخی جبرئیل من عند ربی بتحفة لم يتحف بها احداً من انبيائه قبلی و هی متعة النساء المؤمنات.

روزی پیامبر ﷺ به اصحاب خود فرمود:

برادرم جبرئیل عليه السلام از طرف خداوند برای من هدیه مرغوبی آورده که برای هیچیک از پیغمبران قبل از من نیاورده است و آن تحفه، متعه کردن زن مؤمنه است.

لنالی ۲۴۳/۳

قال رسول الله ﷺ:

من تمتع ثلاث مرّات كان معی فی روض الجنان. و قال: من تمتع فی عمره مرّة فهو من اهل الجنة.

پیامبر خدا ﷺ فرمود:

کسی که سه مرتبه متعه انجام دهد، در روض الجنان با من است و کسی که در عمر خود یک بار متعه نماید، از اهل بهشت است.

لنالی ۲۴۳/۳

روی:

انّ من مات بلا خلف فکان لم یکن فی الناس و من مات و له خلف فکانه لم یمت.

در حدیث آمده است:

کسی که بمیرد بدون اینکه فرزندی از خود بجا گذارد مثل این است که اصلاً بین مردم نبوده است! و کسی که بمیرد و از خود فرزندی به جا گذارد مثل این است که نمرده است.

وسائل الشیعه ۹۶/۱۵ حدیث ۱۱

عن الرضا علیه السلام قال:

ان الله تبارک و تعالی اذا اراد بعبد خیراً لم یمته حتی یریه الخلف.

امام رضا علیه السلام فرمودند:

هرگاه خداوند اراده خیر و خوبی کسی را نماید او را نمی میراند تا اینکه فرزندی به او عطا نماید.

مکارم / ۱۳۴

عن الصادق علیه السلام قال:

میراث الله من عبده المؤمن ولد صالح یتستغفر له.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

میراث خداوند به بنده اش، فرزند شایسته ای است که برای او استغفار کند.

مکارم / ۱۳۲

قال رسول الله ﷺ:

الولد الصالح ریحانة من ریاحین الجنة.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

فرزند خوب و نیکوکار گلی از گل های بهشتی است.

مکارم / ۱۳۲

عن النبی ﷺ قال:

توقوا علی اولادکم لبن البغیة و المجنونة فان اللبن یعدی.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

کودکان شیرخوار خود را از شیر زن زناکار و دیوانه پرهیز کنید زیرا شیر در روحیه فرزند، اثر خواهد گذاشت.



قال امیر المؤمنین علیه السلام:

لا تسترضعوا الحمقاء فانّ اللبن يغلب الطباع.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

از زن احمق به فرزندان خود شیر ندهید زیرا شیر بر طبیعت (بچه) غلبه خواهد کرد.

ثالثی ۳/۳۰۷

قال رسول الله ﷺ:

ليس للصبی لبن خیر من لبن امه.

رسول خدا ﷺ فرمود:

هیچ شیری برای فرزند بهتر از شیر مادر نیست.

ثالثی ۳/۳۰۷

عن الصادق علیه السلام قال:

یزید الصبی فی کل سنة اربع اصابع باصابعه.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

قدّ فرزند در سال به اندازه چهار انگشت از انگشتان خودش بلند می‌شود.

مکارم الاخلاق / ۱۳۵

قال ثوبان:

انّ یهودیاً جاء الی النبی فقال: یا محمد ﷺ اسئلک عن شیء لا یعلمه الا نبیّ. قال: و ما هو؟ قال: عن شبه الولد اباه و امه. قال: ماء الرجل ابيض غلیظ و ماء المرءة اصفر رقیق فاذا علا ماء الرجل ماء المرءة کان الولد ذکراً باذن الله تعالی و من قبل ذلك یكون الشبه و اذا علا ماء المرءة ماء الرجل خرج الولد انثی باذن الله تعالی و من قبل ذرک یكون الشبه.

ثوبان گوید:

یک نفر یهودی خدمت پیغمبر ﷺ شرفیاب شد و عرض کرد چیزی را از تو سؤال می‌کنم که جز پیامبر، آن را نمی‌داند. فرمود: بگو. یهودی

گفت: علت شباهت فرزند به پدر یا مادر چیست؟ فرمود: آب نطفهٔ مرد سفید و سخت و غلیظ و آب نطفهٔ زن زرد و رقیق است. هرگاه نطفهٔ مرد بالای نطفهٔ زن قرار گیرد فرزند، پسر، و هرگاه بر عکس بود فرزند دختر خواهد بود. به اذن خدا تعالی. و علت شباهت هم همین است.

لئالی ۳/۳۱۵

قال الصادق عليه السلام:

البنات حسنات و البنون نعم فالحسنات تثاب عليهن و النعمة تسئل عنها.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

دخترها حسنه و پسرها نعمتند. به حسنات ثواب داده می‌شود و از نعمت سؤال می‌شود.

تحف العقول / ۳۸۲

قال حمزة:

اتي رجل و هو عند النبي فأخبر بمولود اصابه فتغير وجه الرجل فقال له النبي: مالك؟ فقال: خير. فقال: قل. قال: خرجت و المرأة تمخض فأخبرت انها ولدت جارية. فقال النبي: الارض تثقلها و السماء تظلمها و الله يرزقها. و هي ريحانة تشمها.

حمزه می‌گوید:

شخصی خدمت پیغمبر ﷺ بود و به او خبر دادند که خدا به شما دختری عطا کرد. از این خبر ناراحت شد و رنگ صورت او تغییر کرد پیغمبر اکرم علت ناراحتی او را سؤال فرمود. آن شخص گفت: خوب است. پیامبر فرمود: بگو. گفت: موقعی که از خانه خارج شدم همسرم در حال زائیدن بود و به من خبر دادند که همسرت دختر زائید و از این خبر ناراحت شدم (که چرا پسر نزائید).

پیغمبر اکرم به او فرمود: ناراحتی موردی ندارد، زیرا سنگینی او بر دوش زمین است و آسمان بر او سایه افکنده و خدا روزی دهندهٔ او می‌باشد و

آن دختر گلی است که از بوی خوش او استشمام می‌کنی و لذت می‌بری.

### توضیح

در روایات وارده، گمان جاهلی بعض اشخاص در مورد برتری فرزند پسر بر دختر بسیار مورد نکوهش قرار گرفته است. از جمله اینکه در حدیث آمده است: پیامبر را به فرزند دختری (حضرت زهرا سلام الله علیها) بشارت دادند. حضرت در چهره اصحابش کراهتی را از این خبر مشاهده فرمودند. پس در چهره ایشان نگریسته و فرمود: شما را چه شده؟ گلی است که آن را می‌بویم و رزقش هم با خدای تَعَالَى است.

ثوال الاعمال / ۴۴۸

قال رسول الله ﷺ:

اکثروا من قبلة اولادکم فان لکم بكل قبلة درجة فی الجنة مسيرة خمسمائة عام.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

فرزندان را زیاد ببوسید زیرا در ازای هر بوسه، خداوند درجه‌ای را که به اندازه مسیر پانصد سال باشد به شما عطا خواهد کرد.

لنالی / ۲۷۴/۳

قال الصادق عليه السلام:

جاء رجل الى النبي فقال ما قبلت صبياً قطّ. فلما ولى قال رسول الله: هذا رجل عندي انه من اهل النار.

امام صادق عليه السلام فرمود:

شخص خدمت پیامبر رسید و گفت: هیچ وقت فرزندم را نبوسیده‌ام وقتی که مرخص شد پیغمبر فرمود: این مرد از اهل آتش است.

لنالی / ۲۷۴/۳

قال عليه السلام:

اذا بلغت الجارية ست سنين فلا تقبلها و الغلام لا يقبل المرأة اذا جازيعة سنين.

معصوم عليه السلام می فرماید:

هرگاه دختر به سن شش سالگی رسید نباید او را بوسید و پسر که از هفت سالگی تجاوز کرد نباید زن را بوسد.

لنالی ۲۷۴/۳

فی الحدیث:

من كان عنده صبّی فلیتصاب الی یجعل نفسه مثله فی الملاعبة معه.

در حدیث آمده که:

کسی که نزد او فرزند کودکی باشد باید همانند آن کودک شوخی کرده و خود را مانند آن کودک قرار دهد.

لنالی ۲۷۴/۳

فی الحدیث:

ان النبی کان یتصاغر للحسین و یکلمهما بکلام الصبیان کما قال للحسین لما وضع فی فیه تمرّة من تمر الصدقة: «کخ کخ یا حسین» حتی القاها من فیه و کان یمشی لهما علی یدیه و رجليه و هما راکبان علی ظهره کهیئة الجممل، و یقول: نعم الجممل جملکما.

در روایتی وارد شده است که:

پیامبر ﷺ خود را برای حسنین علیهما السلام کوچک می کرد و کودکانه با آنان سخن می گفت چنانکه به امام حسین عليه السلام که خرمای صدقه را دردهانش قرار داد فرمود: کخ کخ یا حسین تا اینکه حضرت، آن را از دهانش بیرون انداخت.

و همچون شتر بر چهار دست و پا راه می رفت و حسنین علیهما السلام بر پشت او سوار می شدند و می فرمود: چه خوب شتری است شتر شما.

لنالی ۲۷۵/۳

روی:

نظرالنَّبِیِّ صلی الله علیه و آله الی رجل له ابنان. فقبل احمدهما و ترک الاخر. فقال النبی صلی الله علیه و آله: فهلاً ساویت بینهما؟!

در روایت آمده است:

پیغمبر اکرم ﷺ شخصی را که دارای دو پسر بود، مشاهده فرمود که یکی از آنها را بوسید و به دیگری اظهار محبت نمود. پیغمبر به او فرمود: چرا مساوات را بین دو فرزند خویش مراعات نمی‌کنی؟!

مکارم الاخلاق / ۱۳۳

و عن الصادق عليه السلام قال:

ان الله عز وجل ليرحم الرجل لشدة حبه لولده.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

انسان به سبب دوست داشتن فرزندش، مورد ترحم الهی قرار خواهد گرفت.

مکارم الاخلاق / ۱۳۳

عن الصادق عليه السلام قال:

بر الرجل بولده بره بوالديه.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

خوبی شخص به فرزندش همچون نیکی به پدر و مادرش است. یعنی: هر اندازه خوبی نسبت به والدین اجر و ثواب دارد، همان اندازه هم نسبت به فرزند ثواب دارد.

مکارم الاخلاق / ۱۳۳

عن النبي ﷺ قال:

احبوا الصبيان و ارحموهم فاذا وعدتموهم ففوا لهم فانهم لا يرون الا انكم ترزقونهم.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

فرزندان خود را دوست بدارید و به ایشان رحم کنید و هر وقت به ایشان وعده‌ای دادید به عهد خود وفا کنید، زیرا ایشان شما را روزی دهند خود می‌دانند.

مکارم الاخلاق / ۱۳۳

قال رسول الله ﷺ:

من دخل السوق فاشترى تحفة فحملها الى عياله كان كحامل صدقة الى قوم  
محاويج و ليبدء بالاناث قبل الذكور فانه من فرح انثى فكأنما اعتق رقبة من  
ولد اسماعيل و من أقر بعين ابن فكأنما بكى من خشية الله و من بكى من خشية  
الله ادخله الله جنات النعيم.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هر کس به بازار رود و هدیه (چیز) مرغوبی بخرد و برای خانواده خویش  
به ارمغان آورد، مانند کسی باشد که برای محتاجان، صدقه بر دوش  
کشیده باشد و بایستی دختران را بر پسران مقدم بدارد زیرا هر کس  
دخترش را خوشحال کند چنان باشد که یک تن از فرزندان اسماعیل را  
از قید بردگی آزاد نموده، و هر کس دیده فرزندش را روشن سازد چنان  
باشد که از خوف خدا گریسته، و هر کس از خوف خدا گریان باشد،  
خداوند او را به بهشت پر نعمت خویش وارد خواهد ساخت.

ثواب الاعمال / ۴۷۷

قال علی رضی الله عنه:

خير ما ورث الاباء الابناء الأدب.

حضرت علی رضی الله عنه فرمودند:

بهترین ارثی که پدران برای فرزندان خویش باقی می گذارند، ادب و  
تربیت صحیح است.

غرر الحکم حدیث ۵۰۳۶، (فهرست غرر ص ۱۱)

قال النبی ﷺ:

من علم ولده القرآن فكأنما حج البيت عشرة الاف حجة و اعتمر عشرة الاف  
عمرة و اعتق عشرة الاف رقبة من ولد اسماعيل و غزا عشرة الاف غزوة و  
اطعم عشرة الاف مسكين مسلم جائع و كأنما كسى عشرة الاف عار مسلم و  
يكتب له بكل حرف عشر حسنات و يمحي عنه عشر سيئات و يكون معه في  
قبره حتى يبعث و يثقل ميزانه و يجاوز به على الصراط كالبرق الخاطف و لم  
يفارقه القرآن حتى ينزل به من الكرامة افضل ما يتمنى.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

کسی که به فرزند خود قرآن بیاموزد مثل این است که ده هزار حج و ده هزار عمره به جا آورده و ده هزار بنده از فرزندان حضرت اسماعیل آزاد کرده و در ده هزار جنگ شرکت نموده و ده هزار مسکین گرسنه را سیر کرده و ده هزار مسلمان برهنه را پوشانیده باشد.

و برای هر حرفی از قرآن (که به فرزند خود تعلیم دهد) ده حسنه در نامه او ثبت شود و ده گناه از گناهان وی محو شده و قرآن هم جوار او در قبر باشد تا روز قیامت که محشور شود و همین (تعلیم قرآن به فرزند) سبب سنگینی ترازوی عمل او خواهد بود و موجب خواهد شد که با سرعت برق، از پل صراط عبور کند و قرآن از او جدا نخواهد شد تا پیش از آنچه آرزو کرده (از جانب خداوند) کرامت به او نازل شود.

لنالی ۳۱۵/۳

قال ابو عبدالله عليه السلام:

ليس من بيت نبي الا و فيه حمام لأن سفهاء الجن يعبثون بصبيان البيت فاذا كان فيه حمام عبثوا بالحمام و تركوا الناس.

امام صادق عليه السلام فرمود:

در خانه تمام پیامبران کبوتر بود برای اینکه (جن‌های سفیه با بچه‌های صاحب) خانه، بازی می‌کنند ولی اگر در منزل، کبوتر باشد، با کبوترها بازی می‌کنند و انسان را رها کرده و با آنها کاری ندارند.

لنالی ۳۰۸/۳

فی روایة:

يفرق بين الصبيان في المضاجع لست سنين. و قال: لا ينام الرجلان في لحاف واحد الا أن يضطراً فينام كل واحد منهما في ازاره و يكون اللحاف يعد واحداً و المرأتان كذلك و لا ينام ابنة الرجل معه في لحاف و لا امه.

در روایتی وارد شده که:

رختخواب کودکانی که به سن شش سالگی رسیده‌اند باید جدا شود و معصوم فرمود: دو مرد در زیر یک رختخواب ن خوابند مگر در صورت اضطرار، و در آن حال هم بایستی هر کدام یک رختخواب خصوصی داشته و سپس زیر یک لحاف بخوابند و همچنین دو زن هم نبایستی زیر یک لحاف بخوابند و نیز دختر نباید در رختخواب پدر یا مادر خود بخوابد.

لنالی ۳۰۸/۳

قال الرضا عليه السلام:

يؤخذ الغلام للصلاة و هو ابن سبع سنين.

امام هشتم عليه السلام فرمود:

وقتی که پسر به سن هفت سالگی رسید او را به نماز خواندن وادار کنید.

لنالی ۳۰۸/۳

عن الصادق عليه السلام قال:

دع ابنک يلعب سبع سنين و يؤدب سبع سنين و الزمه نفسک سبع سنين فان افلح و الا فانه لآخر فيه.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

بگذار فرزندت تا هفت سالگی بازی کند، در هفت سال دوّم او را ادب کن و در هفت سال سوم همیشه مواظب او باش و او را با خود همراه داشته باش در این صورت اگر رستگار شد، خیلی خوب است والا خیری در او نخواهد بود.

مکارم الاخلاق / ۱۳۵

قال النبي ۹:

الولد سيّد سبع سنين و عبد سبع سنين و وزير سبع سنين فان رضيت خلاتقه لاحدى و عشرين و الا فاضرب على جنبه فقد اعذرت الى الله تعالى.

پیغمبر اکرم ۹ فرمودند:



فرزند، تا هفت سالگی آقا و مولا است. در هفت سال بعد، بنده و غلام است و در هفت سال سوم وزیر و مشاور است. با این ترتیب اگر تا بیست و یک سالگی از اخلاق وی راضی بودی که بودی و الا اگر ناراضی بودی و او را تنبیه کردی، در پیشگاه خدا معذور خواهی بود.

### توضیح

تربیت فرزند تا هفت سال اول باید طوری باشد که تمام خواسته‌های او عملی شود و در هفت سال دوم قضیه تربیت به عکس می‌شود یعنی فرزند غلام می‌شود نسبت به مولای خود، به طوری که در این مرحله تربیتی، فرزند هیچ اختیاری از خود نداشته باشد و در هفت سال سوم، نه آقا و نه عبد بلکه به عنوان یک وزیر و مشاور باشد تا شخصیتش رشد نماید.

مکارم الاخلاق / ۱۳۵

قال رسول الله ﷺ:

الصبي و الصبی، و الصبی و الصبیه، و الصبیه و الصبیه یفرق بینهم فی المضاجع بعشر سنین.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

زمانی که دو پسر، یا یک پسر و یک دختر، یا دو دختر به سن ده سالگی رسیدند رختخواب آنها را از همدیگر جدا کنید.

مکارم الاخلاق / ۱۳۵

قال علیؑ:

انّ للولد علی الوالد حقاً و انّ للوالد علی الولد حقاً فحقّ الوالد علی الولد انّ یطیعه فی کلّ شیء الا فی معصیه الله سبحانه. و حق الولد علی الوالد انّ یحسن اسمه و یحسن ادبه و یعلمه القرآن.

حضرت علیؑ فرمودند:

فرزند را بر پدر حقی و پدر را بر فرزند حقی است: پس حق پدر بر فرزند آن است که پدر را در هر چیز مگر در نافرمانی از خداوند اطاعت

و پیروی نماید و حقّ فرزند بر پدر آن است که نام فرزند خود را نیکو  
قرار دهد و او را با ادب و آراسته بار آورد و قرآن را به او بیاموزد.

نهج البلاغه / ۱۲۷۴

قال الصادق عليه السلام:

ثلاثة يدخلهم الله الجنة بغير حساب: امام عادل و تاجر صدوق و شيخ أفنى  
عمره في طاعة الله ﷻ.

امام صادق عليه السلام فرمود:

سه گروه اشخاص هستند که خداوند آنها را بدون حساب به بهشت  
می‌برد: پیشوای عادل، تاجر راستگو و راست کردار، و پیرمردی که  
عمرش را در اطاعت خدای ﷻ به سر آورد.

سفينة البحار ۱/۲۱۱

قال رسول الله ﷺ:

التاجر فاجر، و الفاجر في النار، إلا من أخذ الحق و أعطى الحق.

رسول اکرم ﷺ فرمود:

تاجر، فاجر است. و فاجر در آتش است، مگر آن تاجری که (براساس)  
حق بگیرد، و (براساس) حق بدهد.

وسائل الشیعه ۱۲/۲۸۵، الامثال النبویة ۱/۳۰۵

قال رسول الله ﷺ:

من غش مسلماً في بيع او شراء فليس متاً و يحشر مع اليهود يوم القيامة لانه  
من غش الناس فليس بمسلم.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

هر کس در داد و ستد با مسلمانان دغل کند از ما (مسلمین) نخواهد بود.  
چنین کسی در قیامت با یهود محشور شود چرا که هر که در معاملات با  
مردم فریب و حيله به کار برد اصلاً مسلمان نیست.

عقاب الاعمال / ۶۵۲

روی:

ان الله غافر كل ذنب الا من أحدث ديناً أو اغتصب اجيراً أجره.

در روایت آمده است:

خداوند آمرزنده هر گناهی است مگر (گناه) کسی که دینی احداث کند  
(مانند علی محمد باب) یا از پرداخت مزد کارگر خودداری کند.

لثالی ۲۸۳/۵

بر طبق این روایت، گناه غصب مزد کارگر در ردیف گناه احداث کننده دین قرار  
گرفته است، و قابل دقت است که اسلام چقدر طرفدار طبقه کارگر است.  
من منع اجيراً أجره فعليه لعنة الله.

کسی که مزد کارگر را ندهد، مورد لعن خدا خواهد بود.

لثالی ۲۸۳/۵

قال رسول الله ﷺ:

من ظلم اجيراً أجره احبط الله عمله و حرّم عليه ریح الجنة و ريحها يوجد من  
مسيرة خمس مائة عام.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

هر کس در اجرت کارگر و کارمند راه ستم پویید و حق او را کامل  
ندهد، خداوند عملش را یکسره نابود و تباه و بی‌ثمر سازد و بوی بهشت  
را که از مسافت پانصد سال (راه) به مشام می‌رسد، بر او حرام نماید.

عقاب الاعمال / ۶۴۵

قال ابو عبد الله عليه السلام:

من كان يؤمن بالله و اليوم الآخر فلا يستعملن اجيراً حتى يعلمه ما أجره.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

کسی که ایمان به خدا و روز قیامت دارد، کارگر را به کار نمی‌گیرد،  
مگر اینکه قبل از شروع به کار، مزد او را معین کند.

لثالی ۲۸۳/۵

قال شيب:

تکارینا لابی عبدالله رضی الله عنه قوماً يعملون فی بستان له و کان اجلهم الی العصر فلما فزعوا قال لمعتب اعطهم اجورهم قبل أن یجف عرقهم.

شیب گوید:

عده‌ای کارگر برای کار کردن در باغی که متعلق به امام صادق رضی الله عنه بود به کار گماردیم، و پایان کار، عصر بود. پس از پایان کار، حضرت به معتب دستور داد که مزد آن‌ها را قبل از آنکه عرق بدنشان خشک شود، بدهد (یعنی بلافاصله پس از پایان کار).

نثالی ۲۸۳/۵

عن ابی عبدالله رضی الله عنه قال:

تقلیم الأظفار و اخذ الشارب من جمعة الی جمعة امان من الجذام.

حضرت صادق رضی الله عنه فرمودند:

در هر جمعه، ناخن گرفتن و شارب زدن، باعث ایمنی از بیماری جذام است.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۳۹، حدیث ۲۴

روی:

و نهی عن الکلام یوم الجمعة و الامام یخطب فمن فعل ذلك لغی و من لغی فلا جمعة له.

در روایت آمده است:

پیامبر صلی الله علیه و آله در حدیث مناهی نهی فرمود از اینکه در روز جمعه وقتی که امام جمعه خطبه می‌خواند، مأمومین سخن بگویند و فرمود: هر نمازگزاری که سخن گفت کار بیهوده‌ای کرده و هر که در موقع نماز جمعه کار لغوی انجام دهد، نماز جمعه‌اش درست نیست.

مکارم الاخلاق ۲۸۳/

عن ابی جعفر رضی الله عنه قال:

الخیر و الشر یضاعف یوم الجمعة.

امام باقر رضی الله عنه فرمودند:

اجر کار نیک و سزای عمل زشت در روز جمعه، دو برابر خواهد بود.

ثواب الاعمال / ۳۱۸

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

كل ذنب يكفره القتل في سبيل الله ﷻ الا الذين فأنه لا كفارة له الا ادأوه، أو يقضى صاحبه، أو يعفو الذي له الحق.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

كفارة هر گناهی کشته شدن در راه خدا است بجز بدهکاری که كفاره‌اش منحصر است به اینکه:

۱. خود بدهکار، آن را بپردازد.

۲. دوستش از جانب او، آن را بپردازد.

۳. یا طلبکار از حق خود بگذرد.

خصال / ۱ باب ۱، ص ۱۲، حدیث ۴۲

قال رسول الله ﷺ:

اياکم و الدين فانه هم بالليل و مذلة بالنهار.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

از مقروض شدن بترسید، چرا که قرض موجب اندوه در شب و ذلت در روز است. (شخص مقروض، شب از فکر قرض ناراحت است و روز نیز با ملاقات طلبکار احساس خواری می‌کند).

نهج الفصاحه / ۳۴

قال علی علیه السلام:

من أبان لك عيبك فهو و دودك.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که عیبت را برایت آشکار کند، او دوست تو است.

غرر و درر / ۲۵۶

قال علی علیه السلام:

من ساتر عيبك فهو عدوك.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که عیب را پنهان سازد، پس (بدان که) او دشمن تو است.

غرر و درر ۲۵۶/

قال رسول الله ﷺ:

خير اخوانكم من اهدى اليكم عيوبكم.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

بهترین برادران شما کسی است که عیب‌های شما را به شما هدیه کند.

نهج الفصاحه ۳۱۶/

قال الصادق علیه السلام:

احبّ اخواني اليّ من اهدى اليّ عيبي.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

محبوب‌ترین برادرانم نزد من کسی است که عیب‌های مرا، برایم هدیه

آورد (و آنها را به من گوشزد کند)

اصول کافی ۶۳۹/۲ حدیث ۵

قال رسول الله ﷺ:

أتقى الناس من قال الحق فيما له و عليه.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

پرهیزکارترین مردم کسی است که در سود و زیان خود، حق را بیان

کند.

مواعظ صدوق ۸۴/ حدیث ۱

قال حسن بن علی علیه السلام:

انّ معاوية نازعني حقا هو لي فتركته بصلاح الامة و حقن دماؤها.

امام حسن مجتبی علیه السلام در مورد صلح با معاویه فرمودند:

معاویه نسبت به حقی که برای من بود با من نزاع کرد ولی من آن حق را

به جهت مصلحت امت و حفظ خون امت، ترک کردم.

مناقب ابن شهر آشوب ۳۴/۴

سئل امیرالمؤمنین علیه السلام: کم بین الحق و الباطل؟ فقال: اربع أصابع، و وضع  
امیرالمؤمنین علیه السلام یدہ علی اذنه و عینیه فقال: ما رأته عیناک فهو الحق و ما  
سمعتہ اذناک فاکثرہ باطل.

از امیرالمؤمنین علیه السلام سؤال شد: فاصله میان حق و باطل چه اندازه است؟  
فرمود: چهار انگشت؛ و دست خود را میان گوش و چشم خود گذاشته و  
فرمود: آنچه چشمانت ببیند حق است و آنچه گوشت بشنود بیشترش  
باطل است.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۳۶ حدیث ۷۸

قال علی علیه السلام:

زوروا موتاکم فانهم یفرحون بزیارتکم و لیطلب الرجل حاجته عند قبر ابيه و  
امہ بعد ما یدعو لهما.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

مرده‌های خودتان را زیارت کنید که آنان به زیارت شما خوشحال  
می‌شوند. و هر کس حاجت دارد بایستی نزد قبر پدر و مادرش آمده و  
پس از آنکه برای آنها دعا کرد، حاجتش را از خدا بخواهد.

خصال ۲/ ص ۶۱۸ (حدیث اربعمائه)

قال اسحاق بن عمّار:

قلت لابی الحسن علیه السلام: المؤمن یعلم من یزور قبره؟ قال: نعم، لایزال مستأنسا به  
ما زال عند قبره فاذا قام و انصرف من قبره دخله من انصرافه عنه وحشة.

اسحاق بن عمّار گوید:

خدمت حضرت رضا علیه السلام عرض کردم: آیا مؤمن از حاضر شدن شخص  
در بالای قبر خود، آگاه می‌شود؟

فرمود: بلی، و با آن شخص مأنوس است تا زمانی که بالای قبر او حاضر  
است و وقتی که از بالای قبر او مراجعت نمود، میت دچار وحشت  
خواهد شد.

لنالی ۲۷۰/۴

قال محمد بن مسلم:

قلت لابی عبدالله عليه السلام: الموتى نزورهم؟ قال: نعم. قلت: فيعلمون بنا اذا اتيناهم؟ فقال: اى والله انهم ليعلمون بكم و يفرحون بكم و يستأنسون اليكم.

محمد بن مسلم گوید:

خدمت حضرت صادق عليه السلام عرض کردم: آیا اموات را زیارت کنیم؟ فرمود: بلی، عرض کردم، آیا اموات از زیارت قبور آگاه می شوند؟ فرمود: بلی به خدا قسم از حضور شما آگاه می شوند و هم خوشحال و هم مأنوس.

لثالی ۲۷۰/۴

عن الحسن بن علی الوشاء قال:

قلت للرضا عليه السلام: ما لمن اتى قبر احد من الائمة عليهم السلام؟ قال: له مثل ما لمن اتى قبر ابي عبدالله عليه السلام. قال فقلت: ما لمن زار قبر ابي الحسن عليه السلام؟ قال: له مثل من زار قبر ابي عبدالله عليه السلام.

حسن و شاء گوید:

به حضرت رضا عليه السلام عرض کردم: ثواب کسی که قبر یکی از امامان را زیارت کند چیست؟ فرمودند: ثوابش مانند ثواب زیارت قبر امام حسین عليه السلام است. گوید عرض کردم: ثواب زیارت قبر موسی بن جعفر عليه السلام چیست؟ فرمودند: مثل زیارت امام حسین عليه السلام است.

ثواب الاعمال / ۲۲۰ حدیث ۱

عن علی بن مهزیار قال:

قلت لابی جعفر عليه السلام ما لمن اتى قبر الرضا عليه السلام. قال: الجنة و الله.

علی بن مهزیار گوید:

به حضرت جواد عليه السلام عرض کردم: ثواب کسی که قبر علی بن موسی الرضا عليه السلام را زیارت کند چیست؟ فرمود: به خدا سوگند ثوابش بهشت خواهد بود.

ثواب الاعمال / ۲۲۰ حدیث ۲



عن سعد بن سعد عن ابي الحسن الرضا عليه السلام قال:

سألته عن فاطمة بنت موسى بن جعفر عليهما السلام؟ فقال: من زارها فله الجنة.

سعد بن سعد گوید:

از حضرت رضا عليه السلام در مورد مقام فاطمه دختر امام موسی بن جعفر عليه السلام،

سؤال نمودم. فرمودند: هر کس قبر او را زیارت کند پاداشش بهشت

خواهد بود.

ثواب الاعمال / ۲۲۱

عن محمد بن يحيى العطار:

عمّن دخل على ابن الحسن الهادى عليه السلام من اهل الرى. قال: دخلت على ابن

الحسن العسكرى عليه السلام فقال اين كنت؟ فقلت: زرت الحسين عليه السلام. قال:

اما اناك لو زرت قبر عبدالعظيم عندكم لكنت كمن زار الحسين بن على

عليهما السلام.

محمد بن يحيى گوید:

مردی از اهل ری که خدمت حضرت هادی عليه السلام رسیده بود برای من نقل

کرد که: شرفیاب حضور حضرت عسکری عليه السلام شدم، به من فرمود: کجا

بودی؟ عرض کردم: قبر امام حسین عليه السلام را زیارت کردم. فرمودند: ولى

اگر قبر حضرت عبدالعظیم را که در شهر شما است زیارت می‌کردی،

همانا ثواب کسی را داشتی که حسین بن علی عليهما السلام را زیارت

کرده باشد.

ثواب الاعمال / ۲۲۲

قال رسول الله ﷺ:

ستدفن بضعة منى يارض خراسان لا يرونها مؤمن الا أوجب الله ﷻ له الجنة و

حرم جسده على النار.

رسول خدا ﷺ فرمود:

محققاً یکی از پاره‌های تنم در زمین خراسان دفن شود و هیچ مؤمنی او را زیارت نکند جز آنکه خدای ﷻ بهشت را بر او واجب کند و بدنش را بر دوزخ حرام کند.

امالی صدوق، مجلس ۱۵، حدیث ۶

قال رسول الله ﷺ:

الضيف يلفظ ليلتين فاذا كانت الليلة الثالثة فهو من اهل البيت يأكل ما ادرك.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

مهمان تا دو شب مورد لطف قرار می‌گیرد و شب سوم جزء اهل خانه است و هر چه اهل خانه خورند مهمان هم باید اکتفا نماید (و توقع تشریفات نداشته باشد).

لئالی ۳۴۱/۲

عن ابي عبدالله ﷺ قال:

قال رسول الله ﷺ: الضيافة اول يوم حق و الثاني و الثالث و ما بعد ذلك فانها صدقة تصدق بها عليه ثم قال صلى الله عليه و آله: لا ينزلن أحدكم على اخيه حتى يؤثمه. قيل: يا رسول الله و كيف يؤثمه؟ قال: حتى لا يكون عنده ما ينفق عليه.

امام صادق ﷺ از قول رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

پذیرایی از مهمان تا سه روز حق او است و بعد از آن، صدقه‌ای است که میزبان به مهمان می‌دهد. سپس رسول خدا فرمودند: هیچ کس از شما در منزل برادر خود آنقدر نماند که او را گناهکار نماید. گفته شد: یا رسول‌الله، چگونه گناهکارش نمایند؟ فرمود: این قدر می‌ماند که میزبان نمی‌تواند خرج او را تأمین نماید.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۴۸-۱۴۹ حدیث ۱۸۱

قال رسول الله ﷺ:

من أكرم الضيف فقد أكرم سبعين نبياً و من أنفق على الضيف درهماً فكأنما أنفق ألف دينار في سبيل الله تعالى.

پیامبر اکرم ۹ فرمودند:

کسی که از مهمان احترام کند مانند آن است که هفتاد پیغمبر را احترام کرده باشد، و کسی که به اندازه یک درهم به مهمان انفاق کند مثل این است که در راه خدا، یک میلیون دینار انفاق کرده باشد.

ارشاد القلوب / ۱۹۱

سعید بن علقمة قال:

سمعت أمير المؤمنين علي بن أبي طالب عليه السلام يقول: ترك نسج العنكبوت في البيت الفقير، و البول في الحمام يورث الفقر، و الأكل على الجنابة يورث الفقر، و التخلل بالطرفاء يورث الفقر، و التمشط من قيام يورث الفقر، و ترك القمامة في البيت يورث الفقر، و اليمين الفاجرة تورث الفقر، و الزنا يورث الفقر، و إظهار الحرص يورث الفقر، و النوم بين العشائين يورث الفقر، و النوم قبل طلوع الشمس يورث الفقر، و ترك التقدير في المعيشة يورث الفقر، و قطيعة الرحم يورث الفقر، و اعتياد الكذب يورث الفقر، و كثرة الاستماع إلى الغناء يورث الفقر، و رد السائل الذكر بالليل يورث الفقر.

ثم قال عليه السلام: ألا أنبئكم بعد ذلك بما يزيد في الرزق قالوا: بلى يا أمير المؤمنين فقل: الجمع بين الصلاتين يزيد في الرزق، و التعقيب بعد الغداة و بعد العصر يزيد في الرزق، و صله الرحم تزيد في الرزق، و كسح الفنا يزيد في الرزق، و مواساة الأخ في الله ﷻ يزيد في الرزق، و البكور في طلب الرزق يزيد في الرزق، و الاستغفار يزيد في الرزق، و استعمال الأمانة يزيد في الرزق، و قول الحق يزيد في الرزق، و إجابة المؤذن يزيد في الرزق، و ترك الكلام في الخلاء يزيد في الرزق، و ترك الحرص يزيد في الرزق، و شكر المنعم يزيد في الرزق، و اجتناب اليمين الكاذبة يزيد في الرزق، و الوضوء قبل الطعام يزيد في الرزق، و أكل ما يسقط من الخوان يزيد في الرزق، و من سيح الله كل يوم ثلاثين مرة دفع الله ﷻ عنه سبعين نوعاً من البلاء أيسرها الفقر.

سعید بن علقمة گوید:

از امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام شنیدم که می فرمود: تار عنکبوت از خانه پاک نکردن، تهی دستی آورد. همچنین، در حمام بول کردن، غذا خوردن در حال جنابت، با چوب گز خلال کردن، ایستاده شانه زدن، خاکروبه از خانه بیرون نبردن، سوگند دروغ، زنا کردن، اظهار حرص کردن، بین نماز مغرب و عشا خوابیدن، و نیز خوابیدن پیش از طلوع آفتاب، در امر معاش اندازه نگه داشتن، از فامیل بریدن، عادت به دروغ گفتن، به ساز و آواز فراوان گوش دادن، و به مردی که شبانه گدائی کند چیزی ندادن، فقر و تهیدستی می آورند.

سپس فرمودند: پس از این گفتار (در موجبات فقر) شما را آگاه نکنم به آن چیزهایی که روزی را فراوان کنم؟ حاضران گفتند: آری یا امیرالمؤمنین. فرمودند: جمع میان دو نماز (فاصله نینداختن بین نماز ظهر و عصر و بین نماز مغرب و عشا) روزی را زیاد می کند.

همچنین، پس از نماز صبح و نماز عصر، تعقیب خواندن، رفت و آمد خانوادگی، جاروب کردن آستانه خانه، به خاطر خدا با برادر دینی همراهی کردن، بامدادان در طلب روزی رفتن، از خداوند آمرزش خواستن، امانت ورزی، سخن به حق گفتن، به صدای اذان جواب (مؤذن را) گفتن، سخن نگفتن در مستراح، حرص نورزیدن، سپاسگزاری صاحب نعمت از سوگند دروغ خودداری کردن، پیش از غذا دست شستن (یا وضو گرفتن) و خوردن آنچه از سفره بیرون می افتد رزق و روزی را زیاد می کند. و هر کسی روزی سی بار خداوند را تسبیح بگوید (سبحان الله)، خدای عز و جل هفتاد نوع بلا را از او برگرداند که کوچک ترین آنها تهیدستی است.

خصال ۲/ باب ۱۶، ص ۵۰۴-۵۰۵، حدیث ۲

قال علی علیه السلام:

ان الأشياء لما ازدوجت ازدوج الكسل والعجز فتتج منهما الفقر.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

وقتی که قرار شد تمام چیزها با هم ازدواج کنند؛ کسالت و تنبلی هم با هم ازدواج کردند و حاصل آن دو، فقر و احتیاج گردید. (به عبارت دیگر تنبلی و ناتوانی موجب تنگدستی و احتیاج به دیگران است).

تحف العقول / ۲۲۰

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

قال رسول الله ﷺ: ۹: التخمم بالعقیق ینفی الفقر.

حضرت صادق علیه السلام از قول پیامبر ﷺ نقل می‌کند که:

انگشتر عقیق در دست نمودن، تنگدستی را برطرف می‌کند.

مکارم الاخلاق / ۵۶

کان ابو عبدالله علیه السلام یقول:

تختموا بالیواقیت فانها تنفی الفقر.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

انگشتر یاقوت در دست کنید که پریشانی و تنگدستی را زائل می‌کند.

ثواب الاعمال / ۳۹۱

عن عبدالمؤمن الانصاری، قال:

سمعت ابا عبدالله علیه السلام یقول: ما افتقرت کف تختمت بالفیروزج.

عبدالمؤمن گوید:

از امام صادق علیه السلام شنیدم که می‌فرمود: دستی که در آن انگشتر فیروزه باشد، هرگز فقیر نگردد.

ثواب الاعمال / ۳۸۹

قال علی علیه السلام:

تنزل المعونة علی قدر المؤنة.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

روزی هر کس از جانب خداوند، به اندازه نیازمندی او خواهد رسید.

نهج البلاغه / ۱۱۵۳

قیل لعلی علیه السلام:

لوسد علی رجل باب بیته و ترک فیہ من این کان یأتیه رزقه؟ فقال علیه السلام: من  
حيث یأتی اجله.

خدمت حضرت علی علیه السلام عرض شد:

هرگاه درب خانه مردی به رویش بسته شد و هیچ کس به سراغ او نرفت،  
روزی او از کجا می‌رسد؟ حضرت پاسخ داد: از همان جایی که آجل او  
می‌آید. (همان طور که درب بسته، از آمدن مرگ مانع نمی‌شود، از  
رسیدن روزی هم نمی‌تواند مانع شود).

نهج البلاغه / ۱۲۵۳

قال علی علیه السلام:

قلة العیال احد الیسارین

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کمی جیره‌خوار یکی از دو راحتی است.

نهج البلاغه / ۱۱۵۳

قال علی علیه السلام:

الله فی الفقراء و المساکین فشارکوهم فی معاشکم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خدا را، خدا را در نظر بگیرد نسبت به فقرا و تنگدستان که ایشان را در  
زندگی خود شریک قرار دهید (اگر مسلمین این دستور را رعایت نموده  
و اجرا نمایند، فقیر و مستمندی پیدا نخواهد شد و همه در آسایش کامل  
زندگی خواهند کرد).

تحف العقول / ۱۹۸

قال علی علیه السلام:

ان فی جهنم رحی تطحن خمساً. أفلا تسئلونی ما طحنها؟ فقیل له: ما طحنها یا  
امیر المؤمنین؟ فقال: العلماء الفجرة و القرأء الفسقه و الجبارة الظلمة و الوزراء  
الخونة و الغرفاء الکذبة.

علی علیه السلام فرمودند:

در جهنم آسیابی در گردش است. آیا سؤال نمی‌کنید چه چیز را خرد می‌کند؟ سؤال کردند: چه چیز را خرد می‌کند؟ فرمود: دانشمندان زشت کردار، قاریان قرآن که فاسق باشند، گردن‌کشان ستمگر، زمامداران خائن و رؤسای دروغگو را (خرد می‌کند).

عوالم العلوم ۳/۳۶۳، بحارالانوار ۲/۱۰۷

قال النبي ۹:

ان الله يباهي الملائكة بخمسة: المجاهدين و الفقراء و الشباب الذين يعفرون نواصيهم لله تعالى و غنى يعطى الفقير كثيراً و لا يمن عليه و رجل يبكى من خشية الله تعالى فى خلوة.

پیغمبر اکرم ۹ فرمودند:

خداوند متعال نسبت به پنج دسته افراد، به ملائکه مباحات می‌کند:

۱. جهادگران.
۲. فقرا.
۳. جوانانی که پیشانی خود را در پیشگاه خدای تعالی به خاک می‌سایند.
۴. ثروتمندی که به فقرا بخشش زیاد کند، بدون اینکه بر او منت گذارد.
۵. کسی که از ترس خدا مخفیانه گریه کند.

الاثنی عشریه / ۲۰۴

قال الرضا عليه السلام:

من لقی فقيراً مسلماً فسلم عليه خلاف سلامه على الغنى لقی الله ﷻ يوم القيامة و هو عليه غضبان.

حضرت رضا عليه السلام فرمود:

هر کس فقیری مسلمان را ببیند، و به او سلامی کند، که مانند سلام بر ثروتمندی نباشد، در روز قیامت، خدای ﷻ را در حالی ملاقات می‌نماید که خدای سبحان بر او خشمگین است.

روی عن الصادق عليه السلام:

ان رجلاً فقيراً أتى رسول الله صلى الله عليه وآله و عنده رجل غنى فكف ثيابه و تباعد عنه. فقال له رسول الله: ما حملك على ما صنعت اخشيت أن تلصق فقره بك او يلصق غناك به؟ فقال: يا رسول الله اما انك اذا قلت هذا فله نصف مالى. قال النبى للفقير: اتقبل منه؟ قال: لا. قال: و لم؟ قال: أخاف أن يدخلنى ما دخله.

از امام صادق عليه السلام روایت شده است که فرمودند:

مرد فقیری حضور رسول خدا آمد در حالی که ثروتمندی نزد آن حضرت بود. به محض ورود و نشستن مرد تهیدست، ثروتمند لباس خود را جمع کرده و قدری فاصله گرفت. پیغمبر از این عمل ناراحت شده و فرمودند: چه چیز تو را به این کار وادار نمود؟ آیا ترسیدی فقر او به تو بچسبد یا ثروت تو، به او؟! ثروتمند گفت: حال که این فرمایش را فرمودی نصف دارائی ام را به او بخشیدم. پیغمبر به مرد فقیر فرمود: آیا از او قبول می کنی؟ تهیدست گفت: خیر. پیامبر پرسید: چرا؟ گفت: می ترسم که صفت او به من نیز سرایت کند. (نه ثروت می خواهم نه تکبر و غرور).

ارشاد القلوب / ۲۲۳

ان امیر المؤمنین عليه السلام كتب الى عماله:

ارقوا اقلامكم وقاربوا بين سطوركم واحذفوا عنى فضولكم و اقصدا قصد المعانى و اياكم و الاكثار فان اموال المسلمين لا تحتمل الاضرار.

حضرت علی عليه السلام به فرمانداران خود چنین نوشت:

قلم های خود را ریز بتراشید، و فاصله های سطرها را کمتر کنید، و جملات اضافی را حذف کنید، و اصل مطلب را به عبارت مختصر بنویسید، و مبادا قلم فرسائی کنید که به بودجه ملت مسلمان نباید زیانی متوجه بشود.



عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ردّ جواب الكتاب واجب کوجوب ردّ السلام و البادی بالسلام أولى بالله و  
رسوله.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

جواب دادن به نامه واجب است همچون جواب سلام، و آن کس که  
آغاز سلام کند به خدا و رسولش نزدیک‌تر است.

اصول کافی ۶۷۰/۲، حدیث ۲

قال علی علیه السلام:

احذروا صولة الکریم اذا جاع و اللئیم اذا شبع.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

بترسید از حمله کردن کریم و جوانمرد وقتی که گرسنه شود (نیازمند  
گردد) و پرهیزید از حمله‌ی لئیم و ناکس هنگامی که سیر شود (توانگر  
گردد).

نهج البلاغه / ۱۱۱۱



## فصل چهارم: صفات پسندیده

کسی که با شناخت و معرفت کامل به خلقت این نکته را یافته است که تنها راه نجات تمسک به اهل بیت علیهم السلام و دل سپردن به آنان و محبت آن خاندان است بایستی این را نیز بداند که آن مقدسان پاک و انوار طیبه صلوات الله علیهم از چه رفتارهایی خوشحال شده و چه صفاتی را مذمت نموده‌اند.

با شناخت این رفتارها است که محب، آن می‌کند که محبوب می‌خواهد و از دست زدن به اعمال ناشایستی که سبب خشم معصومین علیهم السلام می‌شود، خودداری می‌کند و حفظ این حالت در سرتاسر زندگی، تقوای الهی را به همراه دارد و سعادت جاودانی.

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

يا بنی خف الله خوفاً أنك لو اتيته بحسنات اهل الارض لم يقبلها منك و أرج  
الله رجاءً لو اتيته بسيئات اهل الأرض غفر لك.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

فرزندم، از خدا چنان بترس که اگر حسنات تمام مردم را انجام داده باشی خداوند، آنها را از تو قبول نکند. و چنان به خداوند امیدوار باش که اگر تمام گناهان اهل زمین را انجام داده باشی، خداوند تو را بیامرزد.

ثالثی ۲/۲۱۹

قال علی علیه السلام:

طوبی لمن أخلص لله عمله و علمه و حبه و بغضه و اخذه و تركه و كلامه و صمته و فعله و قوله.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خوشا به حال کسی که: کار و دانش، دوستی و دشمنی، گرفتن و رها کردن، کلام و سکوت، کردار و گفتارش را برای خداوند خالص گردانیده باشد.

تحف العقول / ۱۰۰

وصيته لابنه الحسين عليه السلام:

يا بني اوصيك بتقوى الله في الغنى و الفقر و كلمة الحق في الرضى و الغضب و القصد في الغنى و الفقر و بالعدل على الصديق و العدو و بالعمل في النشاط و الكسل و الرضى عن الله في الشدة و الرخاء.

از جمله وصیت‌های حضرت علی عليه السلام به فرزندش امام حسین عليه السلام این است:

فرزندم! تو را به پرهیزکاری در بی‌نیازی و تنگدستی سفارش می‌کنم و به بیان حق در هنگام خشنودی و خشم و به میانه‌روی در بی‌نیازی و تنگدستی و به عدالت، نسبت به دوست و دشمن و به عمل کردن در صحت و کسالت و به راضی بودن از خداوند، در گرفتاری و خوشحالی.

تحف العقول / ۸۸

قال رسول الله ﷺ:

ان الله لا ينظر الى صوركم و اموالكم و انما ينظر الى قلوبكم و اعمالكم.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

خداوند به چهره‌ها و ثروت‌های شما نگاه نمی‌کند بلکه نظر به دل‌هایتان و اعمال‌تان دارد.

مدینه البلاغه / ۵۴۲/۲

قال علي عليه السلام:

الغنى الأكبر اليأس عما في ايدي الناس.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

توانگری بسیار بزرگ، آرزو نداشتن است به آنچه در دست مردم است.

نهج البلاغه / ۱۲۴۴

قال الصادق عليه السلام:

لا يصير العبد عبداً خالصاً لله تعالى حتى يصير المدح و الذم عنده سواء.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

انسان بنده خالص خدای تعالی نمی شود مگر آنگاه که مدح و ذمّ مردم در نظرش یکسان باشد.

بحار الانوار ۲۹۴/۷۳

قال رسول الله ﷺ:

أعظم العبادة اجراً أخفاها.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

بزرگ ترین عبادت ها از جهت پاداش، عبادتی است که پنهان تر باشد.

بحار ۲۵۱/۷۰ حدیث ۱

قال رسول الله ﷺ:

الایمان نصفان نصف فی الصبر و نصف فی الشکر.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

ایمان دو نیمه است: نصف ایمان در صبر است و نیمی دیگر در شکر.

مستدرک سفینة البحار ۱۵۱/۶

قال رسول الله ﷺ:

الصبر كنز من كنوز الجنة.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

شکیبایی گنجی است از گنج های بهشت.

المحجة البيضاء ۱۰۷/۷

قال رسول الله ﷺ:

يأتي على الناس زمان الصابر على دينه كالتابض على الجمرة.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

بر مردم زمانی خواهد آمد که صبر کننده بر دین خدا همچون کسی باشد

که در دست خویش آتش گرفته باشد.

مدینة البلاغة ۴۹۶/۱

قال رسول الله ﷺ:

من ثكل ثلاثة من صلبه فاحتسبهم على الله ﷻ وجبت له الجنة.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

کسی که داغ مرگ سه فرزند خود را ببیند و آنها را به حساب خدای ﷻ منظور بدارد (و بی تابی نکند) بهشت رفتن برای او حتمی است.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۸۰، حدیث ۲۴۵

قال علی رضی الله عنه:

ينزل الصبر على قدر المصيبة و من ضرب على فخذة عند مصيبتها حبط اجره.

حضرت علی رضی الله عنه فرمودند:

شکبیائی به اندازه گرفتاری (و بلا) می رسد و کسی که در مصیبت (بی تابی کند حتی به این حد که) دستش را به ران خویش زند، پاداشش تباہ گردد. (و به اجری که برای صبر معین شده، نخواهد رسید).

نهج البلاغه / ۱۱۵۳

قال امير المؤمنين رضی الله عنه:

ينزل الصبر على قدر المصيبة.

حضرت امیرالمؤمنین رضی الله عنه فرمودند:

صبر به اندازه مصیبت نازل می شود.

نهج البلاغه، حکمت ۱۴۴

قال ابو عبدالله رضی الله عنه:

من ابتلى من المؤمنين ببلاء فصبر عليه كان له مثل اجر الف شهيد.

امام صادق رضی الله عنه فرمود:

هر کس از مؤمنین به بلائی مبتلا شود و از خود شکبیائی نشان دهد اجر هزار شهید به او داده خواهد شد.

بحار ۷۸/۷۱ حدیث ۱۴

قال علی رضی الله عنه:

من عظم صغار المصائب ابتلاه الله بكبارها.

حضرت علی رضی الله عنه فرمودند:

هر کس مصائب و اندوه‌های کوچک را بزرگ شمارد خداوند او را به بزرگ‌های آنها گرفتار گرداند.

نهج البلاغه / ۱۲۹۳

قال علی علیه السلام:

فی تقلّب الأحوال علم جواهر الرجال.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

در گردش روزگار و گذشت حوادث، حقیقت و باطن مردان، معلوم می‌شود.

تحف العقول / ۹۷

قال علی علیه السلام:

الایام توضح السرائر الكامنة.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

روزها سرهای پوشیده را آشکار می‌سازد.

مرحوم آقاجمال خوانساری در توضیح این حدیث می‌نویسد: «از فواید این معنی، این است که جمعی که نخواهند که مردم بر بدی‌های ایشان مطلع شوند، باید که بدی نکنند. و اگر نه، هرچند پنهان دارند، بعد از اندک وقتی آشکارا شود».

شرح غرر و درر / ۳۴۵/۱

قال رسول الله ﷺ:

لا ایمان لمن لا امانة له.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

آن کس که امانت‌دار (خوبی) نیست، ایمان ندارد.

بحار / ۱۱۶/۷۵ حدیث ۱۵

قال رسول الله ﷺ:

الأمانة تجلب الرزق والخيانة تجلب الفقر.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

امانتداری، روزی را (به سوی امانتدار) می‌کشاند و خیانت در امانت، تنگدستی را.

تحف العقول / ۴۵

قال ابو عبدالله عليه السلام:

السَّرَاقُ ثَلَاثَةٌ: مَانِعُ الزَّكَاةِ وَ مُسْتَحِلُّ مَهْوَرِ النِّسَاءِ وَ كَذَلِكُ مَنْ اسْتَدَانَ دِينًا وَ لَمْ يَبْنُو قِضَاءَهُ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

دزدان بر سه گونه‌اند:

۱. آنکه زکات و خمس ندهد.
۲. آنکه کابین زنان را برای خود حلال بداند.
۳. و همچنین کسی که وامی بگیرد و قصد پرداخت آن را نداشته باشد.

خصال / ۱ باب ۳، ص ۱۵۳، حدیث ۱۹۰

عن الحسين بن مصعب الهمداني قال:

سمعت ابا عبدالله عليه السلام يقول: ثلاثة لا عذر لاحد فيهما: اداء الامانة الى البر و الفاجر، و الوفاء بالعهد للبر و الفاجر، و برّ الوالدين برين كانا أو فاجرين.

حسین بن مصعب همدانی گوید:

از امام صادق عليه السلام شنیدم که می‌فرمودند: در سه مورد، عذر هیچکس پذیرفته نیست:

۱. ردّ امانت به صاحبش، چه نیکوکار باشد و چه بدکردار.
۲. وفای به عهد، چه نسبت به نیکوکار باشد و چه بدکردار.
۳. نیکی با پدر و مادر، چه نیکوکار باشند و چه بدکردار.

خصال / ۱ باب ۳، ص ۱۲۳-۱۲۴، حدیث ۱۱۸

قال ابو جعفر عليه السلام:



عليكم بالورع والاجتهاد و صدق الحديث و اداء الامانة الي من ائتمنكم عليها  
براً كان او فاجراً فلو أن قاتل علي بن ابيطالب عليه السلام ائتمنى علي امانة لاديتها  
اليه.

امام محمد باقر عليه السلام فرمودند:

بر شما باد به تقوی و پرهیزکاری و راستگویی و اداء امانت به کسی که  
شما را امین دانسته است خواه نیکوکار باشد یا بدکردار. به راستی که  
اگر قاتل علی بن ابی طالب عليه السلام هم امانتی نزد من بگذارد، به او ردّ  
امانت خواهم نمود.

تحف العقول / ۲۹۹

عن الحسين بن مصعب الهمداني قال:

سمعت الصادق جعفر بن محمد يقول: ادوا الامانة ولو الي قاتل الحسين بن علي  
عليه السلام.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

امانت را پس بدهید گرچه به قاتل حسین بن علی عليه السلام باشد.

امالی صدوق / مجلس ۴۳ حدیث ۴

قال ابو عبدالله عليه السلام:

اتقوا الله و عليكم باداء الامانة الي من ائتمنكم و لو ان قاتل علي بن ابي طالب  
عليه السلام ائتمنى علي امانة لاديتها اليه.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

از خدا بترسید و ردّ امانت کنید (و امانتدار باشید) نسبت به کسی که نزد  
شما امانتی گذاشته است به تحقیق که اگر قاتل علی بن ابی طالب عليه السلام  
هم نزد من امانتی داشته باشد، به او ردّ امانت می کنم (و خیانت در امانت  
نمی نمایم).

لنالی ۲۷۸/۵

عن السجاد عليه السلام قال:

عليكم بآداء الامانة و الذي بعث محمداً بالحق نبياً لو أن قاتل ابي الحسين عليه السلام  
اتتمنى على السيف الذي قتله به لاديته اليه.

امام سجاد عليه السلام فرمود:

بر شما باد به اداء امانت: قسم به آن خداوندی که محمد- صلی الله علیه  
و آله- را به حق به پیامبری مبعوث فرمود، چنانچه قاتل پدرم امام حسین  
عليه السلام، شمشیری را که پدرم را به وسیله آن به قتل رسانید نزد من امانت  
بگذارد، رد امانت می‌کنم و آن شمشیر را به کسی که به من امانت داده،  
بر می‌گردانم.

لنالی ۲۷۸/۵

قال رسول الله ﷺ:

انما يدرك الخير كله بالعقل و لا دين لمن لا عقل له.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

این است و جز این نیست که تمام خیر و خوبی به واسطه عقل یافت  
می‌شود و کسی که خرد ندارد، دین هم ندارد.

تحف العقول / ۵۴

قال علي عليه السلام:

من لم يعرف الخير من الشر فهو بمنزلة البهيمة.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

کسی که خوبی را از بدی تشخیص ندهد، مانند چهارپایان است.

تحف العقول / ۹۹

قال رسول الله ﷺ:

زينة الدنيا ثلاثة: المال و الولد و النساء. و زينة الآخرة ثلاثة: العلم و الورع و  
الصدقة. و اما زينة البدن: قلة النوم و قلة الأكل و قلة الكلام و اما زينة العقل:  
فالصبر و الشكر و الصمت.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

زینت دنیا سه چیز است: ثروت، اولاد، زن. و زینت آخر سه چیز است:  
علم، ورع، صدقه. و زینت بدن سه چیز است: کم سخن گفتن، کم

خواهیدن، کم خوردن. و زینت عقل سه چیز است: شکیبائی، شکرگزاری و سکوت.

الاثنی عشریه / ۸۱

قال الرضا علیه السلام:

ليست العبادة كثرة الصيام و الصلوة و إنما العبادة كثرة التفكر في امر الله.

حضرت رضا علیه السلام فرمودند:

عبادت به این نیست که انسان زیاد روزه بگیرد یا نماز بخواند بلکه عبادت، «تفکر زیاد» در کارهای خداوند است.

### توضیح

تفکر در کار خدای تعالی موجب می‌شود که انسان به عظمت و قدرت خداوند پی برده و در نتیجه آگاهانه عبادت می‌کند به خلاف عبادت بدون تفکر و آگاهی از معبود، و این دو عبادت با هم فرق دارند و مسلماً عبادت شخص آگاه ارزش بیشتری از عبادت ناآگاه دارد و شاید آنچه اباذر را به آن مرتبه از کمال رسانید همین «تفکر زیاد» او بود که برابر احادیث وارده از عمده کارهایش بود.

تحف العقول / ۴۴۲

عن جابر بن یزید قال:

سألت أبا جعفر علیه السلام عن قول الله تعالى: «أفعبينا بالخلق الأول بل هم في لبس من خلق جديد» فقال: يا جابر تأويل ذلك أن الله تعالى إذا أُنسى هذا الخلق و هذا العالم و أسكن أهل الجنة الجنة و أهل النار النار جدّد الله تعالى عالماً غير هذا العالم و جدّد عالماً من غير فحولة و لا إناث يعبدونه و يوحدونه، و خلق لهم أرضاً غير هذه الأرض تحملهم و سماء غير هذه السماء تظلمهم، لعلك ترى أن الله تعالى إنّما خلق هذا العالم الواحد، و ترى أن الله تعالى لم يخلق بشراً غيركم، بل و الله لقد خلق الله تبارك و تعالی ألف ألف عالم و ألف ألف آدم أنت في آخر تلك العوالم و أولئك الآدميين.

جابر گوید:

تأویل آیه شریفه «آیا ما به آفرینش نخستین عاجز شدیم، (خیر) بلکه آنها از آفرینش جدید در اشتباهند» (ق ۱۵) را از امام باقر علیه السلام سؤال نمودم. حضرت فرمودند:

ای جابر! تأویل این آیه چنین است که خدای جل جلاله چون این آفریدگان و این جهان را فانی نماید و بهشتیان را در بهشت و دوزخیان را در دوزخ جای دهد؛ جهانی از نو می‌آفریند که به جز این جهان باشد، در آن جهان نیازی به نر و ماده نیست، اهل آن جهان خدای را پرستند و به یگانگی اش بشناسند، خداوند زمینی، به جز این زمین برای آنان بیافریند که سنگینی آنان را بر خود حمل کند، و آسمانی غیر از این آسمان برای آنان بیافریند که بر سر آنان سایه افکند.

شاید تو فکر می‌کنی که خداوند همین یک جهان را آفریده است و معتقدی که بشری به جز شما نیافریده است! بلکه به خدا قسم، خدای تبارک و تعالی هزار هزار جهان و هزار هزار آدم آفریده است که تو در آخر آن جهان‌ها و آن آدمیان می‌باشی.

خصال ۶۵۲/۲ حدیث ۵۴

قال علی علیه السلام:

اعجبوا لهذا الانسان ينظر بشحم و يتكلم و بلحم و يسمع بعظم و يتنفس من خرم.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

در آفرینش این انسان به شگفت آئید و اندیشه نمائید تا به قدرت و توانائی آفریدگارش پی ببرید با یک قطعه پیه می‌بیند، با گوشتی سخن می‌گوید و با استخوانی می‌شنود و از شکافی نفس می‌کشد.

نهج البلاغه ۱۰۹۱/

ابوذر از حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله درخواست سفارش و موعظه می‌کند. حضرت

می‌فرماید:

تو را به تقوی سفارش می‌کنم زیرا تقوی رأس امور است (یعنی از همه چیز مهم‌تر است).

— باز هم سفارش بفرما.

— بر تو باد به خواندن قرآن و بسیاری یادِ خدا، زیرا آن سبب یاد شما است در آسمان‌ها و نور شما است در زمین.

— باز هم بفرما.

— بر تو باد به جهاد که آن گوشه‌گیری امت من است.

— باز هم بفرما.

— بر تو باد به طول سکوت زیرا سکوت موجب دوری شیطان است. و کمک کار تو در امر دینت می‌باشد.

— باز هم بفرما.

— از خنده زیاد اجتناب کن زیرا خنده زیاد دل را می‌میراند و نور صورت را می‌برد.

— باز هم بفرما.

— به پایین دست خود بنگر، نگاهت به آنکه بالاتر از خودت است نباشد چرا که این امر موجب می‌شود نعمت خدا را فراموش نکنی.

— باز هم بفرما.

— نسبت به خویشاوندان صلۀ رحم به‌جا آور هرچند به شما قطع رحم کرده باشند.

— باز هم بفرما.

— مساکین و مجالست با ایشان را دوست بدار.

— باز هم بفرما.

— حرف حق را بگو هرچند تلخ باشد.

— باز هم بفرما.

— در راه خدا از ملامت ملامت کنندگان ترس نداشته باش.

و فرمود: برای عیب مرد، کافی است سه خصلت در او باشد:

۱. آنچه را که در خود نمی‌شناسد (از بدی‌ها) در دیگران سراغ می‌گیرد.

۲. از آنان حیا می‌کند در اموری که در خود او هست.

۳. دوستش را به جهت کارهای بی‌مورد، می‌آزارد.

سپس فرمود: ای اباذر! عقلی چون عاقبت اندیشی و ورعی چون خود نگهداری و شرافتی چون خوش رفتاری نمی باشد.

مدینه البلاغه ۱/ ۴۸۶-۴۸۷

قال علی رضی الله عنه:

لولا التقی كنت أدهی العرب.

حضرت علی رضی الله عنه فرمودند:

اگر تقوی و پرهیزکاری مانع نبود، من از تمام ملل عرب زیرک تر بودم.

تحف العقول ۹۹/

قال علی رضی الله عنه و قد رجع من صفین فأشرف علی القبور بظاهر الكوفة:

یا اهل الدیار الموحشة و المحالّ المقفرة و القبور المظلمة یا اهل التربة یا اهل الغربة یا اهل الوحدة یا اهل الوحشة انتم لنا فرط سابق و نحن لكم تبع لاحق - اما الدور فقد سكتت و اما الأزواج فقد نکحت و اما الاموال فقد قسمت. هذا خبر ما عندنا فما خبر عندكم؟ ثمّ التفت الی اصحابه فقال اما لو اذن لهم فی الكلام لاخبرکم انّ خیر الزاد التقوی.

هنگامی که حضرت علی رضی الله عنه از جنگ صفین بازگشت و به گورستان بیرون کوفه رسید، فرمود:

ای ساکنین سراهای ترسناک و جاهای بی آب و علف و گورهای تاریک،  
ای ساکنین خاک ای دورماندگان از وطن ای بی کسان ای ترسناکان شما  
پیش رو مائید که جلو رفته اید و ما پیرو شمائیم که به شما می رسیم. اما  
خانه ها را ساکن شدند، زنان را گرفتند، دارائی ها را پخش کردند. این بود  
آگهی از آنچه نزد ما است؛ اخبار شما چیست؟

پس از آن به سوی یارانش نظر افکند و فرمود: بدانید که اگر اجازه سخن  
گفتن می داشتند به شما خبر می دادند که بهترین توشه در این راه تقوی و  
پرهیزکاری است.

نهج البلاغه ۱۱۴۷/

عن ابی عبدالله رضی الله عنه قال:

القیامة عرس المتقین.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

روز قیامت، برای پرهیزکاران جشن عروسی است.

خصال / ۱ باب ۱، ص ۱۳، حدیث ۴۶

من الفاظ رسول الله ﷺ:

الندم توبة.

از فرمایشات رسول خدا ﷺ این است:

پشیمانی از گناه و معصیت به منزله توبه و بازگشت است.

مواعظ صدوق / ۵۳

قال رسول الله ﷺ:

عجبت لمن يحتمي من الطعام مخافة الداء كيف لا يحتمي من الذنوب مخافة النار.

رسول خدا ﷺ فرمود:

در شگفتم از کسی که از خوراک به جهت ترس از درد و مریضی، پرهیز می‌کند اما از گناه به جهت ترس از دوزخ پرهیز نمی‌کند؟

امالی صدوق، مجلس ۳۴، حدیث ۳

قال ابو محمد العسكري علیه السلام:

أورع الناس من وقف عند الشبهة، أعبد الناس من أقام على الفرائض، أزهّد الناس من ترك الحرام، أشد الناس اجتهاداً من ترك الذنوب.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند:

باورع‌ترین مردم کسی است که به هنگام شبهه توقف کند (تا یقین به حلال بودن آنچه حلیت آن معلوم نیست، بنماید). عابدترین مردم کسی است که واجبات را انجام دهد. زاهدترین مردم کسی است که ترک حرام ننماید. سخت‌کوش‌ترین مردم از حیث تلاش کسی است که ترک گناه ننماید.

تحف العقول / ۴۸۹

عن ابي عبدالله علیه السلام: كان ابي يقول:

اذا هممت بخير فبادر فانك لاتدرى ما يحدث.

امام صادق عليه السلام فرمود: پدرم می فرمود:

چون اراده کار خیری کردی (در انجام آن) بشتاب، زیرا نمی دانی چه پیش خواهد آمد.

اصول کافی ۱۴۲/۲ حدیث ۳

قال رسول الله ﷺ:

ان الله يحب من الخير ما يعجل.

رسول خدا ﷺ فرمود:

خداوند شتاب در کار خیر را دوست دارد.

لنالی ۳۷/۳

قال الكاظم عليه السلام:

ليس منا من لم يحاسب نفسه كل يوم فان عمل حسنة استزاد الله و ان عمل سيئة استغفر الله منها و تاب اليه.

حضرت موسی کاظم عليه السلام فرمود:

از ما نیست کسی که حساب خود را روزانه بررسی نکند که اگر کار خوبی کرده، از خداوند طلب زیادی بنماید و اگر کار بدی انجام داده استغفار کرده و از عمل خود پشیمان شده و توبه نماید.

بحار ۷۲/۷۰ حدیث ۲۴

قال النبي ﷺ:

اکیس الکیسین من حاسب نفسه و عمل لما بعد الموت.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

زیرک ترین اشخاص زیرک، کسی است که حساب نفس خود را انجام داده و برای بعد از مرگ خود کار کند.

سفینة البحار ۲۵۰/۱

قال رسول الله ﷺ:

للجنة باب يقال له باب المجاهدين يمضون اليه فاذا هو مفتوح و هم متقلدون بسبب فہم و الجمع فی الموقف و الملائكة ترحب بهم. فمن ترك الجهاد ألبسه



الله ذلاًّ فی نفسه و فقراً فی معیشته و محقاً فی دینه ان الله تبارک و تعالی اعزّمتی بسنابک خیلها و مراکز رماحها.

رسول خدا ﷺ فرمود:

بهشت را دری است به نام باب المجاهدین که مجاهدان به سوی آن رَوَند و آن در باز است و مجاهدان شمشیر به کمر دارند و در حالی که هنوز مردم در موقف محشر معطل باشند، فرشتگان به مجاهدان، خوش آمد گویند. پس هر که ترک جهاد کند خوار شود و تنگ روزی و بی دین گردد. به راستی که خداوند تبارک و تعالی اتمم را به سم اسبانش و سر نیزه هایش گرامی داشته است.

وسائل الشیعه ۵/۱۱ حدیث ۲

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

کتب الله الجهاد علی الرجال و النساء فجهاد الرجل بذل ماله و نفسه حتی یقتل فی سبیل الله و جهاد المرأة تصبر علی ما تری من اذی زوجها و عسرتة.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

جهاد بر مردان و زنان واجب شده، جهاد مرد بخشیدن ثروت و جان خود است تا در راه خدا کشته شود و جهاد زن این است که از اذیت و تنگدستی و دشواری های زندگی شوهر خود صبر نماید.

وسائل الشیعة ۱۵/۱۱

قال رسول الله ﷺ:

الخیر کله فی السیف و تحت ظل السیف و لا یقیم الناس الا بالسیف و السیوف مقالید الجنة و النار.

حضرت رسول ﷺ فرمود:

تمام خیر و خوبی در شمشیر و زیر سایه شمشیر است مردم را راست نمی کند (به راه مستقیم و هدایت و ادار نمی کند) جز شمشیر. و شمشیرها کلیدهای بهشت و جهنمند (قدرت ممکن است موجب بهشت و گاهی موجب جهنم خواهد بود به این معنی که اگر قدرت صرف امور شرعی

شود موجب بهشت و اگر در خلاف شرع انجام گیرد موجب جهنم خواهد بود).

وسائل الشیعة ۵/۱۱

عن الرضا علیه السلام:

من قاتل فقتل دون ماله و رجله و نفسه فهو شهيد.

امام رضا علیه السلام فرمود:

کسی که جنگ کند سپس در راه دفاع از مال یا خانه یا جان خود کشته شود پس او اجر شهید را دارد.

تحف العقول ۴۱۹/

قال رسول الله ﷺ:

من بلغ رسالة غاز كان كمن اعتق رقبة و هو شريكه في باب غزوته.

رسول خدا ﷺ فرمود:

هر که نامه مجاهدی را برساند مانند این است که بنده‌ای آزاد کرده و در جهاد با او شریک است.

امالی صدوق/ مجلس ۸۵ حدیث ۹

قال علی علیه السلام:

حصنوا اموالکم بالزکاة.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

اموال خود را به وسیله زکات دادن حفظ کنید.

تحف العقول ۱۱۰/

قال النبی ﷺ:

لا يزال الناس بخير ما امروا بالمعروف و نهوا عن المنکر و تعاونوا على البر و التقوى فان لم يفعلوا ذلك نزع عنهم البركة و سلط بعضهم على بعض و لم يكن لهم ناصر في الارض و لا في السماء.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

مردم همواره به خیر و خوبی هستند تا زمانی که امر به معروف و نهی از منکر و کمک به خوبی و پرهیزکاری می‌کنند و اگر چنین نکنند برکت از

ایشان گرفته شود و بعضی از آنها بر دیگران مسلط شوند در حالی که یاری کننده‌ای در زمین و آسمان نداشته باشند.

لثالی ۲۶۱/۵

قال النبی ﷺ:

و اذا لم یأمروا بالمعروف و لم ینهوا عن المنکر و لم یتبعوا الاخیار من اهل بیتی سلط الله علیهم شرارهم فیدعوا خیارهم فلا یتستجاب لهم.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

و هرگاه (مردم) امر به معروف و نهی از منکر را ترک کردند و برگزیدگان و نیکان اهل بیتم را پیروی نکردند خداوند افراد بد را بر آنها مسلط گرداند و دعای خوبان آنها هم مستجاب نشود.

لثالی ۲۶۱/۵

قال امیرالمؤمنین (علیه السلام):

من ترک انکار المنکر بقلبه و لسانه و یده فهو میّت بین الاحیاء.

حضرت علی (علیه السلام) فرمود:

کسی که به وسیله قلب و زبان و دست خود زشتی کار بد و منکر را ترک کند، مرده‌ای است بین زندگان. (وجودش بی‌خاصیت و بی‌اثر است).

لثالی ۲۶۲/۵

قال علی (علیه السلام):

الله الله فی الصلوة فانها خیر العمل انھا عماد دینکم. الله الله فی صیام شهر رمضان فان صیامه جنّة من النار.

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند:

خدا را، خدا را در نظر بگیرید در مورد نماز، زیرا نماز بهترین عمل است. آن ستون دین شما است. و خدا را، خدا را در نظر داشته باشید نسبت به روزه ماه رمضان چرا که روزه آن ماه، سپری است که از آتش جهنم جلوگیری می‌نماید.

تحف العقول / ۱۹۸

قال رسول الله ﷺ:

اول ما يحاسب الانسان الصلوة فان قبلت قبل ما سواها و ان ردت ردّ ما سواها.  
حضرت رسول ﷺ فرمودند:

اول چیزی که از انسان حساب شود، نماز است که اگر قبول افتد،  
عبادات و کارهای دیگر هم قبول شوند، و اگر ردّ شود، بقیه کارها هم  
مردود شوند.

سراج القلوب / ۱۲۱

قال الصادق عليه السلام:

تعلموا من الديك خمس خصال: المحافظة على اوقات الصلوة و الغيرة و  
السخاوة و الشجاعة و كثرة الطروقة.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

پنج صفت خوب از خروس یاد بگیرید:

۱. محافظت و مراقبت اوقات نماز.
۲. غیرت، که خروس دیگر را نزدیک مرغان خود نمی گذارد.
۳. سخاوت، که در آب و دانه، مرغان را بر خود مقدم می دارد.
۴. شجاعت، که در وقت جنگ به قدر مقدور می جنگد.
۵. بسیاری جمع کردن.

خصال / ۲۹۸

عن ابي عبدالله عليه السلام قال:

قال رسول الله ﷺ: لا ينال شفاعتي غداً من اخر الصلوة المفروضة بعد وقتها.

امام صادق عليه السلام فرمود:

رسول خدا ﷺ فرمودند: هر که نماز واجب را از وقتش پس اندازد،  
فردای قیامت شفاعت من به او نرسد.

امالی صدوق / مجلس ۶۲، حدیث ۱۵

عن ابي بصير قال:

دخلت على ام حميدة اعزبها بابي عبدالله الصادق عليه السلام فبكت و بكيت لبكائها ثم قالت يا ابا محمد لو رأيت ابا عبدالله عليه السلام عند الموت لرأيت عجباً فتح عينيه ثم قال: اجمعوا الّى كلّ من بينى و بينه قرابة. قالت: فلم نترك احداً الا جمعناه قالت: فنظر اليهم ثم قال: ان شفاعتنا لاتنال مستخفاً بالصلوة.

ابوبصير گوید:

خدمت ام حمیده رفتم که او را در شهادت امام صادق عليه السلام تسلیت دهم. گریست و من هم گریه‌اش گریستم. پس از آن گفت: ای ابا محمد! اگر امام صادق عليه السلام را وقت مرگ می‌دیدى، امر شگفتی را می‌دیدى. (امام) دو دیده‌اش را گشود و فرمود: همه خویشانم را دورم جمع کنید. کسی نماند که او را جمع نکردیم، حضرت نگاهی به آنها کرد و فرمود: به راستی شفاعت ما به کسی که نماز را سبک بشمارد، نخواهد رسید.

امالی صدوق / مجلس ۷۳، حدیث ۱۰

قال رسول الله ﷺ:

انّ الله تبارك و تعالى أهدي الّى و الی امتی هدیه لم یهدھا الی احدٍ من الامم کرامة من الله لنا. قالوا: و ما ذاك یا رسول الله؟ قال: الانظار فی السفر و التقصیر فی الصلوة. فمن لم یفعل ذلك فقد ردّ علی الله ﷻ هدیه.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

خدای تبارک و تعالی به منظور احترام به ما هدیه‌ای به من و امتم اهداء نمود که به هیچ یک از امت‌ها نفرستاده است. عرض کردند: یا رسول الله! آن هدیه چیست؟ فرمود: در سفر روزه نگرفتن و نماز را شکسته بجا آوردن. و هر کس چنین نکند هدیه خدای ﷻ را ردّ کرده است!

خصال / ۱ باب ۱، ص ۱۲، حدیث ۴۳

عن ابی جعفر عليه السلام قال:

اربعة یجب علیهم التمام فی سفر كانوا او فی حضر: المکارى و الکرى و الاشتقان (البرید) و الراعى لانه عملهم.

امام باقر عليه السلام فرمودند:

بر چهار شخص تمام خواندن نماز واجب است چه مسافر باشند چه حاضر: آنکه چهار پا، کرایه می‌دهد، آنکه خود را برای مسافرت به دیگران کرایه می‌دهد، پست‌چی، چوپان.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۵۲، حدیث ۱۲۲

قال علی رضی الله عنه:

الصلوة قربان كل تقى و الحج جهاد كل ضعيف و لكل شىء زكاة و زكاة البدن الصيام.

حضرت علی رضی الله عنه فرمودند:

نماز وسیله نزدیکی به خدا و موجب تقرب هر پرهیزکار و انجام اعمال حج، جهاد هر ضعیف است و از برای هر چیز زکاتی است و زکات بدن روزه گرفتن است.

تحف العقول / ۲۲۱

عن محمد بن سلیمان الدیلمی عن ابيه قال:

سمعت ابا عبد الله رضی الله عنه يقول: الشتاء ربيع المؤمن يطول فيه ليله فيستعين به على قيامه و يقصر فيه نهاره فيستعين به على صيامه.

امام صادق رضی الله عنه فرمود:

زمستان بهار مؤمن است شبش بلند است و کمک عبادت است و روزش کوتاه و کمک روزه.

امالی صدوق / مجلس ۴۲، حدیث ۲

قال رسول الله ﷺ:

من مشى الى مسجد من مساجد الله فله بكل خطوة خطاها حتى يرجع الى منزله عشر حسنات و يمحي عنه عشر سيئات و رفع له عشر درجات.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

کسی که به سوی مسجدی از مسجدهای خداوند گام بردارد، به هر قدمی که برمی‌دارد تا به منزلش بازگردد، ده حسنه پاداش دارد، ده گناه از نامه عملش پاک شود و ده درجه رتبه‌اش را بالا بزند.

عقاب الاعمال / ۶۷۶

قال الصادق عليه السلام:

عليكم باتيان المساجد فانها بيوت الله في الارض و من اتاها متطهراً طهره الله  
من ذنوبه و كتب من زواره فاكثروا فيها من الصلوة و الدعاء و صلوا من  
المساجد في بقاع مختلفة فان كل بقعة تشهد للمصلي عليها يوم القيامة.

امام صادق عليه السلام فرمود:

بر شما باد به آمدن مساجد زیرا آنها خانه‌های خدایند در زمین: و هر که  
با طهارت در آنها درآید خدا از گناهان پاکش کند و او را از زوار خود  
نویسد. در آنها بسیار نماز بخوانید و دعا کنید و در جاهای مختلف  
مسجد نماز کنید که هر جا، برای نمازگزار خود در روز قیامت گواهی  
می‌دهد.

امالی صدوق، مجلس ۵۷، حدیث ۸

قال رسول الله ﷺ:

من کنس مسجداً يوم الخميس ليلة الجمعة فاخرج منه التراب ما يدر في العين  
غفرله.

رسول خدا ﷺ فرمود:

هر که روز پنجشنبه، شب جمعه مسجد را برود و به اندازه گردی که به  
چشم کشند خاکروبه از آن بیرون برد، آمرزیده شود.

امالی صدوق، مجلس ۷۵، حدیث ۱۵

قال رسول الله ﷺ:

الجلوس في المسجد لانتظار الصلوة عبادة.

پیامبر اکرم ﷺ فرمود:

نشستن در مسجد به انتظار انعقاد نماز، عبادت است.

لنالی ۱۳۴/۴

قال رسول الله ﷺ:

من كان القرآن حديثه و المسجد بيته بنى الله له بيتا في الجنة.

رسول خدا ﷺ فرمود:

هر کس گفتار او قرآن و خانه او مسجد باشد، خداوند خانه‌ای در بهشت برای او آماده و مهیا خواهد کرد.

لنالی ۱۳۴/۴

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

جاء أعرابی الى النبی ﷺ فسئله عن شرّ بقاع الارض و خیر بقاع الارض فقال له رسول الله صلى الله عليه و آله: شرّ بقاع الارض الاسواق و خیر بقاع الارض المساجد و احبهم الى الله اولهم دخولاً و آخرهم خروجاً منها.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

یک نفر اعرابی خدمت رسول خدا ﷺ شرفیاب شد و از بدترین و بهترین نقاط زمین سؤال کرد. حضرت در جواب فرمود: بدترین مکان، بازارها و بهترین ساختمان‌ها مساجد هستند و محبوب‌ترین شخص نزد خدا کسی است که قبل از همه وارد مسجد شود و آخرین فردی باشد که از مسجد نزد خارج شود.

لنالی ۱۳۴/۴

قال رسول الله ﷺ:

من أسرج فی مسجد من مساجد الله سراجاً لم تنزل الملائكة و حملة العرش تستغفرون له مادام فی ذلك المسجد ضوء من ذلك السراج.

حضرت رسول ﷺ فرمود:

کسی که در مسجدی از مساجد خداوند، چراغی روشن کند، ملائکه و حاملین عرش، دائماً برای او استغفار می‌کنند تا زمانی که نوری از آن چراغ در آن مسجد باشد.

لنالی ۱۳۶/۴

قال رسول الله ﷺ:

من ادخل لیلة واحدة سراجاً فی المسجد غفرالله له ذنوب سبعین سنة و كتب له عبادة سنة و له عندالله مدینة فان زاد علی لیلة واحدة فله بكل لیلة بیزید ثواب



نبیّ فاذا تمّ عشر لیل لایصف الواصفون ما لاحدّ له فاذا تمّ الشهر حرم الله جسده علی النار.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

کسی که یک شب چراغی را در مسجدی روشن کند خداوند گناهان هفتاد سال او را آمرزیده و برای او عبادت یک سال را می‌نویسد و نزد خداوند شهری خواهد داشت. و اگر بیش از یک شب چراغی روشن نماید ثواب یک پیامبر از برای او خواهد بود.

و اگر ده شب، چراغی در مسجدی روشن نماید هیچ وصف‌کننده‌ای نخواهد توانست که ثواب او را نزد خداوند تعیین نماید و هرگاه یک ماه تمام این عمل را انجام دهد خداوند متعال جسد او را بر آتش جهنم حرام خواهد کرد.

نالی ۱۳۶/۴

قال ابو جعفر علیه السلام:

من بنی مسجداً کمفحص قطة بنی الله له بیتا فی الجنة.

امام باقر علیه السلام فرمود:

کسی که مسجدی بنا کند هرچند به اندازه قفس پرندۀ ای کوچک باشد، خداوند در بهشت برای او خانه‌ای مهیا خواهد نمود.

نالی ۱۳۶/۴

قال ابو عبیده:

مرّ بی ابو عبد الله علیه السلام فی طریق مکة و قد سویت با حجار مسجد فقلت له جعلت فداک نرجو أن یکون هذا من ذلک. قال: نعم.

ابو عبیده گوید:

در راه مکه مشغول سنگ‌چینی در زمینی به عنوان مسجد بودم و در آن موقع حضرت امام صادق علیه السلام رسید و خدمت او عرض کردم امید است این عمل منطبق با حدیث «من بنی مسجداً» باشد فرمود: بلی [یعنی بنیاء

مسجد هرچند به عنوان سنگ چینی مختصری در زمین کوچکی انجام  
گردد فضیلت بناء مسجد را دارا می‌باشد].

نثالی ۱۳۶/۴

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

من أكل شيئاً من الموزيات ريحها فلا يقربن المسجد.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

کسی که چیز بدبوئی که موجب اذیت مردم بشود (مثل سیر)، بخورد،  
باید از رفتن به مسجد خودداری کند.

نثالی ۱۳۹/۴

قال ابو عبدالله علیه السلام:

جنبوا مساجدکم الشراء و البیع و المجانین و الصبیان و الضالّة و الاحکام و  
الحدود و رفع الصوت.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

مسجدهای خود را از خرید و فروش، دیوانگان، کودکان، گمشدگان،  
قضاوت، اجرای حدود و فریاد کشیدن دور بدارید.

خصال ۲/ باب ۸، ص ۴۱۰-۴۱۱، حدیث ۱۳

قال ابو عبدالله علیه السلام:

انّ امیرالمؤمنین علیه السلام رای قاصا فی المسجد فضربه بالدرّة فطرده.

امام صادق علیه السلام فرمود:

حضرت علی علیه السلام شخصی را دید که در مسجد قصه و داستان می‌گوید  
حضرت با تازیانه او را زد و از مسجد بیرون کرد.

نثالی ۱۳۹/۴

قال رسول الله ﷺ:

لا صلاة لمن لا یصلی فی المسجد مع المسلمین إلا لعله.

پیامبر اکرم ﷺ فرمود:

نمازی نیست برای کسی که همراه مسلمین در مسجد نماز نخواند، مگر  
اینکه نماز جماعت را با عذری موجه ترک کند.

قال النبي ۹:

من تهاون في الصلوة لخمس في الجماعة عاقبه الله بانثنتي عشرة خصلة: ثلاثة في الدنيا و ثلاثة في القبر و ثلاثة عند الموت و ثلاثة يوم القيامة. اما التي في الدنيا: يرفع الله بركته من كسبه و ينزع سيماء الخير من وجهه و يكون بغيضاً في قلوب المؤمنين. و اما التي عند الموت: فانه يقبض روحه جائعاً، عطشاناً، شديد الفزع. و اما التي في القبر: مسائله منكر و نكير و ظلمة القبر و ضيق اللحد. و اما التي في القيامة: شدة الحساب و غضب الرب و العقاب بالنار.

پیغمبر اکرم ۹ فرمودند:

کسی که نماز جماعت‌های پنج گانه را سبک شمارد، خداوند او را به دوازده بلا مبتلا خواهد کرد: سه تا در دنیا، سه تا وقت مرگ، سه تا در قبر و سه تا در قیامت. اما سه تایی دنیا: خداوند برکت را از کسب او برمی‌دارد و خیر را از سیمایش بزداید، مؤمنین نیز از چنین کسی بدشان بیاید. اما سه تایی وقت مرگ: قبض روح او در حال گرسنگی و تشنگی و با سختی انجام شود. و اما سه تایی در قبر: سختی سؤال نکیرو و منکر، تاریکی قبر و تنگی لحد. و اما سه تایی روز قیامت: سختی حساب و غضب پروردگار و سوختن به آتش جهنم.

الاثنی عشریه ۴۰۹/

قال رسول الله ۹:

من حافظ على الجماعة حيث ما كان مرّ على الصراط كالبرق الخاطف اللامع في اول زمرة مع السابقين و وجهه أضوء من القمر ليلة البدر و كان له بكل يوم و ليلة يحافظ عليها ثواب شهيد.

حضرت رسول ۹ فرمودند:

هر کس مواظب باشد که هر جا هست، نماز خود را به جماعت بخواند، همچون برق زودگذر و جهنده، از پل صراط گذر کند، در پیشاپیش گروهی از سبقت‌گیرندگان، یا چهره و رخساری که از ماه شب چهاردهم

تابناک تر باشد و به هر شبانه‌روزی که بر خواندن نماز جماعت مواظبت داشته باشد، ثواب یک شهید را دارا باشد.

عقاب الاعمال ۶۷۶

قال علی رضی الله عنه:

درهم ینفقه الرجل فی الحج یعدل الف درهم.

حضرت علی رضی الله عنه فرمودند:

یک درهم که انسان برای سفر حج خرج کند معادل با هزار درهم در مصارف دیگر است.

تحف العقول ۱۱۷/

قال رسول الله ﷺ:

یا علی! من سوف الحج حتی یموت بعثه الله یوم القیامة یهودیا او نصرانیاً.

پیامبر ﷺ به علی رضی الله عنه فرمود:

کسی که هر سال بگوید سال آینده به مکه می‌روم، تا بمیرد و به مکه نرود، خداوند او را در قیامت، یهودی یا نصرانی مبعوث می‌گرداند.

مکارم الاخلاق ۲۹۸/

قال رسول الله ﷺ:

یا علی! تارك الحج و هو یستطیع كافر. قال الله تعالى: و لله علی الناس حج

البيت من استطاع الیه سبیلاً و من كفر فان الله غنی من العالمین.

پیامبر ﷺ به علی رضی الله عنه فرمود:

ای علی! کسی که مستطیع باشد و به مکه نرود کافر است چنانچه

خداوند در قرآن فرموده: مردمی که استطاعت دارند واجب است به مکه

بروند و کسی که نرود، خداوند از (او و) تمام مردم بی‌نیاز است.

مکارم الاخلاق ۲۹۸/

عن هارون بن خارجه عن ابی عبدالله رضی الله عنه قال:

سمعتہ یقول: من حجّ خمسين حجّة بنی الله له مدینة فی جنة عدن فیها مائة الف

قصر، فی کل قصر حور من حور العین و الف زوجة، و یجعل من رفقاء محمد-

صلی الله علیه و آله- فی الجنة.

هارون گوید:

شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمودند: کسی که پنجاه حج به جا بیاورد خداوند در بهشت عدن، شهری برای او می سازد که صد هزار کاخ دارد، و در هر کاخی یک حور از حوریان بهشتی و هزار همسر باشد، و در بهشت از رفیقان حضرت محمد صلی الله علیه و آله می گردد.

خصال ۲/ باب ۵۰، ص ۵۷۱، حدیث ۳

قال ابو عبدالله علیه السلام:

من حج عشرين حجة لم يرجهنم و لا يسمع شهيقها و لازفيرها.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که بیست بار به حج رفته باشد نه دوزخ را می بیند و نه فریاد و آواز افروخته شدن (شعله های) آن را می شنود.

خصال ۲/ باب ۲۰، ص ۵۱۶، حدیث ۳

عن ابي عبدالله علیه السلام قال:

من حجّ ثلاث حجج لم يصبه فقر أبداً.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر که سه بار به حج برود هرگز تهیدست نشود.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۱۷، حدیث ۱۰۱

عن ابي عبدالله علیه السلام قال:

المؤمن اعظم حرمة من الكعبة.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

احترام مؤمن، بیش از کعبه است.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۲۷، حدیث ۹۵

عن المعلی بن خنیس قال:

قلت لأبي عبدالله علیه السلام: ما حقُّ المؤمن على المؤمن؟ قال: سبعة حقوق واجبات ما فيها حقٌّ إلا و هو واجبٌ عليه و إن خالفه خرج من ولاية الله و ترك طاعته و لم يكن لله عليه السلام فيه نصيب. قال: قلت: جعلت فداك حدثني ما هي؟ قال: و يحك

يا معلىٰ اِنِّى شَفِيقٌ عَلَيْكَ اَخْشَىٰ اَنْ تُضَيِّعَ وَلَا تُحْفَظُ، وَ تَعْلَمُ وَ لَا تَعْمَلُ، قُلْتَ لَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ، قَالَ: اَيَسَّرَ مِنْهَا اَنْ تُحِبَّ لَهُ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ، وَ تَكْرَهُ لَهُ مَا تَكْرَهُ لِنَفْسِكَ، وَ الْحَقُّ الثَّانِي اَنْ تَمْشِيَ فِى حَاجَتِهِ وَ تَبْتَغِي رِضَاهُ وَ لَا تُخَالَفُ قَوْلَهُ، وَ الْحَقُّ الثَّلَاثُ اَنْ تُصَلِّهَ بِنَفْسِكَ وَ مَالِكَ وَ يَدِكَ وَ رِجْلِكَ وَ لِسَانِكَ. وَ الْحَقُّ الرَّابِعُ اَنْ تُكُوْنَ عَيْنَهُ وَ دَلِيلَهُ وَ مَرَاتَهُ وَ قَمِيصَهُ. وَ الْحَقُّ الْخَامِسُ اَنْ لَا تُشْبِعَ وَ يَجُوعُ، وَ لَا تَلْبَسَ وَ يَعْرِى، وَ لَا تَرُوْى وَ يَظْمَأُ. وَ الْحَقُّ السَّادِسُ اِنْ يَكُوْنَ لَكَ امْرَاةٌ وَ خَادِمٌ وَ لَيْسَ لِاَخِيكَ امْرَاةٌ وَ لَا خَادِمٌ اَنْ تُبْعَثَ خَادِمَكَ فَتُغْسَلَ ثِيَابَهُ، وَ تُصْنَعُ طَعَامُهُ، وَ تُمَهَّدَ فِرَاشُهُ، فَاِنْ ذَلِكُ كُلُّهُ اِنَّمَا جَعَلَ بَيْنَكَ وَ بَيْنَهُ، وَ الْحَقُّ السَّابِعُ اَنْ تُبْرِّقَ قَسْمَهُ وَ تُجِيبَ دَعْوَتَهُ، وَ تُشْهَدَ جَنَازَتَهُ وَ تَعُوْدَهُ فِى مَرَضِهِ، وَ تُشْخَصَ بَدَنَكَ فِى قِضَاءِ حَاجَتِهِ، وَ لَا تُحَوِّجَهُ اِلَى اَنْ يَسْأَلَكَ وَ لَكِنْ تُبَادِرُ اِلَى قِضَاءِ حَوَائِجِهِ، فَاِذَا فَعَلْتَ ذَلِكُ بِهِ وَصَلْتَ وَ لَا يَتَكَ بُوَلَايَتَهُ وَ وَ لَا يَتَهُ بُوَلَايَةَ اللّٰهِ

ﷺ

معلى بن خنيس مى گوید:

خدمت حضرت صادق عليه السلام عرض کردم حق مؤمن بر مؤمن چیست؟ حضرت فرمود: هفت حق واجب است که اگر مخالفت کرد و یکی از آنها را انجام نداد از ولایت خداوند خارج شده و اطاعتش را ترک نموده است و در آن حق، هیچگونه بهره‌ای در پیشگاه خداوند ندارد. عرض کردم: قربانت شوم، بفرمائید این حقوق کدامند؟ حضرت فرمودند: معلى، درخواست سنگینی از من کردی، مى ترسم آنها را حفظ ننموده ضایع کنی و در حالی که آنها را مى دانی عمل نمائى! گفتم: لا حول ولا قوة الا بالله، کنایه از اینکه عمل مى کنم. فرمود: کمتر حقی که مؤمنین بر یکدیگر دارند این است که هر چیز را برای خود دوست داری برای او نیز دوست داشته باشی و هر چیزی که برای خود دوست نداری برای او نیز دوست نداشته باشی. حق دوم: این است که در رفع حاجت او بکوشی و رضایتش را جلب نموده با گفتارش مخالفت نمائى. حق سوم: این است که کمک بدنی، مالی و آنچه از دست و پا و زبانت برمی آید، به او

بنمائی. حق چهارم: چشم او باشی، راهنما و آئینه و لباس او باشی (عیب‌هایش را فقط به خودش بنمائی و اسرارش پوشیده داری). حق پنجم: هرگاه او گرسنه است تو خود را سیر نکنی، او برهنه باشد، تو نبوشی، اگر تشنه است تو سیراب نباشی. (به عبارت دیگر: هیچگاه تو سیر نباشی و او گرسنه، پوشیده باشی و او برهنه، سیراب بشی و او تشنه). حق ششم: اگر زن و خدمتگزار داری و او ندارد، خدمتگزاران را برای رفع احتیاج او بفرستی تا لباسش را بشوید، غذایش را درست کند، رختخوابش را پهن کند. تمام اینها مواردی است که بین تو و او قرار دارد. حق هفتم: گفتارش را تصدیق کنی، دعوتش را اجابت نمائی، در تشییع جنازه‌اش شرکت کنی، در بیماریش، او را عیادت کنی و به طور کلی با تمام جان آماده برای رفع نیازمندی‌های او باشی و تو در برآورده ساختن حوائجش پیشی بگیری به طوری که احتیاج به درخواست و تقاضای او نباشد. فقط در این صورت است که ولایت تو به ولایت او رسیده و ولایت او به ولایت خدای ﷻ.

بحار الانوار ۲۲۴/۷۴، خصال ۳۵۰/۲

قال النبی ۹:

من اذی مؤمناً فقد اذانی و من اذانی فقد اذی الله فهو ملعون فی التوراة و الانجیل و الفرقان.

پیامبر اکرم ۹ فرمود:

کسی که مؤمنی را آزار نماید مانند این است که مرا آزار نموده و کسی که مرا آزار نماید خدا را آزار نموده و چنین کسی در تورات حضرت موسی و انجیل حضرت عیسی و قرآن حضرت محمد صلی الله علیه و آله ملعون است.

لئالی ۱۸۰/۵

قال رسول الله ۹:

من اذى مؤمناً فعليه لعنة الله و الملائكة و الناس اجمعين.

رسول خدا ﷺ فرمود:

کسی که مؤمن را اذیت و آزار نماید (مثل اینکه مالش را تصرف نماید) چنین کسی مورد لعن خدا و ملائکه و تمام مردم خواهد بود.

لنالی ۹۸/۳

قال النبی ﷺ:

من آذى مؤمناً و لو بشر كلمة جاء يوم القيامة مكتوب بين عينيه آيس من رحمة الله و كان كمن هدم الكعبة و بيت المقدس و قتل عشرة الاف من الملائكة.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

کسی که مؤمنی را هرچند به نصف کلمه‌ای اذیت کند، روز قیامت در پیشانی او نوشته شود: «نومید از رحمت خدا» و چنین فردی همانند کسی است که خانه کعبه و بیت المقدس را خراب نموده و ده هزار فرشته را به قتل رسانیده باشد.

لنالی ۱۸۰/۵

قال رسول الله ﷺ:

من اقتطع مال مؤمن غصباً بغير حله لم يزل الله ﷻ معرضاً عنه ماقتلاً لأعماله التي يعملها من البرّ و الخير لا يثبتها في حسناته حتى يتوب و يرده المال الذي اخذه الى صاحبه.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هر کس (سهمی از) مال مؤمنی را بدون رضایتش به زور و ستم بستاند، پیوسته خداوند ﷻ از او روگردان باشد و همه اعمال نیک و خیراتی که انجام می‌دهد مورد خشم و غضب الهی است و هیچکدام را در دیوان حسناتش ثبت نفرماید مگر آنکه هم توبه کند و هم آن مالی را که به زور تصرف کرده، به صاحبش باز گرداند.

عقاب الاعمال ۶۲۳/



قال السجاد عليه السلام:

و الله لقضاء حاجة احبّ الى الله من صيام شهرين متتابعين و اعتكافهما في المسجد الحرام.

امام سجاد عليه السلام فرمود:

قسم به خدا بر آوردن حاجت بهتر است نزد خدا از دو ماه روزه پی در پی که اعتکاف آن دو ماه در مسجد الحرام باشد.

ثالثی ۱۱۷/۳

قال الصادق عليه السلام:

قضاء حاجة المؤمن أفضل من الف حجة متقبلة بمناسكها و عتق الف رقبة لوجه الله و حملان الف فرس في سبيل الله بسرجها و لجمها.

امام صادق عليه السلام فرمود:

بر آوردن حاجت مؤمن بهتر است از هزار حج مقبول با تمامی اعمالش و برتر از آزاد کردن هزار بنده برای خدا و بالاتر از تقدیم هزار اسب زین کرده (و مهار کرده و آماده) در راه خدا.

امالی صدوق، مجلس ۴۲، حدیث ۱

قال رسول الله ﷺ:

أفضل الأعمال بعد الصلوة ادخال السرور في قلب المؤمنین بما لا اثم فيه.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

بهترین کار، پس از نماز، خوشحال کردن دل مؤمن است به چیزی که گناهی در او نباشد (مثلاً ادخال سرور به وسیله غیبت نباشد).

نهج الفصاحه / ۳۴

قال ابو عبدالله عليه السلام:

من احبّ الاعمال الى الله ﷻ ادخال السرور على المؤمن: اشباع جوعته او تنفيس كربته او قضاء دينه.

امام صادق عليه السلام فرمود:

از دوست‌دارترین کارها نزد خدا خوشحال کردن مؤمن است به سیر کردن او یا رفع اندوه از او یا اداء قرض او است.

لنالی ۱۳۳/۳

قال رسول الله ﷺ:

الایمان معرفة بالقلب و اقرار باللسان و عمل بالارکان.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

حقیقت ایمان آن است که دل بشناسد و زبان اقرار کند و اعضاء تن به لوازم آن عمل کنند.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۷۸، حدیث ۲۳۹

قال الرضا علیه السلام:

لا یكون المؤمن مؤمناً حتى تكون فيه ثلاث خصال: سنة من ربه و سنة من نبيه و سنة من وليه. فاما السنة من ربه فکتمان السر و اما السنة من نبيه فمداراة الناس و اما السنة من وليه فالصبر في البأساء و الضراء.

حضرت امام رضا علیه السلام فرمود:

مؤمن وقتی مؤمن حقیقی است که سه صفت در او باشد: یک سنت از پروردگار خود، یک سنت از پیامبرش و یک سنت از امام خود. اما سنت خدائی کتمان اسرار مردم است (یعنی همانگونه که خداوند متعال اسرار مردم را می‌پوشاند، شخص مومن نیز باید رازدار مردم باشد و اسرارشان را فاش نکند). و سنت پیامبر خوش رفتاری با مردم است و سنت امام صبر در پیشامدها و تحمل ناراحتی‌ها است (آری مؤمن باید این صفات نیک را از خدا و پیامبر و امام دارا باشد).

تحف العقول / ۴۴۲

قال رسول الله ﷺ:

لا ینبغی لمؤمن أن یدل نفسه.

پیغمبر خدا ﷺ فرمودند:

سزاوار نیست که مؤمن، خود را خوار نماید.

نهج الفصاحه / ۵۳۰

قال ابو عبدالله عليه السلام:

في سور المؤمن شفاء من سبعين داءً.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

نیم خورده و نیم آشامیده مؤمن، امان و درمان هفتاد نوع درد است.

ثواب الاعمال / ۳۳۷

قال رسول الله ﷺ:

لا تطلبوا عثرات المؤمنين فانّ من تتبع عثرات اخيه تتبع الله عثرته و من تتبع الله عثرته يفضحه و لو في جوف بيته.

پیامبر اکرم ﷺ فرمود:

لغزش‌های مؤمنین را جويا نشويد زيرا کسی که لغزش‌ها و خطاهای مؤمنین را دنبال کند، خداوند متعال خطاهای او را پی‌گیری نموده او را رسوا خواهد کرد هرچند که در خانه خود مرتکب خطا و لغزشی گردد که مردم از آن بی‌اطلاع باشند.

ثالثی / ۲۴۲/۵

قال صادق عليه السلام لابی بصير:

يا ابا محمد لا تفتش الناس عن اديانهم فتبقى بلاصديق.

امام صادق عليه السلام به ابابصير فرمود:

ای ابامحمد، در پی کاوش و جست‌وجو از عقائد مردم مباش و گرنه بدون دوست خواهی ماند.

تحف العقول / ۳۶۹

قال رسول الله ﷺ:

من نظر في كتاب اخيه بغير اذنه فكانما ينظر الى النار.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

کسی که بدون اجازه برادر دینی خود، به نوشته‌اش بنگرد؛ گویا که به آتش (جهنم) نگریسته است.

نهج الفصاحه / ۵۸۶

قال رسول الله ﷺ:

من مات بغير وصية مات ميتة جاهلية.

رسول خدا ﷺ فرمود:

کسی که بدون وصیت بمیرد مانند کسی است که در زمان جاهلیت از دنیا رفته است.

ثالثی ۱۷۸/۳

قال:

ما ينبغي لامراً مسلماً ان يبیت ليلة الا و وصيته تحت رأسه.

فرمودند:

سزاوار نیست برای شخص مسلمان که شب بخوابد مگر این که وصیت‌نامه‌اش زیر سرش باشد.

ثالثی ۱۷۸/۳

قال رسول الله ﷺ:

انا و كافل اليتيم كهاتين في الجنة اذا لقي الله و اشار بالسبابة و الوسطى.

رسول خدا ﷺ در حالی که به انگشت سبابه و وسطی اشاره می‌نمود فرمود:

من و کسی که سرپرستی یتیمی را به عهده بگیرد مثل این دو، در بهشت هستیم. (کنایه از اینکه انگشت سبابه و وسطی از هم جدا نمی‌شوند لذا من و سرپرست یتیم هم از یکدیگر جدا نخواهیم شد).

ثالثی ۱۸۱/۳

قال ابو جعفر عليه السلام:

اربع من كن في بنى الله له بيتاً في الجنة: من آوى اليتيم و رحم الضعيف و اشفق على والديه و رفق بمملوكه.

امام باقر عليه السلام فرمود:

چهار نفرند که خداوند برای آنها خانه‌ای در بهشت مهیا می‌کند:

۱. کسی که سرپرستی یتیمی را عهده‌دار شود.

۲. کسی که به ناتوانی ترحم کند.

۳. کسی که نسبت به پدر و مادر خود مهربان باشد.
۴. کسی که نسبت به مملوک (زیردست) خود شفقت داشته باشد.

ثالثی ۱۸۲/۳

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

الاقتصاد نصف المؤمنة.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

میان‌روی (در خرج کردن) نصف هزینه زندگی است.

غرر و درر، حدیث ۵۶۴، فهرست غرر ص ۳۲۳

### توضیح

چنانچه در معراج السعاده ۲۲۵/ نقل شده، حضرت رسول فرمودند: محتاج نشد هر که میان‌روی کرد. و به تعبیر دیگر از حضرت صادق علیه السلام آمده که: من ضامنم از برای کسی که میان‌روی کند، هرگز فقیر نشود.

قال علی علیه السلام:

التقدير نصف العیش.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

نیمی از زندگی در این است که هر کاری به اندازه خود باشد (خصوصاً خرج کردن).

خصال ۶۲۰/۲ (حدیث اربعمائه)

قال علی علیه السلام:

ان الله سبحانه فرض في اموال الأغنياء أقوات الفقراء فما جاع فقير الا بما منع غني و الله تعالى جدّه سائلهم عن ذلك.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خداوند سبحان در دارائی‌های توانگران روزی‌های بی‌چیزان را واجب گردانیده، پس بی‌چیز، گرسنه نماند مگر به سبب آنچه توانگری به او

نداده است و خداوند در روز رستاخیز، ایشان را از این کار مؤاخذه و بازپرسی می‌نماید.

نهج البلاغه / ۱۲۴۲

قال علی عليه السلام:

انا المسكين رسول الله فمن منعه فقد منع الله و من أعطاه فقد أعطى الله.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

فرد مسکین، فرستاده خدا است (او را از روزی کم بهره گردانیده تا فرد غنی را به فرستاده خود، آزمایش نماید) پس کسی که او را منع کند (کمک ننماید) خدا را منع نموده (دستور او را که توانایان باید از بینویان دستگیری کنند رفتار نکرده) و کسی که چیزی به او ببخشد به خدا داده (و به دستور او عمل کرده) است.

نهج البلاغه / ۱۲۳۲

قال النبي ۹:

يا علي! رضا الله في رضا الوالدين و سخط الله في سخط الوالدين.

پیامبر ۹ به علی عليه السلام فرمودند:

یا علی! خشنودی خداوند در خشنود کردن پدر و مادر و خشم خداوند در خشم پدر و مادر است.

غوالی الدرر / کلمه ۵

عن ابي عبدالله عليه السلام قال:

بروا اباکم ببرکم ابناؤکم و عقوا عن نساء الناس تعف نساؤکم.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

به پدرانتان نیکی کنید تا فرزندانتان با شما نیکی کنند و نسبت به زنان مردم پاکدامن باشید تا زنان خودتان پاکدامن بمانند.

خصال / ۱ باب ۲، ص ۵۵، حدیث ۷۵.

قال رسول الله ۹:

نظر الولد الى والديه حباً لهما عبادة.

پیامبر اکرم ۹ فرمودند:

نگاه محبت آمیز فرزند به پدر و مادرش، عبادت و بندگی خداوند است.

تحف العقول ۴۶/

عن النبي ﷺ قال:

النظر الى الوالد عبادة.

پیامبر ﷺ فرمود:

نگاه به پدر عبادت است.

لنالی ۱۴/۳

قال ابو عبدالله عليه السلام:

من أحب أن يخفف الله عنه سكرات الموت فليكن بقربته و صولاً و بوالديه باراً  
فاذا كان كذلك هوّن الله عليه سكرات الموت و لم يصبه في حياته فقر ابداً.

امام صادق عليه السلام فرمود:

کسی که دوست دارد سكرات موت بر او آسان گردد باید نسبت به اقوام  
و خویشان رعایت صلّه رحم نموده و به پدر و مادر خود نیکی کند، در  
چنین صورتی سكرات موت بر او آسان شده و تا زنده است تهیدست و  
محتاج نخواهد شد.

لنالی ۸/۳

عن ابي عبدالله عليه السلام قال:

جاء رجل الى النبي فقال يا رسول الله صلى الله عليه و آله من ابر؟ قال: امك.  
قال: ثم من؟ قال: امك. قال: ثم من؟ قال: امك. قال: ثم من؟ قال: اباك.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

شخصی خدمت پیغمبر اکرم - صلی الله علیه و آله - شرفیاب شد و عرض  
کرد به چه کسی نیکی و احسان کنم؟ فرمود: به مادرت. گفت: سپس به  
چه کسی؟ فرمود: به مادرت. گفت: سپس به چه کسی؟ فرمود: به  
مادرت. عرض کرد: بعد به چه کسی؟ فرمود: به پدرت.

اصول کافی ۱۵۹/۲ حدیث ۹

عن ابي عبدالله عليه السلام قال:

جاء رجل الى رسول الله ﷺ فقال: يا رسول الله انى راغب فى الجهاد نشيط.  
قال: فجاهد فى سبيل الله فانك ان تقتل كنت حياً عندالله ترزق و ان مت فقد  
وقع اجرک على الله و ان رجعت رجعت من الذنوب كما ولدت. فقال يا رسول  
الله ان لى والدين كبيرين يزعمان انهما يأنسان بى ويكرهان خروجى. فقال  
رسول الله: اقم مع والديک فوالذى نفسى بيده لانسهما بک يوماً و ليلة خير  
من جهاد سنة.

امام صادق عليه السلام فرمود:

مردى خدمت رسول خدا صلى الله عليه و آله آمد و عرض کرد: يا رسول  
الله من مشتاق جهادم و نسبت به آن نشاط دارم. پیغمبر به مرد فرمود: در  
راه خدا جهاد کن که اگر کشته شوی زنده‌ای و نزد خدا روزی خوری و  
اگر بمیری اجرت با خدا است و اگر برگردی از گناهان بیرون شده‌ای  
همچون روزی که مادرت تو را زاده است. گفت: يا رسول الله! من پدر و  
مادر پیری دارم که معتقدند با من انس دارند و رفتن را خوش ندارند.  
رسول خدا فرمود: با پدر و مادرت باش، قسم به کسی که جانم به دست  
او است انس یک شبانه روزی آنها به تو از جهاد یکساله (تو) بهتر است.  
امالی صدوق، مجلس ۷۰، ح ۸

قال على عليه السلام:

من کبرت همته کبر اهتمامه.

حضرت على عليه السلام می‌فرمایند:

هر کس همتش بلند باشد، اهتمامش زیاد خواهد شد.

شرح غرر و درر ۱۷۶/۵

شاعر گوید:

همت بلنددار که مردان روزگار  
از همت بلند به جانی رسیده‌اند

قال على عليه السلام:

اذا هبت شيئاً فقع فيه فان شدة توقيه أعظم مما تخاف منه.

حضرت على عليه السلام فرمودند:



هرگاه از کاری ترسیدی خود را در آن افکن، زیرا سختی حذر کردن و پائیدن بزرگ‌تر است از آنچه از آن ترس داری.

نهج البلاغه / ۱۱۶۹

قال ابو عبدالله عليه السلام:

كان رسول الله صلى الله عليه وآله ينفق في الطيب اكثر مما ينفق في الطعام.  
امام صادق عليه السلام فرمود:

مخارج (استعمال) عطریات پیامبر، بیش از مخارج خوراک او بود.

لثالی / ۱۵۵/۴

قال علی عليه السلام:

عليكم بالصفيق من الثياب فان من رقّ ثوبه رقّ دينه.

حضرت علی عليه السلام می‌فرمایند:

بر شما باد به لباس ضخیم، زیرا کسی که لباس نازک (بدن نما) بپوشد  
دین او هم نازک خواهد شد.

تحف العقول / ۱۱۳

قال رسول الله ﷺ:

الدعاء سلاح المؤمن.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

دعا حربۀ مؤمن است.

مستدرک سفینه البحار / ۴۴۵/۳

عن ابی عبدالله عليه السلام قال:

من قدم اربعین رجلاً من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه استجيب له فيهم و في نفسه.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

کسی که چهل تن از برادران خویش را در دعا کردن پیش بیندازد و سپس برای خود دعا نماید، دعای او هم درباره آنان و هم درباره خودش مستجاب می‌شود.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۳۸، حدیث ۳

سئل النبی ﷺ: ما لنا ندعوا الله فلا يستجيب دعاءنا و قال الله تعالى: ادعوني استجب لكم؟ فاجاب صلى الله عليه و آله و قال: ان قلوبكم ماتت بعشرة اشياء: اولها انكم عرفتم الله فلا تؤدوا طاعته و الثانى انكم قرأتم القرآن فلم تعملوا به و الثالثة ادعيتم محبة لرسوله و ابغضتم اولاده و الرابعة ادعيتم عداوة الشيطان و وافقتموه و الخامسة ادعيتم محبة الجنة فلم تعملوا لها و السادسة ادعيتم مخافة النار و رميتم ابدانكم فيها و السبعة اشتغلتم بعيوب الناس عن عيوب انفسكم و الثامنة ادعيتم بغض الدنيا و جمعتموها و التاسعة اقررتهم بالموت فلم تستعدوا له و العاشرة دفنتم موتاكم فلم تعتبروا بهم فلماذا لا يستجاب دعاؤكم.

از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله سؤال شد: چه باعث شده است که دعا می‌کنیم ولی اجابت نمی‌شود در حالی که خداوند در قرآن می‌فرماید: بخوانید مرا تا اجابت کنم شما را؟ رسول خدا صلی الله علیه و آله در جواب فرمودند: دل‌های شما به واسطه ده چیز مرده است:

۱. خدا را شناختید اما او را اطاعت نکردید.
۲. قرآن می‌خوانید ولی به آن عمل نمی‌کنید.
۳. ادعای دوستی پیغمبر صلی الله علیه و آله می‌نمائید ولی فرزندان او را دوست ندارید.
۴. ادعای دشمنی با شیطان می‌نمائید ولی با او همراهی می‌کنید.
۵. ادعای دوستی بهشت را می‌نمائید اما برای آن هیچ کاری نمی‌کنید.
۶. ادعای ترس آتش جهنم را می‌نمائید اما خود را به آتش می‌افکنید.
۷. مشغول عیب‌جوئی مردم هستید و عیب‌های خود را فراموش می‌کنید.
۸. ادعا می‌کنید که از دنیا متنفرید، اما مشغول جمع‌آوری مال دنیا هستید.

۹. به مرگ اقرار دارید اما خود را آماده آن نمی‌نمائید.

۱۰. اموات خود را دفن کنید ولی سبب عبرت شما نمی‌شود.

و به این خاطر است که دعای شما مستجاب نمی‌شود،

الاثنی عشریه / ۳۳۰

قال رسول الله ﷺ:

يا علي! اربعة لا ترد لهم دعوة: امام عادل، و والد لولده، و الرجل يدعو لاخيه  
بظهر الغيب و المظلوم يقول الله ﷻ: و عزتي و جلالی لانصرن لك و لو بعد  
حين.

حضرت رسول ﷺ به امیرالمؤمنین عليه السلام فرمودند:

دعای چهار نفر رد نخواهد شد:

۱. امام عادل (معصوم)

۲. پدر نسبت به فرزندش.

۳. شخصی که برای برادر دینی خود در غیابش دعا کند.

۴. ستم‌دیده. در این مورد خداوند متعال می‌فرماید: سوگند به

عزت و جلال خودم که تو را یاری می‌کنم اگر چه مدتی

طول بکشد.

مکارم الاخلاق / ۲۹۰

قال علي عليه السلام:

الداعي بلا عمل كالرامي بلا وتر.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

درخواست کننده از خداوند، بدون اطاعت و بندگی؛ مانند شخص

تیراندازی است که کمانش بی‌زه باشد.

نهج البلاغه / ۱۲۴۵

و قال بحضرتہ رجل:

اللهم اغنني عن خلقك. فقال عليه السلام: ليس هكذا، انما الناس بالناس و لكن قل:

اللهم اغنني عن شرار خلقك.

شخص در حضور امام سجاد علیه السلام چنین گفت:

خدایا مرا از مردم بی نیاز کن. حضرت فرمود: این حرف درست نیست، زیرا مردم محتاج یکدیگرند ولی چنین بگو: خدایا مرا از بدان مخلوق خود بی نیاز کن.

تحف العقول / ۲۷۸

قال يوماً رجل عنده (ابی جعفر علیه السلام):

اللهم اغننا عن جميع خلقك. فقال ابو جعفر علیه السلام لا تقل هكذا و لكن قل: اللهم اغننا من شرارة خلقك فان المؤمن لا يستغنى عن أخيه.

شخصی در حضور حضرت باقر علیه السلام چنین گفت:

«خدایا مرا از تمام مخلوق خود بی نیاز گردان». در این هنگام حضرت فرمود: اینطور دعا نکن ولی بگو: «خدایا مرا از بدان خلق خود بی نیاز کن». زیرا مؤمن از برادران دینی خود بی نیاز نیست.

تحف العقول / ۲۹۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

اربعة لا تستجاب لهم دعوة: رجل جالس فی بيته يقول: اللهم ارزقني فيقال له: ألم آمرک بالطلب؟ و رجل كانت له امرأة فدعا عليها فيقال له: ألم اجعل أمرها اليك؟ و رجل كان له مال فافسده فيقول: اللهم ارزقني فيقال له: ألم آمرک بالاعتقاد، ألم آمرک بالاصلاح؟ ثم قال: و الذين اذا انفقوا لم يسرفوا و لم يقتروا و كان بين ذلك قواماً و رجل كان له مال فأدانه بغير بينة فيقال له ألم آمرک بالشهادة؟

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

چهار دسته‌اند که دعایشان به اجابت نرسد:

۱. شخصی که در خانه خود نشسته و دعا کند: خدایا به من

روزی بده. پس به وی گفته شود: آیا به تو دستور ندادم که

به جست‌وجوی روزی بروی؟

۲. مردی که زن خود را نفرین کند. به او گفته شود: آیا کار

(طلاق) او را به تو واگذار نکردم؟

۳. مردی که مالی در اختیار داشته و آن را از بین برده است و

دعا می‌کند: خدایا به من روزی بده. پس به وی گفته شود:

آیا دستور میانه‌روی ندادم؟ آیا تو به دستور اصلاح مالت را

ندادم؟

سپس (به این آیه مبارکه استشهاد نموده و) فرمود: کسانی که انفاق کنند،

نه اسراف کنند و نه بر خود تنگ گیرند و راهی میان این دو در پیش

گیرند- فرقان / ۶۷-.

۴. مردی که بدون شاهد و گواه، مالی به دیگری وام بدهد

(سپس با انکار مدیون مواجه شود و برای دریافت طلبش از

مدیون منکر، به درگاه خداوند متعال رو آورده و استمداد

جوید که) به او گفته شود آیا به تو دستور ندادم که هنگام

وام دادن گواه بگیری؟

اصول کافی ۵۱۱/۲ حدیث ۲

قال رسول الله ﷺ:

ثلاث دعوات مستجابات لا شك فيهن: دعوة المظلوم و دعوة المسافر و دعوة

الوالد علی ولده.

رسول اکرم ﷺ فرمود:

بدون شک سه دعا از سه نفر مستجابند: دعای مظلوم و دعای مسافر و

دعای پدر برای فرزندش.

اثنی عشریه ۹۵/

قال رسول الله ﷺ:

اکثروا من التهليل و التكبير فانه ليس شئاً أحبّ الى الله من التكبير و التهليل.

رسول خدا ﷺ فرمود:

کلمه لا اله الا الله و الله اکبر را زیاد بگوئید زیرا هیچ ذکرى نزد خدا محبوب تر از (این دو کلمه) تهلیل و تکبیر، نخواهد بود.

ثالثی ۳۹۸/۳

قال رسول الله ﷺ:

ثمن الجنة لا اله الا الله.

رسول خدا ﷺ فرمود:

بهای بهشت کلمه لا اله الا الله می باشد.

ثالثی ۳۹۸/۳

قال رسول الله ﷺ:

افضل الذكر لا اله الا الله.

رسول خدا ﷺ فرمود:

با فضیلت ترین ذکر، لا اله الا الله است.

ثالثی ۳۹۸/۳

قال ابو عبدالله عليه السلام:

خير العبادة قول لا اله الا الله.

امام صادق عليه السلام فرمود:

بهترین عبادت، گفتن لا اله الا الله می باشد.

ثالثی ۳۹۸/۳

قال رسول الله ﷺ:

لا اله الا الله لا يعدلها شيء.

رسول خدا ﷺ فرمود:

هیچ ذکرى به اندازه گفتن لا اله الا الله ثواب ندارد.

ثالثی ۳۹۸/۳

عن ابى عبدالله عليه السلام قال:

من قال لا اله الا الله مائة مرة كان افضل الناس ذلك اليوم عملاً الا من زاد.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

کسی که صد بار «لا اله الا الله» بگوید، عمل آن روزش از همه مردم بهتر باشد؛ مگر از کسی که بیش از صد بار گفته باشد.

خصال ۲/ باب ۸۰، ص ۵۹۴، حدیث ۵

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قال حين يأوى الى فراشه لا اله الا الله مائة مرة بنى الله بيتاً لى فى الجنة و من استغفر الله حين يأوى الى فراشه مائة مرة تحات ذنوبه كما يسقط ورق الشجرة.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که به هنگام رفتن به بستر خوابش، صدبار «لا اله الا الله» بگوید خداوند برای او خانه‌ای در بهشت بسازد. و کسی که به هنگام رفتن به بستر خوابش، صد بار استغفار کند گناهانش همچون ریزش برگ از درخت، فرو می‌ریزد.

خصال ۲/ باب ۸۰، ص ۵۹۴، حدیث ۶

قال الرضا علیه السلام:

من لم يقدر على ما يكفر به ذنوبه فليكثر من الصلوة على محمد و آله فانها تهدم الذنوب هدماً.

امام رضا علیه السلام فرمود:

کسی که بر جبران گناهان خود قدرت ندارد، باید بر پیامبر و آلش زیاد درود فرستد زیرا صلوات، گناهان را به کلی از بین می‌برد.

لئالی ۴۳۳/۳

قال رسول الله ﷺ:

من صلى على مرة لم يبق من ذنوبه ذرة.

رسول خدا ﷺ فرمود:

کسی که یک مرتبه بر من درود فرستد، ذره‌ای از گناهان او باقی نخواهد ماند.

لئالی ۴۳۳/۳

قال رسول الله ﷺ:

من صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِائَةً مَرَّةً غُفِرَ لَهُ خَطِيئَةُ ثَمَانِينَ سَنَةً.

رسول خدا ﷺ فرمود:

کسی که در روز جمعه یک مرتبه بر من درود بفرستد خداوند خطاها و لغزش‌های هشتاد ساله او را می‌آمرزد.

لثالثی ۴۳۳/۳

قال رسول الله ﷺ:

من صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَلْفَ مَرَّةٍ لَمْ يَمِتْ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ.

رسول خدا ﷺ فرمود:

کسی که در روز جمعه بر من هزار مرتبه درود بفرستد، نمیرد مگر آنکه جایگاه خویش را در بهشت ببیند.

لثالثی ۴۳۳/۳

قال رسول الله ﷺ:

من صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِائَةً مَرَّةً قَضَى اللَّهُ لَهُ سِتِينَ حَاجَةً ثَلَاثُونَ مِنْهَا لِلدُّنْيَا وَ ثَلَاثُونَ لِلْآخِرَةِ.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هر کس در روز جمعه صد بار بر من صلوات بفرستد خداوند شصت حاجت (دنیوی و اخروی) او را روا کند سی حاجت در دنیا و سی حاجت برای آخرت.

ثواب الاعمال ۳۴۶/

قال العسكري عليه السلام:

أَمَّا اتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا لِكَثْرَةِ صَلَوَاتِهِ عَلَيَّ مُحَمَّدًا وَ أَهْلَ بَيْتِهِ صَلَوَاتِ اللَّهِ عَلَيْهِمْ.

امام حسن عسکری عليه السلام فرمود:

خداوند، ابراهیم عليه السلام را دوست و خلیل خود قرار داد به آن جهت که بر محمد و اهل بیت او صلوات الله عليهم زیاد درود می‌فرستاد.

لثالثی ۴۳۳/۳



قال رسول الله ﷺ:

ارفعوا اصواتكم بالصلوة على فأنها تذهب بالنفاق.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هنگام صلوات فرستادن بر من، صدای خویش را بالا برید زیرا که این کار نفاق را (از دل) بیرون برد.

ثواب الاعمال / ۳۴۶

عن ابي خالد القمط قال:

سمعت ابا عبدالله عليه السلام يقول: تسبيح فاطمة الزهراء عليها السلام في كل يوم في دبر كل صلوة احب الي من صلوة الف ركعة في كل يوم.

ابو خالد گوید:

از امام صادق عليه السلام شنیدم که می فرمود: تسبیح حضرت زهرا سلام الله علیها در تعقیب هر نماز در هر روز، نزد من محبوب تر از بجا آوردن هزار رکعت نماز در هر روز است.

ثواب الاعمال / ۳۶۳

عن عبدالله بن سنان قال:

قال ابو عبدالله عليه السلام: من سبح تسبيح فاطمة عليها السلام قبل أن يثنى رجله من صلوة الفريضة غفر الله له و يبدء بالتكبير.

عبدالله بن سنان گوید:

امام صادق عليه السلام فرمودند: هر کس بعد از نمازهای پنج گانه خود پیش از آنکه از جا برخیزد، تسبیح حضرت زهرا سلام الله علیها را با ۳۴ بار الله اکبر آغاز کند، خداوند او را بیامرزد.

ثواب الاعمال / ۳۶۴، بحار / ۳۲۸/۸۵

قال رسول الله ﷺ:

لكل داء دواء و دواء الذنوب الاستغفار.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

برای هر دردی دوائی است و درمان گناهان، استغفار است.

قال ابو عبدالله عليه السلام:

من قال بعد صلوة الصبح قبل أن يتكلم «بسم الله الرحمن الرحيم لا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم» يعيدها سبع مرآت دفع الله عنه سبعين نوعاً من أنواع البلاء و من قالها اذا صلى المغرب قبل أن يتكلم دفع الله عنه سبعين نوعاً من انواع البلاء أهونها الجذام و البرص.

امام صادق عليه السلام می فرماید:

هر کس بعد از نماز صبح قبل از هر کلامی هفت بار بگوید: «بسم الله الرحمن الرحيم لا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم» خداوند هفتاد نوع بلا از او دفع می کند و هر کس این ذکر را بعد از نماز مغرب قبل از هر کلامی بگوید خداوند هفتاد نوع بلا از او دفع کند که آسان ترین آنها خوره و پیسی باشد.

لثالی ۴۱۶/۳

قال رسول الله ﷺ يا علي:

ثلاثة من مكارم الاخلاق في الدنيا و الآخرة: ان تعفو عمّن ظلمك و تصل من قطعك و تحلم عمّن جهل عليك.

پیامبر ﷺ به علی عليه السلام فرمودند:

سه خصلت نیک از اخلاق پسندیده در دنیا و آخرتند: عفو و گذشت از کسی که به تو ظلم کرده، صلۀ رحم با کسی که با تو قطع رحم کرده، و بردباری نسبت به کسی که با نادانی اش به تو ضرر بزند.

مکارم الاخلاق / ۲۹۳

قال رسول الله ﷺ:

يا علي، ثلاث خصال من مكارم الاخلاق: تعطي من حرمك و تصل من قطعك و تعفو عمّن ظلمك.

رسول خدا ﷺ فرمود:

ای علی! سه خصلت از مکارم اخلاق است: به کسی که ترا محروم کرده، عطا و بخشش کنی، با کسی که نسبت به تو قطع رحم کرده، پیوند برقرار کنی، کسی را که به تو ظلم کرده، ببخشی.

الاثنی عشریة / ۹۵

قال رسول الله ﷺ يا علي:

اربعة اسرع شيئ عقوبة: رجل احسنت اليه فكافاك بالاحسان اساءة و رجل لاتبغى عليه و هو يبغى عليك و رجل عاهدته على امر فوفيت له و غدربك و رجل وصلت قرابته فقطعه.

پیامبر ﷺ به علی فرمودند:

چهار چیزند که زودتر موجب عقوبت می شوند:

۱. به کسی خوبی کردی ولی او در عوض به شما بدی کرد.
۲. به کسی ظلم نکرده باشی ولی او به شما ظلم کند.
۳. با کسی عهد و پیمان بستى و به عهد خود وفا نمودی ولى طرف مقابل به تو خیانت نماید.
۴. نسبت به فامیل صلهٔ رحم بجا آوردی و طرف مقابل قطع رحم نماید.

مکارم الاخلاق / ۲۹۱

قال رسول الله ﷺ:

الا ادلكم على خير اخلاق الدنيا والآخرة! تصل من قطعك و تعطى من حرمك و تعفو عمن ظلمك.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

آیا شما را به بهترین اخلاق دنیا و آخرت دلالت و راهنمایی نکنم! پیوستن به کسی که از تو بریده و عطا و بخشش به کسی که محروم کرده و گذشت از کسی که به تو ستم کرده است.

کافی ۲/ باب العفو، حدیث ۲

قال رسول الله ﷺ:

ان فی الجنة غرفا يرى ظاهرها من باطنها و باطنها من ظاهرها لا يسكنها من امتي الا من اطاب الكلام و اطعم الطعام و افشى السلام و ادام الصيام و صلى بالليل و الناس نيام. فقال على عليه السلام يا رسول الله: من يطيع هذا من امتك؟ فقال: يا على أفتدري ما اطابة الكلام من قال اذا اصبح و امسى سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اكبر عشر مرآت و اطعام اطعام نفقة الرجل على عياله و اما ادامة الصيام فهو أن يصوم الرجل شهر رمضان و ثلاثة ايام من كل شهر يكتب له صوم الدهر و اما الصلوة بالليل و الناس نيام فمن صلى المغرب و العشاء الآخرة و صلوة الغداة في المسجد جماعة فكانما احىي الليل، و افشاء السلام أن لا يبخل بالسلام على احد من المسلمين.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

در بهشت، غرفه‌ها و ساختمان‌هایی است که ظاهر آنها از باطن و باطن آنها از ظاهرشان پیدا است. در آن غرفه‌ها ساکن نمی‌شود از امت من، مگر کسی که سخن پاکیزه بگوید و اطعام اطعام و افشاء سلام نماید و دائماً در حال روزه باشد و شب‌ها در حالی که مردم در خوابند، او نماز بخواند. حضرت علی علیه السلام پرسید: ای رسول خدا چه کسی از امت تو توانائی انجام اینها را دارد؟ فرمود: یا علی، آیا می‌دانی کلام پاک و نیکو کدام است؟ کسی که در هر صبح و شام ده بار بگوید: «سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اكبر». و اطعام طعام چیست؟ تأمین مخارج عائله و افراد واجب النفقة خود است. و مقصود از روزه دائمی، روزه گرفتن ماه مبارک رمضان و سه روز در هر ماه است در این صورت، برای او روزه تمام روزگار، نوشته می‌شود. و مقصود از شب زنده‌داری در هنگامی که مردم خوابند، خواندن نماز مغرب و عشا و صبح است در مسجد، به جماعت؛ که در این صورت مثل این است که در تمام شب نماز خوانده باشد. و آشکار کردن سلام به این است که انسان از سلام کردن به هیچ فردی از مسلمانان بخل نکند و به هر کس رسید سلام کند.

قال النبي ۹:

الكمال كل الكمال الصبر على النائبة و تقدير المعيشة.

پیغمبر اکرم ۹ فرمودند:

تمام کمال، شکیبائی در پیشامد ناگوار و اندازه نگهداشتن در زندگی است.

لئالی ۲۶۰/۱

قال رسول الله ۹:

بعثت لا تتم مكارم الاخلاق.

حضرت رسول ۹ فرمودند:

برانگیخته شدم تا اخلاق کریمه را به آخرین پایه برسانم.

سفينة البحار ۴۱۰/۱

قال رسول الله ۹:

إذا أحبَّ الله عبداً ألهمه ثمان خصال و قيل: و ما هي يا رسول الله؟ قال: غض  
البصر عن محارم الناس، و الخوف من الله ﷻ، و الحياء، و التخلق بأخلاق  
الصالحين، و الصبر، و اداء الامانة، و الصدق، و السخاء.

پیامبر اکرم ۹ فرمودند:

هرگاه خداوند، بنده‌ای را دوست بدارد، هشت صفت را به او الهام  
می‌کند. سؤال شد: آن هشت صفت چیستند؟ فرمود: چشم‌پوشی از محارم  
مردم، ترس از خدا، حیا، تخلّق به اخلاق خوبان، صبر، ادای امانت،  
راستگویی، بخشش.

الاثنی عشریه ۲۹۵/

قال علي بن الحسين ۱۱:

من كرمت عليه نفسه هانت عليه الدنيا.

حضرت سجاد ۱۱ فرمودند:

کسی که کریم النفس شد دنیا نزد او پست و خوار خواهد شد.

تحف العقول ۲۷۸/

من کلام النبی ﷺ:

ثلاثة يحبها الله: قلة الكلام، و قلة المنام، و قلة الطعام. و ثلاثة يبغضها الله: كثرة الكلام، و كثرة المنام، و كثرة الطعام.

از جمله فرمایشات پیامبر اکرم ﷺ این است:

سه چیز هستند که خداوند آنها را دوست دارد: کم سخن گفتن، و کم خوابیدن و کم غذا خوردن و سه چیزند که خداوند آنها را دشمن دارد: زیاد سخن گفتن و زیاد خوابیدن و زیاد غذا خوردن.

مدينة البلاغة ۲/۴۸۳

من کلام النبی ﷺ:

ثلاثة يحبها الله سبحانه و تعالی: القيام بحقه و التواضع لخلقه و الاحسان الى عباده ثلاثة من خلق خلائق اهل النار: الكبر و العجب و سوء الخلق.

از جمله سخنان حضرت رسول ﷺ:

سه چیزند که خداوند متعال آنها را دوست دارد: اقدام کردن برای گرفتن حق خود و فروتنی نسبت به مردم و نیکی نسبت به بندگان خدا. سه چیز از اخلاق اهل جهنم است: تکبر، خودپسندی (خودبزرگ بینی) و بداخلاقی.

مدينة البلاغة ۲/۴۸۳

من کلام النبی ﷺ:

ثلاثة لا يكلمهم الله يوم القيامة و لا ينظر اليهم و لهم عذاب اليم: المبتغى بعلمه حطام الدنيا و مستحل الحرامات بالشبهات و الزانى بحليلة جاره.

از جمله سخنان حضرت رسول ﷺ:

سه شخص اند که در روز قیامت، خداوند نه با آنها سخن می گوید و نه نظر رحمت به آنها می افکند، و از برای ایشان عذاب دردناک خواهد بود:

۱. کسی که درس بخواند و مقصود او متاع دنیوی باشد.

۲. کسی که به واسطه شبهه چیزهای حرام را حلال بشمارد.

۳. کسی که با زن همسایه خود زنا کند.

من کلام النبی ﷺ:

ثلاثة يبغضهم: المنان بصدقته و المقتتر مع سعته و الفقير المسرف ثلاث اول من يدخل النار: امير متسلط بالجور و ذو ثروة من المال لا يخرج الزكاة و فقير فاجر.

از حضرت رسول ﷺ روایت شده که فرمودند:

سه نفرند که مبعوض خداوندند: کسی که به واسطه صدقه دادن خود منت گذارد، کسی که با اینکه امکان مالی دارد بر خود و عائله اش تنگ گیرد، فقیر و تهیدستی که اسراف کند. همچنین، سه کس اند که جلوتر از همه به آتش جهنم خواهد رفت: فرماندار و پادشاهی که به زور پست و حکومتی را اشغال نماید، ثروتمندی که از دادن زکات مال، خودداری کند، تهیدست فاسق.

قال رسول الله ﷺ:

احبّ عبادالله الى الله انفعهم لعباده.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

دوست دارترین بندگان خدا به خدا، با منفعت ترین ایشان است برای بندگان خدا.

عن النبی ﷺ انه قال:

من احتاج اخوه المسلم في قرض و هو يقدر عليه فلم يفعل حرم الله عليه ریح الجنة.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

کسی که از قرض دادن به برادر مسلمان خود که احتیاج به قرض داشته باشد، خودداری کند خداوند بر چنین کسی بوی بهشت را حرام کرده است.

ثالثی ۱۹۲/۳

قال رسول الله ﷺ:

خير الناس أنفعهم للناس.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

خوبترین مردم کسی است که بیشتر به مردم سود برساند.

مدينة البلاغة ۴۹۸/۲

قال رسول الله ﷺ:

الدالّ على الخير كفاعله.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

آنکس که به خیر راهنمایی کند همانند کسی است که آن (کار خیر) را

انجام داده است.

مدينة البلاغة ۴۹۹/۲

قال رسول الله ﷺ:

لا يشكر الله من لا يشكر الناس.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

شکرانه خدا را انجام نداده است آن کس که شکرانه مردم را نکند.

مدينة البلاغة ۵۳۵/۲

قال رسول الله ﷺ:

التودد الى الناس نصف العقل.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

دوستی با مردم، نصف خرد است.

مدينة البلاغة ۴۷۶/۲

قال ابو عبد الله عليه السلام:

البرّ و حسن الخلق يعمران الديار و يزيدان في الاعمار.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

نیکی و حسن خلق، شهرها را آباد و عمرها را طولانی خواهد کرد.

ثالثی ۱۷۰/۲



عن النبی ﷺ قال:

انَّ احبَّ الاعمال الى الله الصلوة و البر و الجهاد.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

براستی که محبوب‌ترین کارها نزد خدای تعالی نماز است و نیکی و جهاد.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۸۵، حدیث ۲۵۶

قال علیؑ:

البر لا یبلی و الذنب لا ینسی و الله الجلیل مع الذین اتقو و الذین هم محسنون.

حضرت علیؑ فرمودند:

خوبی از بین نمی‌رود و گناه فراموش نمی‌شود و خداوند جلیل با اشخاصی است که متقی و نیکوکارند.

تحف العقول / ۱۱۲

قال رسول الله ﷺ یا علی:

طوبی لمن طال عمره و حسن عمله.

پیامبر ﷺ به علیؑ فرمودند:

خوشا به حال کسی که عمرش طولانی و عمل او خوب باشد.

مکارم الاخلاق / ۲۹۱

قال علیؑ:

من حفر بئراً لأخیه وقع فیها و من هتک حجاب غیره انکشفت عوراته.

حضرت علیؑ فرمودند:

کسی که چاهی برای برادر دینی خود بکند، خودش در آن افتد، و کسی که پردهٔ آبروی دیگری را پاره کند کارهای بدپنهانی او کشف خواهد شد.

تحف العقول / ۸۸

عن ابی عبداللهؑ:

ان النبي ﷺ قال: من أصبح لايهتّم بامور المسلمين فليس منهم و من سمع رجلاً ينادى يا للمسلمين فلم يجبه فليس بمسلم.  
حضرت صادق عليه السلام فرمود:

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس صبح کند و به امور مسلمین همّت نگمارد، از آنها نیست و هر کس فریاد شخصی را بشنود که بگوید: ای مسلمانان به دادم برسید و جوابش نگوید (او را یاری نکند)، مسلمان نیست.

کافی ۱۶۴/۲

قال رسول الله ﷺ:

الخلق عيال الله فأحبّ الخلق الى الله من نفع عيال الله و أدخل على اهل بيت السرور.

رسول خدا ﷺ فرمود:

مخلوقات، عائله‌ی خداوند هستند و دوست‌دارترین مردم به خداوند متعال کسی است که نسبت به عیال خداوند منفعت رساننده و خانواده‌ای را خوشحال نماید.

لنالی ۱۱۲/۳

من الفاظ رسول الله ﷺ:

من لا یرحم لا یرحم.

از فرمایشات رسول خدا ﷺ این است:

هر کس به دیگران رحم نکند مورد ترحم دیگران قرار نخواهد گرفت.

مواظ صدوق ۵۳/

قال ابو جعفر عليه السلام:

انّ أكمل المؤمنین ايماناً احسنهم خلقاً.

امام باقر عليه السلام فرمود:

کامل‌ترین مؤمنین از حیث ایمان، خوش اخلاق‌ترین ایشان است.

لنالی ۱۶۸/۳

عن ابی عبدالله عليه السلام:

من رضى من الله باليسير من المعاش رضى الله منه باليسير من العمل.

امام صادق عليه السلام فرمود:

کسی که به معاش اندک خداوند راضی گردد خداوند متعال هم به عملِ  
اندک او راضی شود.

کافی ۱۳۸/۲ حدیث ۳

قال علي عليه السلام:

القناعة مال لا ينفد.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

قناعت دارایی است که نابود نمی‌شود.

نهج البلاغه / ۱۱۱۳

قال رسول الله ﷺ:

القناعة كنز لا يفنى.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

قناعت گنجی است فنا ناپذیر.

ارشاد القلوب / ۱۶۰

### توضیح

در معراج السعاده / ۲۲۵ از حضرت رسول ﷺ منقول است که: هر کس قناعت کند  
خداوند او را بی‌نیاز کند و هر کس اسراف کند خداوند متعال او را فقیر و محتاج  
گرداند.

قال الصادق عليه السلام:

ثلاثة هنّ فخر المؤمن و زينته في الدنيا و الآخرة: الصلوة في آخر الليل و يأسه

مما في ايدي الناس و ولاية الامام من آل محمد.

امام صادق عليه السلام فرمود:

سه خصلت است که مایه افتخار مؤمن و زینت او در دنیا و آخرت است: نماز خواندن در آخر شب (نماز شب)، یأس او از آنچه در دست مردم است، ولایت امام از آل محمد.

سفینة البحار ۳۲۷/۲

قال علی علیه السلام:

من رضی من الدنيا بما یجزیه فانَّ أیسر ما فیها یکفیه و من لم یرض من الدنيا بما یجزیه لم یکن فیها شیء یجزیه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که از دنیا به آنچه که نیاز او را برطرف کند، راضی باشد؛ کمترین چیزی که در دنیا است او را کفایت می‌کند اما کسی که از دنیا به آنچه که نیاز او را برطرف می‌کند راضی نیست، در دنیا چیزی نخواهد بود که او را کفایت کند.

اصول کافی (مترجم) ۴۷۵/۳

قال علی علیه السلام:

ان الله سبحانه وضع خمسة فی خمسة: العزّ فی الطاعة و الذلّ فی المعصية و الحکمة فی خلوّ البطن و الهیبة فی صلوة اللیل و الغنا فی القناعة.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خداوندی که منزّه از هر نقص است پنج چیز را در پنج چیز قرار داده است: عزت را در اطاعت، ذلّت را در معصیت، حکمت را در گرسنگی و خالی بودن شکم از محرّمات، هیبت را در نماز شب، بی‌نیازی را در قناعت.

ارشاد القلوب / ۱۶۱

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

ثمرة القناعة العزّ.

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

میوه قناعت، «عزت» است.

قال ابو عبدالله عليه السلام:

من قنع بما رزقه الله فهو من اغنى الناس.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

هر کس به همان چیز که خداوند روزی او نموده است قانع باشد، از بی‌نیازترین مردم خواهد بود.

اصول کافی (مترجم) ۲۱۲/۳

قال لقمان لابنه:

يا بنی اغنی الناس من قنع بما فی یدیه و افقرهم من مدّ عینیه الی ما فی ایدی الناس و علیک یا بنی بالیأس عما فی ایدی الناس و الوثوق بوعدالله.

از جمله وصایای لقمان به فرزندش این است:

فرزندم! غنی‌ترین مردم کسی است که به آنچه خود دارد، قناعت کند و فقیرترین ایشان کسی است که چشم طمع به مال مردم می‌افکند. فرزندم! بر تو باد که نسبت به آنچه مردم دارند، مأیوس باشی و از آنها قطع نظر نمائی و به وعده الهی (که کفایت امور متوکلین است) خاطر جمع باشی.

ارشاد القلوب، باب ۱۸

قال لقمان لابنه:

اقنع بقسم الله لیصفو عیشک. فان أردت أن تجمع عزّ الدنیا فاقطع طمعک مما فی ایدی الناس. فانما بلغ الانبیاء و الصدیقون ما بلغوا بقطع طمعهم.

لقمان حکیم در ضمن وصایا نصایح به پسرش چنین گفت:

به قسمت خدا قانع (و راضی) باش، تا زندگانی تو پاکیزه گردد. آنگاه اگر خواهستی که عزت دنیا را یکجا به دست آوری، طمع خود را از آنچه در دست مردم است، قطع کن. چرا که پیامبران و صدیقان، به رتبه خود نرسیدند، مگر به سبب قطع طمع خود از مردم.

بحار الانوار ۴۲۰/۱۳

عن عبد الأعلى مولی آل سام قال:

استقبلت ابا عبد الله عليه السلام في بعض طرق المدينة في يوم صائف شديد الحر. فقلت: جعلت فداك، حالك عند الله عز وجل و قرابتك من رسول الله ص، و أنت تجهد نفسك في مثل هذا اليوم. فقال: يا عبد الأعلى، خرجت في طلب الرزق لأستغنى عن مثلك.

عبد اللعلي آل سام می گوید:

حضرت صادق عليه السلام، در حالی که سن زیادی از ایشان گذشته بود و ضعیف البنیه شده بود، در هوای گرم تابستان و آفتاب داغ حجاز عرق ریزان مشغول آبیاری و کشاورزی بود. به ایشان اعتراض شد که با این مقام والا نزد خدای عز وجل و خویشاوندی با رسول خدا صلی الله علیه و آله در حرارت آفتاب تابستانی چرا خود را به زحمت می اندازید؟ فرمودند: کار می کنم و زحمت می کشم تا نان خود و عائله ام را تأمین نمایم و زیر بار ذلت مردم و کلّ بر جامعه نباشم.

بحار ۵۵/۴۷ حدیث ۹۶

قال لقمان لابنه:

يا بني، خذ من الدنيا بلاغاً. لا ترفضها فتكون عيالاً على الناس، و لا تدخل فيها دخولاً يضرّ بأخرتك.

از جمله وصایای لقمان به فرزندش این بود که:

پسرم! بهره خود را از دنیا بگیر. و نه آنچه آنچنان ترک دنیا کن که سر بار جامعه گردی، و نه آنچه آنچنان خود را مشغول دنیا کن که از آخرت بازمانی.

بحار الانوار ۴۱۱/۱۳ و ۴۱۷

قال علي عليه السلام:

فوت الحاجة أهون من طلبها الي غير اهلها.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

از دست رفتن حاجت و نیاز، آسان تر است از خواستن آن از ناکس. (زیرا از دست رفتن، مستلزم اندوهی است ولی درخواست از ناکس روا شود یا نشود موجب شرمندگی است).

قال امير المؤمنين عليه السلام:

ما هدم الدين مثل البدع. و لا افسد الرجل مثل الطمع.

حضرت امير المؤمنين عليه السلام فرمود:

هیچ چیزی مثل بدعت، دین را از بین نمی برد. و هیچ چیزی مثل طمع، انسان را به فساد نمی کشاند.

سفينة البحار ۲/۹۳

عن الصادق أبي عبدالله جعفر بن محمد عليه السلام قال:

جاء رجل إلى رسول الله صلى الله عليه وآله - و قد بلى ثوبه - فحمل إليه اثني عشر درهماً فقال عليه السلام: يا عليّ خذ هذه الدراهم فاشترلي بها ثوباً ألبسه قال عليّ عليه السلام: فجئت إلى السوق فاشتريت له قميصاً باثني عشر درهماً و جئت به إلى رسول الله صلى الله عليه وآله فنظر إليه فقال: يا عليّ غير هذا أحبّ إليّ أتري صاحبه يقلبنا فقلت: لا أدرى فقال: انظر، فجئت ألى صاحبه فقلت: إن رسول الله صلى الله عليه وآله قد كره هذا يريد غيره فأقلنا فيه، فردّ عليّ الدراهم و جئت بها إلى رسول الله صلى الله عليه وآله فمشى معه إلى السوق لبيّتاع قميصاً فنظر إلى جارية قاعدة على الطرق تبكي، فقال لها رسول الله صلى الله عليه وآله و ما شأنك: قالت: يا رسول الله إن أهلي أعطوني أربعة دراهم لأشتري لهم حاجة فضاقت، فلا أجسر أن أرجع إليهم فأعطاها رسول الله صلى الله عليه وآله أربعة دراهم و قال: ارجعي إلى أهلك و مضى رسول الله صلى الله عليه وآله و آله إلى السوق فاشتري قميصاً بأربعة دراهم و لبسه و حمد الله تعالى فرأى رجلاً عرباناً يقول: من كساني كساه الله من ثياب الجنة، فخلع رسول الله صلى الله عليه وآله و آله قميصه الذي اشتراه و كساه السائل، ثمّ رجع عليه السلام إلى السوق فاشتري بالأربعة التي بقيت قميصاً آخر فلبسه و حمد الله تعالى و رجع إلى منزله فإذا الجارية قاعدة على الطريق تبكي فقال لها رسول الله صلى الله عليه وآله و آله: مالك لا تأتين أهلك؟ قالت: يا رسول الله إنني قد أبطأت عليهم أخاف أن يضربوني، فقال رسول الله صلى الله عليه وآله و آله: مری بین یدی و دینی علی

أهلك، و جاء رسول الله صلى الله عليه و آله حتى وقف على باب دارهم، ثم قال: السلام عليكم يا أهل الدار. فلم يجيبوه فأعاد السلام فلم يجيبوه، فأعاد السلام فقالوا: و عليك السلام يا رسول الله و رحمة الله و بركاته، فقال عليه الصلاة و السلام: مالكم تركتم إجابتي في أوّل السلام و الثاني؟ فقالوا: يا رسول الله سمعنا كلامك فأحببنا أن نستكثر منه، فقال رسول الله صلى الله عليه و آله: إن هذه الجارية إبّطأت عليكم فلا تؤذوها، فقالوا: يا رسول الله هي حرّة لممشاك، فقال رسول الله صلى الله عليه و آله: الحمد لله ما رأيت اثني عشر درهماً أعظم بركة من هذه، كسا الله بها عاريين، و أعتق نسمة.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

مردی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله رسید و پیراهن حضرت را که نه دید لذا دوازده درهم خدمت آن حضرت تقدیم نمود. پیامبر به امیرالمؤمنین علیهما السلام فرمودند: یا علی، این پولها را بگیر و برایم پیراهنی بخر که آن را بپوشم. علی عليه السلام فرماید: به بازار آمدم و پیراهنی به دوازده درهم خریده به خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله آوردم. حضرت نگاهی به آن کرد و فرمود: یا علی، لباسی دیگر را دوست تر دارم، به نظر شما صاحبش آن را پس می گیرد؟ عرض کردم: نمی دانم. فرمود: (برو) ببین. من نیز نزد فروشنده آمده و گفتم: رسول خدا صلی الله علیه و آله این را نمی پسندد و لباس دیگری می خواهد؛ لذا این لباس را پس بگیر. صاحب مغازه، پولها را به من پس داد و آنها را خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله آوردم. حضرت رسول صلی الله علیه و آله به همراه آن مرد به بازار رفتند تا پیراهنی بخرند. کنیزی را دید در کنار راه نشسته و می گیرد. رسول خدا صلی الله علیه و آله به او فرمود: تو را چه شده است؟ عرض کرد: یا رسول الله، خانوادهام چهاردرهم به من داده اند تا کالای مورد نیازشان را برای آنان خریداری کنم ولی آنها را گم کرده ام و اکنون جرأت بازگشت به منزل را ندارم. رسول خدا صلی الله علیه و آله چهار درهم (از آن دوازده درهم) به کنیز عطا نموده و فرمود:



اکنون نزد خانواده‌ات برگرد. سپس رسول خدا صلی الله علیه و آله به بازار رفت و پیراهنی به چهار درهم خرید و آن را پوشید و خدای ﷻ را حمد نمود. پس مرد برهنه‌ای را دید که می‌گفت: هر کس مرا بپوشاند خداوند از جامه‌های بهشتی به او بپوشاند. رسول خدا صلی الله علیه و آله پیراهنی را که خریده از تن درآورد و به آن سائل پوشانید و دوباره به بازار آمد. با چهاردرهم باقی مانده پیراهن دیگری خرید و پوشید و حمد خدای ﷻ را به جای آورده به سوی خانه‌اش رهسپار گشت. در راه به همان کنیز برخورد نمود که هنوز در کنار راه نشسته و گریه می‌کرد. رسول خدا صلی الله علیه و آله به او فرمود: تو را چه شده که به نزد خانواده‌ی خود نمی‌روی؟ عرض کرد: یا رسول الله، دیرم شده است، می‌ترسم مرا بزنند. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: پیشاپیش برو و مرا به خانواده‌ات راهنمایی کن. حضرت آمد تا به منزل آنان رسید. جلوی در ایستاد و فرمود: ای اهل منزل سلام بر شما. پاسخش ندادند. دوباره سلام کرد. باز هم پاسخش ندادند. برای سومین بار سلام کرد. گفتند: و سلام بر تو ای رسول خدا سلامی همراه با رحمت و برکات خداوندی. حضرت فرمودند: چرا مرتبه اول و دوم پاسخ سلامم را ندادید؟ (آیا صدای مرا نمی‌شنیدید؟) عرض کردند: یا رسول الله، سخن (صدای) شما را شنیدیم لیکن دوست داشتیم که بیشتر بشنویم. سپس رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: این کنیز دیر کرده است، آزارش نکنید. (آن حق شناسان) عرض کردند: ای رسول خدا، به احترام تشریف‌فرمایی شما آن کنیز را آزاد کردیم. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: سپاس خدای را، تا کنون دوازده درهم پیرکت‌تر از این درهم‌ها ندیده بودم، خداوند دو برهنه را با آن پوشانید و یک بنده را آزاد کرد.

شکی رجل الی امیرالمؤمنین علیه السلام الحاجة. فقال له: اعلم ان کل شیء تصبیه من الدنیا فوق قوتک فانما أنت فیہ خازن لغيرک.  
شخصی از نیازمندی و فقر خویش، به نزد امیرالمؤمنین علیه السلام شکایت کرد. حضرت فرمودند: همینقدر بدان که هر چه از مال، زیاده بر خوراک خود بدست آوری، برای دیگران می‌اندوزی.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۶، حدیث ۵۸

عن ابی بصیر:

عن ابی عبدالله علیه السلام قال: ایما مؤمن أطمع مؤمنا ليلة من شهر رمضان كتب الله له بذلك مثل اجر من اعتق ثلاثین نسمة مؤمنة و كان له بذلك عندالله علیه السلام دعوة مجابة.

ابوبصیر گوید:

امام صادق علیه السلام فرمودند: هر مؤمنی که مؤمن دیگری را در شبی از شب‌های ماه رمضان پذیرایی نماید، خداوند برای او پاداش آزاد کردن سی بنده مؤمن بنویسد و همچنین نزد پروردگار بزرگ یک دعای مستجاب و پذیرفته برای وی خواهد بود.

ثواب الاعمال / ۳۰۴

عن ابی الحسن الرضا علیه السلام قال:

ظهر فی بنی اسرائیل قحط شدید سنین متواترة و كان عند امرأة لقمة من خبز فوضعتها فی فیها لتأكل فنادی السائل یا امة الله: الجوع. فقالت المرأة اتصدق فی مثل هذا الزمان فاخرجتها من فیها فدفعها الی السائل و كان لها ولد صغیر یحتطب فی الصحراء فجاء الذئب فاحتمله فوقعت الصیحة فعدت الام فی الاثر الذئب فبعث الله تبارک و تعالی جبرئیل علیه السلام فاخرج الغلام من فم الذئب فدفعه الی امه فقال لها جبرئیل علیه السلام یا امة الله ارضیت لقمة بلقمة.

امام رضا علیه السلام فرمودند:

سال‌های چندی پی در پی، در بنی اسرائیل خشکسالی سختی پدید آمد. زنی لقمه نانی که داشت به دهان برد تا بخورد. در این هنگام شخص

فقیری فریاد برآورد که ای کنیز خدا من گرسنه‌ام! زن با خود اندیشید که آیا در این ایام قحطی هم صدقه بدهم! لیکن، لقمه را از دهان بیرون آورد و به آن فقیر داد. آن زن، کودکی خردسال داشت که برای آوردن هیزم به صحرا رفته بود. گرگ آمد و او را ربود. غوغایی پسا شد. مادر از پی گرگ می‌دوید تا کودکش را بازستاند. خداوند تبارک و تعالی جبرئیل را فرستاد و آن کودک را از دهان گرگ گرسنه بیرون کشید و به مادرش باز داد و گفت: این لقمه به جای آن لقمه (که صدقه دادی)، آیا راضی هستی؟!

ثواب الاعمال / ۳۱۲

عن ابی عبدالله علیه السلام و قال:

من أشبع كبداً جائعاً وجبت له الجنة.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس شکم گرسنه‌ای را سیر کند بهشت بر او واجب شود.

ثواب الاعمال / ۴۰۹

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

نعم الشیء الهدیة امام الحاجة. و قال: تهادوا تحابوا فان الهدیة تذهب بالضغائن.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

چه خوب است هدیه دادن پیش از اظهار حاجت. به یکدیگر هدیه بدهید

تا نسبت به هم محبت پیدا کنید چرا که هدیه، کینه‌ها را از دل می‌زداید.

خصال / ۱ باب ۱، ص ۲۷، حدیث ۹۷

قال رسول الله ﷺ:

العائد فی هبته كالکلب یعود فی قیئه.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

آن کسی که چیزی را به دیگری ببخشد و سپس آن را بازستاند، همچون

سگی است که قی کرده خود را باز خورد.

مدینه البلاغه ۵۲۲/۲ حدیث ۳۸

قال رسول الله ﷺ يا علي:

الصدقة نزد القضاء.

حضرت رسول ﷺ به علی فرمودند:

صدقه دادن بلا را دفع می کند.

مکارم الاخلاق / ۲۹۸

قال النبي ﷺ:

استنزلوا الرزق بالصدقة.

پیامبر ﷺ فرمودند:

رزق و روزی را به وسیله صدقه دادن، بخواهید. (صدقه عامل نزول

روزی است).

غوالی الدرر / کلمه ۲۹

قال علی ﷺ:

داووا مرضاکم بالصدقة.

حضرت علی ﷺ فرمودند:

مريضان خود را به واسطه صدقه دادن، درمان کنید.

تحف العقول / ۱۱۰

قال رسول الله ﷺ:

عليكم بالصدقة فإن فيها ستّ خصال: ثلاث في الدنيا و ثلاث في الآخرة. اما التي في الدنيا: تزيد في العمر و تدرّ الرزق و تعمر الديار. و اما الثلاث التي في الآخرة: فتستر العورة و تظلل على الشخص يوم القيامة و تكون سترًا بينه و بين النار.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

بر شما باد به صدقه دادن، زیرا در صدقه شش فایده وجود دارد: سه تا

در دنیا و سه تا در آخرت. سه فایده دنیوی صدقه عبارتند از: زیادی

عمر، زیادی رزق و آبادی خانه. و سه فایده اخروی: پوشیدگی عورت،

سایه افکندن بر روی شخص در روز قیامت و صدقه حجایی و پرده‌ای خواهد شد، در روز قیامت، بین صدقه دهنده و آتش جهنم.

الاثنی عشریه ۲۲۶/

قال النبی ﷺ:

عليكم بالصدقة فإن فيها عشر خصال: خمسة في الدنيا و خمسة في الآخرة. اما الدنيا: تطهير اموالكم و تطهير ابدانكم و دواء مرضاكم و دخول المسرة في القلوب و زيادة الاموال و سعة الرزق. و اما في العقبى ظل في القيامة و سهولة الحساب و رجحان الميزان بالثواب و جواز على الصراط و درجة الاعلى.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

بر شما باد به صدقه دادن زیرا در صدقه، ده فایده است: پنج تا در دنیا و پنج فایده در آخرت. اما فوائد دنیوی: پاکیزه نمودن مال و بدن، داروی مریض، خوشحالی دل، زیادی ثروت و فراوانی روزی. و اما در آخرت: صدقه سایه‌ای است بر صدقه دهنده، و موجب آسانی حساب، برتری کفۀ ترازوی ثواب، عبور از صراط و ارتقاء درجه می‌شود.

الاثنی عشریه ۴۲۴/

عن ابی عبدالله عليه السلام قال:

صدقة العلانية تدفع سبعين نوعاً من البلاء و صدقة السر تطفئ غضب الرب.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

صدقة آشکارا، هفتاد نوع بلا را دور می‌سازد. و صدقه پنهانی خشم پروردگار را فرو می‌نشاند.

ثواب الاعمال / ۳۱۹

قال رسول الله ﷺ:

لا صدقة و ذو رحم محتاج.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

با نیازمندی خویشان، به دیگری صدقه دادن نشاید.

وسائل الشیعه ۶/۲۶۴ حدیث ۲

قال رسول الله ﷺ يا علي:

كره الله ﷻ لامتي العبث في الصلوة و المن عن الصدقة و اتيان المساجد جنباً و الضحك بين القبور.

پیامبر ﷺ به علی رضی الله عنه فرمودند:

خداوند سبحانه از برای امت من اعمالی را کراهت دارد: کار بیهوده مثلاً (بازی با ریش) در حال نماز، منت نهادن در صدقه، با حال جنابت در مسجد حاضر شدن، خنده در قبرستان.

مكارم الاخلاق / ۲۹۳

قال رسول الله ﷺ:

عونك الضعيف من افضل الصدقة.

حضرت رسول ﷺ فرمود:

کمک کردن به ضعیف و ناتوان از بهترین نوع صدقه است.

وسائل الشیعه ۱۹۸/۱۱ حدیث ۲

### شروط صدقه

صدقه باید دارای شرایط زیر را داشته باشد:

۱. صدقه باید از مال حلال باشد.
۲. از چیزهای خوب صدقه بدهد نه از چیزهای پست.
۳. زمانی صدقه بدهد که مال را دوست داشته و امید به حیات داشته باشد نه در حال مرگ و جان کندن.
۴. به محتاج‌ترین فرد صدقه دهد و رعایت اولی فالاولی را بنماید.
۵. صدقه را کتمان کند.
۶. به گیرنده صدقه منت نگذارد و او را بعد از صدقه نیازارد.
۷. صدقه را هر چند زیاد باشد، حقیر بشمارد.
۸. از چیزهایی که خیلی دوست دارد صدقه بدهد زیرا خداوند متعال می‌فرماید: «لن تنالوا البرّ حتی تنفقوا ممّا تحبون».
۹. خالصاً لوجه الله باشد نه به قصد ریا.

۱۰. در حال احتیاج شخص صدقه گیرنده بدهد که مشمول ثواب قرض الحسنه گردد.

۱۱. در زمان حیات خود صدقه بدهد نه آنکه وصیت به صدقه کند زیرا فضیلتش بیش از آن است.

در این خصوص روایتی نقل شده مشعر به اینکه شخصی از انصار به پیغمبر اکرم وصیت کرد که پس از مرگم به دست خودتان صدقه بده، پیغمبر هم این کار را انجام داد.

شخصی که حاضر بود در دل خود گفت: خوشا به حال ثروتمندان که خداوند به آنها خیر دنیا و آخرت را عطا کرده است.

پیغمبر اکرم متوجه مافی الضمیر آن شخص گردیده و یک دانه خرما به دست گرفت و فرمود: قسم به آن کس که مرا به پیغمبری مبعوث کرده اگر شخص متوفی این یک دانه را به دست خود صدقه می‌داد برای او بهتر بود که تمام اموال او را من از طرف او صدقه بدهم.

لئالی ۹۶/۳-۱۰۶

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

إذا ناولتم السائل شيئاً فاسألوهم أن يدعوا لكم فإنه يجاب له فيكم و لا يجاب في نفسه لأنهم يكذبون.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:

هرگاه به سائلی چیزی دادید، از ایشان درخواست دعا کنید زیرا دعاء (آنان) درباره شما اجابت خواهد شد و درباره خودشان اجابت نخواهد شد به علت اینکه دروغگو هستند.

لئالی ۹۴/۳

روی:

ان لكل شيء مفتاحاً و مفتاح الرزق الصدقة.

روایت شده که:

برای هر چیزی کلیدی است و کلید روزی، صدقه دادن است.

لئالی ۸۶/۳

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

البرّ و الصدقة ینفیان الفقر و یزیدان فی العمر و یدفعان عن صاحبهما سبعین  
میتة سوء.

امام باقر علیه السلام فرمود:

نیکی به دیگران و صدقه دادن فقر و تهیدستی را از انسان دور می‌کند،  
عمر را زیاد می‌گرداند، و هفتاد نوع مرگ بد را (همچون سوختن، غرق  
شدن، مرگ ناگهانی و...) از نیکوکار و صدقه دهنده دور می‌سازد.

ثواب الاعمال / ۳۱۴

قال ابو عبدالله علیه السلام:

تصدّق و سافر فی کل یوم ترید.

امام صادق علیه السلام فرمود:

صدقه بده و مسافرت کن در هر روز که اراده می‌نمایی.

لئالی ۸۵/۳

عن ابراهیم قال:

قلت لابی عبدالله علیه السلام: انّی قد اشدت علی صوم ثلاثة ايام فی کل شهر فهل  
یجزی عنی أن أتصدق مکان کل یوم بدرهم. فقال علیه السلام: صدقة درهم أفضل من  
صیام یوم.

ابراهیم گوید:

خدمت امام صادق علیه السلام عرض کردم بر من سخت و دشوار است که در  
هر ماه سه روز روزه بگیرم آیا کفایت می‌کند به جای هر روز یک درهم  
صدقه بدهم؟ حضرت فرمود: یک درهم صدقه دادن افضل است از یک  
روز روزه گرفتن.

لئالی ۳۳/۳ و ۳۴

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

انفقوا مما رزقکم الله فانّ المنفق بمنزلة المجاهد فی سبیل الله.

حضرت علی علیه السلام فرمود:



از چیزهایی که خداوند به شما روزی داده است انفاق کنید زیرا انفاق کننده مانند جهاد کننده است.

لثالی ۳۳/۳

عن ابی عبدالله علیه السلام:

من تصدق حین یصبح بصدقة أذهب الله عنه نحس ذلك اليوم.

امام صادق علیه السلام فرمود:

هر که در صبح صدقه بدهد (روزش را با صدقه آغاز کند) خداوند نحسی آن روز را از او بگرداند.

امالی صدوق / مجلس ۶۸

قال رسول الله ﷺ:

الأیدی ثلاثة: سائلة و منفقة و ممسكة و خير الأیدی المنفقة.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

دست‌ها بر سه نوعند: یکی سؤال کننده (همانند گدا که معمولاً دست خود را برای گرفتن دراز می‌کند)، انفاق کننده، دست بسته. و بهترین دست‌ها دست بخشنده است.

تحف العقول / ۴۵

قال ابو عبدالله علیه السلام:

الکاذ علی عیاله کالمجاهد فی سبیل الله.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که برای عائله‌ی خود زحمت کشد و مخارج زندگی آنان را فراهم نماید مانند کسی است که در راه خدا جهاد نماید.

لثالی ۲۷۷/۳

قال الرضا علیه السلام:

الذی یطلب من فضل الله ما یکفّ به عیاله اعظم اجرا من المجاهد فی سبیل الله.

امام رضا علیه السلام فرمودند:

کسی که طلب روزی از خداوند نماید تا با آن مخارج عائله خود را تأمین کند، اجر و ثواب او از مجاهد در راه خدا بیشتر خواهد بود.

لئالی ۲۷۷/۳

قال ابو عبدالله عليه السلام:

انّ امير المؤمنين عليه السلام كان يخرج و معه احمال النوى يقال له يا ابا الحسن: ما هذا معك؟ فيقول نخل ان شاء الله فيغرسه فلم يغادر منه واحدة.

امام صادق عليه السلام فرمود:

حضرت علی عليه السلام از خانه خارج شد و با خود مقداری هسته خرما حمل می کرد از آن حضرت سؤال کردند اینها چه هستند؟ فرمود: انشاء الله درخت نخل هستند. و حضرت آن هسته ها را کشت کرد و حتی یکی از آن هسته ها به هدر نرفت و همه درخت نخل شدند.

لئالی ۲۷۹/۳

عن ابي عبدالله عليه السلام قال:

انّ امير المؤمنين عليه السلام اعتق الف مملوك من كذا يده.

امام صادق عليه السلام فرمود:

به راستی حضرت علی عليه السلام از کار کرد خود هزار بنده آزاد فرمود.

لئالی ۲۷۹/۳

قال هارون:

سئلت ابا جعفر بن محمد عليه السلام عن الفلاحين. فقال: هم الزارعون كنوز الله في ارضه و ما في الاعمال شيىء احبّ الى الله من الزراعة و ما بعث الله نبياً الا زارعاً الا ادريس فانه كان خياطاً.

هارون گوید:

از امام صادق عليه السلام سؤال کردم که فلاحین چه کسانی هستند فرمود: زراعت کارانند که گنج های خدا در زمین اند و هیچ کاری نزد خدا محبوب تر از زراعت نیست و خداوند هیچ پیغمبری را نفرستاده است مگر آنکه زراعت کار بوده بجز حضرت یونس که خياط بوده است.

لئالی ۲۸۰/۳

قال النبي ۹:

من سقى طلحة او سدره فکاتما سقى مؤمناً من ظمأ.

پیامبر ۹ فرمود:

کسی که درخت طلحه (صمغ عربی) و یا درخت سدري را آبیاری کند  
مانند این است که مؤمن تشنه‌ای را آب خورنده باشد.

لثالی ۲۸۰/۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

أوحى الله الى داود: أنك نعم العبد لولا أنك تأكل من بيت المال و تعمل بيدك  
شيئاً. قال: فبكى داود اربعين صباحاً فأوحى الله الى الحديد أن: لن لعبدى داود.  
فألأنه الله تعالى له الحديد و كان يعمل كل يوم درعا فيبيعها بألف درهم فعمل  
ثلاث مائة و ستين درعاً فباعها بثلاث مائة و ستين الفاً و استغنى عن بيت  
المال.

امام صادق علیه السلام فرمود:

خداوند به حضرت داود وحی فرمود که خوب بنده‌ای هستی اگر از  
بيت المال استفاده نمی‌کردی و برای تأمین مخارج زندگی خود کاری  
انجام می‌دادی. حضرت داود تا چهل روز گریست خداوند به آهن وحی  
نمود که برای داود نرم شو. خداوند متعال، آهن را برای حضرت داود  
نرم نمود و مشغول به درست کردن زره شد. روزی یک زره می‌ساخت و  
آن را به هزار درهم می‌فروخت. سیصد و شصت زره ساخت و آنها را به  
سیصد و شصت هزار درهم فروخت و از بیت المال بی‌نیاز گردید.

لثالی ۲۸۱/۳



## فصل پنجم: صفات نکو هیده

قال الباقر علیه السلام:

مثل الحریص علی دنیا کمثل دودة القز كلما ازدادت من القز علی نفسها لفا  
كان أبعدها من الخروج حتی تموت غمًا.

حضرت باقر علیه السلام فرمودند:

حریص بر دنیا چون کرم ابریشم است که هر چه بیشتر به دور خود می پیچد راه  
خلاصش بسته تر می شود تا از غصه بمیرد.

سفینة البحار ۱/۲۴۳

کاسة چشم حریصان پر نشد تا صدف قانع نشد پُر دُر نشد

قال رسول الله ﷺ:

أغنی الناس من لم یکن للحرص اسیراً.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

ثروتمندترین مردم کسی است که اسیر حرص نباشد.

سفینة البحار ۱/۲۴۲

قال علی علیه السلام:

کیف یملک الورع من یملکه الطمع؟

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

چگونه می تواند مالک تقوای شدید بشود آن کس که طمع بر او مالک

شده است؟

غرر و درر حدیث ۶۹۷۴- فهرست غرر ص ۲۱۵

و ایشان در روایت دیگر فرمودند: خود را تباه ساخت آن کس که طمع کرد.

قال علی بن الحسین علیه السلام:

رَأَيْتَ الْخَيْرَ كُلَّهُ قَدْ اجْتَمَعَ فِي قِطْعِ الطَّمَعِ عَمَافِي أَيْدِي النَّاسِ.

حضرت سجاد علیه السلام فرمودند:

من همّةً خوبی را در این دیدم که از هر چه در دست مردم است باید طمع را برید.

سفینة البحار ۹۳/۲

سئل امیرالمؤمنین علیه السلام: ما ثبات الايمان؟ فقال: الورع. فقيل له: ما زواله؟ قال: الطمع.

از حضرت علی علیه السلام سؤال شد: دوام و ثبات ایمان چیست؟ فرمود: ورع. سؤال شد: زوال و فنای آن به چیست؟ فرمودند: طمع.

سفینة البحار ۶۴۳/۲

عن النبي ﷺ قال:

يهرم ابن ادم و يشبّ منه اثنان: الحرص على المال و الحرص على العمر.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هر چه انسان رو به پیری می‌رود، دو صفت در او جوان‌تر می‌شود: حرص به مال، حرص به زندگانی.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۷۳، حدیث ۱۱۲

قال الصادق علیه السلام:

انّ عيسى بن مريم علیه السلام توجه في بعض حوائجه و معه ثلاثة نفر من اصحابه فمرّ بلبينات ثلاث من ذهب على ظهر الطريق. فقال عيسى علیه السلام لاصحابه ان هذا يقتل الناس ثم مضى فقال احدهم ان لي حاجة قال فانصرف ثم قال اخران لي حاجة فانصرف ثم قال الآخر لي حاجة فانصرف فوافوا عند الذهب ثلاثتهم فقال اثنان لواحد اشترينا طعاماً فذهب يشتري لهما طعاماً فجعل فيه سمّاً ليقتلها كى لا يشاركاه في الذهب و قال الاثنان اذا جاء قتلنا كى لا يشاركنا فلما جاء قاما اليه فقتلاه ثم تعذيا فماتا فرجع اليهم عيسى علیه السلام و هم موتى حوله فاحياهم باذن الله تعالى ذكره ثم قال: الم اقل لكم ان هذا يقتل الناس.

امام صادق علیه السلام فرمود:

عیسی بن مریم به دنبال کاری از امور زندگی خویش می‌رفت و سه تن از اصحاب نیز همراهش بودند. در بین راه به سه خشت طلا برخورد کرد. حضرت عیسی به اصحابش فرمود: «اینها مردم را می‌کشند» و گذشت. یکی از آنها به بهانه کاری برگشت و دومی و سومی نیز به همین بهانه برگشتند و هر سه، بر سر خشت‌های طلا به هم رسیدند، دو تن آنها به سومی گفتند: برو خوراکی بخر. رفت خوراکی خرید و در آن زهر ریخت تا آن دو را بکشد و در طلاها شریک او نباشند. آن دو تن نیز با هم سازش کرده بودند که چون برگردد او را بکشند و طلاها را به خود اختصاص دهند چون رسید، آن دو برخاستند او را کشتند و آن خوراک زهرآلود را خوردند و مردند. چون عیسی علیه السلام برگشت هر سه را گرد طلاها، مرده یافت و به اجازه خدا آنها را زنده کرد و فرمود: نگفتم اینها مردم را می‌کشند.

امالی صدوق، مجلس ۳۴ حدیث ۵

قال علی علیه السلام:

و لو شئت لاهتدیت الطريق الی مصفی هذا العس و لباب هذا القمح و نسائج هذا القز، و لکن هیئات ان یغلبنی هوای.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

به خدا سوگند، اگر بخواهم می‌توانم از غسل تصفیه شده و مغز گندم برای خود غذا بسازم و از ابریشم خالص لباس تهیه کنم ولی هیئات که هوای نفس و حرص و آز بر من چیره شود!

نهج البلاغه نامه ۴۵

### توضیح

این حدیث با بهره‌برداری از نعمت‌های الهی منافات ندارد. زیرا صرف‌نظر از اینکه امام علیه السلام ازهد الناس بوده، یعنی نسبت به مظاهر دنیوی از همه مردم، روگردان‌تر بوده است لیکن این فرمایش به آن دلیل بوده که حکومت را در دست داشته است.

قال رسول الله ﷺ:

الأمل رحمة لامّتي و لولا الأمل ما أرضعت والدة ولدها و لا غرس غارس  
شجرا.

حضرت رسول اکرم ﷺ فرمودند:

آرزو و امید، برای امتم رحمت است، و اگر آرزو نبود هیچ مادری فرزند  
خود را شیر نمی داد و هیچ باغبانی نهالی نمی نشانید.

سفینه البحار ۳۰/۱

قال رسول الله ﷺ:

يهرم ابن ادم و يبقى منه اثنتان: الحرص و الأمل.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

انسان پیر می شود در حالی که دو چیز در او باقی می ماند: حرص، آرزو.

بحار ۱۶۱/۷۳ حدیث ۸

قال علیؑ:

أشرف الغنى ترك المنى.

حضرت علیؑ می فرماید:

برترین توانگری و بی نیازی، به دل راه ندادن آرزوها است. (زیرا آرزوها  
است که انسان را نیازمند می سازد).

نهج البلاغه ۱۱۰۳/

قال علیؑ:

من أطال الأمل أساء العمل.

حضرت علیؑ فرمودند:

هر که آرزو را طولانی و دراز گردانید کردار را بد نمود.

نهج البلاغه ۱۱۰۳/

عن ابی عبداللهؑ قال:

من زرع العداوة حصد ما بدر.

حضرت صادقؑ فرمودند:



کسی که تخم دشمنی بکارد کشت خود را درو خواهد کرد (کسی که با مردم دشمنی کند با او دشمنی خواهد شد).

وسائل ۵۶۹/۸ ح ۵

قال ابو محمد العسكري عليه السلام:

اقل الناس راحة الحقود.

حضرت امام حسن عسکری عليه السلام فرمودند:

کمترین مردم از حیث استراحت، شخص کینه توز است.

تحف العقول / ۴۸۸

قال رسول الله ﷺ:

ألا إن شرَّ امتي الذين يكرمون مخافة شرهم ألا و من اكرمه الناس اتقاء شره  
فليس مني.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

آگاه باشید که بدترین امت من اشخاصی هستند که به جهت ترس از  
شرشان احترام می‌شوند، آگاه باشید کسی که مردم او را به جهت در امان  
بودن از شرش احترام کنند، چنین کسی از من نیست.

تحف العقول / ۵۸

عن عبادين كثير النواء قال:

سألت ابا جعفر عليه السلام عن الكبائر قال: كل شيء او عدا الله عليه النار.

عباد گوید:

از امام باقر عليه السلام پرسیدم: گناهان کبیره کدامند؟ فرمود: آن کارها که  
خداوند بر ارتکاب آنها وعده آتش داده است.

عقاب الاعمال / ۵۲۶

عن الحسن بن علي عليه السلام:

أنه جاءه رجل و قال: انا رجل عاص و لاصبر لي على المعصية فعظني بموعظة  
فقال عليه السلام: افعل خمسة اشياء و اذنب ما شئت: لا تأكل رزق الله و اذنب ماشئت،  
و اطلب موضعاً لا يراك الله و اذنب ماشئت. واخرج من ولاية الله و اذنب ما

شئت. و اذا جائك ملك الموت ليقبض روحك، فادفعه عن نفسك و اذنب ما شئت. و اذا ادخلك مالک النار، فلا تدخل فی النار و اذنب ما شئت.

حسن بن علی علیه السلام نقل می‌کند:

شخصی خدمت امام حسن علیه السلام رسید و عرض کرد من شخصی معصیت‌کارم و نمی‌توانم معصیت نکنم، مرا موعظه بفرما. امام حسن علیه السلام فرمود: پنج کار انجام بده و هر قدر می‌توانی معصیت انجام بده:

۱. روزی خدا را مخور و هر چه می‌خواهی مرتکب گناه شو.
  ۲. برای معصیت، جایی را انتخاب کن که خدا تو را نبیند، در آنجا هر اندازه که می‌خواهی معصیت کن.
  ۳. از سلطه و قدرت خدا خارج شو و هر اندازه که می‌خواهی مرتکب معصیت شو.
  ۴. موقعی که ملک الموت برای قبض روح تو آمد، از خود دفاع کن و مرگ را از خود دور کن (یا تأخیر بینداز) و هر اندازه که مایل هستی، معصیت انجام بده.
  ۵. هر وقت مالک جهنم خواست که تو را در آتش بیندازد داخل مشو و هر مقدار که مایل هستی معصیت نما.
- (کنایه از اینکه چون انسان نمی‌تواند هیچ یک از این پنج چیز را انجام بدهد لذا باید از ارتکاب معصیت خودداری نماید).

الاثنی عشریه / ۱۱۲

قال علی علیه السلام:

توقوا الذنوب فما من بلیة ولا نقص رزق الا بذنب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از گناهان پرهیزید، چرا که هیچ بلا و هیچ تنگی رزقی نیست مگر به دلیل گناه.

سفینة البحار / ۴۸۸/۱

قال علی علیه السلام:

ترک الذنب أهون من طلب التوبة.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

گناه نکردن آسان تر است از درخواست توبه و بازگشت.

نهج البلاغه / ۱۱۶۸

قال علی علیه السلام:

كل يوم لا يعصى الله فيه فهو يوم عيد.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

روزی که معصیت خدا در آن نشود «روز عید» است.

نهج البلاغه، حکمت ۴۲۰، صفحه ۱۲۸۶

عن امیرالمؤمنین علیه السلام قال:

ان رسول الله بعث سرية فلما رجعوا قال مرحباً بقوم قضاوا الجهاد الاصغر و بقى عليهم الجهاد الاكبر. قيل يا رسول الله و ما الجهاد الاكبر؟ فقال: جهاد النفس. و قال: ان افضل الجهاد من جاهد نفسه التي بين جنبيه. و قال: المجاهد من جاهد نفسه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله لشکری را برای جنگ فرستاد و در وقت مراجعت آن لشکر فرمود: آفرین به قومی که جهاد اصغر را انجام دادند و بر ایشان جهاد اکبر باقی مانده است. سؤال شد: یا رسول الله جهاد اکبر کدام است؟ فرمود: جهاد با نفس. و فرمود: بهترین جهاد، جهاد کسی است که با نفس خود (که بین دو طرف بدن او قرار دارد) جهاد کند. و فرمود: مجاهد کسی است که، با نفس خود جهاد کند.

وسائل الشیعة ۱۲۴/۱۱ حدیث ۹

عن امیرالمؤمنین علیه السلام:

أما اخاف عليكم اثنتين اتباع الهوى و طول الأمل اما اتباع الهوى فانه يصد عن الحق و اما طول الأمل فينسى الآخرة.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:

بر شما از دو چیز می‌ترسم: تبعیت از هوای نفس و درازی آرزو. به راستی که متابعت نفس، مانع حق و درازی آرزو موجب فراموشی آخرت خواهد بود.

وسائل الشیعة ۳۴۶/۱ ح ۲

عن ابی عبدالله علیه السلام یقول:

احذروا اهواءکم كما تحذرون اعداءکم فلیس بشیئی أعدی للرجال من اتباع اهوائهم و حصائد السننهم.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

بترسید از هوای نفسستان همان گونه که از دشمنانتان می‌ترسید زیرا دشمن‌ترین چیزها برای مردم متابعت هوای نفس و دام‌های زبان‌هایشان است.

وسائل الشیعة ۳۴۶/۱ ح ۱

عن علی علیه السلام عن النبی صلی الله علیه و آله:

انه قال فی وصیته له: یا علی فی الزنا ست خصال ثلاث منها فی الدنيا و ثلاث فی الآخرة. فاما التي فی الدنيا فیذهب بالبهاء و یعجل الفناء و یقطع الرزق. و اما التي فی الآخرة فسوء الحساب و سخط الرحمن و الخلود فی النار.

رسول خدا صلی الله علیه و آله در ضمن وصیتش به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

یا علی، شش خصلت در زنا هست، سه تا در دنیا و سه تا در آخرت. اما آن سه که در دنیا است: روشنی صورت را ببرد، پایان عمر را نزدیک سازد، رشته روزی را ببرد. و آن سه که در آخرت است: سخت‌گیری (و بدحسابی) در محاکمه، خشم خدای رحمان، و جاویدان ماندن در آتش جهنم است.

خصال ۱/ باب ۶، ص ۳۲۱ حدیث ۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لن یعمل ابن ادم عملاً اعظم عندالله من رجل قتل نبیاً او هدم الکعبة التي جعلها الله قبلة لعباده أو افرغ مائه فی امرأة حراماً.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هیچ عمل آدمی از حیث گناه بزرگ‌تر از این نیست که پیغمبری را به قتل برساند یا کعبه را که قبلهٔ مسلمانان است خراب کند یا آب منی خود را به طور حرام در رحم زنی بریزد (گناه زنا هم‌ردیف کشتن پیامبر و خراب کردن کعبه ذکر گردیده است).

ثالثی ۱۹۴/۵

قال رسول الله ﷺ:

اشد الناس عذاباً يوم القيامة من اقر نطقته فم رحم يحرم عليه.

پیامبر اکرم ﷺ فرمود:

شدیدترین عذاب برای انسان در روز قیامت برای کسی است که نطفه و منی خود را در رحم زنی به طور حرام بریزد.

ثالثی ۱۹۴/۵

عن ابي عبدالله عليه السلام قال:

انَّ نوحاً عليه السلام حمل في السفينة الكلب و الخنزير و لم يحمل فيها ولد الزنا. و الناصب شرٌّ من ولد الزنا.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

نوح پیغمبر عليه السلام، در کشتی (نجات) حتی سگ و خوک را راه داد اما زنازاده را راه نداد. و شخص ناصبی از زنازاده پلیدتر است.

عقاب الاعمال / ۴۷۳

قال النبي ﷺ:

لا ينظر الله يوم القيامة الى سبعة نفر و يؤمر بهم الى النار. اللوطي و الذي يميني بيده و الذي يأتي البهائم و الذي فجر بغلام، و الذي يجتمع مع ابنة زوجته و الذي يزني بالجار و الذي يؤذي الجار.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

خداوند در روز قیامت به هفت نفر، نظر رحمت نمی‌کند و امر می‌کند که آنها را به جهنم ببرند: لواط کننده، استمنای کننده، کسی که با چهارپایان

جمع شود، کسی که با پسر نابالغ جمع شود، کسی که با دختر زن خود (که از شوهر قبلی باشد) جمع شود، کسی که به همسایه‌اش تجاوز کند، و کسی که همسایه خود را آزار نماید.

الاثنی عشریه ۲۴۵/

عن ابی بصیر قال:

سمعت ابا عبدالله علیه السلام يقول: ثلاثة لا يكلمهم الله يوم القيامة ولا ينظر اليهم ولا يزيكهم و لهم عذاب اليم: الناتف شبيهه والناكح نفسه و المنكوح في دبره.

ابابصیر گوید:

شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمودند: خدای تعالی در روز قیامت با سه کس سخن نگوید و نگاهشان نکند و از گناهان پاکشان نکند و شکنجه‌ای دردناک گرفتار شوند: آنکه ریش خود را بکند، آنکه از خود لذت جنسی ببرد (مقصود جلق زدن و استمناء است)، و آنکه مورد لذت جنسی مردان (و جنس موافق) قرار گیرد.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۰۶، حدیث ۶۸

قال رسول الله ﷺ في خطبة له و هي اخر خطبته:

و من نکح امرأة حراماً في دبرها أو رجلاً أو غلاماً حشره الله يوم القيامة انتن من الجيفة يتأذى به الناس حتى يدخل جهنم و لا يقبل الله منه صرفاً و لا عدلاً و احبط الله عمله و يدعه في تابوت مشدوداً بمسامير من حديد فلور وضع عرق من عروقه على اربع مائة امة لمتاتوا جميعاً و هو من اشد الناس عذاباً.

پیامبر ﷺ در آخرین خطبه‌اش فرمود:

و هر کس دخول به پشت زنی نماید که بر او حرام است یا با مرد و پسر بچه دخول کند خداوند در روز قیامت او را محشور کند در حالی که بوی او گندیده‌تر از مُردار باشد و مردم از بوی گند او اذیت شوند و او را داخل جهنم گرداند و هیچ عمل خوب او از واجب و مستحب قبول نشود و اعمال خوب او باطل گردد و جسد او در تابوتی از آتش گذاشته می‌شود که با میخ‌های محکم آتشین درست شده باشد (عذاب او آن قدر

شدید است که) اگر رگی از رگ‌هایش بر چهارصد امت قرار داده شود همگی بمیرند. و به راستی که او از همه مردم سخت‌تر عذاب می‌شود.

عقاب الاعمال / ۳۳۰

من نظر الی غلام امرد بشهوة کانما قتل علیاً علیه السلام ستین مرّة.

کسی که نگاه شهوت‌آمیز به پسر بچه‌ی خوش‌سیما بیندازد گویا که شصت بار حضرت علی علیه السلام را به قتل رسانده است.

لثالی ۲۰۶/۵

قال النبی ۹:

من قبل غلاماً بشهوة الحمة الله بلجام من نار و لعنته ملائكة السماء و الارض و ملائكة الرحمة و الغضب و یهیئ له جهنم (و فی حدیث قال کأنه زنی بامه سبعین مرّة).

پیامبر ۹ فرمود:

کسی که به پسری بوسه شهوت‌آمیز زند، خداوند او را به لجامی از آتش، لجام خواهد کرد. فرشتگان آسمان و زمین و نیز ملائکه رحمت و غضب (همه و همه) او را لعن خواهند کرد و جهنم برای او مهیا خواهد بود (و مانند این است که بامادر خود هفتاد مرتبه زنا کرده باشد).

لثالی ۲۰۶/۵

## تذکر

این جز مصافحه و معانقه است که در اثر آن، گناهان مثل ریزش برگ درخت در زمستان، می‌ریزند.

قال النبی ۹:

من قبّل غلاماً بشهوة عذبه الله الف عام فی النار و من جامعه لم یجد ریح الجنة و ریحها یوجد من مسیر خمسمائة عام الا أن یتوب.

پیامبر اکرم ۹ فرمودند:

کسی که پسر بچه‌ای را از روی شهوت ببوسد، خداوند او را به مدت هزار سال در آتش جهنم معذب خواهد کرد و کسی که با پسر بچه‌ای جمع شود (لواط کند) بوی بهشت را نخواهد یافت در حالی که بوی بهشت از مسیر پانصد سالة راه استشمام می‌شود و (با این حال) به مشام لواط کننده نخواهد رسید مگر آنکه توبه کند.

در روایت دیگر وارد شده است که:

جسد لواط شده بیش از سه روز در قبر نخواهد ماند و به اجساد قوم لوط منتقل خواهد شد.

لئالی ۲۰۴/۵ و ۲۰۶

قال رسول الله ﷺ:

من ملأ عينيه من امرأة حراماً حشاهما الله يوم القيامة بمسمارين من نار وحشاهما ناراً حتى يقضى بين الناس ثم يؤمر بي إلى النار.

پیامبر اکرم ﷺ فرمود:

کسی که چشمان خود را از دیدن زن نامحرم پُر کند (عادت به نگاه کردن به نامحرم داشته باشد) خداوند در روز قیامت چشمان او را از دو میخ آتشین پر خواهد کرد تا اینکه در حضور مردم محاکمه شده و امر شود که او را در آتش جهنم اندازند.

لئالی ۱۹۵/۵

قال ابو عبدالله عليه السلام:

شرب الخمر مفتاح كل شر.

امام صادق عليه السلام فرمود:

نوشیدن شراب، کلید هر بدی است.

لئالی ۲۱۱/۵

قال علي عليه السلام:

لعن الله الخمر و غارسها و حارسها و ساقیها و عاصرها و حاملها و المحموة اليه و مشتريها و بايعها و اكل ثمنها.



حضرت علی علیه السلام فرمود:

خداوند لعن نمود شراب را و غرس کننده و نگهدارنده و ساقی و عامل و حامل آن را و کسی که برای او حمل می‌شود و خریدار و فروشنده آن را و کسی که از پول آن استفاده می‌کند (غیر از خود خمر که مورد لعن و غضب خداوند است نه شخص دیگر هم به خاطر آن، مورد لعن و خشم خداوندند).

لنالی ۲۰۷/۵

قال الصادق علیه السلام:

شارب الخمر اذا مرض فلا تعودوه و اذا مات فلا تشهدوه و اذا شهد فلا تزكوه و اذا خطب اليكم فلا تزوجوه فانه من زوج ابنته شارب الخمر فكانما قادهما الى الزنا.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

از شراب‌خوار عیادت نکنید و بر جنازه او حاضر نشوید و شهادت او را قبول نکنید و اگر از شما درخواست ازدواج نمود به او دختر ندهید و گرنه فرزند خود را به زنا کشانده‌اید.

لنالی ۲۱۶/۵

قال ابو عبدالله علیه السلام:

لا تجالسوا مع شارب الخمر و لا تعودوا مرضاهم و لا تشیعوا جنازتهم و لا تصلّوا علی امواتهم فانهم کلاب النار.

امام صادق علیه السلام فرمود:

با شراب‌خوار مجالست نکنید و مریض‌هایشان را عیادت نکنید و جنازه‌هایشان را تشییع ننمائید، و بر مرده‌هایشان نماز (میت) نخوانید زیرا آنها سگ‌های جهنم‌اند.

لنالی ۲۱۶/۵

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

لو أن قطرة من الخمر قطرت في بئر و نرح ماء ذلك البئر وسقى به ارض فانبت حشيشاً و يبس ذلك الحشيش ثم ان شاة رعت من ذلك الحشيش فاختلطت في قطع غنم و اشتبهت ثم ذبحت تلك الشياة كلها لم آكل من لحومها شيئاً.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

اگر یک قطره شراب در چاهی ریخته شود و از آن چاه، آب کشیده شود و به زمین ریخته شود و از آن زمین گیاهی روئیده شود و سپس آن گیاه خشک شود و گوسفندی از آن گیاه بخورد و گوسفند در گله مخلوط شود (معلوم نشود کدام یک بوده است) و تمام گوسفندان ذبح گردند، از گوشت آن گوسفندان نخواهم خورد و اجتناب خواهم کرد.

لثالی ۲۰۷/۵

قال رسول الله ﷺ ۹:

مدمن الخمر کعابد الوثن. قيل ما المدمن؟ قال: الذی یشربها اذا و جداها.

رسول خدا ﷺ فرمود:

دائم الخمر مانند بت پرست (کافر) است. گفته شد: دائم الخمر چه کسی است؟ فرمود: کسی که هر وقت دسترسی به شراب پیدا نمود، بیاشامد.

لثالی ۲۰۷/۵

عن الفضیل بن یسارقال:

سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول: من شرب الخمر فسکر منها لم تقبل صلواته اربعین يوماً فان ترک الصلوة فی هذه الايام ضوعفت علیه العذاب لترك الصلوة.

فضیل گوید:

شنیدم امام محمد باقر علیه السلام می فرمودند: هر که می بنوشد و مست شود، نمازش تا چهل روز پذیرفته نشود و اگر در این روزها نماز نخواند، بر عذابش به جهت نماز نخواندن، اضافه شود (عذابش دو چندان شود).

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۳۴، حدیث ۱

قال رسول الله ﷺ ۹:

یا علی، شارب الخمر کعابد الوثن. یا علی، شارب الخمر لا یقبل الله تعالی صلاته اربعین يوماً فان مات فی الأربعین مات کافراً. یا علی کل مسکر حرام و ما اسکر کثیره فالجرعة منه حرام. یا علی جعلت الذنوب کلها فی بیت و جعل مفتاحها شرب الخمر.

پیامبر ﷺ به علی سفارش می‌فرماید:

کسی که شراب بنوشد مانند شخص بت پرست است. نماز شراب‌خوار تا چهل روز قبول نمی‌شود و اگر در بین این چهل روز بمیرد، در حال کفر مرده است. هر مست کننده‌ای حرام است و هر چیزی که زیادش مستی آورد یک قطره از آن هم حرام است. تمام گناهان در خانه‌ای قرار داده شده‌اند و کلید آن آشامیدن شراب است.

مکارم الاخلاق / ۲۹۰

عن ابی جعفر علیه السلام:

لو يعلم السائل ما فی المسئلة ما سئل احداً و لو يعلم المسئول ما فی المنع ما منع احداً احداً.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

اگر سؤال کننده می‌دانست که درخواست کردن (از جمله: گدائی) چقدر بد است هیچ کس از هیچ کس درخواستی نمی‌کرد. و اگر کسی که از او درخواستی شده، می‌دانست که چقدر مایوس کردن سائل بد است هیچکس دیگری را مایوس نمی‌کرد.

تحف العقول / ۳۰۰

قال الامام الحسن بن علی العسکری علیه السلام:

ادفع المسئلة ما وجدت التحمل یمکنک فان لكل یوم رزقاً جدیداً.

امام حسن عسگری علیه السلام فرمودند:

تا آنجا که می‌توانی درخواست کردن را از خود دور کن، زیرا که برای هر روز، روزی تازه‌ای هست.

بحار ۳۷۸/۷۸ حدیث ۴

قال النبی ﷺ:

خمس كلمات فى التوراة ينبغى ان تكتب بماء الذهب: اولها حجر الغصب فى الدار رهن على خرابها و الغالب بالظلم هو المغلوب و ما ظفر من ظفر بالاثم به و من اقل حق الله عليك ان لاتستعين بنعمته على معاصيه و وجهك ماء جامد يقطر عند السؤال فانظر الى من تقطره.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

پنج کلمه در تورات هست که سزاوار است با آب طلا نوشته شوند:

۱. یک کلوخ غصب در خانه، گرو خرابی آن خانه است.
۲. کسی که در اثر ظلم غالب شود، در واقع غالب نشده است بلکه مغلوب است.
۳. پیروز نشده است آنکه با گناه به پیروزی رسد.
۴. از کمترین حقوق خدا بر بنده این است که نعمت‌های الهی را وسیلهٔ معصیت او قرار ندهد.
۵. صورت آدمی آب جامدی است که در وقت خواهش کردن، قطره‌ای از آن می‌چکد پس باید نظر کرد که آبرو نزد چه کسی ریخته می‌شود (کنایه از اینکه خواهش و تقاضا موجب هتک آبرو است لذا باید حتی المقدور از خواهش کردن، خودداری کرد).

الاثنی عشریه ۱۹۹/

قال رسول الله ﷺ:

من تشبه بقوم فهو منهم.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

کسی که خود را شبیه قومی نماید، از ایشان است.

نهج الفصاحه ۵۸۳/

قال النبی ﷺ:

قلت للرضا علیه السلام: لأی علة أغرق الله الدنيا كلها فی زمن نوح علیه السلام و فیهم الاطفال و من لا ذنب له؟ فقال: ما كان فیهم الأطفال لأن الله اعقم اصلاص قوم نوح و ارحام نسائهم اربعین عاماً فانقطع نسلهم فغرقوا و لا طفل فیهم ما كان الله لیهلك بعذابه من لا ذنب له و اما الباقون من قوم نوح فاغرقوا بتكذیبهم لنبی الله نوح و سائرهم اغرقوا برضاهم بتكذیب المكذبین و من غاب عن امر فرضی به كان كمن شاهده و اتاه. و قال الصادق علیه السلام يخرج المهدي اولاد قتلة الحسين علیه السلام فيقتلهم لأنهم رضوا بصنع ابائهم لعنهم الله و من رضی بفعل قبیح كان كمن اتاه.

عبدالسلام گوید:

به امام رضا علیه السلام عرض کردم: به چه علت، خداوند در زمان حضرت نوح، همه دنیا را غرق نمود در حالی که بین آن مردم، هم کودک بود و هم کسانی که مرتکب گناه نشده بودند؟ فرمود: در بین آنها طفل نبود زیرا خداوند، پشت‌های مردان و ارحام زنان قوم نوح را تا چهل سال عقیم نمود لذا نسلشان منقطع گردید و پراکنده شدند در حالی که طفلی بین آنان نبود و خداوند هیچگاه کسی را که گناهی ندارد، عذاب نمی‌کند. و اما نسبت به بقیه قوم نوح، آنها به تکذیب پیامبرشان نوح نبی الله غرق شدند و سایرین نیز راضی به تکذیب تکذیب‌کنندگان بودند و هر کس در امری شرکت نداشته باشد لیکن راضی به انجام آن باشد همچون کسی است که آن کار را مشاهده کند و در آن کار شرکت داشته باشد. و حضرت صادق علیه السلام فرمود: زمانی که حضرت مهدی عجل الله فرجه قیام نماید فرزندان (نسل بعد از نسل) قاتلان حضرت سیدالشهداء علیه السلام را از گورهایشان بیرون کشد و آنها را بکشد چراکه به کار پدرانشان راضی‌اند. خداوند همگی آنان را لعنت کند. و هر کس راضی به فعل بدی باشد همچون کسی است که آن را انجام داده باشد.

قال علی علیه السلام:

الراضی بفعل قوم کالداخل فیهم. و علی کل داخل فی باطل ائمان اثم العمل به و اثم الرضا به.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که به کار گروهی از مردم خشنود باشد مانند آن است که با ایشان در آن کار، همراه بوده باشد. و بر هر کار کننده باطل و نادرست، دو گناه است: یکی گناه بجا آوردن فعل و دیگری گناه خشنودی به آن.

نهج البلاغه / ۱۱۶۳

مرّ رسول الله ﷺ علی جماعة فقال:

علی ما اجتمعتم؟ قالوا: یا رسول الله! هذا مجنون یصرع فاجتمعنا علیه. فقال: لیس هذا بمجنون حق المجنون و لكنه المبتلی. ثم قال: الا اخبرکم بالمجنون حق المجنون؟ قالوا: بلی یا رسول الله. قال: المجنون حق المجنون من تبختر فی مشیتة، الناظر فی عطفیه، المحرک جنبیه بمنکیه، یتمنی علی الله جنته و هو یعصیه، الذی لایؤمن شرّه، و لایرجی خیره. فذلک المجنون، و هذا المبتلی.

پیغمبر اکرم ﷺ بر جمعیتی عبور کرد. پرسید:

به چه منظور جمع شده‌اید؟ جواب دادند: ای رسول خدا، گرد این مرد جمع شده‌ایم که دیوانه‌ای است که دچار صرع شده. حضرت فرمود: این مجنون واقعی نیست ولی مبتلا است. سپس فرمود: آیا شما را خبر ندهم که مجنون واقعی چه کسی است؟ گفتند: بلی ای پیغمبر خدا. فرمود: مجنون واقعی کسی است که در راه رفتن به خود بیالذ و شانه‌های خود را به حرکت درآورد و آرزوی بهشت داشته باشد ولی معصیت کند و مردم از شر او در امان نباشند و امید خیر از او نداشته باشند چنین شخصی مجنون واقعی است. و آن شخص مریض و مبتلا است.

خصال / ۳۳۲-۳۳۳

قال علی علیه السلام:

سینة تسوگ خیر عندالله من حسنة تعجیک.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

بدیی که تو را اندوهگین سازد نزد خدا بهتر است از حسنه و خوبی (مثل نماز خواندن یا روزه گرفتن) که تو را به خودبینی و سرافرازی وادارد.

نهج البلاغه / ۱۱۱۰

قال رسول الله ﷺ:

يا علي! ان الله تبارك و تعالی قد اذهب بالاسلام نخوة الجاهلية و تفاخرها بابائها الا ان الناس من ادم و ادم من تراب و اكرمهم عندالله اتقاهم.

پیامبر ﷺ به علی علیه السلام فرمودند:

خداوند به وسیله دین اسلام، صفت تکبر جاهلیت و این را که به پدران خود افتخار می کردند از بین برد. آگاه باشید که مردم از آدم و آدم از خاک آفریده شده است و گرامی ترین مردم، باتقوی ترین ایشان است.

مکارم الاخلاق / ۲۹۵

قال رسول الله ﷺ:

التكبر مع المتكبر صدقة.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

گردنکشی با گردنکش، صدقه است.

سراج القلوب / ۱۲۸

قال ابو عبدالله علیه السلام:

ان في جهنم لوادياً للمتكبرين يقال له سقر شكى الى الله شدة حره و سأله أن يؤذن له ان يتنفس فتنفس فأحرق جهنم.

امام صادق علیه السلام فرمود:

در جهنم دره‌ای است که جایگاه متکبرین است معروف به «سقر» که از گرمای زیاد خود به خداوند متعال شکایت کرد و از خداوند تقاضا نمود که اجازه تنفسی به او داده شود. اجازه به او داده شد و در اثر آن تنفس، جهنم را سوزانید.

لثالی ۱۹۲/۲

قال ابو عبدالله عليه السلام:

لا يدخل الجنة من في قلبه مثقال ذرة من كبر.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

کسی که در قلب او ذره‌ای از کبر وجود داشته باشد داخل بهشت نخواهد شد.

لثالی ۱۹۲/۲

قال رسول الله ﷺ:

يا اباذر من مات و في قلبه مثقال ذرة من كبر لم يجد رائحة الجنة الا أن يتوب قبل ذلك.

رسول خدا ﷺ فرمود:

ای اباذر کسی که بمیرد و در قلبش ذره‌ای از کبر باشد، بوی بهشت به مشام او نخواهد رسید مگر اینکه قبل از مرگ از این صفت توبه کرده و دست بردارد.

لثالی ۱۹۲/۲

قال رسول الله ﷺ:

اکثر اهل جهنم المتکبرون.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

بیشترین اهل جهنم اشخاص متکبر هستند.

لثالی ۱۹۳/۲

قال علی عليه السلام:

مسکین ابن ادم مکتوم الأجل مکنون العلل محفوظ العمل. تؤلمه البقه و تقتله الشرقة و تنتنه العرقه.

حضرت علی عليه السلام در ذلت انسان فرمودند:

ذلیل و بیچاره فرزند آدمی! آجلش پنهان (که نمی‌داند چه وقت می‌میرد) بیماری‌ها و دردهایش پوشیده (همواره در معرض پیش‌آمدهای ناگوار می‌باشد)، عملش نگهداری و ثبت می‌شود (اگر خودش هم فراموش کند



از او فراموش نمایند). پشه‌ای او را دردناک سازد و آب در گلو گیر  
کردنی، او را از پای در آورد و عرق او را بدبو سازد! پس آیا شایسته  
است چنین کسی گردنکشی و سرافرازی نموده و به خود بنازد؟!<sup>۱۰</sup>

نهج البلاغه / ۱۲۸۲

قال علی علیه السلام:

ما لابن ادم و الفخر؟ اوله نطفة و اخره جيفة و لا يرزق نفسه و لا يدفع حفته.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

پسر آدم را چه با فخر و نازیدن! که اول او آب گندیده و آخرش مردار  
بدبو است، نه خود را روزی می‌دهد و نه مرگ خویش را دفع می‌کند.

نهج البلاغه / ۱۲۹۴

### معنای حسد

«حسد» در لغت به معنی تمنای زوال نعمت از صاحب آن است. و اگر آرزوی زوال  
نعمت نکند بلکه فقط مثل آن نعمت را نیز برای خود بخواهد چنین آرزویی را «غبطه»  
گویند.<sup>۱۰</sup>

در بعضی از تعاریف، قید «مسلمان بودن» هم ذکر شده به این ترتیب که گفته‌اند:  
«حسد» تمنای زوال نعمت است از برادر مسلمان خود<sup>۱۱</sup>. و بنا به این تعریف آرزوی  
زوال نعمت از کفار مذموم نبوده و حسد نمی‌باشد.<sup>۱۲</sup>

قال رسول الله ﷺ:

اياکم و الحسد فانه يأکل الحسنات كما تأکل النار الحطب.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

۱۰. مجمع البحرین ذیل «حسد».

۱۱. معراج السعاده / ۲۵۷.

۱۲. همان کتاب، ص ۲۶۰.

از حسد پرهیزید زیرا که حسد حسنت را می خورد همانگونه که آتش  
هیزم را.

جامع الاخبار فصل ۱۲۴ ص ۱۸۳

قال علی علیه السلام:

ان الحسد يأكل الايمان كما تأكل النار الحطب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حسد ایمان را می خورد همچنان که آتش، هیزم را.

ارشاد القلوب / ۱۷۷

قال رسول الله ﷺ:

اياكم و الحسد! فان قابيل حمله الحسد على قتل اخيه هابيل. و اعلم ان الحسود  
لا يسود.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

از حسد پرهیزید زیرا حسد قابیل را وادار به کشتن برادرش هابیل نمود.  
و بدان که حسود بلندمرتبه نخواهد شد.

ارشاد القلوب / ۱۷۷، معراج السعاده / ۲۵۹

قال رسول الله ﷺ:

اقل الناس راحة الحسود.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

مردم حسود کمترین آسایش را دارند.

معراج السعاده / ۲۵۹

قال علی علیه السلام:

الحسد يضمني.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حسد (شخص حسود را) لاغر می کند.

غرر و درر / ۱۷

قال علی علیه السلام:

لا راحة لحسود.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

آسایش و راحتی برای شخص حسود وجود ندارد.

غرر و درر / ۳۰۷

قال علی علیه السلام:

الایمان برئ من الحسد.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

ایمان از حسد بیزار است.

ارشاد القلوب / ۱۷۷

قال ابو عبدالله علیه السلام:

آفة الدین: الحسد و العُجب و الفخر.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

سه چیز آفت دین است: حسد، خودبینی، و به خود بالیدن.

سفینة البحار / ۲۵۱/۱

قال الصادق علیه السلام:

ان المؤمن یقبط و لایحسد و المنافق یحسد و لایغبط.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

مؤمن رشک می برد ولی حسادت نمی ورزد ولی منافق حسد می ورزد و

رشک نمی برد.

سفینة البحار / ۲۵۱/۱

قال علی علیه السلام:

لا یوجد الحسود مسروراً.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حسود همیشه غمگین است.

غرر و درر / ۳۶۸/۶

قال علی علیه السلام:

الحسد یدهب الجسد.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حسد، جسم را از بین می‌برد.

معراج السعاده / ۲۵۹

قال رسول الله ﷺ:

يا علي! انهاك من ثلاث خصال: الحسد و الحرص و الكبر.

پیامبر ﷺ به علی علیه السلام فرمودند:

يا علي! تو را از سه صفت نهی می‌کنم: حسادت، طمع و تکبر.

مکارم الاخلاق / ۲۹۴

قال ابو عبدالله الصادق علیه السلام:

الغيبة حرام على كل مسلم و انها لتأكل الحسنات كما تأكل النار الحطب.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

غیبت بر هر فرد مسلمان حرام است و به راستی که غیبت، حسنات را از

بین می‌برد همان گونه که آتش هیزم را.

مکاسب (چاپ جدید) ص ۴۰

شیخ اعظم مرحوم شیخ مرتضی انصاری قدس سره اضافه می‌نمایند: الغيبة حرام

بالادلة الاربعة یعنی غیبت به چهار دلیل محکم: (۱- کتاب (قرآن) ۲- اخبار و احادیث

۳- اجماع علما ۴- عقل) حرام است و سپس به ذکر هر کدام می‌پردازد.

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

من اغتیب عنده اخوه المؤمن فنصره و اعانه نصره الله و اعانه فی الدنيا و

الآخرة و من اغتیب عنده اخوه المؤمن فلم ينصره (و لم يعنه) و لم يدفع عنه و

هو يقدر على نصرته و عونه حقره الله فی الدنيا و الآخرة.

امام باقر علیه السلام فرمودند:

نزد هر کس که از برادر مؤمنش غیبتی شود و وی از او دفاع بنماید و

یاریش کند خداوند در دنیا و آخرت او را نصرت نماید. و هر کس که

نزد او غیبت برادر مؤمنش بشود و وی را نصرت و یاری نکند و از او

دفاع ننماید در حالی که قدرت بر پشتیبانی از او را داشته باشد، خداوند او را در دنیا و آخرت حقیر و ناچیز گرداند.

عقاب الاعمال / ۵۷۰

قال النبی ﷺ:

يُؤْتِي بَاحِدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَوْقِفَ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَيُدْفَعُ إِلَيْهِ كِتَابَهُ فَلَا يَسْرِ حَسَنَاتِهِ فَيَقُولُ: اللَّهُ لَيْسَ هَذَا كِتَابِي فَأَنِي لَا أَرَى فِيهَا طَاعَتِي. فَيَقَالُ لَهُ: إِنَّ رَبَّكَ لَا يَضِلُّ وَ لَا يَنْسِي ذَهَبَ عَمَلِكَ بَاغْتِيَابِ النَّاسِ. ثُمَّ يُؤْتِي بَآخِرٍ وَ دَفَعَ إِلَيْهِ كِتَابَهُ فَيَسْرِ فِيهَا طَاعَاتٍ كَثِيرَةً فَيَقُولُ: اللَّهُ مَا هَذَا كِتَابِي فَأَنِي مَا عَمَلْتُ هَذِهِ الطَّاعَاتِ فَيَقَالُ: إِنَّ فَلَانًا اغْتَابَكَ قَدْ بَعَثَ حَسَنَاتِهِ إِلَيْكَ.

رسول خدا ﷺ فرمود:

در روز قیامت نامهٔ عمل شخص به او داده می‌شود در حالی که کارهای خوب او در آن ثبت نشده، عرضه می‌دارد: این کتاب من نیست! زیرا من کارهای خوبم را در آن نمی‌بینم! در جواب به او گفته می‌شود: یقیناً پروردگار تو اشتباه نمی‌کند و فراموشکار نیست، اعمال نیک تو را در نامهٔ عمل کسی که او را غیبت کرده‌ای منتقل نموده است. نامهٔ عمل شخص دیگری را به او می‌دهند در حالی که اعمال نیکی برای او ثبت شده که در دنیا آن حسنات را انجام نداده است و می‌گوید: «این کتاب من نیست! زیرا من این کارهای نیک را در دنیا انجام نداده‌ام». در جواب به او گفته می‌شود: این حسنات کسی است که غیبت کرده و از نامهٔ عمل او به نامهٔ عمل تو منتقل گردیده است.

لئالی / ۲۲۸/۵

قال النبی ﷺ لأصحابه.

هل تدرون ما الغيبة؟ قالوا: الله و رسوله اعلم. قال: ذكرک اخاک بما یکره.

رسول خدا ﷺ به اصحاب خود فرمود:

آیا می‌دانید غیبت چیست؟ گفتند: خدا و رسولش بهتر می‌دانند. فرمود: یاد و ذکر برادرت نمائی به چیزی که کراهت داشته باشد.

قال رسول الله ﷺ:

المسلم من سلم المسلمون من يده ولسانه.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

مسلمان کسی است که مسلمانان از دست و زبان او آزار نبینند. (بدیهی است آن کس که زبان را به غیبت مسلمانی بگشاید، مسلمان حقیقی نبوده و از حصار فضیلت قدم بیرون گذارده است).

کافی ۳۳۰/۳

قال رسول الله ﷺ:

اياكم و الغيبة فان الغيبة اشد من الزنا ان الرجل قد زنى فيتوب الله عليه و ان صاحب الغيبة لا يغفر له حتى يغفر له صاحبه.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

از غیبت دوری کنید، به درستی که غیبت از زنا بدتر است زیرا (ممکن است) شخصی زنا کند و پس از آن توبه نماید و خداوند نیز توبه او را قبول کند اما غیبت کننده، آمرزیده نشود، تا زمانی که شخصی که در مورد او غیبت شده است، از او درگذرد.

خصال ۷۳/

قال رسول الله ﷺ:

من اغتاب مسلماً او مسلمة لم يقبل الله صلوته و لاصيامه اربعين يوماً و ليلة الا ان يغفر له صاحبه.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

کسی که مرد مسلمان یا زن مسلمانی را غیبت کند، خداوند متعال تا چهل روز نماز و روزه او (عباداتش) را قبول نمی کند مگر آنکه غیبت شونده، او را عفو کند.

جامع الاخبار فصل ۱۱۰ ص ۱۶۸

قال رسول الله ﷺ:

ان عذاب القبر من النميمة و الغيبة و الكذب.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

عذاب قبر از سخن چینی و غیبت و دروغ است.

جامع الاخبار فصل ۱۱۰ ص ۱۶۸-۱۶۹

قال علی رضی الله عنه:

مستمع الغيبة كقاتلها.

حضرت علی رضی الله عنه فرمودند:

شنونده غیبت مثل غیبت کننده است.

غرر و درر / ۲۷۴

قال رسول الله ﷺ:

مَنْ أَلْقَى جِلْبَابَ الْحَيَاءِ لَا غِيْبَةَ لَهُ.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

کسی که پرده حیا را پاره کرد، غیبت او اشکال ندارد.

تحف العقول / ۴۵





## فصل ششم: صفات متقابل

بخشی از رفتارهایی که می‌توانستیم در فصول پیش تحت عناوین «صفات حسنه و مذمومه» بیاوریم در این فصل آورده‌ایم تا با کنار هم نهادن زشت و زیبا، فهم معنا، و انتخاب راه، راحت‌تر باشد.

قال رسول الله ﷺ:

عدل ساعة خير من عبادة ستين سنة.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

یک ساعت عدالت، بهتر از شصت سال عبادت است.

جامع الاخبار فصل ۷۵ ص ۱۳۶

قال رسول الله ﷺ:

بالعدل قامت السموات و الارض.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

به واسطه عدالت است که آسمان‌ها و زمین سر جای خود ایستاده‌اند.

اخلاق ناصری ۱۱۱/

قال ابو عبدالله عليه السلام:

العدل أحلى من الشهد و البين من الزُبد و أطيب ريحاً من المسك.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

عدالت، از عسل شیرین‌تر، از کره نرم‌تر، و از مشک خوشبوتر است.

کافی ۲۱۷/۳

قال ابو عبدالله عليه السلام:

العدل أحلى من الماء يصيبه الظمان، ما أوسع العدل اذا عمل فيه و ان قلّ.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

عدالت، از آبی که به تشنه رسد شیرین تر است و چه وسیع است عدالت، هرگاه به آن عمل شود اگر چه در موضوع کوچکی باشد.

کافی ۲۱۸/۳

قال علی رضی الله عنه:

من عمل بالعدل حصّن الله ملكه و من عمل بالجور عجل الله هلكه.

حضرت علی رضی الله عنه فرمودند:

هر کس (از پادشاهان و فرماندهان و رؤسا) به عدل و داد عمل کند خدای تعالی هم دولت او را در حصار امن خود نگاه دارد، و هر کس ستم نماید به زودی او را هلاک گرداند.

غرر و درر حدیث ۸۷۲۲، فهرست غرر ص ۲۳۹

قال ابو عبدالله رضی الله عنه:

انّ اعظم الناس حسرة يوم القيامة من وصف عدلاً ثم خالفه إلى غيره.

حضرت صادق رضی الله عنه فرمودند:

به درستی که بزرگترین مردم در روز قیامت از جهت حسرت، کسی است که توصیف عدالت کند اما عمل به غیر آن نماید (یعنی گفتارش عدالت و کردارش ظلم باشد).

بحار الانوار ۵۵/۲ حدیث ۲۹

من وصایای الرسول ۹:

یا علی افضل الجهاد من اصبح ولا يهتم بظلم احد.

از وصایای پیامبر ۹ به امیرالمؤمنین رضی الله عنه این است:

ای علی! بهترین جهاد برای انسان این است که چون صبح کرد (و وارد جامعه شد) همش این باشد که به هیچ فری ستم روا ندارد (و به حقوق احدی تجاوز نکند).

مواعظ صدوق ۳/

عن ابی عبدالله رضی الله عنه قال:

انّ الله تعالى يبغض الغنى الظلوم.

امام صادق رضی الله عنه فرمودند:

به راستی که خدای ﷻ شخص ثروتمند ستم پیشه را دشمن دارد.

عقاب الاعمال / ۶۲۴

عن ابی جعفر ﷺ قال:

لَمَّا حَضَرَتْ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ الْوَفَاةَ ضَمَّنِي إِلَى صَدْرِهِ ثُمَّ قَالَ يَا بَنِي أَوْصِيكَ بِمَا  
أَوْصَانِي بِهِ أَبِي ﷺ حِينَ حَضَرْتَهُ الْوَفَاةَ وَبِمَا ذَكَرَ أَنَّ أَبَاهُ أَوْصَاهُ بِهِ: يَا بَنِي آيَاكَ  
وَظَلَمَ مِنْ لَا يَجِدُ عَلَيْكَ نَاصِرًا إِلَّا اللَّهَ.

امام محمد باقر ﷺ فرمودند:

پدرم - حضرت سجاد ﷺ - در حال احتضار مرا در آغوش گرفته و  
فرمود: فرزندم! آنچه را که پدرم در ساعات آخر عمرش بر من وصیت  
کرد و یادآور شد که پدرش نیز همین وصیت را به او نموده است، به تو  
وصیت می‌کنم: فرزندم، مبدا بر کسی که جز خدا یار و یاور ندارد،  
ستم کنی.

خصال / ۱ / باب ۱، ص ۱۶، حدیث ۵۹

عن زرارة عن ابی جعفر ﷺ قال:

ما احد يظلم بمظلمة الا اخذه الله بها في نفسه و ماله. فاما الظلم الذي بينه و  
بين الله ﷻ فاذا تاب غفر الله له.

زراره از امام باقر ﷺ نقل می‌کند که فرمودند:

هیچکس نیست که به کسی ستمی کند مگر آنکه خداوند او و مالش را  
دچار همان ستم نماید. اما ستمی که میان او و خداوند ﷻ است (و حق  
فرد دیگری در میان نیست) در صورت توبه، خداوند او را بیامرزد.

عقاب الاعمال / ۶۲۲

عن جعفر بن محمد ﷺ قال:

من ارتكب احداً بظلم بعث الله ﷻ عليه من يظلمه بمثله او على ولده او على  
عقبه من بعده.

امام صادق ﷺ فرمودند:

هر کس نسبت به دیگری مرتکب ظلمی شود، خداوند کسی را گمارد که همانند آن ستم را درباره خودش، فرزندش یا فرزند فرزندش انجام دهد (یعنی غیر از عذاب آخرت، عکس‌العمل کار خویش را در همین دنیا خواهد دید).

عقاب الاعمال / ۶۲۲

قال رسول الله ﷺ:

ثلاثة من الذنوب تعجل عقوبتها و لا تؤخر الى الآخرة: عقوق الوالدين و البغى على الناس و كفر الاحسان.

حضرت رسول اکرم ﷺ فرمودند:

سه عمل است که مجازات آنها در همین دنیا هم دامن گیر عاملین آن می‌شود: عاق والدین، ستم بر مردم، و کفران نعمت احسان دیگران

سفينة البحار / ۹۰/۱

قال على عليه السلام:

كونا للظالم خصماً و للمظلوم عوناً.

حضرت علی علیه السلام به حسنین وصیت نمود که:

دشمن ظالم و یاور مظلوم باشید.

نهج البلاغه / ۹۷۷

قال رسول الله ﷺ:

يقول الله ﷻ: اشتد غضبي على من ظلم من لا يجد ناصرًا غيري.

رسول خدا ﷺ فرمود:

خداوند ﷻ می‌فرماید: خشم من بر کسی زیاد می‌شود که بر بنده‌ای ظلم کند که یآوری غیر از من سراغ نداشته باشد.

بحار / ۳۱۱/۷۵ حدیث ۱۲

قال رسول الله ﷺ:

اتقوا الظلم فإنه ظلمات يوم القيامة.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

از ستمگری پرهیزید که ستمگری، همان تاریکی‌های روز رستاخیز است.

بحار ۳۳۰/۷۵ حدیث ۶۳

قال رسول الله ﷺ:

انصر اخاك ظالماً او مظلوما: ان یک ظالماً فاردده عن ظلمه و ان یک مظلوماً فانصره.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

برادرت را یاری کن، چه ستمگر باشد چه ستم‌دیده. اگر ستمگر است او را از ستم بازدار و اگر ستم‌دیده است او را یاری کن.

نهج الفصاحه ۱۱۱/

قال علیؑ:

وَ اللَّهُ لَوْ أُعْطِيَ الْأَقَالِيمُ السَّبْعَةَ بِمَا تَحْتَ أَفْلَاكِهَا عَلَيَّ أَنْ أُعْصِيَ اللَّهَ فِي نَمَلَةٍ  
أَسْلُبُهَا جَلْبَ شَعِيرَةٍ مَا فَعَلْتُهُ وَإِنَّ دُنْيَاكُمْ عِنْدِي لِأَهْوَنُ مِنْ وَرَقَةٍ فِي فَمِّ جَرَادَةٍ  
تَقْضُمُهَا مَا لِعَلِيٍّ وَ لِنَعِيمٍ يَفْنَى وَ لِدَّةٍ لَا تَبْقَى نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ سُبَاتِ الْعَقْلِ وَ قُبْحِ  
الزَّلْلِ وَ بِهِ نَسْتَعِينُ.

حضرت علیؑ فرمودند:

سوگند به خدا، اگر هفت اقلیم را با هر چه در زیر آسمان‌های آنها است به من دهند برای اینکه خدا را تا این اندازه نافرمانی کنم که پوست جوی را از دهان مورچه‌ای بگیرم، نمی‌کنم. و یقیناً دنیای شما نزد من پست‌تر است از برگگی که در دهان ملخی باشد که آن را می‌جود، علی را چه کار است با نعمتی که از دست می‌رود؟ و خوشی که بر جا نمی‌ماند؟! از خوابِ عقل و از زشتی لغزش به خدا پناه می‌بریم و در جمیع حالات از او یاری می‌جوئیم.

نهج البلاغه (فیض الاسلام) خطبه ۲۱۵ ص ۷۱۴

### توضیح

حضرت علی علیه السلام در این خطبه پس از ذکر سرگذشت برادرش عقیل که یک من گندم از بیت المال درخواست نموده بود، فرمودند: و شگفت‌تر از سرگذشت عقیل این است که شبی شخصی نزدمان آمد با ارمغانی در ظرفی سربسته و حلوائی که آن را دشمن داشته و به آن بدبین بودم به طوری که گویا با آب دهن یا قی مار خمیر شده بود. به او گفتم: آیا این هدیه است یا زکات است یا صدقه؟ زکات و صدقه بر ما اهل بیت حرام است.

گفت: صدقه و زکات نیست بلکه هدیه است.

پس گفتم: مادرت در سوگ تو بگرید، آیا از راه دین خدا (و منظور باطلی که داری) آمده‌ای مرا بفریبی؟ آیا نفهمی یا دیوانه؟ یا اینکه سخن‌های بیهوده می‌گوئی؟ سوگند بخدا اگر هفت اقلیم...

و ضمن فرمانی که به محمد بن ابی‌بکر- فرماندار مصر- فرستاد فرمودند: ای محمد! فراموش مکن که خداوند بزرگ، ستم را هر چه کوچک باشد بزرگ می‌داند و هر بیداد که خُرد به نظر آید، کلان کیفر کند.

عن ابی جعفر علیه السلام:

كان علی علیه السلام کلّ بكرة يطوف في اسواق الكوفة سوقاً سوقاً... فينادى: و تناهوا عن الكذب و اليمين و تجافوا عن الظلم.

امام باقر علیه السلام فرمود:

حضرت علی علیه السلام هر روز صبح در بازارهای کوفه قدم می‌زد و اهل بازار را به مواعظ گرانبها و سودمند نصیحت می‌نمود از جمله می‌فرمودند: از دروغ، قسم و ظلم جداً پرهیزید.

بحار ۹۴/۱۰۳ حدیث ۱۰

فی بعض الاخبار:

عدل الحاكم يوماً يعادل عبادة العابد خمسين سنة.

در بعض اخبار وارد شده:

عدالت یک روز حاکم برابر است با عبادت پنجاه سال عابد.

ثالثی ۱۸۴/۲

قال علی علیه السلام:

افقة العمران من جور السلطان.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خرابی هر محلّ آباد از جور و ستم پادشاه می باشد.

معراج السعادة / ۲۷۴

قال النبی ﷺ:

بالظلم زوال كل نعمة.

پیامبر ﷺ فرمودند:

در اثر ظلم و ستم، هر نعمتی زائل شده و از بین خواهد رفت.

غوالی الدرر / کلمه ۲۶

قال علی علیه السلام:

من ظلم رعبته نصر اعدائه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر کس بر رعیت و ملت خود ظلم کند (در واقع) دشمنان خود را یاری کرده است.

معراج السعادة / ۲۷۴

قال رسول الله ﷺ:

احبّ الناس يوم القيامة و اقربهم الى الله مجلساً امام عادل و ان ابغض الناس الى الله و اشدّهم عذاباً امام جائر.

پیامبر ﷺ فرمود:

روز قیامت از همه محبوب تر و نزدیک تر در نزد خدا، پیشوای دادگر و از همه منفور تر که عذابش شدیدتر باشد، پیشوای ستمگر است.

بحار ۳۵۱/۷۵ حدیث ۵۹

ابوالحسن علیه السلام لعلى بن يقطين:

كفارة عمل السلطان الاحسان الى الخوان.

حضرت کاظم علیه السلام به علی بن یقظین فرمود:

کفّاره و جبران کار برای سلطان، نیکی به برادران دینی است.

تحف العقول / ۴۱۰

قال رسول الله ﷺ:

عفو الملك ابقى للملك.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

چشم پوشی و بخشش پادشاه سبب دوام پادشاهی وی خواهد شد.

وسائل الشیعه ۵۱۹/۸ حدیث ۵

قبیل:

الملك يبقى بالعدل مع الكفر و لا يبقى بالجور مع الايمان.

گفته شده:

مُلک و مملکت با عدالت (اگرچه) همراه با کفر باقی می ماند لیکن با ظلم و ایمان باقی نخواهد ماند.

جامع الاخبار فصل ۷۵ ص ۱۳۶

پایداری به عدل و داد بود      ظلم و شاهی چراغ و باد بود

قال علیؑ:

يوم المظلوم على الظالم أشد من يوم الظالم على المظلوم.

حضرت علیؑ فرمودند:

روز ستم کشیده بر ستمگر سخت تر است از روز ستمگر بر ستم کشیده.  
(زیرا مدت ستمگری ستمگر در دنیا، چند روزی بیش نیست و پایان آن  
هویدا است ولی کیفر او در قیامت، آتش جاوید است).

نهج البلاغه / ۱۱۹۳

قال رسول الله ﷺ:

اتق دعوة المظلوم فانما يسئل الله تعالى حقه و ان الله تعالى لا يمنع ذائق حقه.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

از نفرین مظلوم پرهیز، زیرا او حق خویش را از خدای تعالی می خواهد،  
و خداوند متعال هم حق را از حق دار دریغ نمی دارد.

نهج الفصاحه / ۷



قال رسول الله ﷺ:

اياكم و دعوة المظلوم و ان كان من كافر فانه ليس فيها حجاب من دون الله.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

از نفرین ستمدیده پرهیزید هرچند کافر باشد؛ چرا که بین آن نفرین و خدای تعالی، هیچ مانع و حجابی وجود ندارد.

نهج الفصاحه / ۲۰۲

قال رسول الله ﷺ:

طوبى لمن طاب خلقه و طهرت سجيته و صلحت سريره و حسنت علانيته و انفق الفضل من ماله و أمسك الفضل من كلامه و أنصف الناس من نفسه.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

خوشا به حال کسی که اخلاقش نیکو، و رفتارش خوب، نیتش پاک، باطنش پاک و ظاهرش پاکیزه، و مازاد بر احتیاج خود را از اموالش انفاق کند، و زبانش را از گفتارهای ناروا نگاهدارد و با مردم مطابق انصاف و عدالت رفتار نماید.

بحار ۴۰۰/۶۹ روایت ۹۴

قال رسول الله ﷺ:

يا على ما كرهته لنفسك فاكرهه لغيرك و ما احببته لنفسك فاحببه لأخيك تكن عادلاً في حكمك مُقسطاً في عدلك محبباً في اهل السماء مودوداً في صدور اهل الارض فاحفظ وصيتي ان شاء الله تعالى.

حضرت رسول ﷺ به علی علیه السلام فرمودند:

آنچه برای خود نمی‌پسندی برای دیگران هم می‌پسند و آنچه خود می‌خواهی، برای برادرت هم بخواه. در قضاوت عادل باش، و در عدالت، قسط را رعایت کن.<sup>۱۳</sup> (اگر چنین بودی) محبوب اهل آسمان می‌شوی و

۱۳ از نظر لغوی، قسط بالاتر از عدل است.

در دل‌های اهل زمین جا می‌گیری. پس در حفظ سفارشم بکوش- ان شاء الله تعالی-.

مدینه البلاغه ۴۴۳/۱

قال علی رضی الله عنه:

یا کمیل! لا تطرق ابواب الظالمین للاختلاط بهم و الاکتساب معهم و ایاک ان تطیعهم و ان تشهد فی مجالسهم بما یسخط الله علیک و اذا اضطرت الی حضورهم فداوم ذکر الله و التوکل علیه و استعذ بالله من شرورهم و اطرق عنهم و انکر بقلبک فعلهم و اجهر بتعظیم الله تسمعهم فانک بهم تؤید و تکفی شرمهم.

حضرت علی رضی الله عنه به کمیل فرمودند:

از رفتن به درب خانهٔ ستمگران برای آمیزش با آنها و کسب با ایشان، خودداری کن. مبدا آنها را اطاعت کنی. و در مجالس ایشان حاضر نشو که مورد غضب خشم خدا قرار گیری، و در صورتی که ناچاری در مجالس آنها حاضر شوی همیشه به یاد خدا باش و همواره بر او توکل کن و از شرشان به او پناه ببر. و در پیشگاه آنها، سکوت اختیار کن، و کار آنها را در دل انکار کن و خداوند را آشکارا به عظمت یاد کن تا به گوش آنها برسانی که در این صورت آنها از تو می‌ترسند و شر آنها به تو نخواهد رسید.

بحار ۲۶۹/۷۷

قال رسول الله ﷺ:

ایاکم و ابواب السلطان و حواشیها فان اقربکم من ابواب السلطان و حواشیها ابعدکم من الله تعالی و من اثر السلطان علی الله ﷻ اذهب الله عنه الورع و جعله حیراناً.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

برحذر باشید از اینکه کارگزار و یا کارمند شخص ستمگری باشید چرا که هر چه شما به منازل فرد ستمگر و حاشیه‌های آن نزدیک‌تر باشید، از خداوند متعال دورتر خواهید بود و آن کسی که خواست ستمگر را بر

خواستِ خدای ﷻ مقدّم دارد، خداوند نیز پارسائی فراوان را از دل او  
ببرد و او را حیران واگذارد.

عقاب الاعمال / ۵۹۴

قال النبی ﷺ:

ثلاثة تقسى القلب: استماع اللهو و طلب الصيد و اتیان باب السلطان.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

سه چیز موجب قساوت قلب است: گوش دادن به موسیقی و شهویات،  
صیادی و شکار، و درباری شدن برای سلاطین و حکمرانان.

الاثنی عشریه / ۹۳

قال رسول الله ﷺ:

من طلب رضی مخلوق بسخط الخالق سلط الله ﷻ علیه ذلك المخلوق.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

کسی که با خشم خدا، رضایت مخلوق را طلب کند، خداوند همان بنده  
را بر او مسلط می‌کند.

تحف العقول / ۵۲

قال رسول الله ﷺ:

من ارضی سلطاناً بما یسخط الله یرج من دین الله.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

کسی که سلطانی را راضی کند به آنچه که خداوند را به غضب در  
می‌آورد، چنین کسی از دین خدا خارج شده است.

تحف العقول / ۵۷

قال رسول الله ﷺ:

لا طاعة لمخلوق فی معصية الخالق.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

اطاعت مخلوق در جائی که موجب خشم خداوند متعال باشد، جائز  
نیست.

مواظب صدوق / ۵۵

عن عبدالله بن سنان عن ابي عبدالله عليه السلام قال:

من عدّ ظالماً بظلمه سلّط الله تعالى من يظلمه فان دعا لم يستجب له و لم يأجره الله على ظلامته.

عبدالله بن سنان گوید که امام صادق عليه السلام فرمودند:

هر کس برای تبرئه ستمکار نسبت به ظلمی که به دیگران نموده، عذرتراشی کند (و در رفع سرزنش و دفع ملامت او بکوشد)، پروردگار متعال کسی را بر او مسلط سازد که به او ستم کند و هر چه دعا کند (از جمله برای نجات خودش) مستجاب نفرماید و پاداشی در برابر آن ظلمی که کشیده به او ندهد.

عقاب الاعمال / ۶۲۵

قال النبي ﷺ:

العلماء امانة الرسل ما لم يخالطوا السلطان فاذا فعلوا ذلك فقد خانوا الرسل فاحذروهم و اعتزلوهم.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

علماء، امانت‌داران پیامبرانند تا زمانی که با سلاطین آمیزش نکنند و هرگاه با سلاطین مرتبط شوند نسبت به پیامبران خیانت کرده‌اند، پس از آنها بترسید و از ایشان دوری نمائید.

ثالثی / ۱۸۷/۵

قال النبي ﷺ:

الظلمة و اعوانهم في النار.

پیامبر ﷺ فرمودند:

ستمگران و یاورانشان در جهنمند.

غوالی الدرر / کلمه ۱۷

قال رسول الله ﷺ:

إذا كان يوم القيامة نادى مناد: اين الظلمة و اعوانهم و من لاق لهم دواة او ربط لهم كيساً او مدّ لهم مدّة قلم فاحشروهم معهم.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

چون روز قیامت شود منادی حق ندا دهد: کجایند بیدادگران و کمک‌کاران آنها و آنها که برای ایشان دواتی لایقه کردند و یا سرکیسه و جوالی را برای آنها ریسمان بستند یا قلمی را تراشیدند، پس همه آنها را با ظالمان، یک جا محشور کنید (مراد آن است که هر کس به هر نحو ستم‌کاران را اعانت کند؛ با آنها در کیفر شریک خواهد بود).

عقاب الاعمال / ۵۹۳

قال رسول الله ﷺ:

مَنْ أَعَانَ ظَالِمًا سَلَّطَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هر کس ستمگری را یاری کند خداوند همان ستمگر را بر او مسلط گرداند.

نهج الفصاحه / ۶۰۲

كان على النبي ﷺ يقول:

العامل بالظلم و المعين عليه و الراضى به شركاء ثلاثة.

حضرت علی (ع) می‌فرمود:

ستمکار، یاری‌کننده‌اش، راضی بر ستمش هر سه با هم (در ظلم) شریکند.

خصال / ۱ باب ۳، ص ۱۰۷، حدیث ۷۲

خیاطی از معصوم سؤال نمود که من لباس‌های سلطان را دوخته‌ام آیا من از اعوان ظلمه هستم؟

معصوم در جواب فرمود: شما (خود) از ظلمه هستید نه اعوان ظلمه (همکاران ستمکاران)، و آن کسی که به تو نخ و سوزن فروخته از اعوان ظلمه می‌باشد. البته، مجالست با ظلمه در حال ضرورت شرعی (نه زیاده‌تر) اشکال ندارد.

لثالی / ۱۸۶/۵

قال ابو عبدالله (ع):

من مشى الى ظالم ليعينه و هو يعلم انه ظالم فقد خرج من الاسلام.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

کسی که برای کمک به ظالم نزد او برود، در حالی که می‌داند او ظالم و ستمگر است چنین کسی از اسلام خارج است.

لثالی ۱۸۵/۵

و نیز گفته شده که:

کسی که از ظالم طرفداری کند، خداوند ظالمی را بر او مسلط خواهد کرد و دعایش مستجاب نخواهد شد و مظلومیت او اجری نخواهد داشت.

قال علی علیه السلام:

إذا قدرت علی عدوک فاجعل العفو عنه شکراً للقدرة علیه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هرگاه بر دشمن دست یافتی، بخشش و گذشت از او را شکر و سپاس توانائی بر او قرار ده.

نهج البلاغه / ۱۰۹۲

قال علی علیه السلام:

العفو زکاة الظفر.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

گذشت، زکات پیروزی است.

غرر و درر حدیث ۳۵۷، فهرست غرر ص ۲۵۱

قال رسول الله ﷺ:

عليکم بالعفو فان العفو لا یزید العبد الاّ عزاً فتعافوا یعزکم الله.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

بر شما باد به «گذشت» (از بدی‌های مردم) زیرا چشم‌پوشی و گذشت جز عزت بر بنده نیفزاید، پس نسبت به یکدیگر گذشت داشته باشید تا خداوند به شما عزت دهد.

کافی ۱۶۸/۳

قال رسول الله ﷺ:

يا علي من لم يقبل من متعذر عذراً صادقاً كان او كاذباً لم ينل شفاعتي. و قال رسول الله صلى الله عليه و آله: ألا انبئكم بشر الناس؟ قالوا: بلى يا رسول الله. قال: من أبغض الناس و أبغضه الناس. ثم قال: ألا انبئكم بشر من هذا؟ قالوا: بلى يا رسول الله. قال: الذي لا يقبل عشرة و لا يقبل معذرة و لا يغفر ذنباً.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

کسی که از متعذر، قبول عذر نکند خواه در عذرخواهی راستگو باشد یا دروغگو، به شفاعت من نائل نخواهد شد. و فرمود: آیا شما را به بدترین مردم خبر نکنم؟ مردم عرض کردند: بلی یا رسول الله. فرمود: کسی که نسبت به مردم بغض داشته باشند و مردم هم، او را دشمن دارند. سپس فرمود: آیا شما را به بدتر از او خبر ندهم؟ عرض کردند: بلی یا رسول الله. فرمود: کسی که از لغزش دیگری صرفنظر نکند و عذر معذرت خواه را نپذیرد و گناه کسی را نیامرزد و عفویش نکند.

لثالی ۱۸۲/۲

قال ابو عبد الله ﷺ:

من لم يملك غضبه لم يملك عقله.

حضرت صادق ﷺ فرمودند:

کسی که قوه غضب خود را مالک نباشد، عقل خود را مالک نیست.

معراج السعاده / ۱۳۱

قال الصادق ﷺ:

الغضب مفتاح كل شر.

حضرت صادق ﷺ فرمودند:

غضب کلید هر بدی است.

جامع الاخبار فصل ۱۲۵ ص ۱۸۳

قال رسول الله ﷺ:

الغضب يفسد الايمان كما يفسد الخل العسل.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

غضب ایمان را فاسد می‌گرداند چنانکه سرکه، غسل را فاسد می‌کند.  
جامع الاخبار فصل ۱۲۵ ص ۱۸۳

قال علیؑ:

احذر الغضب فإنه نار محرقة.

حضرت علیؑ فرمودند:

بپرهیز از خشم، چرا که آن، آتشی است سوزاننده.

غرر و درر / ۸۴

قال علیؑ:

ایاک و الغضب فاوله جنون و اخره ندم.

حضرت علیؑ فرمودند:

از غضب و خشم دوری کن زیرا اول آن دیوانگی و آخر آن پشیمانی  
است.

غرر و درر / ۹۶

قال امیرالمؤمنینؑ:

ان الصبر و حسن الخلق و البرّ و الحلم من أخلاق الأنبياء.

حضرت امیرالمؤمنینؑ فرمودند:

شکیبایی، خوش خوئی، نیکوکاری و بردباری از اخلاق پیغمبران است.  
جامع الاخبار ۱۳۶، بحار الانوار ۹۲/۷۱

قال علیؑ:

الّة الریاسة سعة الصدر.

حضرت علیؑ فرمودند:

ابزار ریاست و سروری، فراخی سینه (تحمل سختی‌ها و شکیبایی در  
کارها) است.

نهج البلاغه / ۱۱۶۹

قال رسول الله ﷺ:



ان الغضب جمرة في قلب ابن آدم... فمن وجد من ذلك شيئاً فليصق خدّه بالأرض.

رسول اکرم ﷺ فرمود:

غضب، آتشی است که در قلب فرزند آدم افروخته می‌شود. هر کس چنین حالتی در خود یافت، (بلافاصله) گونه‌اش را به زمین برساند در پیشگاه خدای تعالی سجده کند.

بحار الانوار ۲۷۲/۷۳

قال رسول الله ﷺ:

يا علي لا تغضب فاذا فاقعد و تفكر في قدرة الرب على العباد و حلمه عنهم.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

ای علی! غضب مکن و چنانچه غضب عارض تو شد بنشین و درباره عظمت قدرت خداوند متعال بر بندگان فکر کن، و بیندیش که (با وجود این قدرت) چگونه بر اساس حلم با آنان رفتار می‌کند.

بحار الانوار ۶۷/۷۷

عن ابي جعفر عليه السلام قال:

ايما رجل غضب و هو قائم فيجلس فانه يذهب عنه رجس الشيطان وان كان جالسا فليقم.

حضرت باقر عليه السلام فرمودند:

هر مردی که غضب کند در حالتی که ایستاده باشد، پس بنشیند و اگر نشسته است پس بایستد.

جامع الاخبار فصل ۱۲۵ ص ۱۸۳

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

شجاع کسی است که بتواند در وقت غضب، خود را نگاه دارد.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

پیغمبر اکرم ﷺ برای این دنیا هرگز به غضب نمی‌آمد ولی هرگاه برای حق غضبناک می‌شد تا یاری حق نمی‌رسید غضب او تسکین نمی‌یافت.

معراج السعاده ۱۴۰/

قال ابو عبدالله عليه السلام:

ثلاث من كن فيه زوجه الله من الحور العين كيف شاء: كظم الغيظ، و الصبر  
على السيوف لله عليه السلام، و رجل اشرف على مال حرام فتركه لله عليه السلام.  
حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

كسى كه داراى سه صفت باشد، خداوند متعال هرگونه بخواهد از  
حورالعين به او تزويج فرمايد:

۱. به هنگام ناراحتى، خشم خود را فرو برَد.
۲. در وقت جنگ، به خاطر خداى عليه السلام بر جهاد شكيبا باشد.
۳. آنگاه كه بر مال حرامى دست يافت، به جهت تقرب به  
خداى عليه السلام، در آن مال تصرف ننمايد.

الاثنى عشرية / ۱۰۴

قال رسول الله ۹:

من كف غضبه كف الله عنه عذابه.

حضرت رسول ۹ فرمودند:

كسى كه جلو خشم خویش را بگيرد، خداوند متعال عذاب خود را از او  
باز مى دارد.

اخلاق شبّر ۱۴۶/

قال الصادق عليه السلام:

من كف غضبه ستر الله عورته.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

هر كس جلو خشم خود را بگيرد، خداوند عيب او را مى پوشاند.

كافى / باب الغضب، حديث ۶

قال ابو عبدالله عليه السلام:

ما من عبد كظم غيظا الا زاده الله عليه السلام عزاً فى الدنيا و الآخرة.

امام صادق عليه السلام فرمود:

هر بنده‌ای که خشم خود را فرو نشاند خداوند ﷻ، عزت او را در دنیا و آخرت زیاد خواهد کرد.

لالی ۱۵۹/۲

قال رسول الله ﷺ:

من كظم غيظاً و هو يقدر على أن ينفذه دعاه الله يوم القيامة على رؤس الخلايق حتى يخير من أي الحور شاء.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

کسی که غیظ (خود) فرونشاند در حالی که قدرت اعمال غیظ خود را داشته باشد، خداوند متعال در روز قیامت او را در حضور خلائق مخیر می‌فرماید که هر کدام از حورالعین را که خواسته باشد انتخاب نماید.

لالی ۱۵۸/۲

قال رسول الله ﷺ:

من كظم غيظاً و هو يقدر على انفاذه و حلم عنه اعطاه الله أجر شهيد.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

شخصی که خشمگین شده و با وجود قدرت بر اجراء غیظش، خشم خویش را فرو برد و (نسبت به اعمال غیظ خود) بردباری پیشه کند، خداوند اجر و ثواب شهید را به او عطا می‌کند.

وسائل الشیعه ۵۲۵/۸ حدیث ۱۲

حضرت صادق علیه السلام روزی غلامی را پی شغل و کاری فرستاد و آن غلام دیر کرد. آن حضرت در پی او تشریف فرما شده و دیدند که در مکانی خوابیده. حضرت بر بالین او نشست و او را باد زدند تا بیدار شد. سپس به او فرمود:

ای غلام، به خدا قسم این قدر اختیار نداری که شب و روز بخوابی شب از تو است و روز از ما.

کافی ۱۷۶/۳

این عمل امام یک دستور اخلاقی و سرمشق برای زندگی ما می‌باشد که با کوچکترین ناملایمی غضب نکرده و کنترل خود را از دست ندهیم بلکه کف نفس کرده بردباری نمائیم.

و علت اینکه حضرت موسی بن جعفر را کاظم علیه السلام گویند این است که با اینکه می‌دانست بعد از او اشخاصی منکر امامت حضرت امام رضا علیه السلام شده و «واقفیه» را تشکیل می‌دهند با این حال برایشان کظم غیظ کرده و اظهار مطلب نفرمود.

وسائل الشیعه ۵۲۵/۸

قال رسول الله ﷺ:

لا يدخل الجنة قتات.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

سخن چین داخل بهشت نخواهد شد.

سفينة البحار ۶۱۳/۲

قال رسول الله ﷺ:

ألا أتيتكم بشراركم؟ قالوا: بلى يا رسول الله. قال: المشاؤون بالنميمة المرفقون بين الاحبة الباغون للبراء المعايب.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

آیا شما را به بدترین خودتان آگاه نکنم؟ گفتند: چرا یا رسول الله. فرمود: آنها که به سخن چینی قدم بردارند، و میان دوستان جدائی افکنند و برای پاکان عیب جوئی کنند.

کافی ۲۷۴/۲ حدیث ۱

قال علي بن الحسين علیه السلام:

اما علمت ان نقلة النميمة هم كلاب النار؟!!

حضرت سجاد علیه السلام به شخصی که سخن چینی می‌نمود فرمودند:

آیا نمی‌دانی که اشخاص سخن چین، سگ‌های آتش جهنم‌اند؟!!

ارشاد القلوب / ۱۶۰

قال النبي ﷺ:

من مشی فی صلح بین اثنین صلی علیه ملائکة الله حتی یرجع و اعطی اجر لیلة القدر.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

کسی که به منظور اصلاح بین دو نفر قدم بردارد ملائکه برای او درود می فرستند تا برگردد و اجر شب قدر به او داده خواهد شد.

لثالی ۲۱۴/۲

قال رسول الله ﷺ:

من مشی فی اصلاح بین امرأة و زوجها اعطاه الله تعالی اجر الف شهید قتلوا فی سبیل الله حقاً و کان له بكلّ خطوة یخطوها و کلمة فی ذلک عبادة سنة قیام لیلها و صیام نهارها.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

کسی که برای اصلاح میان زن و شوهری گام بردارد خداوند اجر هزار شهید که در راه حق به قتل رسیده باشند به او عطا فرماید و به هر قدمی که در این راه برداشته باشد یا کلامی که گفته باشد، ثواب عبادت یک سال که تمام شب های آن سال را به عبادت پرداخته باشد و روزهایش را روزه گرفته باشد، برای او ثبت خواهد شد.

عقاب الاعمال / ۶۷۱

قال رسول الله ﷺ:

اصلاح ذات البین افضل من عامّة الصلوة و الصیام.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

آشتی دادن مردم از یک سال نماز و روزه بهتر و بالاتر است.

ثواب الاعمال / ۳۳۱

قال علیؑ:

من ملک استأثر.

حضرت علیؑ فرمودند:

هر که بر چیزی دست یافت خودرأی می‌شود (به رأی و اندیشه‌ی دیگران بی‌اعتنا می‌گردد در حالی که معلوم است که در هر کار، حکم چند عقل از حکم یک سودمندتر و شایسته‌تر است).

نهج البلاغه / ۱۱۶۵

قال علی عليه السلام:

من استبدَّ برأيه هلك.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

هر کس خود رأی شد هلاک گردید.

غرر و درر / ۲۳۶

قال علی عليه السلام:

من شاور الرجال شارکها فی عقولها.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

کسی که با اشخاص عاقل مشورت کند، در عقل‌های آنها شریک می‌گردد.

غرر و درر حدیث ۸۶۵۲، فهرست غرر ص ۱۸۴

قال علی عليه السلام:

شاور ذوی العقول تأمن الزلل و الندم.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

در کارها با عَقلاً مشورت کن تا از لغزش و پشیمانی در امان باشی.

غرر و درر / ۱۸۶

قال علی عليه السلام:

کن فی الفتنۃ کابن اللبون لاظهر فیرکب و لاضرع فیحلب.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

در زمان فتنه و تباہکاری (و اختلاف بین دو گروه باطل) مانند شتر نری باش که دو سالش تمام شده باشد؛ نه توانایی دارد تا بر آن سوار شوند و نه پستانی دارد که از آن شیر بدوشند.

نهج البلاغه / ۱۰۸۸

قال علی علیه السلام:

ثمرة التفريط: الندامة و ثمرة الحزم: السلامة.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

نتیجه تفصیر و کوتاهی، پشیمانی است و سود احتیاط و دوراندیشی،  
درستی (رهائی از زیان) است.

نهج البلاغه / ۱۱۷۱

قال رسول الله ﷺ:

أغفل الناس من لم يتعظ من تغير الدنيا من حال الى حال.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

غافل ترین مردم کسی است که از دگرگونی‌های دنیا پند نگیرد.

مستدرک سفینه البحار ۵/۸ ماده «غفل»

قال علی علیه السلام:

التجارب علم مستفاد.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

تجربه‌ها، علمی است که انسان می‌تواند از آن نتیجه خوب بگیرد.

شرح غرر و درر ۲۶۰/۱، فهرست غرر ۴۲/

قال علی علیه السلام:

انما العاقل من وعظته التجارب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

عاقل آن است که تجربه‌ها (ی خود و دیگران) او را پند داده باشد.

غرر و درر / ۱۵۰

قال علی علیه السلام:

التدبير قبل العمل يؤمنك من الندم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

عاقبت اندیشی پیش از عمل، تو را از پشیمانی نگره می‌دارد.

تحف العقول / ۹۷

قال رسول الله ﷺ:

ان الله تعالى يحب اذا عمل احدكم عملاً ان يتقنه.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

خداوند متعال دوست دارد که هرگاه یکی از شما دست به کاری زَنَد، آن را محکم انجام دهد.

نهج الفصاحه / ۱۵۱

قال رسول الله ﷺ:

العبادة سبعون جزء افضلها طلب الحلال.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

عبادت، هفتاد جزء است بالاترین و بزرگترین آن، کسب حلال است.

ثواب الاعمال / ۳۹۹

قال الرضا عليه السلام:

اذا كان الرجل معسراً يعمل بقدر ما يقوت به نفسه واهله لا يطلب حراماً فهو كالمجاهد في سبيل الله.

امام رضا عليه السلام فرمود:

هرگاه شخص تهیدست برای تأمین مایحتاج خود و خانواده‌اش از راه حلال، کار کند همچون مجاهد در راه خدا خواهد بود.

لنالی ۲۷۷/۳

قال علي عليه السلام:

ان أعظم الحسرات يوم القيامة حسرة رجل كسب مالا في غير طاعة الله فورثه رجل فانفقه في طاعة الله سبحانه فدخل به الجنة و دخل الاول به النار.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

بزرگترین پشیمانی‌های روز قیامت، افسوس مردی است که از راه حرام، کسب دارایی نموده و دیگری آن را به ارث برد و در اطاعت خدا به کار گیرد و به سبب آن داخل بهشت گردد در حالی که آن به دست آورنده دارائی حرام به سبب آن در داخل آتش بیفتد.

نهج البلاغه / ۱۲۸۶



عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من کسب مالا من غیر حلّ سلط الله علیه البّناء و الماء و الطین.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس مالی از راه حرام به دست آورد خداوند تعالی بنائی و آب و گل کاری را بر او مسلط می‌سازد.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۵۹، حدیث ۲۰۵

قال النبی ۹:

شرّ المكاسب کسب الربّا.

پیغمبر اکرم ۹ فرمود:

بدترین کسب‌ها کسب ربا است.

لنالی ۱۸۷/۳

عن علی بن ابی طالب علیه السلام عن النبی ۹ قال فی وصیته له:

یا علی الربا سبعون جزء فایسرها مثل أن ینکح الرجل امّه فی بیت الله الحرام. یا

علی درهم ربا اعظم من سبعین زنیة کلها بذات محرم فی بیت الله الحرام.

رسول خدا ۹ ضمن وصیتی به علی علیه السلام فرمودند:

یا علی، ربا هفتاد جزء است، آسان‌ترین آن مثل این است که کسی با

مادر خود در حریم خانه کعبه عمل جنسی انجام دهد. یا علی، یک درهم

ربا از هفتاد زنا که شخص با محرم خود در حریم خانه کعبه انجام دهد،

بزرگ‌تر است.

خصال ۲/ باب ۷۰، ص ۵۸۳، حدیث ۸

قال رسول الله ۹:

الراشی و المرتشی فی النار.

پیامبر اکرم ۹ فرمود:

رشوه دهنده و رشوه گیرنده، هر دو در آتش جهنم‌اند.

نهج الفصاحه ۴۷۷/

قال رسول الله ۹:

لعن الله الراشي و المرتشي و الذي يمشي بينهما.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

خداوند، رشوه دهنده و رشوه گیرنده و واسطه بین این دو (دلال) را لعنت کرده است.

نهج الفصاحه ۳۷۶/

قال علي عليه السلام:

الهم نصف الهرم.

حضرت علی عليه السلام فرمود:

اندوه نیمی از سبب پیری است.

خصال ۶۲۰/۲ (حدیث اربعمائه)

عن عنبسة العابد قال:

سمعت ابا عبد الله عليه السلام يقول: كثر الضحك تذهب بماء الوجه.

عنبسه عابد گوید:

شنیدم حضرت صادق عليه السلام می فرمود: خنده بسیار، آبرو را می برد.

کافی ۶۶۴/۲ حدیث ۱۱

قال علي عليه السلام:

من كثر ضحكه مات قلبه.

حضرت علی عليه السلام فرمود:

بسیار خندیدن، دل را می میراند.

شرح غرر و درر ۱۹۴/۵

قال علي عليه السلام:

خير الضحك التبسم.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

بهترین نوع خنده، تبسم (خنده با لب و بدون قهقهه) است.

غرر و درر ۱۶۹/

عن الفضل بن ابي قرة عن ابي عبد الله عليه السلام قال:

ما من مؤمن الا و فيه دعاية. قلت: و ما الدعابة؟ قال: المزاح.

فضل بن ابی قره گوید:

امام صادق علیه السلام فرمود: هیچ مؤمنی نیست جز اینکه در او «دعابه» هست.  
پرسیدم: دعابه چیست؟ فرمود: مزاح.

کافی ۶۶۳/۲ حدیث ۲

قال الحسين بن علي عليه السلام:

البخيل من بخل بالسلام.

حضرت سیدالشهداء علیه السلام فرمودند:

بخیل کسی است که از سلام کردن بخل ورزد.

تحف / ۲۴۸

قال رسول الله ﷺ:

خصلتان لا يجتمعان في مؤمن: البخل و سوء الظن بالرزق.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

دو صفت در مؤمن یافت نشود: بخل و گمان بد به اینکه رزق به او  
نخواهد رسید.

مدینه البلاغه ۴۹۹/۲

قال رسول الله ﷺ:

خصلتان لا يجتمعان في مؤمن: الشحّ و سوء الخلق.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

دو صفت در مؤمن نباشد: بخل و بدرفتاری.

مدینه البلاغه ۴۹۹/۲

قال علي عليه السلام:

أفقر الناس من قتر على نفسه مع الغنى والسعة و خلفه لغيره.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

مستمندترین مردم کسی است که با وجود داشتن مال و وسعت روزی،  
بخل ورزیده و بر خود تنگ می‌گیرد (آنگاه بمیرد) و مال را برای دیگری  
به ارث گذارد.

شرح غرر و درر ۴۷۳/۲، فهرست غرر ۲۹/

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

لیس لبخیل حبیب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

برای شخص بخیل، دوست وجود ندارد.

شرح غرر و درر ۷۸/۵

قال رسول الله ﷺ:

أقل الناس راحة البخیل.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

کمترین مردم از حیث استراحت، اشخاص بخیلند.

نهج الفصاحه ۸۱/ کلمه ۴۳۰

قال رسول الله ﷺ:

الجنة دار الاسخياء.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

بهشت خانه اشخاص سخی است.

جامع الاخبار فصل ۶۹ ص ۱۲۸

قال رسول الله ﷺ:

الرجال اربعة: سخی و کریم و بخیل و لئیم. فالسخی الذی یأکل و یعطى، و

الکریم الذی لا یأکل و یعطى؛ و البخیل الذی یأکل و لا یعطى، و اللئیم الذی لا

یأکل و لا یعطى.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

مردم چهار دسته‌اند: سخی، کریم بخیل و لئیم. اما «سخی»، هم خود

می‌خورد و هم به دیگران می‌بخشد، و (از او بهتر) «کریم» که خود

نمی‌خورد ولی به دیگران می‌بخشد؛ و «بخیل» فقط در فکر استفاده

شخصی خود است و به هیچکس بهره‌ای نمی‌رساند و (از او بدتر) «لئیم»

که نه خودش از آنچه خداوند عطا کرده استفاده می‌کند و نه به دیگری

نفعی می‌رساند.

قال الرضا عليه السلام:

السخي قريب من الله قريب من الجنة قريب من الناس. والبخيل بعيد من الله بعيد من الجنة بعيد من الناس.

امام رضا عليه السلام فرمود:

شخص بخشنده به خدا و مردم و بهشت نزدیک است. و بخیل، از خدا و مردم و بهشت دور است.

سفينة البحار ۶۰۷/۱

روی:

انه قيل للامام الرضا عليه السلام: ما حدّ السخاء؟ قال: تخرج من مالک الحق الذي اوجبه الله عليك فتضعه في موضعه.

روایت شده که:

به خدمت امام رضا عليه السلام عرض شد: حد سخاء چیست؟ فرمودند: اینکه از مال خود، حقی را که خداوند بر تو واجب کرده، خارج نمائی و آن را در موضع خود قرار دهی.

سفينة البحار ۶۰۷/۱

قال رسول الله ﷺ:

البخيل لا يدخل الجنة و السخي لا يدخل النار.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

بخیل داخل بهشت نشود و سخی در جهنم وارد نشود.

سراج القلوب/۱۳۳

قال علي عليه السلام:

من جاد ساد.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

کسی که جود ورزید، بزرگ شد.

معراج السعادة/۲۲۹

قال رسول الله ﷺ:

الصدق يهدى الى البر و البر يهدى الى الجنة، و الكذب يهدى الى الفجور و  
الفجور يهدى الى النار.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

راستگویی هدایت می‌کند به سوی خوبی، و خوبی هدایت می‌کند به  
سوی بهشت، و دروغ هدایت می‌کند به سوی بدی، و بدی هدایت  
می‌کند به سوی جهنم. (خلاصه اینکه نتیجه راستگویی ورود به بهشت و  
نتیجه دروغگویی ورود به جهنم خواهد بود).

جامع الاخبار / ۱۶۹

قال رسول الله ﷺ:

ثلاث من كن فيه كان منافقا و ان صام و صلى و زعم انه مسلم: من اذا ائتمن  
خان و اذا حدث كذب و اذا وعد اخلف.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

هر کس که دارای سه خصلت باشد، منافق محسوب می‌شود اگر چه  
روزه گیرد و نماز خواند و پندارد که مسلمان است: کسی که در امانت  
خیانت کند، کسی که هنگام سخن گفتن، دروغ بگوید، و کسی که به  
عهد خود وفا نکند.

سفينة البحار ۲/ ۶۰۵

قال رسول الله ﷺ:

المؤمن اذا كذب من غير عذر لعنه سبعون الف ملك و خرج من قلبه نتن حتى  
يبلى العرش فيلعبه حملة العرش و كتب الله عليه بتلك الكذبة سبعين زينة  
أهونها كمن يزني مع أمه.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

هرگاه مؤمن بدون علت و عذر دروغ بگوید، هفتاد هزار فرشته او را  
لعنت کنند و از قلب او بوی متعفن خارج شود چنانکه تا عرش برسد،  
پس حاملین عرش او را لعنت کنند و خداوند به سبب آن دروغ، گناه

هفتاد زنا برای او ثبت نماید که آسان‌ترین آنها مانند زنا با مادر خودش باشد.

جامع الاخبار فصل ۱۱۲ ص ۱۶۹-۱۷۰

قال رسول الله ﷺ:

لا تجتمع خصلتان في مؤمن: البخل و الكذب.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

دو خصلت، در مؤمن جمع نشود: ۱- بخل ۲- دروغ (یعنی مؤمن بخیل نخواهد بود و دروغ نخواهد گفت).

الخلق الكامل ۴/۶۰

قال الصادق عليه السلام:

سته لا تكون في مؤمن: العسر، والنكد، والحسد، واللجاجة، والكذب، والبغى.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

شش خصلت در مؤمن نخواهد بود: دروغ، حسد، ظلم، بخل، سخت‌گیری، و لجاجت.

بحار الانوار ۲۶۲/۷۸

قال امير المؤمنين عليه السلام:

الكذب زوال المنطق عن الوضع الالهي.

حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرمود:

دروغ، گردیدن و انصراف گفتار است از آنچه که خدای متعال (به عنوان وظیفه برای انسان) وضع کرده است.

شرح غرر و درر ۱/۴۰۰

قال علي عليه السلام:

لا يجدُ عبدٌ طعمَ الايمانِ حتّى يتركَ الكذبَ هزلهً وجدهً.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هیچ بنده‌ای طعم ایمان را نخواهد چشید مگر آنکه از دروغگوئی اعم از شوخی و جدی پرهیز کند.

اصول کافی ۲/۲۵۵ باب الکذب حدیث ۱۱

قال الباقر علیه السلام:

إِنَّ اللَّهَ تعالى جَعَلَ لِلشَّرِّ أَقْفَالاً وَ جَعَلَ مَفَاتِيحَ تِلْكَ الْأَقْفَالِ الشَّرَابَ. وَالْكَذِبُ شَرٌّ مِنْ الشَّرَابِ.

حضرت باقر علیه السلام فرمودند:

خداوند تعالى برای بدی، قفل‌هایی مقرر فرموده است و کلیدهای آن قفل‌ها را شراب قرار داده است. و دروغ بدتر از شراب است.

اصول کافی ۲/۲۵۴ باب الکذب حدیث ۳

قال الباقر علیه السلام:

إِنَّ الْكَذِبَ هُوَ خَرَابُ الْإِيمَانِ.

حضرت باقر علیه السلام فرمودند:

دروغ ویران‌کننده ایمان است.

اصول کافی ۲/۲۵۴ باب الکذب حدیث ۴

قال علی علیه السلام:

الکذب رذیلة.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

دروغ گوئی پستی و فرومایگی است.

غرر و درر ۱۱/

قال علی علیه السلام:

لا حیاء لکذاب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

دروغگو حیا ندارد.

غرر و درر ۳۰۷/

قال ابو عبدالله علیه السلام:

الْكَذِبُ عَلَى اللَّهِ وَعَلَى رَسُولِهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - مِنَ الْكِبَائِرِ.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:



دروغ بر خدای تعالی و رسولش - صلی الله علیه و آله - از گناهان کبیره است.

اصول کافی ۲/۲۵۴ باب الکذب حدیث ۵

قال ابو عبدالله علیه السلام:

انّ الکذبة لتفطر الصائم.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

دروغ بر خدا و پیغمبر و ائمه علیهم السلام سبب بطلان روزه خواهد بود.

اصول کافی ۲/۲۵۴ باب الکذب حدیث ۹

قال الامام العسکری علیه السلام:

جعلت الخبائث كلها في بت و جعل مفتاحها الکذب.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمود:

تمام بدی‌ها در اطاقی قرار داده شده و کلید آن اطاق، دروغ است.

لثالی ۵/۲۵۱

قال ابو عبدالله علیه السلام:

انّ الله لم يبعث نبياً الاّ بصدق الحديث و اداء الامانة الى البرّ و الفاجر.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

خداوند متعال هیچ پیغمبری را جز به راستگویی و امانت‌داری نسبت به

نیکوکار و بدکار، مبعوث نفرموده است.

کافی ۲/۸۵ حدیث ۱ باب الصدق و اداء الامانة

قال رسول الله ﷺ:

يا علي ان الله تعالى احبّ الکذب في الاصلاح و ابغض الصدق في الفساد.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

ای علی! خداوند متعال، دروغ گفتن را در جهت اصلاح (بین مسلمین)

دوست دارد و همینطور راستگویی را در فساد (و دو بهم زنی) دشمن

دارد.

وسائل ۸/۵۷۸ حدیث ۱

قال ابو عبدالله عليه السلام:

الكذب مذموم الا في امرين: دفع شر الظلمة و اصلاح ذات البين.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

دروغ گفتن جز در دو مورد بد است: دفع شرّ ظالم و اصلاح بين مردم.

جامع الاخبار فصل ۱۱۲ ص ۱۷۰

قال ابو عبدالله عليه السلام:

لا تنظروا الى طول ركوع الرجل و سجوده فان ذلك شبي اعتاده فلو تركه

استوحش لذلك. و لكن انظروا الى صدق حديثه و اداء امانته.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

به طولانی بودن رکوع و سجود شخص نگاه نکنید زیرا به آن عادت

کرده و اگر آن را واگذارد، به هراس افتد. ولی به راستگویی و

امانت‌داری او بنگرید.

کافی ۸۶/۲ حدیث ۱۲

قال علی عليه السلام:

اذا نطقت فاصدق.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

زمانی که سخن می‌گوئی راستگو باش.

غرر و درر / ۱۵۱

من وصيته الامام موسى بن جعفر عليه السلام لهشام:

يا هشام من صدق لسانه زكى عمله و من حسنت نيته زيد فى رزقه و من

حسن برّه باخوانه و اهله مدّ فى عمره.

امام موسى بن جعفر عليه السلام به هشام فرمود:

ای هشام! کسی که راستگو شد عملش پاکیزه شود و کسی که نیت او

خوب باشد رزق و روزی او زیاد شود و کسی که به برادران و اهل بیت

خود نیکی کند عمرش طولانی خواهد شد.

تحف / ۳۸۸

روی:

سئله رجل أن يعلمه ما ينال به خير الدنيا والآخرة و لا يطول عليه فقال عليه السلام:  
لا تكذب.

در روایت آمده است:

شخصی از حضرت امام صادق علیه السلام درخواست کرد که حضرت به او چیز مختصری یاد بدهد که به آن وسیله به خیر دنیا و آخرت نائل گردد. حضرت در جواب او فرمود: دروغ نگو [یعنی دروغ نگفتن موجب خیر دنیا و آخرت خواهد بود].

تحف / ۳۵۹

قال رسول الله ﷺ:

لا تمزح فيذهب بهاءك و لا تكذب فيذهب نورك اياك و خصلتين: الضجر و الكسل فانك ان ضجرت لم تصبر على حق و ان كسلت لم تؤدّ حقاً. يا علي! من استولى عليه الضجر رحلت عنه الراحة.

پیامبر به علی علیه السلام فرمودند:

شوخی نکن که ابهت تو از بین می‌رود و دروغ نگو که نور جمالت از بین می‌رود. از دو صفت بترس: ناراحتی و تنبلی. زیرا اگر ضجر کشیدی و اظهار ناراحتی کردی، شکیبائی بر گرفتن حق خود نداری و اگر تنبلی کردی حق را به صاحب حق نخواهی رساند. ای علی! کسی که ضجر و ناراحتی بر او چیره شد، راحتی از او سلب خواهد شد.

مکارم / ۲۹۱

قال رسول الله ﷺ:

يا علي اياك و الكذب فان الكذب يسود الوجه ثم يكتب عندالله كذاباً و ان الصدق يبيض الوجه و يكتب عندالله صادقاً. و اعلم ان الصدق مبارك و الكذب مشوم.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

یا علی از دروغ دوری کن چرا که دروغ صورت را سیاه می‌کند سپس (نام صاحب دروغ) نزد خدا دروغگو ثبت شود. و راستگویی سبب

روسفیدی بوده و نزد خداوند متعال راستگو نوشته شود. و بدان که  
راستگوئی مبارک، و دروغگوئی زشت و نامبارک است.

مدینه البلاغه ۱/۴۴۷

## فصل هفتم: معیارها و نکات جالب

در این فصل به احادیثی اشاره می‌کنیم که معیارهای مختلف را به ما شناسانده‌اند و یا اینکه نکته جالب توجهی در آن نهفته است.

قال الصادق علیه السلام:

يأتي على الناس زمان ليس فيه شيء اعزّ من اخ انيس و كسب درهم حلال.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

بر مردم زمانی خواهد آمد که در آن روزگار هیچ چیز کمیاب‌تر از برادر  
مأنوس و کسب یک درهم از حلال (حتی یک درهم) نباشد.

تحف / ۳۶۸

قال رسول الله ﷺ:

اقل ما يكون في اخر الزمان اخ يوثق به او درهم من حلال.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

کمتر چیزی که در آخرالزمان یافت می‌شود برادر دینی قابل اطمینان و  
یک درهم (کسب) حلال است.

تحف / ۵۴

قال رسول الله ﷺ:

كيف بكم اذا فسد نساؤكم و فسق شبابكم و لم تأمروا بالمعروف و لم تنهوا  
عن المنكر؟! قيل له: و يكون ذلك يا رسول الله؟ قال: نعم و شرّ من ذلك و  
كيف بكم اذا امرتم بالمنكر و نهيتم عن المعروف؟ قيل: يا رسول الله و يكون  
ذلك؟ قال: نعم و شرّ من ذلك. و كيف بكم اذا رأيتم المعروف منكراً و المنكر  
معروفاً؟

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

چگونه‌اید زمانی که زنان شما فاسد و جوانان شما گناهکار شوند و امر به معروف و نهی از منکر را ترک کنید؟! عرض کردند این حالت پیش خواهد آمد، یا رسول الله؟! فرمود: بلی و بدتر از این. چگونه‌اید زمانی که امر به منکر و نهی از معروف نمائید؟ عرض شد: چنین چیزی می‌شود یا رسول الله؟! فرمود: بلی و بدتر از آن. چگونه‌اید زمانی که ببینید معروف، منکر شده و منکر، معروف؟!!!

تحف / ۴۹

قال رسول الله ﷺ:

سَيَأْتِي زَمَانٌ عَلَى أُمَّتِي يَحِبُّونَ خَمْسًا وَيَنْسُونَ خَمْسًا: يَحِبُّونَ الدُّنْيَا وَيَنْسُونَ الْآخِرَةَ وَيَحِبُّونَ الْمَالَ وَيَنْسُونَ الْحِسَابَ، وَيَحِبُّونَ النِّسَاءَ وَيَنْسُونَ الْحُورَ، وَيَحِبُّونَ الْقُصُورَ وَيَنْسُونَ الْقُبُورَ، وَيَحِبُّونَ النُّفُسَ وَيَنْسُونَ الرَّبَّ. أَوْلَئِكَ بَرِيثُونَ مِنِّي وَأَنَا بَرِيءٌ مِنْهُمْ.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

به زودی زمانی بر امت من فرا رسد که پنج چیز را دوست داشته و پنج چیز را فراموش کنند:

۱. دنیا را دوست داشته و آخرت را فراموش کنند.
  ۲. ثروت را دوست داشته و حساب را فراموش کنند.
  ۳. زنان را دوست داشته و حور را فراموش کنند.
  ۴. به ساختمان‌های مجلل علاقه‌مند شده و قبر را از یاد برند.
  ۵. خود را خیلی دوست داشته و خدا را فراموش کنند.
- و در نتیجه، این اشخاص از من (پیغمبر) بیزار و من نیز از ایشان بیزار خواهم بود.

الاثنی عشریه / ۲۰۲-۲۰۳

قال ابو عبدالله عليه السلام:

انَّ العبد لفي فسحة من امره ما بينه و بين اربعين سنة فاذا بلغ اربعين سنة  
أوحى الله ﷻ الى ملكيه قد عمرت عبدى هذا عمراً فغلظا و شددوا و تحفظا و  
اكتبا عليه قليل عمله و كثيره و صغيره و كبيره.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

بنده خدا تا چهل سالگی مورد لطف و مرحمت خدا قرار دارد و به چهل  
سالگی که رسید خداوند به فرشتگان موکل خود وحی می‌کند که تا این  
حد به بندهام عمر دادم اکنون با شدت تمام بر او سخت گیرید و او را  
شدیداً تحت نظر داشته باشید هرگونه عمل او را، کم و زیاد، بزرگ و  
کوچک (همه) را یادداشت کنید.

وسائل ۳۸۱/۱۱ ح ۱

عن ابى عبدالله عليه السلام قال:

إذا مات المؤمن فحضر جنازته اربعون رجلاً من المؤمنين فقالوا: «اللهم انسا  
لانعلم منه الاخيراً و انت اعلم به منا». قال الله تبارك و تعالى: انى قد اجزت  
شهادتكم و غفرت له ما علمت مما لاتعلمون.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

چون مؤمن بمیرد و چهل تن از مؤمنین بر جنازه‌اش حاضر شوند و  
بگویند: «بارالها ما از او جز نیکی چیزی نمی‌دانیم و تو، نسبت به او از ما  
داناتری» خدای تبارک و تعالی می‌فرماید: من گواهی شما را گذراندم و  
آنچه را که من از او می‌دانم و شما نمی‌دانید، آمرزیدم.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۳۸، حدیث ۴

قال اميرالمؤمنين عليه السلام:

حریم المسجد اربعون ذراعاً و الجوار اربعون داراً من اربعة جوانبها.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

حریم مسجد چهل ذراع<sup>۱۴</sup> است. و «همسایگی» عبارت است از چهل خانه از چهار طرف آن.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۴۴، حدیث ۲۰

قال ابو عبدالله عليه السلام:

إذا بلغ العبد ثلاثاً و ثلاثين سنة فقد بلغ أشده و إذا بلغ أربعين سنة فقد بلغ منتهاه فإذا ظعن في إحدى و أربعين فهو في النقصان و ينبغي لصاحب الخمسين أن يكون كمن كان في النزاع.

امام صادق عليه السلام فرمود:

چون بنده‌ای به سی و سه سالگی رسید به کمال نیرو رسیده است و چون به چهل سال رسید به آخرین حدّ نیرو رسیده است و چون قدم به چهل و یک سالگی نهاد کمبود است. و پنجاه ساله را سیزد که مانند کسی باشد که در حال جان کندن است.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۴۵، حدیث ۲۳

قال امیرالمؤمنین عليه السلام:

ضمنت لستة الجنة: رجل خرج بصدقة فمات فله الجنة و رجل خرج يعود مريضاً فمات فله الجنة و رجل خرج مجاهداً في سبيل الله فمات فله الجنة، و رجل خرج حاجاً فمات فله الجنة و رجل خرج الى الجمعة فمات فله الجنة و رجل خرج الى جنازة مسلم فمات فله الجنة.

امیرالمؤمنین علی عليه السلام فرمودند:

برای شش کس، بهشت را ضامن شده‌ام:

۱. کسی که به منظور صدقه دادن (یا: با صدقه) از خانه خارج شود و بمیرد.
۲. کسی که برای عیادت مریضی از خانه خارج شود و بمیرد.
۳. کسی که به قصد جهاد در راه خدا از خانه خارج شود و بمیرد.

---

۱۴. ذراع کمتر از یک متر است.



۴. کسی که به قصد زیارت حج از خانه خارج شود و بمیرد.
۵. کسی که به منظور نماز جمعه از خانه خارج شود و بمیرد.
۶. کسی که برای تشییع جنازهٔ مسلمانی از خانه خارج شود و بمیرد.

الاثنی عشریه / ۲۴۱

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

اصداؤک ثلاثة و اعداؤک ثلاثة: فاصد قأؤک صدیقک، و صدیق صدیقک و عدوّ عدوگ. و اعداؤک: عدوگ و عدوّ صدیقک و صدیق عدوگ.

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

دوستان تو سه گروهند: دوستت، دوست دوستت، دشمن دشمنت.  
دشمنان تو نیز سه گروهند: دشمنت، دشمن دوستت، دوست دشمنت.

نهج البلاغه حکمت ۲۸۷ ص ۱۲۲۹

قال رسول الله ﷺ:

من لم یحب عترتی فهو لاحدی ثلاث: اما المنافق، و اما الزنیة و اما امرأ حملت به امه فی غیر طهر.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند:

کسی که اولاد مرا دوست نداشته باشد یکی از این سه طائفه است: یا منافق است، یا زنازاده و یا نطفه‌اش در غیر وقت حلال منعقد شده است (مثل وقت حیض).

الاثنی عشریه / ۹۵

قال رسول الله ﷺ: یا علی:

اربع من کن فیہ بنی الله له بیتاً فی الجنة: من اوی الیتیم و رحم الضعیف و اشفق علی والدیه و رفق بمملوکه.

حضرت رسول ﷺ به علی علیه السلام فرمودند:

چهار چیزند که هرگاه در کسی باشد، خداوند برای او خانه‌ای در بهشت بنا خواهد کرد: کسی که یتیمی را سرپرستی کند، کسی که به ضعیفی

ترحم کند، کسی که نسبت به پدر و مادر خود مهربان باشد، و کسی که با کنیز و غلام خود مدارا کند.

مکارم / ۲۹۳

قال رسول الله ﷺ:

يا علي، المؤمن من امنه المسلمون على اموالهم و دمائهم و المسلم من سلم المسلمون من يده و لسانه. و المهاجر من هجر السيئات.

پیامبر ﷺ به علی فرمودند:

مؤمن کسی است که مسلمانان نسبت به اموال و خون‌هایشان از او در امنیت باشند. و مسلمان کسی است که مسلمانان از دست و زبان او در امان باشند. (آسیبی از دست و زبان او به کسی نرسد). و مهاجر کسی است که از بدی‌ها دوری کند.

مکارم / ۲۹۵

قال علی ﷺ:

لا يكون الصديق لأخيه صديقاً حتى يحفظه في نكته و غيبته و بعد وفاته.

حضرت علی فرمودند:

انسان نسبت به برادر دینی خود دوست واقعی نمی‌شود مگر آنکه در سه مورد به یاد او باشد: ۱- در بیچارگی و درماندگی او. ۲- در غیاب او. - ۳ بعد از درگذشت او.

تحف / ۲۱۹

قال رسول الله ﷺ:

علامة رضى الله عن خلقه رخص اسعارهم و عدل سلطانهم. و علامة غضب الله على خلقه جور سلطانهم و غلاء اسعارهم.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

نشانه رضایت خداوند از مخلوقش ارزانی نرخ‌هایشان و دادگستری حاکمشان است و نشانه خشم خدا بر مردم، ظلم حاکم و گرانی نرخ‌های ایشان است.

تحف / ۴۰

قال رسول الله ﷺ: ۹

إذا غضب الله ﷻ على أمة و لم ينزل بها العذاب؛ غلّت اسعارها و قصرت  
اعمارها و لم تریح تجارها و لم تزک ثمارها و لم تغزر أنهارها و حبس عنها  
أمطارها و سلّط عليها أشرارها.

رسول خدا ﷺ فرمودند:

چون خداوند بر امتی خشم کند و عذاب بر آنان نفرستد؛ نرخ‌های آنان  
گران شود، عمرهای آنان کوتاه، بازرگانانشان بی سود، میوه‌هایشان  
بی برکت و نهرهایشان کم آب شود. باران به موقع نیاید و بدخواه‌ترین  
افراد اجتماع بر آنان حکومت کند.

خصال ۲/ باب ۷، ص ۳۶۰، حدیث ۴۸

قال الرضا علیه السلام:

ليس لبخيل راحة و لا لحسود لذة و لا لملول وفاء و لا لكذوب مروة.

امام رضا علیه السلام فرمودند:

بخیل استراحت ندارد، حسود خوشی ندارد، شخص ناراحت وفا ندارد و  
دروغگو مروّت ندارد.

تحف / ۴۵۰

### توضیح

اگر ملول را ملوک بخوانیم نیز عبارت بی‌معنا نمی‌شود: پادشاهان و قدرتمندان وفا  
ندارند.

قال لقمان:

ثلاثة لا يعرفون الا في ثلاثة مواضع: لا يعرف الحليم الا عند الغضب، و لا  
الشجاع الا في الحرب، و لا تعرف أخاك الا عند حاجتك اليه.

لقمان حکیم فرمود:

سه دسته از مردم را تنها در سه جا می‌توان شناخت: بردبار را هنگام  
خشم، شجاع را در میدان جنگ، و برادر را در وقت احتیاج.

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

إذا أردت أن تعلم أنّ فيك خيرا فانظر الى قلبك فان كان يحبّ اهل طاعة الله و يبغض اهل معصيته ففيك خير والله يحبّك و ان كان يبغض اهل طاعة الله و يحبّ اهل معصيته فليس فيك خير والله يبغضك و المرء مع من أحبّ.

امام باقر علیه السلام فرمود:

هرگاه خواستی که بدانی آیا در تو خیر و خوبی هست به دل خویش بنگر، اگر اهل طاعت الهی را دوست و معصیت کارانش را دشمن دارد، در تو خیر هست و خدا هم تو را دوست دارد و اگر اهل طاعت الهی را دشمن و معصیت کارانش را دوست دارد در تو خیر نیست و خدا هم دشمنت دارد، و هر کس همراه «دوست» خود است.

کافی ۶۰/۲ حدیث ۱۱

عن ابی عبدالله علیه السلام:

من اقر بدين الله فهو مسلم و من عمل بما امر الله فهو مؤمن.

امام صادق علیه السلام فرمود:

کسی که اقرار به دین خدا کند مسلمان است و کسی که عمل به دین خدا کند مؤمن است.

وسائل ۱۲۸/۱۱ ح ۴

عن صالح بن الحكم قال:

سمعت رجلا يسأل ابا عبد الله علیه السلام فقال: الرجل يقول اودك فكيف اعلم انه يؤدني؟ فقال: امتحن قلبك فان كنت تودّه فانه يؤدك.

صالح بن حکم گوید:

شنیدم که مردی از حضرت صادق علیه السلام می پرسد و می گفت: مردی می گوید تو را دوست دارم، من چگونه بدانم که او (راست می گوید و) مرا دوست دارد؟ فرمود: قلب خویش را بیازما، اگر تو نیز او را دوست داری (بدان که) او هم تو را دوست دارد.

کافی ۶۵۲/۲ حدیث ۲

قال رسول الله ﷺ:

إذا ظهر الزنا كثر موت الفجأة وإذا طفف المكيال أخذهم الله بالسنين والسنقص و إذا منعوا الزكاة منعت الأرض بركاتهما من الزرع و الثمار و المعادن كلها و إذا جاروا في الأحكام تعاونوا على الظلم و العدوان و إذا نقضوا العهود سلط الله عليهم عدوهم و إذا قطعوا الأرحام جعلت الأموال في أيدي الأشرار و إذا لم يأمرؤا بمعروف و لم ينهؤا عن منكر و لم يتبعوا الأخيار من أهل بيتي سلط الله عليهم شرارهم فيدعوا عند ذلك خيارهم فلا يستجاب لهم.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود:

چون زنا پدیدار شود مرگ ناگهانی فراوان گردد؛ و چون کم فروشی شود خداوند قحطی و کم زراعتی آورد؛ و چون زکات ندهند، زمین برکاتش را از زراعتها و میوهها و معادن قطع کند، و چون به ناحق قضاوت کنند معاونت بر ظلم و عدوان کرده‌اند؛ و چون پیمان شکنی کنند خداوند دشمن را بر آنها مسلط سازد، و چون قطع رحم کنند خداوند مال را به دست اشرار دهد، و چون امر به معروف و نهی از منکر نکنند و پیرو نیکان خاندان من (ائمہ اطہار علیہم السلام) نشوند، خداوند بدان آنها را بر آنها مسلط کند و خوبانشان دعا کنند اما دعایشان مستجاب نشود.

امالی، مجلس ۵۱ حدیث ۲

قال رسول الله ﷺ:

أربع لا تدخل بيتا واحدة منهن إلا خرب و لم يعمر بالبركة: الخيانة و السرقة و شرب الخمر و الزنا.

رسول خدا ﷺ فرمود:

چهار چیز است که هر کدام در خانه‌ای رخنه کرد و ویرانش کند و به برکت آباد نگردد: خیانت، دزدی، می خواری، و زنا.

امالی، مجلس ۶۲ حدیث ۱۲

قال ابو عبد الله عليه السلام:

إذا رأيت الرجل يخرج من ماله في طاعة الله فاعلم انه اصابه من حلال و اذا  
اخرجه في معصية الله فاعلم انه اصابه من حرام.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

هرگاه مشاهده کردید که شخصی مال خودش را در اطاعت خدا خرج  
کرد بدانید که از حلال به دست آورده و اگر در راه معصیت مصرف  
نمود بدانید که از حرام کسب نموده است.

ثالثی ۱۰۰/۳

قال علی عليه السلام:

من أراد أن ينظر إلى رجل من أهل النار فليتنظر إلى رجل قاعد و بين يديه قوم  
قيام.

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

کسی که خواسته باشد به شخصی از اهل جهنم نگاه کند، باید به کسی  
نگاه کند که خود نشسته است در حالی که پیش رویش عده‌ای از مردم  
ایستاده‌اند.

المحجة البيضاء ۶/۲۴۷

عن علی بن ابی طالب عليه السلام عن النبی ﷺ انه قال فی وصيته له:

يا علی ثمانية ان اهيئوا فلا يلوموا الا انفسهم: الذاهب الي مائة لم يدع اليها، و  
المتأمر علی ربّ البيت، و طالب الخیر من اعدائه، و طالب الفضل من اللئام، و  
الداخل بين اثنين فی سرّ لهم يدخله فيه، و المستخف بالسلطان، و الجالس، فی  
مجلس ليس له بأهل، و المقبل بالحديث علی من لا يسمع منه.

رسول خدا ﷺ ضمن سفارش خود به علی عليه السلام فرمود:

ای علی! هشت فرقه‌اند که اگر مورد اهانت قرار گرفتند نباید جز خود را  
ملامت کنند:

۱. مهمان ناخوانده.
۲. مهمانی که به صاحب خانه دستور دهد.
۳. آنکه از دشمنان خود، امید خیر داشته باشد.

۴. کسی که از پست فطرتی (که حتی خود از نعمت‌های الهی استفاده نمی‌کند) بخششی خواستار شود.
۵. کسی که ناخوانده، در مطلب پنهانی دو نفرمداخله نماید.
۶. آنکه پادشاه را خوار شمارد.
۷. کسی که در جایگاهی که شایستگی آن را ندارد، بنشیند.
۸. کسی که با دیگری که گوش شنوا ندارد، سخن بگوید.

خصال ۲/ باب ۸، ص ۴۱۰، ح ۱۲

عن ابی اسماعیل، قال:

قلت لأبی جعفر علیه السلام: جعلت فداک، ان الشيعة عندنا کثیر. فقال: فهل يعطف الغنی علی الفقیر؟ و هل يتجاوز المحسن عن المسیء؟ ویتواسون؟ فقلت: لا. فقال: لیس هؤلاء شیعة، الشيعة من يفعل هذا.

ابی اسماعیل می‌گوید:

شخصی خدمت امام باقر علیه السلام عرض کرد: شیعیان شما در شهر ما فراوانند. فرمود: بینم آیا توانگران آنها نسبت به فقرا ترحم دارند؟ آیا نیکوکاران آنها، خطاکاران را می‌بخشند؟ آیا با هم مساوات و برابری دارند؟ عرض کردم: نه. فرمود: اینها شیعه (ما) نیستند. شیعه کسی است که اینها را انجام دهد.

اصول کافی، کتاب الایمان و الکفر، باب حق المؤمن علی اخیه، حدیث ۱۱

قال رسول الله ۹:

کلکم مسئول عن رعیته.

رسول خدا ۹ فرمود:

تمامی شما نسبت به زیردستانتان مورد سؤال قرار خواهید گرفت.

لثالی ۱۸۴/۲

قال رسول الله ۹:

حُبُّكَ الشَّيْءَ يُعْمَى وَ يُصَمِّم.

حضرت رسول ۹ فرمودند:

دوست داشتن چیزی، کور و کَرّت می گردانند. (انسان وقتی چیزی را دوست داشت، عیب‌های آن در نظرش جلوه نمی‌کند و نیز گویا عتاب‌ها و سرزنش‌های محبوب به جهت محبت شدید شنیده نمی‌شود).  
المجازات النبویه، سید رضی، ص ۱۷۵، رقم ۱۳۶

قال رسول الله ﷺ:

من مات غريباً مات شهيداً.

حضرت رسول ﷺ فرمودند:

کسی که در غربت بمیرد، اجر شهید را دارد.

ارشاد القلوب / ۲۶۵

عن الصادق عليه السلام:

ماء زمزم شفاء من كل داء.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

آب زمزم شفای هر مرض است.

مکارم / ۹۷

عن امير المؤمنين عليه السلام قال:

العسل شفاء من كل داء ولا داء فيه يقلّ البلغم و يجلو القلب.

حضرت علی عليه السلام فرمود:

عسل شفاء هر مرض است و مرضی در او نیست. بلغم را کم و قلب را جلا می‌دهد.

مکارم / ۱۰۳

عن ابی عبدالله عليه السلام قال:

القضاة اربعة: قاضی قضی بالحق و هو لا يعلم انه حق فهو فی النار و قاضی قضی بالباطل و هو لا يعلم انه باطل فهو فی النار و قاضی قضی بالباطل و هو يعلم انه باطل فهو فی النار و قاضی قضی بالحق و هو يعلم انه حق فهو فی الجنة.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

قضاوت کنندگان چهار قسم‌اند:



۱. آنکه ندانسته حکم به حق کند، پس او در آتش است.
۲. آنکه ندانسته حکم به باطل کند، او نیز در آتش است.
۳. آنکه دانسته حکم به باطل کند، او هم در آتش است.
۴. (فقط) آنکه دانسته حکم به حق کند در بهشت است.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۴۷، حدیث ۱۰۸

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ملك الارض كلها اربعة: مؤمنان و كافران. فأما المؤمنان: فسلیمان بن داود و ذوالقرنین و الكافران: نمرود و بخت النصر. و اسم ذی القرنین عبدالله بن ضحاک بن معد.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

چهار کس پادشاه همه‌ی روی زمین شدند: دو مؤمن و دو کافر. دو مؤمن، سلیمان بن داود بود و ذوالقرنین. و دو کافر، نمرود بود و بخت النصر. و نام ذوالقرنین، عبدالله بن ضحاک بن معد بود.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۵۵، حدیث ۱۳۰

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

اولوالعزم من الرسل خمسة: نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد صلوات الله علیهم اجمعین.

امام باقر علیه السلام فرمودند:

پیغمبران اولوالعزم پنج نفر بودند: نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد- صلوات الله علیه و آله و علیهم السلام-.

خصال ۱/ باب ۵، ص ۳۰۰ حدیث ۷۳

عن علی بن ابی طالب علیه السلام عن النبی صلی الله علیه و آله قال فی وصیته له:

یا علی! انّ عبدالمطلب سنّ فی الجاهلیة خمس سنن اجراها الله له فی الاسلام: حرّم نساء الآباء علی الابناء فانزل الله صلی الله علیه و آله: «ولا تنكحوا ما نکح اباؤکم من النساء» و وجود کنزاً فاخرج منه الخمس و تصدق به فانزل الله صلی الله علیه و آله: «واعلموا انّ ما غنمتم من شیء فانّ لله خمس» و لَمَّا حفر زمزم سماها سقایة الحاج فانزل

الله: «اجعلتم سقاية الحاج و عمارة المسجد الحرام كمن امن بالله و اليوم الاخر» و سنّ في القتل مائة من الابل فاجرى الله ﷺ ذلك في الاسلام و لم يكن للطواف عدد عند قريش فسنّ فيهم عبدالمطلب سبعة اشواط فاجرى الله ذلك في الاسلام. يا على ان عبدالمطلب كان لا يستقسم بالازلام و لا يعبد الاصنام و لا يأكل ما ذبح على النصب و يقول انا على دين ابراهيم عليه السلام.

پیامبر اکرم ﷺ به علی رضی الله عنه چنین فرمودند:

ای علی، به راستی که عبدالمطلب؛ پنج سنت در زمان جاهلیت بنا نهاد که خدای تعالی آن رسوم را در اسلام اجرا فرمود:

۱. زن پدر را بر پسر حرام کرد. خداوند تعالی در این باره آیه فرستاد که: شما همسر پدرانتان را به همسری نگیرید.
  ۲. گنجی یافت، یک پنچ آن را کنار گذاشت و در راه خدا به دیگران داد. خدای تعالی در این باره آیه فرستاد: بدانید که هر چه غنیمت به دست شما برسد، پنج یک آن، از آن خدا است.
  ۳. چون چاه زمزم را احداث نمود آن را سقاية الحاج نامید. خدای تعالی آیه فرو فرستاد: آیا سقاية الحاج (سیراب کردن حاجیان) و آباد ساختن مسجدالحرام را در ردیف ایمان به خدا و روز قیامت قرار می‌دهید؟
  ۴. جریمه کشتن (به ناحق) را، صد شتر قرار داد، خدای تعالی همان را در اسلام اجرا فرمود.
  ۵. برای طواف خانه خدا شماره معینی نزد قریش نبود، عبدالمطلب هفت بارگرد خانه گشتن را میان آنان رسم کرد و خداوند همان را در اسلام اجرا فرمود:
- ای علی، براستی که عبدالمطلب نه به وسیله چوب‌های قمار قرعه می‌زد و نه بت‌ها را پرستش می‌نمود و نه از گوشت قربانی بت‌ها می‌خورد، و همواره می‌گفت: من پیرو دین پدرم ابراهیم رضی الله عنه هستم.

قال رسول الله ﷺ ۹:

للدابة على صاحبهاست خصال: يبدء بعلفها اذا نزل، و يعرض عليها الماء اذا مرّ به و لا يضرب وجهها فانّها تسبّح بحمد ربّها، و لا يقف على ظهرها الا في سبيل الله ﷻ، و لا يحملها فوق طاقتها، و لا يكلفها من المشى الا ما تطيق.

رسول خدا ۹ فرمودند:

چهار پایان را بر ذمّه صاحبش، شش حقّ است:

۱. چون به مقصد رسید، پیش از هر کار علوفه او را بدهد.
۲. چون بر آبی گذر کند، در نوشیدن آب آزادش بگذارد.
۳. بر صورتش کتک نزند، چرا که به تسبیح و ستایش پروردگار مشغول است.
۴. بجز در راه خدای ﷻ بر پشت حیوان درنگ کند (اگر راه نمی‌پیماید، پیاده شود).
۵. بیش از توانائیش بر او بار نهد.
۶. بیش از اندازه، با او راه‌پیمایی نکند.

عن أبي عبد الله، عن أبيه، عن جدّه ﷺ قال:

المسوخ من بني آدم ثلاثة عشر صنفاً، منهم القردة و الخنازير و الخفّاش و الضبّ و الدبّ و الفيل و الدّ عموص و الجرّيث و العقرب و سهيل و القنفذ و الزّهرة و العنكبوت. فأما القردة فكانوا قوماً من بني إسرائيل كانوا ينزلون على شاطئ البحر اعتدوا في السّبب فصادوا الحيتان فمسخهم الله قردة، و أمّا الخنازير فكانوا قوماً من بني اسرائيل دعا عليهم عيسى بن مريم ﷺ فمسخهم الله خنازير، و أمّا الخفّاش فكانت امرأة مع ظئر لها فسخرتها فمسخها الله خفّاشاً، و أمّا الغضب فكان أعرابياً بدويّاً لا يدع عن قتل من مرّ به من النّاس فمسخه الله ضبّاً، و أمّا الدبّ فكان رجلاً يسرق الحاجّ فمسخه الله دبّاً. و أمّا الفيل فكان رجلاً ينكح البهائم فمسخه الله فيلاً. و أمّا الدّ عموص فكان رجلاً زانياً الفرج

لا یدع من شیء فمسخه الله دموعاً. و أما الجرّیث فكان رجلاً تماماً فمسخه الله جرّیثاً. و أما العقرب فكان رجلاً همّزاً فمسخه الله عقرباً و أما سهیل فكان رجلاً عشّاراً صاحب مکاس فمسخه الله کوکباً. و أما الزُّهرة فكانت امرأة فتنت هاروت و ماروت فمسخها الله. و أما العنكبوت فكانت امرأة سیّئة الخلق عاصیة لزوجها مؤلیة عنه فمسخها الله عنكبوتاً. و أما القنفذ فكان رجلاً سیّء الخلق فمسخه الله قنفذاً.

حضرت صادق علیه السلام از قول پدرانش نقل می‌کنند که:

مسخ شدگانی که از صورت آدمیزاده برگشته‌اند سیزده صنف‌اند: میمون، خوک، شب‌پره، سوسمار، خرس، فیل، دموع<sup>۱۵</sup>، سگ ماهی، عقرب، سهیل، خارپشت، زهره و عنکبوت. (و اینک شرح مسخ شدن هر صنف): میمون، جمعی از بنی اسرائیل بودند که در کنار دریا منزل داشتند و در روز شنبه (که ماهی گرفتن برای آنها ممنوع بود) تعدّی کردند و ماهیان را به دام افکندند، خداوند هم آنها را به صورت میمون مسخ نمود. خوک جمعی از بنی اسرائیل بودند که مورد نفرین عیسی بن مریم قرار گرفتند و خداوند نیز آنان را به صورت خوک درآورد. شب‌پره، زنی بود که دایه خود را به بیگاری می‌گرفت، خداوند او را به شکل شب‌پره درآورد. سوسمار، عربی بیابانی بود که از کشتن هیچ رهگذری دریغ نمی‌کرد، خداوند او را به شکل سوسمار درآورد. خرس، مردی بود که از حاجیان می‌دزدید، خداوند او را به صورت فیل مسخ نمود. دموع، مردی بود زناکار که از هیچ چیز فروگذار نمی‌کرد، خداوند او را به صورت کفچلیز درآورد. مارماهی، مردی سخن‌چین بود که خداوند او را به آن شکل مسخ نمود. عقرب، مردی عیب‌بین و بدزبان بود و خداوند او را به شکل عقرب درآورد. سهیل، مردی باج‌گیر بود که باجگاه داشت، خداوند نیز او را به صورت ستاره‌ای مسخ نمود. زهره، زنی بود که هاروت و ماروت

۱۵ . دموع: جانوریا کرمی است سیاه رنگ که در آب‌های مانده، یافت شود و آن را به فارسی کفچلیز

گویند (منتهی الارب).

را فریب داد و خداوند او را به شکل ستاره‌ای مسخ نمود. عنکبوت، زنی بداخلاق بود که نه تنها شوهرش را نافرمانی می‌کرد بلکه از او روگردان هم بود، خداوند او را به شکل عنکبوت درآورد. خارپشت، مرد بداخلاقی بود که خداوند او را به صورت خارپشت، مسخ نمود.<sup>۱۶</sup>

خصال ۴۹۳/۲

قال ابو محمد العسکری علیه السلام:

حبّ الابرار للابرار ثواب للابرار و حبّ الفجار للابرار فضیلة للابرار و بغض الفجار للابرار زین للابرار و بغض الابرار للفجار خزی علی الفجار.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند:

دوست داشتن خوبان، اشخاص خوب را ثواب و حسنه است از برای خوبان و دوست داشتن بدان، مر خوبان را فضیلت و برتری است از برای خوبان و دوست داشتن اشخاص بد، خوبان را زینتی است از برای خوبان و دوست نداشتن خوبان، بدان را خواری و ذلت است برای بدان.

تحف / ۴۸۷

قال رسول الله ﷺ:

إذا قمت المقام المحمود تشفعت فی اصحاب الكبائر من امتی فیشفعنی الله فیهم و الله لا تشفعت فی من اذی ذریتی.

رسول خدا ﷺ فرمود:

چون در مقام محمود برآیم برای معصیت کاران گناه کبیره از امتم شفاعت کنم و خدا بپذیرد اما بخدا قسم که درباره کسانی که ذریه مرا آزار کرده‌اند شفاعت نکنم.

امالی، مجلس ۴۹ حدیث ۳

---

۱۶. مرحوم صدوق می‌نویسد: مسخ شدگان بیش از سه روز نمی‌مانند و نسلی از آنان نیز باقی نمی‌ماند. نامی که بر ستاره‌ها و حیوانات فعلی هست، عاریه‌ای و مجازی است، اینها شبیه‌اند به مسخ‌شدگان. مسخ‌شدگان و علت مسخ، در روایات دیگر به انحاء دیگر ذکر شده است.

قال رسول الله ﷺ:

اربعة انا شفيع لهم يوم القيامة و لو أتوا بذنوب اهل الارض: معين اهل بيتي و القاضى لهم حوائجهم عند ما اضطروا و المحب لهم بقلبه و لسانه والدافع عنهم بيده.

رسول خدا ﷺ فرمود:

چهار کس هستند که من در روز قیامت شفیع آنها هستم هرچند به اندازه تمام مردم، گناهکار باشند: کسی که به اهل بیت من کمک نماید و کسی که رفع حاجت آنها کند و دوست دارنده ایشان هم به قلب و هم به زبان و کسی که از ایشان دفاع کند.